

EDITH WHARTON

New Yorkul de altădată

clasici
literari

Edith Wharton

New Yorkul de altădată

Traducere din limba engleză

Victorița Stancu

Editura LITERA

2016

clasi ci
contemporani
LITERA

Old New York
Edith Wharton

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe
www.litera.ro

New Yorkul de altădată
Edith Wharton

Copyright © 2016 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Corector: Cătălina Călinescu
Copertă: Flori Zahiu
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidrașcu Sturza

ISBN ePUB: 978-606-33-0653-2
ISBN PDF: 978-606-33-0654-9
ISBN Print: 978-606-33-0575-7

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Edith Wharton s-a născut în 1862, într-o familie aparținând înaltei societăți newyorkeze. A început să scrie din copilărie, iar în 1889 și-a publicat primul poem, în Scribner's Magazine. A scris poezii, povestiri, romane, cărți de nonficțiune. Printre romanele sale se numără Casa veseliei (The House of Mirth, 1905), Ethan Frome (1911), Obstacole (The Reef, 1912), The Custom of the Country (1913), Vara primei iubiri (Summer, 1917), Vârsta inocenței (The Age of Innocence, 1920), distins cu Premiul Pulitzer în 1921, Rivalitate (The Mother's Recompense, 1925), iar două dintre cele mai cunoscute culegeri de nuvele sunt New Yorkul de altădată (Old New York, 1924) și Sufletul omului (Human Nature, 1933). Edith Wharton s-a aflat printre nominalizații la Premiul Nobel pentru Literatură în anii 1927, 1928 și 1930. A fost și un apreciat arhitect peisagist și designer de interior și a scris câteva cărți de design, printre care The Decoration of Houses (1897) și Italian Villas and Their Gardens (1904). S-a bucurat de prietenia unor mari personalități ale vremii, printre care romancierii Henry James, Sinclair Lewis, Jean Cocteau și André Gide și președintele Theodore Roosevelt. Edith Wharton a murit în 1937, în Franța.

FAPT DE ZI ÎNȘELĂTOR

(Anii patruzeci)

PARTEA ÎNTÂI

Fânul, verbina și rezeda umpleau de miresme acea zi liniștită de iulie. Căpșuni mari, apărând îmbujorate printre firele de mentă, pluteau în cupa unui vas de un galben pal aflat pe masa de pe verandă: un vas georgian vechi, cu reflexe de diferite culori pe părțile poligonale, având gravat blazonul familiei Raycie între capete de leu. Din când în când domnii, avertizați de un bâzâit amenințător, se plesneau peste obraz, peste frunte sau peste creștetul pleșuv; dar o făceau cât se poate mai discret, pentru că domnul Halston Raycie, pe a cărui verandă se aflau, nu accepta ideea că la High Point existau țânțari.

Căpșunile erau din grădina domnului Raycie; vasul georgian era de la străbunicul lui (care făcuse parte dintre cei ce semnaseră Declarația de Independență); veranda aparținea conacului său de la țară, care se afla pe o culme deasupra râului Sound, la o distanță convenabilă de casa din oraș de pe Canal Street.

— Mai vrei un pahar, comandore? întrebă domnul Raycie, scoțând o batistă de in, mare cât o față de masă, și ducând un colț spre fruntea asudată.

Domnul Jameson Ledgely zâmbi și mai luă un pahar. Prietenii intimi îi spuneau „comandor“ pentru că servise în marină în tinerețe și pentru că luase parte la războiul din 1812, ca aspirant de marină, sub amiralul Porter. Acest burlac jovial și ars de soare, al cărui chip semăna cu acela al unuia dintre idolii de bronz pe care îi adusese cu el, își păstra aerul marinăresc deși se retrăsese de mult din marină; dar pantalonii albi de doc, șapca cu bordura aurie și dinții strălucitori îl făceau să arate încă asemenea unui comandant de fregată. Iar acum, iată că tocmai transportase pe apă un grup de prieteni de la locuința lui de pe țărmul din Long Island, iar goeleta sa albă și cochetă se odihnea în golful din vale.

Conacul Halston Raycie dădea spre o pajiște ce cobora până la râul Sound. Pajiștea era mândria domnului Raycie; era tunsă odată la două săptămâni și bătătorită primăvara de un bătrân cal alb,

potcovit special în acest scop. Dedesubtul verandei gazonul era întrerupt de trei ronduri de mușcate roz, vanilie sălbatică și trandafiri bengalezi, pe care doamna Raycie îi îngrijea, purtând mănuși speciale și o mică umbrelă cu mâner de fildeș cu încrustații. Casa, refăcută și mărită de domnul Raycie când se căsătorise, fusese în timpul revoluției așezământul coloniștilor, unde Benedict Arnold își instalase cartierul general. O stampă reprezentând-o așa cum era atunci atârna în biroul domnului Raycie, dar nimeni n-ar fi putut recunoaște silueta umilă a vechii case în maiestruoasa clădire de piatră aparentă, construită din bârne, cu un turn unghiular, cu ferestre înguste și înalte, cu o verandă sprijinită pe stâlpi cu caneluri și care poza, la fel de sigură de sine, ca o „vilă toscană” în Arta arhitecturii în America a lui Dowing. Era o diferență tot atât de mare între vechea litografie reprezentând bătrâna casă și gravura în oțel curat înfățișând-o pe cea care i-a urmat (având și un fag plângător pe pajiște), ca și între cele două clădiri. Domnul Raycie era îndreptățit să-l prețuiască pe arhitect.

De fapt, el prețuia majoritatea lucrurilor legate de persoana sa prin rudenie sau interes. Nimeni nu știuse niciodată prea bine dacă o făcuse pe doamna Raycie fericită, dar se știa că o aprecia foarte mult. Același lucru se întâmpla și cu fiicele sale, Sarah Anne și Mary Adeline, replici mai recente ale limfaticei doamne Raycie; nimeni n-ar putea jura că se înțelegeau prea bine cu jovialul lor părinte, deși toată lumea știa cât de mult îl proslăveau. Dar cel mai de seamă obiect din galeria auto-prețuirii îl reprezenta fiul său, Lewis. Și totuși, așa cum remarcase odată James Ledgely, care spunea exact ceea ce gândea, se presupunea că tânărul Lewis nu prea era genul de lucrătură pe care Halston ar fi meșterit-o dacă ar fi fost să creeze tiparul propriului său fiu și moștenitor.

Domnul Raycie era un bărbat foarte voinic. Dimensiunile sale în înălțime, lățime și grosime erau așa de apropiate, încât în orice fel ar fi stat, aveai cam aceeași amplă perspectivă; iar fiecare părticică a acelei enorme circumferințe era așa de bine îngrijită, încât în ochii unui fermier persoana lui ar fi apărut ca o mare proprietate agricolă din care nici o părticică nu rămăsese nelucrată. Chiar și chelia, care era proporțională cu restul, arăta de parcă era special lustruită în fiecare zi, iar pe caniculă întreaga lui persoană te purta cu gândul la

o minunată mostră de irigație perfectă: era așa de imens și avea atâtea suprafețe, încât era fascinant să urmărești fiecare dâră de transpirație urmându-și propriul drum. Chiar și pe mâinile lui curate, picăturile se despărteau, prelingându-se în diferite direcții de la încheieturile degetelor; cât despre frunte, tâmpile și pungile de sub ochi, fiecare din aceste pante își avea cursul ei, cu ochiuri adânci și cascade ivite pe neașteptate; dar priveliștea nu era supărătoare, pentru că imensa lui suprafață acoperită de broboane era de un trandafiriu curat și plăcut, iar transpirația, parfumată puternic de apă de colonie scumpă și de cel mai bun săpun franțuzesc.

Doamna Raycie, deși plămădită la o scară mai puțin eroică, avea dimensiuni mai reduse; atunci când îmbrăca cea mai scumpă mătase marmorată (în genul celei care stă singură în picioare), își încadra chipul în nenumărați zuluși prinși în panglici și-și așeza strugurii de nuanță purpurie pe cea mai nouă pălărie pariziană, reușea aproape să egaleze volumul soțului ei. Și totuși, din această pereche impozantă, cum ar fi spus comandorul, rezultase pipernicitul și slăbănogul de Lewis, o fărâmă de copil, un băiețaș firav, ajuns acum un tânăr pricăjit, cât o umbră în miez de zi.

Toate aceste lucruri, gândea Lewis bălângănindu-și picioarele, așa cum stătea așezat pe balustrada verandei, treceau fără îndoială prin mintea celor patru domni adunați în jurul tatălui său.

Domnul Robert Huzzard, bancherul, bărbat înalt și voluminos, care părea mare în orice altă companie cu excepția domnului Raycie, se lăsă pe spate, ridică paharul și făcu o plecăciune spre Lewis:

— Pentru călătoria cea mare!

— Nu mai sta cocoțat pe balustradă ca o vrabie, băiete, îi reproșă domnul Raycie, iar Lewis sări în picioare și-i întoarse domnului Huzzard plecăciunea.

— Nu mi-am dat seama, se bâlbâi el.

Era scuza pe care o invoca cel mai frecvent.

Domnul Ambrose Huzzard, fratele mai mic al bancherului, domnul Ledgely și domnul Donaldson Kent, ridicară cu toții paharele și repetară veseli:

— Pentru călătoria cea mare!

Lewis făcu din nou o plecăciune și-și lipi buzele de paharul de care uitase. De fapt, nu-l agrea decât pe domnul Donaldson Kent, vărul tatălui său, un bărbat tăcut, cu un profil uscățiv de uliu, care arăta ca un erou al revoluției, în retragere, și care trăia într-o permanentă spaimă că s-ar putea ivi oricând vreun risc cât de mic sau vreo răspundere.

Acestui cetățean prudent și circumspect îi revenise, cu câțiva ani în urmă, neașteptata și nedorita îndatorire de a o lua în grijă pe fiica unicului său frate, Julius Kent. Julius murise în Italia – mă rog, asta era treaba lui, dacă preferase să trăiască acolo. Dar faptul că-i îngăduise soției să moară înaintea sa și că lăsase o fiică minoră și un testament prin care o încredința stimatului său frate mai mare, Donaldson Kent, proprietar în Kent's Point, Long Island și în Great Jones Street, New York – ei, așa cum spusese și domnul Kent și cum spusese și soția sa pentru el, nu fusese nimic, chiar nimic în atitudinea sau în comportamentul domnului Kent care să explice de ce nerecunoscătorul de Julius (ale cărui datorii le plătise de mai multe ori) îi pusese în spinare această ultimă povară.

Nepoata sosise. Avea paisprezece ani, o fetiță destul de ștearsă, micuță, negricioasă și slăbuță. Se numea Beatrice, ceea ce era destul de rău, dar și mai rău era că numele fusese prescurtat de străini neștiutori în Treeshy. Fata se arăta însă energică, serviabilă și blajină și, așa cum spusese prietenii domnului și doamnei Kent, faptul că nu avea nimic ieșit din comun făcea ca lucrurile să fie și mai simple. Era tocmai vremea când se înălțau și cei doi băieți ai familiei Kent – Bill și Donald – și dacă această verișoară lipsită de avere ar fi fost ca un boboc gata să se deschidă – ei, atunci ar fi trebuit mai bine supravegheată și s-ar fi putut să răsplătească bunătatea unchiului și a mătușii printr-un act de cumplită ingraturitudine. Dar riscul fiind înlăturat din pricina înfățișării ei, puteau să fie îngăduitori cu ea, fără regrete, iar blândețea era ceva obișnuit la ei. Așa că, odată cu trecerea anilor, fata deveni treptat tutoarea tutorilor ei, deoarece atât doamna, cât și domnul Kent găseau firesc să se lase în seama oricui de care nu se temeau instinctiv sau în care aveau încredere.

— Da, pleacă luni, spuse domnul Raycie, dând din cap muștrător către Lewis, care pusese jos paharul după ce gustase doar o dată.

„Golește-l, nu trage chiulul!“ comanda semnul din cap, și Lewis, dându-și capul pe spate, îi dădu drumul pe gât dintr-o înghițitură, deși băutura părea să se oprească în gâtul lui subțire. Trebuise să bea până acum două pahare, dar chiar și numai atât era prea mult pentru el, și s-ar putea ca efectul să fie o stare de excesivă volubilitate, urmată de o seară posomorâtă și de dureri de cap a doua zi dimineața. Și el dorea să aibă mintea limpede în ziua aceea și să se gândească mult și profund la Treeshy Kent.

Desigur, nu putea încă să se căsătorească cu ea. Împlinea douăzeci și unu de ani chiar în acea zi, dar era complet dependent de tatăl său. Și nu-i plăcea deloc să facă mai întâi acel mare voiaj. Era lucrul la care visase întotdeauna, după care tânjise din momentul în care ochii lui de copil fuseseră pentru prima dată atrași de stampele reprezentând orașe europene, ce atârnavă în coridorul lung de sus care mirosea a rogojină. Și tot ceea ce Treeshy îi spusese despre Italia îi sporise și-i întărise dorința. O, să fi mers acolo cu ea – cu ea ca ghid, Beatrice a lui! (Pentru că ea îi dăruise un Dante în miniatură, ce aparținuse tatălui ei și care o avea gravată în oțel, pe frontispiciu, pe Beatrice; iar sora lui, Mary Adeline, care învățase italienește cu un exilat romantic din Milano, își ajutase fratele la gramatică.)

Gândul de a merge în Italia cu Treeshy era doar un vis; dar mai târziu, ca soț și soție, vor reveni acolo, și atunci probabil că Lewis va fi ghidul ei și-i va dezvălui minunile antice ale ținutului ei natal, despre care ea știa la urma urmei atât de puțin, cu excepția amănuntelor domestice minore, care erau amuzante, dar lipsite de importanță.

Perspectiva îi umplu sufletul și-l făcu să se umfle în pene și să se împace cu gândul despărțirii. De fapt, în sinea sa se simțea încă băiețandru, dar la întoarcere va fi cu adevărat bărbat; intenționa să-i spună acest lucru când aveau să se întâlnească a doua zi. Când se va întoarce, va fi un om format, cunoștințele sale despre viață (pe care le socotea de pe acum considerabile) vor fi complete, și atunci nimeni nu-i va mai putea ține departe unul de altul. Și zâmbi gândindu-se cât de puțin îl vor impresiona pe bărbatul întors din marea călătorie țipetele și scandalul făcut de tatăl său.

Domnii povesteau întâmplări legate de primele lor experiențe în Europa. Nici unul din ei – nici măcar domnul Raycie – nu călătorise așa de mult cât se plănuise pentru Lewis, deși frații Huzzard fuseseră de două ori în Anglia cu probleme bancare, iar comandorul Ledgely, un om îndrăzneț, în Franța și Belgia – ca să nu mai vorbim despre experiențele lui timpurii în Orientul Îndepărtat. Cu toții păstrasera amintiri vii și amuzante, cu o vagă nuanță de dezaprobare, în legătură cu ceea ce văzuseră.

— O, ce mai franțuzoaice, chicoti comandorul printre dinții lui albi.

Dar bietul domn Kent, care plecase în străinătate în luna de miere, fusese surprins la Paris de revoluția din 1830, se îmbolnăvisese de friguri la Florența și fusese cât pe ce să fie arestat, fiind luat drept spion la Viena, singurul episod plăcut din această aventură unică și dezastruoasă fiind acela când fusese luat drept ducele de Wellington (pe când încerca să se strecoare afară dintr-un hotel vienez, îmbrăcat în vestonul albastru de curier) de o gloată care fusese...

— Ei bine, foarte recunoscătoare în entuziasmul de care era cuprinsă, admisesese domnul Kent.

— Cum o fi putut bietul meu frate să trăiască în Europa? Uitați-vă la consecințe... – obișnuia el să spună, ca și cum înfățișarea ștearsă a bieteii Treeshy ar fi confirmat de minune opinia lui.

— Există un lucru la Paris, băiete, de care trebuie să fii prevenit: e vorba de casele de jocuri de noroc de la Pally Royle, insistă domnul Kent. Eu unul n-am pus piciorul niciodată în acele locuri, dar o privire din afară a fost de ajuns.

— Cunosc un tip care a fost ușurat de avere acolo, confirmă domnul Huzzard, în timp ce comandorul, ajuns la al zecelea pahar, chicotea cu ochii umezi:

— O, femeile, femeile...

— În ceea ce privește Viena..., începu domnul Kent.

— Chiar și la Londra, spuse domnul Ambrose Huzzard, un tânăr trebuie să ia seama la jucătorii de cărți. Sunt practicate toate formele de escrocherie, iar chibiții sunt întotdeauna în căutare de ageamii, un termen, adăugă el spre a se scuza, cu care ei numesc pe orice călător abia sosit în țară.

— La Paris, spuse domnul Kent, era gata-gata să fiu provocat la un duel.

Scoase un oftat ce exprima groază și ușurare și privi, sigur pe el, în josul râului Sound, spre culmea acoperișului său tihnit.

— O, un duel, râse comandorul. Acolo un bărbat poate să se bată în duel. Eu m-am bătut de multe ori pe când eram tânăr, la New Orleans.

Mama comandurului era din sud și, după moartea tatălui, își petrecuse câțiva ani la părinții ei în Louisiana, așa că avusese de timpuriu o experiență bogată.

— Cât despre femei, zâmbi el confidențial, ridicând paharul gol spre domnul Raycie.

— Vin doamnele! exclamă domnul Kent, cu un glas menit să fie un avertisment.

Domnii se ridicară în picioare, iar comandorul o făcu la fel de prompt și de sigur ca și ceilalți. Ușa salonului se deschise și în ea apărură doamna Raycie, într-o rochie plisată, de tafta florentină, și cu o pălărie lucrată în „point de Paris“, urmată de cele două fiice în organdi apretat, cu șaluri trandafirii. Domnul Raycie privi cu mândrie și încuviințare spre ele.

— Domnilor, spuse doamna Raycie cu o voce egală, cina este servită și, dacă vreți să ne onorați pe domnul Raycie și pe mine...

— Onoarea, doamnă, pentru o astfel de amabilă invitație, este de partea noastră, spuse domnul Ambrose Huzzard.

Doamna Raycie făcu o reverență, domnii se înclinară, iar domnul Raycie spuse:

— Oferă-i brațul doamnei Raycie, Huzzard. Această mică petrecere de adio este o chestiune de familie, iar ceilalți domni vor trebui să se mulțumească cu cele două fiice ale mele, Sarah Anne și Mary Adeline.

Comandorul și domnul Huzzard înaintară ceremonios spre cele două fiice, iar domnul Kent încheie procesiunea, între domnul Raycie și Lewis.

O, cina! Imaginea ei avea să-i apară uneori lui Lewis înaintea ochilor când se va afla în locuri străine, pentru că, deși nu fusese mândăcios și nici pretențios acasă, la gândul acelor mese opulente avea totuși să sufere de foame când va avea în față făina de castane, usturoi și ciudate alge cu barbă. În mijlocul mesei se afla eperpne-ul familiei Raycie din argint filigranat, în care era un buchet

de trandafiri de iunie, înconjurat de coșulețe cu migdale zaharisite și bomboane vărgate de mentă; în jurul acestui „motiv“ decorativ se înșiruiau farfuriile Lowestoft încărcate cu zmeură, fragi și cu primele piersici de Delaware. Pe margini erau rânduie prăjituri, saleuri, tort cu căpșuni. Pâinea de grâu fierbinte și bucăți de unt auriu acoperit încă de stropi, abia scos din punguțele de pânză din lăptărie, îți purtau privirea spre șunca de Virginia din fața domnului Raycie și spre cele două platouri cu jumări de ouă, pâine prăjită și scrumbie albastră la grătar, peste care domina soția sa. Lewis n-avea niciodată după aceea să plaseze în această lucrătură complicată „mâncărurile accesorii“, cum ar fi pulpa de curcan condimentată, tocănița de pui cu smântână, castraveții și roșiile tăiate felii, vasul masiv de argint cu smântână de culoarea untului, laptele de pasăre, „prăjiturilele“ și jeleurile cu lămâie, toate intercalate printre elementele mai consistente ale aranjamentului culinar; dar fuseseră cu toate acolo, fie în același timp, fie pe rând, și tot așa era și cu mormanul de clătite, cu carafele elegante de argint cu sirop de arțar, care escortau în permanență restul mesei, deoarece negresa Dinah avea grijă să le umple mereu.

Și mâncau – ah, cum mai mâncau cu toții! –, deși se presupunea că doamnele trebuiau doar să guste; dar bunătățile din farfuria lui Lewis rămâneau neatinsse, până când câte o privire muștrătoare din partea domnului Raycie sau o privire rugătoare aruncată de Mary Adeline îl îndemneau să mai întindă leneș furculița spre mâncare.

Și, în tot acest timp, domnul Raycie continua să peroreze:

— După părerea mea, înainte de a-și face un cămin, un tânăr trebuie să vadă lumea; să-și formeze gustul; să-și întărească judecata. Trebuie să studieze cele mai renumite monumente, să examineze modul de organizare al altor societăți, obiceiurile și tradițiile acelor vechi civilizații al căror jug am avut onoarea să-l înlăturăm. Deși ar putea să vadă acolo multe lucruri deplorabile și de reproșat – („Totuși, unele fetișcane...” fu auzit zicând comandorul Ledgey) –, multe îl vor face să fie recunoscător pentru privilegiul de a se fi născut și de a fi fost crescut în spiritul instituțiilor noastre libere, și cred, încheie domnul Raycie cu mărinimie, că va fi în stare să învețe multe.

— Duminicile, însă, se hazardă cu glas prevenitor domnul Kent, iar doamna Raycie îi șopti fiului ei:

— Ah, asta spuneam și eu!

Domnului Raycie nu-i plăceau întreruperile și reacționează devenind vizibil mai voluminos. Trupul lui imens păru să amenințe un moment, asemenea unei avalanșe, în liniștea care urmă remarcii domnului Kent și șoaptei doamnei Raycie; apoi se năpusti la amândoi:

— Duminicile – ei, ce-i cu duminicile? Care ar fi lucrul ce ar putea înspăimânta un credincios episcopalian în ceea ce numim duminica europenilor? Presupun că suntem cu toți oameni evlavioși, nu? Nu există nici urmă de vreun miorlăit metodist sau utilitarian ateist în casa mea, sunt sigur de asta. Și nu vreau să jignesc pe doamnele mele cu presupuneri că și-ar fi plecat urechea, în secret, la vreun flecar de baptist din capela de la capătul aleii noastre. Nu? Bănuiam eu că nu! Ei, atunci, de ce toată această zarvă în legătură cu papistașii? Departe de mine să aprob doctrinele lor păgâne – dar, fir-ar să fie! și ei merg la biserică, nu-i așa? Și au și ei slujbă ca și noi, nu? Și au și cler, nu o gloată de neisprăviți îmbrăcați ca laicii, huiduiți pentru asta, și care stau la taifas cu Atotputernicul în păsăreasca lor vulgară. Nu, domnule, se întoarce el spre domnul Kent care se făcuse mic de tot, nu de biserică mă tem eu când e vorba de alte țări, ci de canalizare, domnule!

Doamna Raycie deveni palidă; Lewis știa că și ea era preocupată de canalizare.

— Și de aerul ce se respiră noaptea, murmură ea abia perceptibil.

Dar domnul Raycie își relua ideea.

— După părerea mea, dacă un tânăr călătorește, trebuie să călătorească atât cât îl ține punga; și să vadă cât mai mult. Acestea sunt comenzile de bord pentru călătoria fiului meu, comandore, și să închinăm ca el să le ducă la bun sfârșit, folosindu-și toate puterile!

Negresa Dinah luă șunca de Virginia, sau mai degrabă resturile care mai rămăseseră în farfurie, reușind să facă loc unui vas cu punct, din care domnul Raycie turnă cu polonicul băutura parfumată în paharele aranjate în fața lui pe o tavă de argint. Domnii se ridicară în picioare, doamnele zâmbiră și lacrimară și se închină în sănătatea lui Lewis și pentru reușita călătoriei celei mari, cu o asemenea

elocvență, încât doamna Raycie le făcu semn grăbit fetelor și le mână încet afară din cameră în foșnet de volane apretate.

— La urma urmei, o auzi Lewis spunându-le în șoaptă în pragul ușii, faptul că tatăl vostru e în stare să vorbească astfel înseamnă că e liniștit în privința lui Lewis.

II

Cu toate că băuse cam mult, Lewis Raycie se sculă a doua zi de dimineață înainte de răsăritul soarelui.

Ridică obloanele fără zgomot și se uită spre pajiștea acoperită de rouă ce se pierdea în boschetele încețoșate și spre apa râului Sound ce abia se zărea sub cerul plin de stele. Capul îl durea, dar inima îi era plină de înflăcărare; perspectivele ce-l așteptau erau suficient de palpitate pentru a alina chiar și o minte mai zbuciumată decât a lui.

Se îmbracă repede, complet (cu excepția pantofilor) și apoi, trăgând cuvertura înflorată de pe patul înalt din lemn de mahon, o făcu sul și o puse sub braț. Așa enigmatic echipat, o porni cu pantofii în mână prin întunericul palierului, spre scara lunecoasă de stejar, când lumina unei lumânări ce apăru în bezna holului de dedesubt îl făcu să tresară. Își ținu respirația și, aplecându-se peste balustrada de metal, o văzu plin de uimire pe sora sa Mary Adeline înaintând, cu pelerina și boneta, tot fără pantofi, dinspre culoar spre cămară. Și ea ducea o dublă povară: pantofii și lumânarea într-o mână, iar în cealaltă un coș mare acoperit, care-i îndoia brațul gol.

Fratele și sora se opriă și se priviră în semiîntunericul albăstrui; lumina lumânării cădea de sus, modificând atât de tare trăsăturile plăcute ale chipului lui Mary Adeline, încât Lewis se simți îngrozit când se furișă lângă ea.

— Ah! șopti ea. Ce Dumnezeu faci aici? Tocmai luam câteva lucruri pentru tânăra și neajutorata doamnă Poe, care stă la capătul străzii și care e tare bolnavă – înainte ca mama să intre în cameră. N-o să-i spui, nu-i așa?

Lewis o făcu să înțeleagă că-i este complice și deschise cu grijă ușa din față. Nu îndrăzniră să mai scoată un cuvânt până ce nu se mai îndepărtară. Se așezară o clipă pe treptele de la intrare ca să-și pună pantofii, apoi se strecurară grăbiți, fără vreun cuvânt, printre tufișurile fantomatice, până ce ajunseră la poarta ce da în stradă.

— Dar tu, Lewis? întrebă deodată sora lui, privind mirată la cuvertura făcută sul de sub brațul fratelui său.

— Hm, eu – ascultă, Addy, dar se întrerupse și începu să se caute prin buzunar, n-am prea mult la mine... bătrânul mă ține din scurt ca întotdeauna, dar poftim un dolar, dacă crezi că-i va fi de folos sărmanei doamne Poe, mi-ar face plăcere... m-aș simți onorat.

— Vai, Lewis, ce bun, ce generos ești! Sigur că aș putea să le mai cumpăr câte ceva cu el... știi, ei nu mănâncă niciodată carne, decât când le duc eu câte o bucățică și... mă tem că e pe moarte... și amândouă, ea și mama ei, sunt îngrozitor de mândre.

Tânăra fată lăcrimă impresionată, iar Lewis răsuflă ușurat: reușise să-i distragă atenția de la cuvertură.

— O, se simte briza, șopti el, inspirând aerul devenit deodată răcoros.

— Da. Trebuie să plec; trebuie să fiu înapoi înainte de răsăritul soarelui, spuse Mary Adeline, nerăbdătoare; dacă mama ar afla, n-aș putea să mai fac asta...

— Nu știe că mergi pe la doamna Poe?

Chipul naiv al lui Mary Adeline exprima o copilărească șiretenie:

— Bineînțeles că știe! Și totuși nu știe... așa ne-am înțeles. Știi, doamna Poe este ateistă, așa că tata...

— Înțeleg, dădu din cap Lewis. Ei, aici o să ne despărțim; eu mă duc să mă scald, spuse el degajat.

Dar deodată se întoarse și o prinse de braț pe sora lui.

— Surioară, spune-i doamnei Poe, te rog, că l-am auzit pe soțul ei citindu-și poeziile acum două seri, la New York.

— Vai, Lewis, tu? Tata spune că e un defăimător.

— Și un mare poet – un Mare Poet. Spune-i asta din partea mea, te rog; vrei, Mary Adeline?

— Ah, frățioare, nu pot... nu vorbim niciodată despre el, șovăi fata, surprinsă, îndepărtându-se grăbită.

În golful unde goeleta comandurului sosise cu câteva ore mai înainte, o barcă măricică cu vâsle înfrunta primele valuri. Tânărul Raycie vâsli spre barcă, își prinse schiful cu odgoanele și sări repede în ea.

Din fundul buzunarelor scoase niște sfoară, frânghie, un ac și alte diferite și ciudate unelte; apoi, legând o vâslă la capătul celeilalte și băgând-o între barcă și proră, așază cuvertura înflorată pe catarg,

înnodă o sfoară la capătul liber al cuverturii și se așează la pupă, cu o mână pe cârmă și cu alta pe pânza improvizată.

Luceafărul de dimineață, veghind argintiu pe linia de un verde pal al cerului, crea o oază de strălucire pe suprafața mării, în timp ce briza dimineții umfla vela bărcii tânărului îndrăgostit...

Pe prundișul în pantă al altui golf, la câteva mile în josul râului Sound, Lewis Raycie își coborî strania velă și-și trase barca la mal. Însoțită de foșnetul misterios al sălciilor de pe țărmul acoperit cu prundiș, Treeshy Kent ajunsese într-o clipă în brațele lui.

Soarele încerca să se înalțe peste un brâu de nori îngrămădiți la răsărit, împrôșcându-i cu aur topit, iar Luceafărul pălea pe măsură ce lumina urca în sus. Dar sub sălcii era încă întuneric, un întuneric cu o nuanță de un verde pal, în care se auzeau șoaptele tainice ale nopții.

— Treeshy, Treeshy! exclamă tânărul, îngenunchind lângă ea; și apoi, după o clipă: Îngerul meu, ești sigură că nu bănuiește nimeni?

Fata râse ușor, încrețindu-și nasul drăgălaș. Își rezemă capul de umărul lui, lipindu-și fruntea rotundă și cosițele răvășite de obrazul lui, lăsându-și mâinile într-ale sale și răsuflând repede voioasă.

— Credeam că n-am să mai ajung, bombăni Lewis, cu caraghioasa asta de cuvertură – și în curând vom fi în plină zi! Când te gândești că ieri am devenit major și că trebuie să vin la tine într-o barcă de jucărie, din cele cu care se joacă un copil pe o baltă! Dacă ai ști ce umilit mă simt...

— Ce mai contează, dragul meu, din moment ce acum ești major și propriul tău stăpân?

— Oare sunt? Așa spune și tata, dar trebuie să fac numai cum vrea el; și se pare că sunt major numai când fac ce vrea el! Să vezi... Am un credit de zece mii de dolari, zece... mii... auzi? pe numele meu la o bancă din Londra, și aici nu am nici măcar un bănuț pentru sufletul meu... Ei, Treeshy dragă, ce s-a întâmplat?

Ea își aruncase brațele după gâtul lui și, în sărutul lor inocent, el simți gustul lacrimilor ei.

— Ce s-a întâmplat, Treeshy? o imploră el.

— Îmm... uitasem că este ultima noastră zi împreună, până nu ai amintit de Londra – răule ce ești! îi reproșă ea.

Și în lumina răsăritului, devenită verde din cauza sălciilor, ochii ei străluceau înflăcărați, ca două stele lucind în furtună. Lewis nu cunoștea alți ochi care să exprime o furie mai primară decât ochii lui Treeshy.

— Ei, mică aruncătoare-de-foc ce ești! râse el înfundat. Da, este ultima noastră zi, dar nu pentru mult timp; la vârsta noastră, doi ani nu înseamnă prea mult, nu-i așa? Și când mă voi întoarce, voi fi stăpân pe mine, independent, liber – voi veni să te cer în fața tuturor! Gândește-te la asta, iubito, și fii curajoasă de dragul meu, curajoasă – și răbdătoare, așa cum vreau și eu să fiu! declară el eroic.

— Da, dar tu – tu o să întâlnești alte fete, cu grămada; în țările alea bătrâne și blestемate, unde am auzit că există atât de multe fete drăguțe. Unchiul Kent spune că țările europene sunt toate blestемate, chiar și biata mea Italie...

— Dar tu, Treeshy, tu o să-i vezi mereu pe verii Bill și Donald – o să-i vezi toată ziua și în fiecare zi. Și recunoști și tu că ai o slăbiciune pentru matahala aia de Bill. Și măcar de-aș fi mai înalt de statură, aș pleca cu inima mai ușoară, copilă nestatornică ce ești! încercă el s-o necăjească.

— Nestatornică? Eu, nestatornică, ah, Lewis!

Lewis simți un semn prevestitor de suspine, și puținul curaj pe care-l avea îl părăsi. Teoretic, era minunat să ții în brațe o frumoasă înlăcrimată, dar o găsi teribil de alarmant în practică. Răspunsul i se poticni în gât.

— Nu, nu; tari ca diamantul și statornici, așa vom fi amândoi, nu-i așa, cara?

— Caro, da, suspină ea, domolită.

— Și o să-mi scrii regulat... Treeshy – scrisori lungi, lungi? Pot să mă bizui pe asta, da, oriunde aș fi? Și trebuie să le numerotezi pe fiecare, în parte, așa ca să pot ști imediat dacă am pierdut vreuna; să nu uiți!

— Și tu, Lewis, o să le porți pe toate aici! (Îi atinse pieptul.) O, nu chiar pe toate, adăuga ea, râzând, pentru că vor fi o mulțime și o să arăți ca Pulcinella, cu o cocoasă în față – dar întotdeauna cel puțin pe ultima, doar pe ultima. Promiți?

— Întotdeauna, promit – dacă vor fi frumoase, spuse el, încercând să-și păstreze buna dispoziție.

— O, Lewis, vor fi, atât timp cât vor fi și ale tale la fel... și mult timp după aceea...

Luceafărul păli și dispăru odată cu răsăritul soarelui.

III

Momentul crucial, o știa bine Lewis, nu avea să fie despărțirea de Treeshy, ci ultima întrevvedere cu tatăl său.

De asta depindea totul – ceea ce avea să urmeze imediat, precum și planurile sale pentru o perioadă mai îndepărtată. Pe când se furișa acasă, în lumina primilor zori, călcând pe iarba acoperită de rouă, privi cu teamă în sus, la ferestrele domnului Raycie, și mulțumi destinului că erau încă acoperite de obloane.

Nu era nici o îndoială, așa cum spusese și doamna Raycie, că folosirea unui „limbaj mai puțin elegant” în prezența doamnelor însemna că soțul ei era teribil de bine dispus, degajat, relaxat – într-o dispoziție în care rareori îi fusese dat familiei să-l vadă, încât Lewis se întreba uneori, fără reținere, cărei stele nefaste își datorau el și surorile lui firile atât de sfioase.

Era foarte bine că-și putea spune, și chiar și-o spunea destul de des, că grosul banilor era al mamei lui și că putea s-o joace pe degete. Dar cu ce-l ajuta asta? Imediat după căsătorie, domnul Raycie preluase pe tăcute administrarea averii soției sale, și ea reținea, din infima sumă pe care i-o lăsase, toate micile ei cheltuieli personale, chiar și valoarea timbrelor pe care le utiliza, și dolarul pe care-l puneă în cutia bisericii în fiecare duminică. Numea această sumă de bani ce-i revenea ei „bani de buzunar”, deoarece, așa cum îi amintea deseori, el plătea toate cheltuielile gospodăriei, așa încât mica sumă pe care o primea ea trimestrial putea fi în întregime utilizată după cum dorea, pentru tot felul de ornamente și zorzoane.

— Și chiar așa va fi, dacă-mi respecti dorința, draga mea, adăuga el întotdeauna. Îmi place să te văd aranjată și gătită, ca nu cumva prietenii noștri să-și imagineze, atunci când sunt invitați la masă, că doamna Raycie este sus în camera ei, bolnavă și că o înlocuiește vreo rubedenie mai scăpătată.

Drept care, doamna Raycie, simțindu-se flatată și înspăimântată totodată, își cheltuia și ultimul bănuț spre a se găti pe sine și pe fiicele ei și se vedea nevoită să reducă cheltuielile pentru încălzit în

dormitoare și pentru mesele servitorilor, ca să economisească ceva bani necesari altor lucruri personale.

Domnul Raycie o convinsese de mult pe soția sa că un asemenea mod de a o trata, chiar dacă nu era prea generos, era potrivit și de fapt „onorabil”; iar ea, când vorbea despre acest subiect cu neamurile ei, avea întotdeauna în ochi lacrimi de recunoștință pentru bunătatea soțului ei, care preluase treburile legate de administrarea proprietății ei. Și cum el o administra extrem de bine, frații ei care aveau mult simț practic (bucuroși că scăpaseră de responsabilitate și convinși că, lăsată să se descurce singură, ea ar fi aruncat banii pe tot felul de acte caritabile nesocotite) se grăbeau să fie de aceeași părere cu ea când era vorba de domnul Raycie; deși bătrâna ei mamă spunea câteodată, neputincioasă:

— Și când te gândești că Lucy Ann nu poate căpăta nici măcar o fiertură de ovăz, fără ca el să nu fi cântărit ovăzul pus în ea...

Dar și acest lucru era spus doar în șoaptă, ca nu cumva misterioasa putere a domnului Raycie de a auzi ce se spunea în spatele lui să ducă la represalii imediate asupra venerabilei doamne, pe care el întotdeauna o numea, cu un tremur în glasul lui jovial „scumpa mea soacră – sau, dacă-mi permite, o să-i spun mai simplu, dar din inimă, scumpa mea mamă”.

Pe Lewis, domnul Raycie îl tratase până acum ca și pe femeile din familie. Îl îmbrăcase bine, cheltuisese mult pentru educația lui, îl ridica în slăvi – și numărase fiecare bănuț din suma ce-i revenea. Și totuși, exista o deosebire, iar Lewis era conștient de ea, așa cum erau și toți ceilalți.

Visul, ambiția, pasiunea de-o viață a domnului Raycie, era (așa cum bine știa și fiul lui) de a întemeia o Familie; și nu-l avea decât pe Lewis care putea să o facă. El credea în dreptul primului născut, în moștenirea bijuteriilor de familie, în proprietăți lăsate urmașilor în tot ritualul tradiției englezești „funciare”. Nimeni nu lăuda mai tare decât el instituțiile democratice în spiritul cărora trăia; dar niciodată nu se gândise că ele ar putea afecta acea instituție privată, dar mult mai importantă – Familia; și spre Familie se îndreptau toate gândurile și toată grija sa. Rezultatul, așa cum îl bănuise vag Lewis, era acela că asupra persoanei lui debile și prea puțin capabile se concentra toată pasiunea ce fremăta în imensul piept al domnului Raycie. Lewis era

sânge din sângele lui, una cu el, și reprezenta tot ce îndrăgea el mai mult; și din aceste două motive domnul Raycie pune un preț excesiv de mare pe băiat (ceva ce era, gândea Lewis, cu totul altceva decât a ține la el).

Domnul Raycie se mândrea în mod deosebit cu gustul fiului său pentru literatură. El, fiind la rândul său destul de citit, admira foarte mult ceea ce numea un „gentleman cultivat” – și era clar că Lewis asta urma să devină. Și dacă ar fi putut adăuga la acest lucru și un aspect mai bărbătesc și un interes cât de mic pentru câteva sporturi la modă atunci printre gentlemen, domnul Raycie ar fi fost întru totul satisfăcut; dar cine este pe deplin mulțumit, în lumea aceasta plină de dezamăgiri? În schimb, se mai mângâia cu gândul că, Lewis fiind tânăr și maleabil și sănătatea lui pe cale de a se îmbunătăți, doi ani de călătorii și aventuri puteau să-l transforme, la întoarcerea acasă, în alt om, atât fizic, cât și psihic. Domnul Raycie călătorise și el în tinerețe și era convins că experiența putea modela omul; în sinea sa spera să vadă întorcându-se un Lewis bronzat și împlinit, maturizat de viața independentă și aventuroasă, care și-a lepădat păcatele tinereții pe meleaguri străine, fără să se contamineze de altele.

Lewis bănuia toate acestea, și mai bănuia și faptul că acești doi ani de călătorie, în intenția domnului Raycie, trebuiau să se încheie cu o căsătorie și cu un cămin, după bunul plac al Domniei Sale și în care Lewis nu trebuia nici măcar să-și spună părerea.

„Îmi va oferi toate condițiile – pentru a-și atinge scopul”, rezumă tânărul, pe când cobora pentru a lua micul dejun cu familia.

Domnul Raycie nu arătase niciodată mai radios decât în acel moment. Pantalonii imaculați de doc alb, legați sub cizmele din piele de ied, haina de cașmir subțire și vesta de pichet bej, închisă cu o cravată ca neaua, îl făceau să pară proaspăt ca dimineața și atrăgător ca piersicile și smântâna așezate dinaintea lui.

În fața lui stătea doamna Raycie, îmbrăcată tot în alb imaculat, dar mai palidă ca de obicei, așa cum îi stă bine unei mame care este pe cale să se despartă de unicul ei fiu; iar între cei doi se găsea Sarah Anne, neobișnuit de îmbujorată și aparent preocupată, încercând să mascheze locul surorii sale, rămas liber. Lewis îi salută și se așază la dreapta mamei sale.

Domnul Raycie își scoase ceasul gravat, cu repetiție, și desfăcându-l de pe lanțul gros de aur, îl puse pe masă, lângă el.

— Mary Adeline iarăși întârzie. Socotesc un lucru neobișnuit ca o soră să întârzie la ultima masă pe care o mai are de luat împreună cu unicul ei frate, pentru doi ani de aici înainte.

— O, domnule Raycie! îngână doamna Raycie.

— Să știi că ideea este ciudată, spuse domnul Raycie sarcastic. Poate că sunt binecuvântat cu o fiică ciudată.

— Mă tem că Mary Adeline are o migrenă, domnule. A încercat să se scoale, dar nu a reușit, spuse Sarah Anne, grăbită.

Domnul Raycie nu răspunse, doar își arcui sprâncenele ironic, iar Lewis interveni repede:

— Îmi pare rău, domnule, dar s-ar putea să fie din vina mea...

Doamna Raycie păli, Sarah Anne se îmbujoră, iar domnul Raycie repetă rar, neîncrezător:

— Din vina... ta?

— Pentru că din cauza mea s-a dat o petrecere prea somptuoasă, în seara trecută, domnule.

— Ha, ha, ha! râse domnul Raycie, înseninându-se brusc.

Împinse scaunul înapoi și făcu un semn din cap fiului său, zâmbind; și cei doi, lăsând doamnele să spele ceștile de ceai (așa cum era încă obiceiul în familiile bune), se îndreptară spre biroul domnului Raycie.

Ce studia domnul Raycie în această cameră – cu excepția conturilor și a modurilor în care să se facă insuportabil familiei sale – Lewis nu reușise să afle niciodată. Era o înspăimântătoare cămăruță goală; iar tânărul, care nu-i trecea niciodată pragul fără a simți o strângere de inimă, se simțea acum mai îngrozitor decât se simțise vreodată până atunci. „Acu-i acu”, gândi el.

Domnul Raycie se așeză în singurul fotoliu din cameră și începu:

— Dragul meu, timpul este scurt, dar suficient pentru ceea ce am să-ți spun. Peste câteva ore vei porni în marea ta călătorie: un eveniment important în viața oricărui tânăr. Talentul și caracterul tău, combinate cu posibilitățile de a profita de această ocazie, mă fac să sper că în cazul tău călătoria va fi decisivă. Mă aștept ca, la întoarcerea acasă din călătorie, să fii cu adevărat bărbat.

Deci, asta fusese comanda, ca să spunem așa: Lewis ar fi putut s-o spună pe de rost înainte s-o fi auzit. Își plecă în jos capul, în semn de supunere.

— Un bărbat, repetă domnul Raycie, care e pregătit să joace un rol, un rol deosebit în viața socială a comunității. Sper să devii cineva în New York; iar eu îți voi pune la dispoziție mijloacele necesare pentru asta. Își dresе vocea: Dar mijloacele nu reprezintă totul, deși nu trebuie să uiți niciodată că sunt esențiale. Educația, rafinamentul, experiența vieții, acestea sunt lucrurile ce lipsesc multora dintre bărbații noștri de vază. Ce știi ei despre artă și literatură? Nu prea am avut încă timp să le creăm aici – ai spus ceva?

Domnul Raycie se opri, cu un gest copleșitor de amabil.

— Eu, o, nu... se bâlbâi fiul său.

— A, credeam că doreai să spui ceva în legătură cu anumiți versificatori de doi bani, profanatori, ale căror deliruri poetice se spune că le-au conferit un fel de notorietate printre cei ce frecventează tavernele.

Lewis roși la această aluzie, dar rămase tăcut și tatăl său continuă:

— Unde este Byron al nostru – unde sunt Scott și Shakespeare ai noștri? Și în pictură e la fel. Unde sunt marii noștri maeștri din trecut? Nu le lipsește talentul nici contemporanilor, dar în ceea ce privește capodoperele, deocamdată nu ni le oferă decât tot trecutul, sau trebuie, în majoritatea cazurilor, să ne mulțumim cu copii... Ei, cu asta, dragul meu băiat, știu că am atins o coardă sensibilă! Pasiunea ta pentru artă n-a trecut neobservată și am de gând să fac tot ce-mi stă în putere s-o încurajez. Viitoarea ta poziție în societate, îndatoririle și obligațiile de gentleman și om înstărit nu-ți vor permite să devii un pictor eminent sau un sculptor renumit; dar nu mă voi opune să te ocupi de aceste arte ca amator, cel puțin atât timp cât vei călători în străinătate. Ele îți vor forma gustul, îți vor întări puterea de judecată și îți vor conferi, sper, discernământul necesar ca să poți alege pentru mine câteva capodopere care să nu fie copii. Copiile, continuă domnul Raycie cu tot mai multă vigoare, sunt pentru cei ce nu se pricep sau pentru cei mai puțin binecuvântați cu valorile acestei lumi. Da, dragul meu Lewis, vreau să creez o galerie; o galerie de familie. Și mama ta are aceeași ambiție – dorește să vadă

pe pereții noștri câteva tablouri originale ale geniului italian. Mă tem că la Rafael nu prea putem aspira, dar un Domenichino, un Albano, un Carlo Dolci, un Guercino, un Carlo Maratta – unul, două din frumoasele peisaje ale lui Salvator Rosa... Înțelegi ce vreau să spun? Trebuie să existe o galerie Raycie și misiunea ta va fi aceea de a-i pune bazele.

Domnul Raycie se opri și-și șterse fruntea asudată.

— Cred că nu-l puteam însărcina pe fiul meu cu o misiune mai pe placul lui.

— O, nu, domnule, într-adevăr! strigă Lewis făcându-se verde-albastru.

De fapt, nu bănuise niciodată această parte a planului tatălui său și îi crescuseră inima gândindu-se ce onoare i se făcea cu această misiune neprevăzută. Într-adevăr, nimic nu l-ar fi putut face mai mândru sau mai fericit. Pentru moment uită de dragoste, uită de Treeshy, uită de toate, cuprins de extazul că se va putea mișca printre capodoperele la care visase atât timp, că se va mișca printre ele nu ca un simplu privitor avid, ci ca unul care va avea măcar prilejul de a alege și de a lua câteva dintre comorile mai mici. Abia dacă își mai dădea seama ce se întâmpla cu el, iar șocul acestei înștiințări îl lăsă ca de obicei fără glas.

Îl auzea pe tatăl său vorbind cu înflăcărare, făcând planuri, explicând cu obișnuita lui precizie exagerată că unul dintre asociații băncii din Londra, la care erau depuși banii lui Lewis, era și el un colecționar renumit și fusese de acord să-i dea tânărului călător scrisori de recomandare către alți cunoscători într-ale artei, atât din Franța, cât și din Italia, așa încât achizițiile lui Lewis să fie făcute sub îndrumarea cea mai competentă.

— Tocmai ca să te afli, încheie domnul Raycie, pe picior de egalitate cu cei mai mari colecționari, ți-am pus la dispoziție o sumă așa de mare. Socotesc că zece mii de dolari îți dau posibilitatea să călătorești doi ani în cele mai bune condiții; și intenționez să depun încă cinci mii în contul tău – se opri și lăsă silabele să pătrundă încet în mintea fiului său –, cinci mii de dolari pentru achiziționarea de opere de artă, care până la urmă – nu uita asta – vor fi ale tale și vor reveni, sper, fiilor fiilor tăi, atât timp cât numele Raycie va supraviețui... – o perioadă de timp, părea să spună tonul domnului

Raycie, ce nu putea fi măsurată decât cu unitatea de timp a dinastiilor egiptene.

Lewis îl auzea, dar capul îi era buimac: cinci mii de dolari! Suma părea așa de mare, chiar și în dolari, deci incalculabil de mare raportată la moneda europeană, încât se mira de ce tatăl lui renunțase așa de repede să mai spere la un Rafael... „Dacă fac economii în călătorie“, își spuse el, „și renunț la luxul inutil, aș putea totuși să-i fac o surpriză aducându-i unul. Și mamei – ah, ce generozitate, ce minunăție! Acum înțeleg de ce a fost ea de acord cu toate micile economii care păreau uneori așa de meschine și umilitoare...”

Ochii tânărului se umplură de lacrimi, dar rămase tot tăcut, deși ar fi dorit mai mult ca oricând să-și exprime gratitudinea și admirația pentru tatăl său. Intrase în birou așteptându-se la o predică înainte de plecare, în legătură cu economiile pe care trebuia să le facă și cu un anunț de perspectivă legat de un „cămin potrivit“ (putea chiar bănuie pe care dintre surorile Huzzard o avea în vedere tatăl său) și, în schimb, i se spusese să-și cheltuiască princiara sumă de bani ca un prinț și să se întoarcă acasă cu o galerie de capodopere.

— Cel puțin, spuse el încet, ca pentru sine, va trebui să conțină un Correggio.

— Ei, domnule? explodă domnul Raycie.

— Ah, tată, strigă el și se aruncă spre imensa pantă ce o reprezenta vesta părintelui său.

Și în mijlocul acestor mari bucurii, gândi el în străfundul minții sale, nu se spusese și nu se făcuse nimic care să-i strice planurile secrete în legătură cu Treeshy. Era ca și cum tatăl său acceptase tacit ideea nemărturisitei lor logodne; iar Lewis se simțea pe jumătate vinovat că nu-i mărturisise atunci pe loc. Dar destinul este formidabil chiar și atunci când e necruțător și poate că niciodată nu apare mai limpede decât în asemenea momente...

PARTEA A DOUA

IV

Lewis Raycie stătea pe o stâncă proeminentă și admira spectacolul sublim al Mont Blancului.

Era o zi strălucitoare de august, iar aerul, la înălțimea aceea, era așa de tăios, încât trebuise să-și pună haina cu căptușeala de blană. În spatele lui, la o distanță destul de mare, se afla servitorul pe care-l luase cu el în călătorie, care, la un semn, i-o adusese; dedesubt, acolo unde drumul de munte cotea, îl aștepta trăsura ușoară și elegantă cu care călătorise până atunci și care-l adusese până acolo.

Abia trecuse un an de când își luase rămas bun de la New York, de pe puntea pachebotului ancorat în josul golfului; și totuși, tânărului ce privea încrezător spre Mont Blanc i se părea că nu mai rămăsese în el nimic din ființa fluidă și fără consistență care fusese Lewis Raycie, în afară de o teamă ascunsă și latentă de domnul Raycie senior. Dar chiar și ea era atât de atenuată de distanță și timp, pierdută dincolo de linia orizontului și ancorată de cealaltă parte a globului, încât nu se mai trezea din somnu-i letargic decât atunci când vreo scrisoare frumos împachetată, ce purta scrisul tatălui său, îi era înmânată la ghișeul vreunei bănci europene. Domnul Raycie senior nu scria prea des, și când o făcea, adopta un stil binevoitor și prețios. Se simțea dezavantajat la scris, iar sarcasmul lui obișnuit era atenuat de perioada de timp necesară spre a se exprima, așa încât teama fiului său mai putea fi stârnită doar de felul cum caligrafia anumite litere.

De fapt, Lewis nu uitase nimic din întâmplările de acum un an. Multe îi erau încă vii în minte, sau mai degrabă fuseseră trecute în posesia noii lui persoane – ca, de exemplu, afecțiunea sa pentru Treeshy Kent, care, spre surprinderea lui, rezistase încăpățânată tuturor asalturilor venite din partea frumoaselor englezoaice și a cadânelor cu ochi migdalați din Răsărit. Rămânea uneori uluit, întâlnind deodată chipul mic și negricios al lui Treeshy, cu fruntea ei rotundă, cu ochii depărtați și pomeții înalți – privindu-l, ivit brusc pe o

stradă în vreun oraș legendar sau în vreun loc din natură învăluit de o melancolică frumusețe; sau, la fel, părându-i-se că simte mirosul verbinei de sub fereastra casei, atunci când se afla în vreo grădină exotică. Călătoriile îi întăriseră, mai degrabă decât îi înlăturaseră impresia familiei că Treeshy nu avea o frumusețe izbitoare; nu putea s-o încadreze în nici unul din tiparele frumuseții feminine pe care le cunoștea; și totuși, ea era acolo, ascunsă într-un ungher al inimii și minții sale, la fel de stăruitoare ca în trecut, deși sărutările ei nu le mai simțea la fel de vii, iar glasul ei cu accente stranii abia dacă și-l mai amintea. Uneori, pe jumătate mânios, își spunea că doar cu puțin efort ar fi putut s-o uite pentru totdeauna; și cu toate acestea, ea trăia în el, nevăzută și totuși de neuitat, asemenea imaginii de pe un daghereotip, care deși deseori rămânea invizibilă, era totuși imprimată pe placă.

Pentru noul Lewis, totul devenise într-un fel mai puțin important decât crezuse odată. Se maturizase brusc, și Treeshy îi apărea acum ca un copil alintat, mai degrabă decât o călăuză, o Beatrice, cum o considerase odată; și își promise, cu un zâmbet matur, că de îndată ce va ajunge în Italia îi va scrie acea lungă scrisoare pe care i-o datora.

Drumurile îl duseseră mai întâi în Anglia. Acolo petrecuse câteva săptămâni adunând scrisori de introducere și recomandări pentru restul călătoriei, cumpărându-și trăsura cu care avea să călătorească și numeroasele ei accesorii, și făcând astfel drumul de la o catedrală la un vestit castel, neocolind nimic, de la Abbotsford la Kenilworth, din ceea ce merita atenția unei minți cultivate. Din Anglia traversă pasul Calais, înaintând încet spre sud, în direcția Mării Mediterane; și de acolo, luând un vapor spre Pireu, se avântă în plină aventură, turistul devenind acum un adevărat ghiaur.

Orientul fusese acela care-l transformase într-un nou Lewis Raycie; Orientul, atât de sordid și de splendid, atât de mizer și de plin de poezie, de ticăloșie și romantism, de purici și privighetori, și atât de diferit, deopotrivă în ceea ce avea splendid și urât, de ceea ce-și imaginase tânărul studios. După Smirna și bazaruri, după Damasc și Palmyra, Acropole, Mytilene și Sunium, ce mai putea rămâne în memoria sa din Canal Street și pajiștea de lângă râul Sound? Chiar și țânțarii, care păruseră la început singura legătură,

erau diferiți, pentru că se lupta cu ei în locuri atât de diferite; tânărul care străbătuse deșertul îmbrăcat în straie arabe, care dormise în corturi din păr de capră, care fusese atacat de tâlhari în Peloponez și prădat de propria sa gardă la Baalbek și de cei de la vamă peste tot pe unde umblase, nu putea să privească decât zâmbind la teroarea ce domina New Yorkul și fluviul Hudson. Învăluit în siguranță și monotonie, celălalt Lewis Raycie părea, atunci când figura lui ieșea la suprafață, asemenea unui nou-născut păstrat în alcool. Chiar și furia domnului Raycie senior nu mai era acum decât murmurul îndepărtat al unei furtuni de vară într-o după-amiază liniștită. Oare se temuse vreodată de domnul Raycie? Cum fusese posibil, când acum nu-l înfricoșa nici măcar Mont Blancul!

Mai privea încă cu un sentiment de firească egalitate la piscurile sale îndrăznețe, când o altă trăsură se opri lângă a sa și un tânăr sări nerăbdător din ea, urmat de un servitor cu o pelerină, și începu să urce panta. Lewis recunoscuse imediat trăsura și silueta sprintenă și ușoară a tânărului, haina lui albastră, cravata bogată și cicatricea ce-i deforma puțin gura frumoasă și expresivă. Era englezul care sosise la hanul Montanvert, cu o seară înainte, cu un valet, o călăuză și atâtea bagaje cu cărți, hărți și schițe, încât era gata să eclipseze chiar și echipamentul lui Lewis.

La început, nu a fost prea atras de noul venit, care stătea singur în salon și părea să nu-l vadă pe tovarășul lui de drum. Adevărul era că Lewis ar fi dat orice pentru puțină conversație. Uimitoarele sale experiențe erau așa de bine închise în el (neavând nici o portiță de ieșire, cu excepția celor câteva însemnări ce se strecurau în secret, noaptea, în jurnalul său), încât simțea că în curând se vor transforma în vagi amintiri de călătorie ale altcuiva, dacă nu și le reîmprospăta discutându-le. Iar străinul cu ochii de un albastru vinețiu ce se asorta cu haina, cu cicatrice pe obraz și cu o gură expresivă, îi păru lui Lewis că ar merita să-i țină companie. Dar englezul părea să fie de altă părere: continua să rămână desprins de realitate, iar vanitatea îl îmboldea pe Lewis să creadă că doar zeii se învăluiau într-o asemenea dispoziție, atunci când făceau escapade secrete; așa că Lewis găsi o mare satisfacție în a spune „bună seara“ chiar pe un ton și mai rece decât englezul.

Dar astăzi totul era diferit. Străinul înaintă afabil, își ridică pălăria de pe părul ce-i stătea pe frunte ca la o statuie și întrebă zâmbind:

— Vă interesează formele de nori de aici?

Vocea îi era la fel de plăcută ca și zâmbetul, și ambele erau sporite de o privire atât de cuceritoare, încât făceau ca ciudata întrebare să pară nu numai potrivită, ci chiar firească. Deși luat prin surprindere, Lewis nu se fâstâci. Doar se îmbujoră puțin din cauza unei senzații neobișnuite, datorată faptului că era ignorant în această problemă, și răspunse deschis:

— Cred că mă interesează orice, domnule.

— Un răspuns la înălțime! exclamă celălalt și-i întinse mâna.

— Deși trebuie să spun, urmă Lewis cu sinceritate și curaj, că nu am avut până acum ocazia să mă ocup în mod deosebit de formele de nori de aici.

Însoțitorul său îl privi vesel.

— Acesta, spuse el, nu este un motiv să nu începeți chiar acum!

Lucru cu care Lewis, vesel, se declară de acord.

— Pentru a te interesa anumite lucruri, continuă celălalt, mai grav, este necesar doar să le vezi, și cred că nu greșesc dacă spun că sunteți una dintre ființele privilegiate, înzestrată cu ochi pentru a sesiza lucrurile.

Lewis roși, în semn că era de acord cu el, iar interlocutorul continuă:

— Sunteți dintre cei care au fost în drum spre Damasc.

— În drum? Chiar am fost acolo! exclamă călătorul nostru, revărsându-se într-o serie de amănunte legate de călătorie; apoi se îmbujoră mai tare, dându-și seama că celălalt folosisese numele în sens figurat.

Fața tânărului englez se luminează.

— Ați fost la Damasc, cu adevărat? Dar asta trebuie să fie la fel de interesant, într-un mod cu totul diferit însă, ca și formarea norilor și a lichenilor. Deocamdată, continuă el arătând spre munte, trebuie să mă dedic redării extrem de nepotrivite a câtorva din aceste delicate vârfuri stâncoase de munte; o activitate care cred că nu vă interesează, în comparație cu peisajul acesta sublim. Dar diseară – pentru că înțeleg că stăm la același han – poate că o să-mi acordați câteva minute și să-mi povestiți despre călătoriile pe care le-ați făcut.

Tata, adăugă el cu un zâmbet cuceritor, a împachetat odată cu pensulele mele și câteva sticle de Madera, demne de toată încrederea, și dacă mă veți onora cu prezența la masă...

Făcu semn servitorului să desfacă materialele pentru lucru, își puse pelerina pe o stâncă și era deja cufundat în lucru când Lewis începu să coboare spre trăsură.

Vinul de Madera se dovedi demn de toată încrederea, așa cum promisesse gazda. Poate că tocmai calitatea lui deosebită dădea o asemenea strălucire mesei; dacă nu cumva, mai degrabă, conversația englezului cu ochi albaștri îl făcea pe Lewis Raycie, care nu prea era mare băutor, să aibă impresia că în compania lui fiecare picătură era un adevărat nectar.

Când se hotărâse să răspundă invitației, Lewis nutrise speranța secretă că, în sfârșit, va avea cui vorbi; dar când seara fu pe sfârșite (și o lungiseră până târziu), își dădu seama că mai mult ascultase. Și cu toate acestea, nimic nu-l împiedicase să vorbească sau să se simtă în largul său; avusese destule ocazii. Doar că, de câte ori spunea câte ceva, imaginația celui alt se revărsa încât se simțea ca o pietricică dusă de șuvoiul unui râu. Pentru că, orice ar fi spus Lewis era văzut de celălalt într-o altă perspectivă, ce dădea alt curs gândurilor; chiar și cea mai banală experiență devenea un cristal cu mai multe fațete, sclipind cu reflexe neașteptate. Minteă tânărului englez se mișca într-o lume a asociațiilor și aluziilor mult mai bogată decât a lui Lewis; dar dorința lui de comunicare, felul deschis de a vorbi și de a se purta îl făceau accesibil tânărului nostru mai nepriceput. În mod sigur, nu vinul de Madera fusese acela care făcuse ceasurile să zboare așa de repede și le învăluisse în farmec, ci farmecul dăduse vinului – excelent și renumit printre celelalte vinuri, așa cum aflase Lewis după aceea – un gust cum nici o altă viță nu avea s-o mai aibă pentru el.

— O, dar trebuie să ne reîntâlnim în Italia – sunt multe lucruri acolo pe care aș putea să te ajut să le vezi, declară tânărul englez pe când își jurau prietenie eternă, pe treptele hanului adormit.

V

Într-o mică biserică venețiană, nu mai mare decât o capelă, ochii lui Lewis se deschiseră cu adevărat – o mică și posomorâtă bisericuță, care nici măcar nu era menționată în ghiduri. Dacă nu l-ar fi întâlnit pe tânărul englez în apropierea Mont Blancului, Lewis n-ar fi auzit niciodată de acest loc; și atunci, de care lucruri care merită să fie văzute ar mai fi auzit el?

A stat mult timp uitându-se la fresce, mirat la început – o poate recunoaște acum – de o anumită rigiditate în înfățișarea oamenilor, de o oarecare exagerare naivă în prezentarea îmbrăcăminții (cu totul diferită de nobilele veșminte pe care fusese învățat, de către Sir Joshua, în Prelegerile sale despre artă, să le admire la marii pictori), și de privirea inocentă și inexpresivă a chipurilor lor tinere – fiindcă până și cei cu bărbile cărunte păreau tineri. Apoi, deodată, privirea i-a fost atrasă în mod deosebit de unul dintre aceste chipuri: acela al unei fete cu obraji rotunzi, pomeții ridicați și ochi depărtați, sub o pieptănătură complicată de perle prinse în cosițe. Ei, dar era chiar Treeshy – Treeshy Kent în carne și oase! Și nu era câtuși de puțin „urâtă“! Tânăra nu era altcineva decât prințesa cea fără de pereche în jurul căreia se țesea povestea. Și pe ce tărâm de basm trăia – plin de tineri mlădioși și de fete bucălate cu fețe rotunde, de bătrâni cu chipuri trandafirii și arapi parcă lustruiți, o lume plină de păsări frumoase, pisici, iepuri – totul înconjurat de balustrade aurii, de colonade roz și albastre, de ghirlande de laur atârând de la balcoane de culoarea fildeșului, de domuri și minarete, proiectate pe un fundal marin estival. Lewis se simți complet furat de peisaj; uitase să mai regrete veșmintele nobile, sentimentele înalte și fundalurile sumbre ale artiștilor pe care venise să-i admire în Italia – îi uitase pe Sassoferrato, Guido Reni, Carlo Dolci, Lo Spagnoletto, pe Carracci și chiar „Schimbarea la față“ a lui Rafael, deși știa că este cel mai valoros tablou din lume.

După aceea văzuse aproape tot ceea ce avea de oferit arta italiană; fusese la Florența, Neapole, Roma; la Bologna pentru a

studia la școala eclectică, la Parma pentru a examina tablourile lui Correggio și ale lui Giulio Romano. Dar acel prim chip îl subjugase; îi strecurase în suflet puterea de a înțelege glasul păsărilor și șoaptele ierbii. Chiar dacă prietenul lui englez nu ar fi rămas alături de el, arătându-i, explicându-i, stimulându-i imaginația, Lewis Raycie se mândrea cu faptul că micuța Sfântă Ursula, cu chipul ei rotund, l-ar fi purtat în siguranță și cu toată încrederea dincolo de orice ispită ce putea veni din partea rivalelor ei. Ea devenise piatra lui de încercare, steaua călăuzitoare: cât de insipide îi păreau toate fecioarele înveșmântate în roșu și albastru, după ce privise ochii ei uimitor de copilăroși și cercetase modelul complicat al brocartului ei! Își putea aminti acum, destul de exact, ziua când renunțase chiar și la Beatrice Cenci... cât despre acel nud reprezentând-o pe durdulia Magdalenă a lui Carlo Dolci, lâncezind deasupra unei cărți pe care nu o citea și aruncând priviri galeșe către cititor... pfui! nu era cazul ca Sfânta Ursula să încerce să facă ceva spre a-l păzi de farmecele ei...

Ochii i se deschiseseră spre o nouă lume a artelor. Și era de datoria lui să arate această lume și celorlalți – el, Lewis Raycie cel neînsemnat și neștiutor, care, dacă nu ar fi existat „mâna destinului” și acea întâlnire întâmplătoare de lângă Mont Blanc, ar fi rămas așa pentru totdeauna! Se cutremura la gândul cetei de cerșetori napolitani, călugări mohorâți, profeți fără astâmpăr, madone languroase și amorași trandafirii care ar fi putut să călătorească cu el acasă în pachetbotul cel nou și rapid.

Emoția lui avea ceva din extazul unui apostol. Peste câteva ore, nu numai că o va îmbrățișa pe Treeshy și va fi alături de onorații lui părinți; dar le va propovădui neștiuta cale ce duce dincolo de Salvator Roaa și Lo Spagnoletto...

Primul lucru care-l frapă pe Lewis fu micimea casei de pe râul Sound și dimensiunile enorme ale tatălui său.

Se aștepta ca impresia să fie inversă. În amintirea sa, „vila toscană” își păstrase ceva din ceea ce avea impresionant, chiar și comparată cu presupusele originale. Probabil chiar contrastul dintre spațiile goale și podelele neacoperite, față de covoarele scumpe și căldura focului de la High Point, sporise farmecul acesteia din urmă

– erau momente când și gândul la mesele ei îmbelșugate contribuia la această senzație. Dar silueta domnului Raycie i se ștersese între timp din minte. Tot ceea ce era legat de el, atunci când fiul său privea înapoi, părea mărunț, lipsit de maturitate, aproape pueril. Furia sa împotriva lui Edgar Poe, de exemplu – după părerea lui Lewis, un poet autentic, deși de atunci auzise lucruri mai inspirate; sau tirania de care făcea atâta caz când era vorba de soția și fiicele sale; ignoranța totală, de care nu era conștient, în legătură cu cele mai multe lucruri, cărți, oameni, idei, care umpleau acum mintea fiului său; și, mai presus de toate, aroganța și incompetența părerilor sale în materie de artă. Dincolo de câteva cărți citite – cea mai mare parte se reducea, așa cum bănuia Lewis, la ceea ce ciugulea moțâind după-amiaza din culegerea lui Knight O jumătate de oră cu cei mai mari scriitori –, domnul Raycie nu se omora prea mult cu cărțile; lăsa asta, cum obișnuia el să spună, „în grija profesorilor“. Dar în probleme de artă era dogmatic și categoric, gata să-și susțină opiniile citind personalități strălucite sau menționând prețurile curente, și era hotărât, așa cum se văzuse din ultima discuție cu fiul său, ca vechii maeștri să aibă privilegiul de a fi cuprinși în colecția Raycie.

Tânărul nu-l condamna că gândea astfel. America era departe de Europa, și trecuseră mulți ani de când domnul Raycie nu mai călătorise. Nu avea nici o vină că lucrurile pe care le admira el nu mai erau admirate acum, și cu atât mai puțin că nu știa de ce. Tablourile în fața cărora îngenunchease spiritul lui Lewis nu fuseseră practic descoperite nici de către cei ce studiau artele, nici de critică, în tinerețea tatălui său. Cum putea un gentleman american, plin de sine și care-și plătea ghidul cu un salariu imens ca să-i arate „capodoperele“ recunoscute – cum putea el să bănuiască, atunci când stătea transfigurat în fața unui Sassoferato sau a unui Carlo Dolci, că una dintre comorile necunoscute zăcea alături acoperită de praf și pânze de păianjeni?

Nu, Lewis era stăpânit doar de sentimente de indulgență și înțelegere. O asemenea atitudine nu era cea mai potrivită pentru a conferi măreție imaginii tatălui său; dar când tânărul intră în biroul în care domnul Raycie stătea imobilizat de gută, piciorul bandajat întins pe sofa îi păru a fi încă un motiv de indulgență.

Probabil, gândi Lewis după aceea, că poziția tatălui său, așa cum stătea întins, felul în care trupul lui imens se zvârcolea pe sofa, cu piciorul beteag profilându-se ca o creastă de munte, îl făcuse să-l vadă de parcă umplea toată camera; sau glasul lui aprig fusese mai degrabă acela care străbătuse încăperea ca un tunet, aruncându-le doamnei Raycie și fetelor tăioasa invitație:

— Ei și acum, doamnelor, dacă ați terminat cu îmbrățișările și pupăturile, aș vrea să rămân un moment cu fiul meu.

Dar, în mod straniu, după ce mama și fiicele se retrăseseră, cu jupoane și volane cu tot, biroul păru să se facă mai mic, iar Lewis se simți asemenea unui David fără praștie.

— Ei, băiete, strigă tatăl său, roșu la față și gâfâind, iată-te acasă, plin de întâmplări pe care vrei să le povestești, fără îndoială; și însoțit de câteva capodopere, din câte am înțeles din notele de plată.

— O, desigur, domnule, de capodopere, zâmbi Lewis forțat, mirându-se de ce vocea lui suna așa de ciudat, iar zâmbetul îi ceruse un asemenea efort muscular.

— Bine, bine, aprobă domnul Raycie, făcând un gest cu mâna vineție, care părea să aibă nevoie de un bandaj. Presupun că Reedy a făcut ceea ce i-am spus. A avut grijă ca tablourile să fie duse împreună cu restul bagajului tău în Canal Street?

— O, da, domnule; domnul Reedy era pe chei cu instrucțiuni precise. Știi că întotdeauna îți îndeplinește ordinele, se aventurează Lewis, pe un ton puțin ironic.

Domnul Raycie își aținti privirea în gol.

— Domnul Reedy, spuse el, face tot ceea ce-i spun, dacă la asta te referi; altfel nu ar fi rămas în serviciul meu mai bine de treizeci de ani.

Lewis rămase tăcut, iar tatăl său îl examinează critic.

— Se pare că te-ai mai împlinit – cu sănătatea cred că stai bine! Ei, apropo, domnul Robert Huzzard și fiicele sale iau masa cu noi în seara asta, și fără îndoială că așteaptă să vadă ultimele noutăți din Franța în materie de cravate și veste. Malvina s-a făcut foarte drăguță, din câte mi-au spus surorile tale.

Domnul Raycie chicoti, iar Lewis își zise: „Știam eu că se gândește la cea mai mare dintre surorile Huzzard!” și simți un fior pe

spate.

— În ceea ce privește tablourile, continuă domnul Raycie cu mai multă însuflețire, acum sunt ținut la pat, așa după cum vezi, de această blestemată de boală, și până nu mă vor pune din nou pe picioare doctorii, trebuie să zac aici și să-mi imaginez cum vor arăta capodoperele tale în noua galerie. Dar între timp, băiete, nu cred că e nevoie să-ți spun că nimeni nu trebuie să le vadă până când nu sunt inspectate de mine și atârdate așa cum trebuie. Reedy o să înceapă să le despacheteze imediat, și când ne vom muta în oraș, luna viitoare, doamna Raycie va da, cu voia Domnului, cea mai grozavă petrecere pe care a văzut-o New Yorkul vreodată, pentru a prezenta colecția fiului meu și poate..., ei, să vedem... poate vom sărbători și un alt eveniment important din viața lui!

Lewis primi vestea cu un mormăit în surdină, dar respectuos, iar înaintea ochilor ce i se împăienjeniseră apărură chipul visător al lui Treeshy Kent.

„Ah, mâine o voi vedea“, gândi el îmbărbătându-se din nou, de îndată ce nu se mai află în prezența tatălui său.

VI

După ce termină de făcut turul încăperii din Canal Street, unde fuseseră aranjate tablourile, domnul Raycie rămase tăcut o bună bucată de vreme.

Venise în oraș doar cu Lewis, respingând cu înverșunare aluziile timide ale fiicelor sale și dorința neexprimată, dar vizibilă, a doamnei Raycie de a-l însoți. Deși criza de gută trecuse, era încă slăbit și nervos, iar doamna Raycie, de teamă să nu-l „supere”, făcuse semn fetelor să plece de cum îl văzuse că se încruntă.

Speranțele lui Lewis sporeau pe măsură ce-l urma pe tatăl său, care înainta șchiopătând. Tablourile, deși puse pe scaune și mese și prost luminate, străluceau în încăperea goală și întunecoasă, pline de o nouă și convingătoare frumusețe. O, ce bine procedase – nu se putea ca aceste tablouri să nu fie în posesia tatălui său!

Domnul Raycie se opri în mijlocul camerei. Nu spunea nimic, iar fața sa, întotdeauna gata să răspundă printr-o încruntare sau o privire amenințătoare, rămăsese acum calmă, aproape inexpressivă, cu o căutătură, știa el bine, plină de uimire lăuntrică. „Desigur, îi trebuie puțin timp să mediteze”, gândi fiul său, nerăbdător ca toți tinerii.

În cele din urmă, domnul Raycie rupse tăcerea dregându-și glasul; dar vocea îi era la fel de inexpressivă ca și chipul.

— E într-adevăr uimitor, spuse el, cât de puțin seamănă copiile după vechii maeștri cu originalele. Pentru că acestea sunt originale, nu? Întrebă el, întorcându-se brusc spre Lewis.

— O, desigur, domnule! Și, în plus...

Tânărul era gata să adauge: „Nimeni nu s-ar fi muncit să le copieze” – dar se controlă imediat.

— Și, în plus...

— Vreau să spun că am avut și sfatul cel mai competent posibil.

— Presupun că așa a fost, întrucât cu această condiție ai primit dezlegarea să le cumperi.

Lewis simți că se face mic, iar tatăl său părea să devină din ce în ce mai mare; dar se uită de-a lungul peretelui, și frumusețea tablourilor parcă îi dădu puteri.

Sprâncenele domnului Raycie se ridicaseră amenințător, dar chipul îi rămăsese calm și nesigur. Se mai uită o dată de jur împrejur.

— Haide, spuse el amabil, să începem cu Rafael.

Și era clar că nu știa în ce direcție să se întoarcă.

— O, domnule, un Rafael astăzi – te-am prevenit doar că ar depăși cu mult posibilitățile mele.

Chipul domnului Raycie se întunecă puțin.

— Speram totuși la un tablou, chiar dacă nu unul din cele mai bune...

Apoi spuse cu un oarecare efort:

— Atunci să vedem un Sassoferatto.

Lewis se simți mai în largul său; avu chiar curajul să zâmbească respectuos.

— Sassoferatto este complet lipsit de valoare, doar știi, nu? De fapt, nu mai face față, ca odinioară...

Domnul Raycie rămase nemișcat, cu ochii ațintiți spre cel mai apropiat tablou, fără să-l vadă însă.

— Sassoferatto nu mai face...

— Nu, domnule, în nici un caz pentru o colecție ca aceasta.

Lewis simți că, în sfârșit, o nimerise. Ceva mare și dureros părea să străpungă gâtul domnului Raycie, care tuși puternic, de parcă ar fi vrut să dea afară un Sassoferatto.

După încă o pauză, el ridică bățul spre un mic tablou reprezentând o tânără cârnă, cu fruntea înaltă și cu un coif bătut cu pietre scumpe, proiectată pe un delicat fundal floral.

— Este acesta un Carlo Dolci? întrebă el. Stilul este asemănător, dar îmi pare că-i lipsește nota specifică.

— O, dar nu e un Carlo Dolci; este un Pierro della Francesca, domnule! izbucni triumfător Lewis, cuprins de un tremur.

Tatăl său îl privi sever.

— Poate vrei să spui, o copie! Am știut eu!

— Nu, nu e o copie; e un pictor mare, mult mai mare...

Domnul Raycie se înroși tare din cauza erorii. Și, pentru a-și ascunde stinghereala, luă o atitudine și mai binevoitoare.

— În cazul acesta, spuse el, cred că aş vrea să-i văd mai întâi pe pictorii mai mici. Unde este Carlo Dolci?

— Nu este nici un Carlo Dolci, spuse Lewis, alb din cap până-n picioare.

Tânărul nu-şi mai amintea nimic altceva decât că stătea, nu mai ştia de cât timp, în faţa fotoliului în care se cufundase tatăl său, aproape la fel de alb şi zguduit ca şi el.

— Asta, îngână domnul Raycie, o să mă îmbolnăvească iarăşi de gută...

Dar când Lewis îl imploră: „O, domnule, hai să ne întoarcem la ţară şi lasă-mă să-ţi explic mai târziu, să-mi susţin cauza...”, bătrânul domn îl întrerupse, izbind furios cu bastonul.

— Să-mi explici mai târziu? Să-ţi susţii cauza? Chiar asta vreau să faci, dar aici şi acum! adăugă domnul Raycie răguşit, cuprins parcă de o durere fizică. Am auzit că tânărul John Huzzard s-a întors săptămâna trecută de la Roma cu un Rafael.

După asta, Lewis se auzi vorbind – ascultându-se parcă cu detaşarea rece a unui spectator –, înşirându-şi argumentele, pledând cauza pe care, sperase el, tablourile lui ar fi trebuit s-o pledeze pentru el, detronând vechile Puteri şi Principate şi aşezând în locul lor noile nume. Mai întâi de toate, tocmai aceste nume erau acelea care îi stăteau în gât domnului Raycie: după ce-i trebuise o viaţă până să înveţe să pronunţe corect cuvinte ca Lo Spagnoletto şi Giulio Romano, era destul de neplăcut, păreau a spune ochii lui plini de mânie, să trebuiască să înceapă o nouă gimnastică verbală, înainte de a fi sigur că poate spune unui prieten cu un firesc ireproşabil: „Iar acesta este un Giotto di Bondone“.

Dar acesta a fost doar primul şoc, uitat curând în tumultul unor necazuri mai mari. Pentru că era posibil să înveţi cum să pronunţi „Giotto di Bondone“ şi chiar să-ţi placă s-o faci, cu condiţia ca prietenul respectiv să fi auzit de acel nume şi să se încline în faţa faimei sale. Dar să primeşti, drept răsplată la efortul tău, doar o privire lipsită de interes şi să-ţi se ceară: „Vrei să mai repeţi o dată, te rog!“ – şi să ştii că, făcând turul galeriei (Galeriei Raycie!), aceeaşi privire şi aceeaşi cerere s-ar repeta în faţa fiecărui tablou;

amărăciunea îi era așa de mare, încât domnul Raycie și-ar fi putut, fără exagerare, asemui soarta cu a lui Agag.

— Doamne Dumnezeule! Și spui că celălalt se numește Carpaccio? Și l-ai lăsat la urmă pentru că este cel mai prețios tablou din colecție? Carpaccio – mai bine și-ar fi văzut de cârpăcelile lui!

Domnul Raycie era așa de pornit, încât ironia lui suna mai puțin subtil ca de obicei.

— Și spui că Angelico a pictat oșteanul acela cu armură roz, scăpat parcă de pe Arca lui Noe, pe o foiță subțire de aur? Ei, cu asta te-am prins, băiete! Nu Angelico, Angelica; și Angelica Kauffman a fost femeie. Iar blestematul de escroc care ți-a băgat pe gât mângălitura ei îngrozitoare merită să fie spânzurat și tăiat în bucățele – și în mod sigur așa se va întâmpla dacă va fi prins! Va fi obligat să dea înapoi fiecare banuț pe care l-a furat de la tine, pe onoarea mea! O afacere, zici că asta-i o afacere! Ei, până și prețul unui timbru poștal ar fi prea mare pentru el! Ah, fiule! Nu-ți dai seama că ai avut o treabă serioasă de îndeplinit?

— Ba da, domnule, ba da, și tocmai pentru...

— Ai fi putut să-mi scrii, ai fi putut cel puțin să-mi spui ce vrei să faci...

Dar cum ar fi putut Lewis să-i răspundă: „Dacă aș fi făcut-o, știu că ai fi refuzat să mă lași să cumpăr tablourile!”

Și nu putu decât să îngâne:

— Dar am făcut aluzie la schimbarea ce s-a produs în gustul oamenilor, la noile nume ce s-au impus; îți amintești doar?

— Schimbare? Noile nume? Cine zice asta? Săptămâna trecută am primit o scrisoare din Londra, de la negustorii la care te-am recomandat în mod special, și-mi spun că un Guido Reni va fi fără îndoială scos pe piață vara asta.

— O, negustorii nu se pricep!

— Negustorii nu se pricep? Dar cine se mai pricepe, în afară de tine? spuse domnul Raycie cu un rânjel disprețuitor.

Lewis, alb ca varul, încerca încă să rămână pe poziție.

— Dar ți-am scris despre prietenii mei; și din Italia, și apoi din Anglia.

— La naiba! n-am auzit niciodată de numele lor; și nici despre aceste tablouri pe care le-ai cumpărat. Ți-am indicat numele tuturor

celor care puteau să-ți dea un sfat bun și ți-am lăsat și numele tuturor pictorilor; aproape că am făcut eu colecția în locul tău, înainte de plecarea ta... Cred că am fost destul de explicit, nu?

Lewis zâmbi ușor.

— Eu așa am sperat că trebuie să arate înseși tablourile...

— Cum? Să arate cum? Ce vrei să spui?

— Să fie explicite... să vorbească de la sine... să te facă să înțelegi că cei care le-au pictat au luat locul câtorva dintre cei mai cunoscuți...

Domnul Raycie râse amar.

— Au luat locul, da? După părerea cui? A prietenilor tăi, presupun. Mai spune o dată cum îl cheamă pe individul acela pe care l-ai întâlnit în Italia și care ți le-a ales.

— Ruskin, John Ruskin, spuse Lewis.

Domnul Raycie râse prelung și apoi izbucni:

— Ruskin, Ruskin, un oarecare John Ruskin, da? Și cine, mă rog, este acest John Ruskin, care se crede atotștiutor? Cine ai spus că a fost tatăl lui John Ruskin?

— Un respectabil negustor de vinuri din Londra, domnule.

Domnul Raycie încetă să mai râdă și își privi fiul cu un dezgust profund.

— La prețul cu amănuntul?

— Cred că... da.

— Pfui! făcu domnul Raycie.

— Dar nu numai Ruskin, tată... Ți-am mai scris și despre ceilalți prieteni din Londra, pe care i-am întâlnit în drum spre casă. Și ei mi-au văzut tablourile și toți au fost de părere că... într-o zi colecția va fi foarte valoroasă.

— Într-o zi – ți-au spus și data exactă... luna, anul? O, ceilalți prieteni, desigur. Ai pomenit de un domn Brown, și de un domn Hunt, și de un domn Rossiter, nu-i așa? Eu n-am auzit de nici unul din aceste nume, decât poate în vreun ghid comercial.

— Nu Rossiter, tată, ci Dante Rossetti!

— Scuză-mă, te rog, va să zică Rossetti. Și ce face tatăl lui Dante Rossetti, mă rog? Bănuiesc că vinde macaroane!

Lewis tăcu, iar domnul Raycie continuă, vorbind acum pe un ton extrem de serios:

— Prietenii la care te-am trimis erau îndreptățiți să-și dea cu părerea în materie de artă, domnul meu; sunt oameni care știu cât valorează un tablou; oricare din ei ar fi fost în stare să aleagă un Rafael autentic. Nu i-ai găsit când ai fost în Anglia? Sau n-au avut prea mult timp să piardă cu tine? Mai bine nu mi-ai spune asta, adăugă domnul Raycie, pentru că știu prea bine cum l-ar fi primit pe fiul tatălui tău.

— O, într-adevăr au fost cât se poate de amabili, domnule...

— Ei, dar văd că nu ți-a convenit. Tu nu aveai nevoie să fii sfătuit. Tu voiai să faci pe grozavul în fața unor ignoranți ca și tine. Voiai – dar de unde era să știu eu ce voiai? Parcă nu ți-aș fi spus ce să faci sau nu ți-aș fi dat un lucru atât de important în grijă! Și banii – Dumnezeu! Pe ce s-au dus? Pe astea? Ah, ce nerozie...

Domnul Raycie se ridică greoi, sprijinindu-se în baston, și-și fixă ochii plini de mânie spre fiul său.

— Recunoaște, Lewis, spune-mi că i-ai pierdut la cărți. Și asta ți-au făcut-o prietenii tăi, jucători de profesie, fără îndoială; Ruskin și Morris ai tăi, Rossiter al tău, care și-au făcut o meserie din a pune mâna pe tinerii americani ageamii, aflați în prima lor călătorie... Nu? Zici că n-a fost asta? Atunci – femeile? Dumnezeu mare, Lewis! gâfâi domnul Raycie, înaintând șovăitor spre fiul său cu bastonul întins înainte. Nu sunt un puritan rigid și să fiu al naibii dacă n-aș prefera să-mi spui că i-ai cheltuit cu o femeie, pe toți până la ultimul bănuț, decât să te fi lăsat jefuit ca un nerod, cumpărând aceste lucruri care arată mai degrabă a tăieturi din Cartea Martirilor a lui Foxe și nu a originale ale vechilor maeștri, care să facă parte din galeria unui gentleman... Asta-i tinerețea... Dumnezeu... și eu am fost tânăr... orice om trebuie să treacă prin această perioadă... hai, mărturisește: e vorba de femei?

— O, nu-i vorba de femei...

— Nici măcar asta! gemu domnul Raycie. Deci toți banii s-au dus pe tablourile astea! Ah, acum nu mai vreau să aud nimic... vreau să mă duc acasă..

Și aruncă o ultimă privire răvășită de jur împrejurul camerei.

— Galeria Raycie! Niște schelete și zorzoane caraghioase!... Ca să nu mai vorbim de faptul că, printre ele, nu se află nici măcar o singură femeie durdulie... Știi cu ce seamănă madonele tale, băiete?

Aproape toate îmi amintesc de biata Treeshy Kent; aş putea zice că ai plătit jumătate din mângălitorii de afişe din Europa ca să-i faci portretul – dacă îmi pot imagina că asta ai vrut... Nu, domnul meu! nu am nevoie de brațul tău! mârâi domnul Raycie, mişcându-şi imensul trup prin hol.

Şi, din pragul uşii, îi aruncă lui Lewis o ultimă privire nimicitoare:

— Şi pentru a cumpăra asta ți-ai cheltuit toți banii?... Nu, mă voi duce acasă singur.

VII

Domnul Raycie nu muri decât la aproape un an după aceea, dar tot New Yorkul vorbea că întâmplarea cu tablourile îl răpusese.

A doua zi după ce le-a văzut pentru prima și ultima oară, a trimis după avocat și s-a aflat că făcuse un nou testament. Apoi fusese din nou ținut la pat de gută și starea lui se înrăutățise într-atât, încât se părea că cel mai „nimerit” lucru era să amâne petrecerea pe care doamna Raycie urma să o dea în acea toamnă pentru inaugurarea galeriei. În felul acesta familia a putut să treacă sub tăcere problema operelor de artă; dar, în afara familiei Raycie, unde nu se vorbea niciodată despre ele, tablourile deveniră, în acea iarnă, subiectul de discuție cel mai frecvent.

Se știa că, în afară de domnul Raycie, doar două persoane le văzuseră. Unul era domnul Donaldson Kent, care datora acest privilegiu faptului că fusese cândva în Italia, iar celălalt era domnul Reedy, agentul domnului Raycie, care despachetase tablourile. Domnul Reedy, asaltat de verii domnului Raycie și de alți vechi prieteni de familie, răspunsese cu o modestie plină de inocență:

— Ei, adevărul este că eu n-am fost învățat niciodată cum să deosebesc un tablou de altul, decât doar prin dimensiuni; iar acestea mi-au părut destul de mici... dintre cele mai mici, așa zice...

Se știe că domnul Kent își deschisese sufletul în fața domnului Raycie, fiind cât se poate de sincer – se zvonea că ar fi mers atât de departe, încât i-ar fi spus că nu văzuse în Italia nici un tablou care să semene cu acelea aduse de Lewis, și chiar se îndoia că fuseseră aduse într-adevăr de acolo. Dar, în public, el păstra o atitudine neutră care trecea drept prudență, dar care era doar urmarea timidității sale; nimeni nu scosese nimic de la el, în afară de prudenta afirmație: „Subiectele sunt complet inofensive”.

Se credea că domnul Raycie nu îndrăznise să ceară și părerea familiei Huzzard. Tânărul John Huzzard tocmai adusesese un Rafael; era greu de evitat comparația, care ar fi fost mult prea umilitoare. Nici cu ei, nici cu nimeni altcineva nu mai vorbise domnul Raycie

despre galerie. Dar atunci când testamentul lui a fost deschis, s-a aflat că tablourile reveneau fiului său. Restul proprietății fusese lăsat în întregime celor două fiice ale sale. Cea mai mare parte a averii rămăsese doamnei Raycie; dar se știa că doamna Raycie primise la rândul ei niște instrucțiuni și, printre ele, era probabil și aceea de a dispărea și ea după șase luni de văduvie. Când a fost depusă alături de soțul ei în cimitirul Trinity, testamentul ei (făcut în aceeași săptămână cu al domnului Raycie, și evident, dictat de el), lăsa cinci mii de dolari pe an lui Lewis pentru tot restul vieții; restul averii, pe care economiile și buna administrare a domnului Raycie o făcuseră să devină una dintre cele mai mari din New York, era împărțit între fiicele sale. Una dintre ele se mărită imediat cu un Kent, iar cealaltă cu un Huzzard; și aceasta din urmă, Sarah Anne (care nu fusese niciodată favorita lui Lewis) obișnuia să spună câțiva ani mai târziu:

— O, nu, nu i-am purtat pică niciodată bietului meu frate pentru tablourile acelea caraghioase. După cum știți, noi avem un Rafael.

Casa se afla la întretăierea dintre Third Avenue și Tenth Street. Ea îi reveni lui Lewis Raycie mai târziu, ca parte din proprietatea ce aparținuse unui văr mai îndepărtat, care făcuse un testament așa cum se obișnuia în New Yorkul de altădată, și conform căruia toate rudele beneficiau în funcție de gradul de rudenie. Casa avea nevoie de reparații și era plasată într-o zonă nu prea mondenă, iar domnul și doamna Raycie, care, de la căsătorie, trăiseră retrași la Tarrytown, se mutară imediat în ea.

Sosirea lor trecu neobservată. La un an după moartea tatălui său, Lewis se căsătorise cu Treeshy Kent. Căsătoria nu fusese încurajată de domnul și doamna Kent, care ajunseseră atât de departe încât spusese că nepoata lor putea face o partidă mai bună; dar, deoarece unul dintre fiii lor, care era încă necăsătorit, arătase întotdeauna o vie simpatie pentru Treeshy, cedaseră prudentului gând că, la urma urmei, era mai bine așa decât să-l prindă în laț pe Bill.

Cei doi erau căsătoriți de patru ani și, în această perioadă, New Yorkul îi uitase complet, de parcă exilul lor durase o jumătate de secol. Nici unul din ei nu făcuse acolo impresie deosebită. Treeshy nu fusese altceva decât o Cenușăreasă în familia Kent, iar importanța efemeră a lui Lewis ca moștenitor al milioanei lui

Raycie fusese ștearsă de durerosul episod care dusesese la dezmoștenirea lui.

Așa de retras era felul lor de viață și așa de mult se obișnuiseră cu el, încât atunci când Lewis o anunțase că moștenise casa unchiului Ebenezer, soția sa abia dacă-și ridicase privirea de la cuvertura de copil pe care o broda.

— Casa unchiului Ebenezer din New York?

El răsuflă adânc.

— Acum voi putea să expun tablourile.

— Vai, Lewis, spuse ea dând drumul la broderie – și o să locuim acolo?

— Desigur. Casa este așa de mare, încât am să transform cele două camere de pe colțuri, de la parter, într-o galerie; sunt încăperi luminate. Acolo a fost depus unchiul Ebenezer.

— Ah, Lewis!

Dacă era ceva ce-l făcea pe Lewis să aibă încredere în puterea propriei sale voințe, atunci acel lucru era atitudinea soției sale. Doar la auzul acelui murmur de supunere totală, simțea că-l cuprinde parcă puterea tiranică a tatălui său; dar dorea s-o folosească mult mai cumpătat.

— O să-ți placă acolo, Treeshy! A fost foarte plicticos pentru tine aici, știu.

Ea se îmbujoră.

— Plicticos? Cu tine, iubitele? Și, în plus, îmi place la țară. Dar o să-mi placă și în Tenth Street. Numai că spuneai că e nevoie de reparații!

El dădu din cap cu hotărâre.

— O să împrumut bani ca să le fac. Dacă va fi nevoie, spuse el încet, voi amaneta tablourile.

Văzu că ochii ei se umplură de lacrimi.

— O, dar nici nu va fi nevoie! Există atât de multe feluri în care pot să fac economii.

Lewis își puse mâna peste a ei și se întoarse cu profilul spre ea, pentru că știa că părea mai impunător așa decât privit din față. Nu era sigur că ea înțelesese pe deplin ce intenții avea el în legătură cu tablourile și nici nu era sigur că dorea să se întâmple acest lucru. Începu să plece săptămânal la New York, ocupându-se misterios și

plin de importanță de planuri, devize și alte tranzacții comerciale cu nume complicate; în timp ce, în lunile acelea călduroase de vară, Treeshy stătea la Tarrytown așteptând să nască.

La sfârșitul verii născu o fetiță și-i dădură numele Louisa; și când fetița împlini câteva săptămâni, familia Raycie se mută din provincie la New York.

— Ei, acu-i acu'! gândea Lewis pe când trăsura hurducăia pe pietrele din Tenth Street, în direcția casei unchiului Ebenezer.

Trăsura se opri; el îi dădu mâna soției sale, doica veni în urma lor cu copilul și cu toții se opriră și priviră fațada casei.

— Ah, Lewis, suspină Treeshy, și chiar și mica Louisa scoase un țipăt de încântare.

Deasupra ușii – deasupra respectabilei și sobrei uși principale a casei care fusese a unchiului Ebenezer – atârna o placă cu o inscripție scrisă cu litere aurii, pe fond negru:

GALERIE DE ARTĂ CREȘTINĂ
Deschisă în timpul săptămânii între 2 și 4
Intrarea – 25 cenți Copiii – 10 cenți

Lewis o văzu pe soția sa îngălbenindu-se și o strânse ușor de braț:

— Crede-mă, e singurul mod în care putem face cunoscute tablourile. Și trebuie să le facem cunoscute, spuse el cuprins de fiorul entuziasmului de odinioară.

— Desigur, dragul meu. Dar... tuturor? Public?

— Ce rost ar avea s-o arătăm doar prietenilor? Ei și-au format de mult o părere.

Ea suspină în semn de încuviințare.

— Dar... cu taxă de intrare?

— Mai târziu, dacă o să ne putem permite, intrarea va fi gratuită. Dar până atunci...

— Da, Lewis, înțeleg.

Se agăță de brațul lui și, urmată de doică și de copilașul ce protesta încet, trecu cu pași siguri pe sub teribilul anunț.

— Cel puțin acum o să văd tablourile luminate așa cum se cuvine! exclamă ea și se întoarse în hol pentru a-și îmbrățișa soțul.

— De asta au nevoie... să fie apreciate, răspunse el, înviorat de încurajarea ei.

De când trăia retras, Lewis se obișnuise să nu mai citească ziarele. Soția îi urmase exemplul, și trăiau într-o lume complet izolată, ca și cum căsuța din Tarrytown ar fi fost situată pe o altă planetă, mai fericită.

Totuși, a doua zi după deschiderea galeriei de artă, Lewis socoti de datoria lui să se abată de la acest obicei și se strecură în secret să cumpere ziarele mai importante. Când intră în casă, merse drept în camera copilului, unde știa că la ora aceea Treeshy făcea baie fetiței. Dar era mai târziu decât crezuse el. Baia se terminase, copilașul dormea în pat, iar mama stătea ghemuită lângă foc, cu fața în mâini. Lewis înțelese imediat că și ea citise ziarele.

— Treeshy, nu... nu le lua în seamă, îngăimă el.

Ea își ridică fața scăldată în lacrimi.

— Ah, dragul meu, credeam că tu nu citești ziarele niciodată.

— De obicei nu, dar am socotit că acum...

— Da, așa e. Dar ai dreptate; nu trebuie luate în seamă...

— Nu, și trebuie să avem răbdare și să nu renunțăm.

Ea ezită, dar apoi, cuprinzându-l în brațe și sprijinindu-și capul pe pieptul lui, spuse:

— Ah, dragul meu, am făcut din nou toate socotelile și, chiar dacă renunțăm la foc în toate camerele, în afară de camera copilului, mă tem că salariile portarului și paznicului... mai ales dacă expoziția este deschisă pentru public în fiecare zi...

— M-am gândit și eu la asta; voi fi eu portarul și paznicul de acum înainte.

Spunând aceasta, nu-și lua privirea de la ea. „Să fac o încercare“, gândi el. Chipul ei păli sub privirea întunecată, iar ochii i se măriră în efortul de a-și stăpâni lacrimile. Apoi spuse cu glas voios:

— Va fi foarte... interesant, nu-i așa, Lewis? O să auzi mai bine ce spun oamenii!... Pentru că, pe măsură ce vor începe să cunoască tablourile și să le înțeleagă, vor spune, în mod sigur, lucruri interesante... nu?

Se întoarse și o luă în brațe pe micuța Louisa care dormea.

— Nu-i așa... o, scumpa mea?

Își întoarse și Lewis fața într-o parte. Nici o altă femeie din New York nu ar fi fost în stare să se poarte astfel. Parcă și auzea întreg orașul purtând din gură-n gură noul scandal – Lewis prezentându-și singur tablourile –, și ea care era așa de sensibilă la lucruri de genul acesta, așa de puțin stăpânită de patos apostolic, cât de puternic va răsună în urechile ei acel zvon batjocoritor! Dar acest gând chinuitor îl stăpâni doar o clipă. Singurul lucru care-l preocupa acum era să se răzbune, făcându-și cunoscute tablourile; nu se putea concentra asupra altor probleme, de mai mică importanță. Atitudinea zeflemitoare a unor ziariști nepricepuți nu merita să fie luată în seamă; odată văzute de niște oameni pricepuți și inteligenți, tablourile vor vorbi singure – mai ales dacă el se va afla prin preajmă ca să le explice.

VIII

Timp de vreo două săptămâni, un număr mare de oameni veni să vadă galeria; dar, chiar avându-l pe Lewis drept ghid, tablourile nu reușiră să se impună. În primele zile, datorită originalei idei de a deschide o expoziție cu intrare într-o casă particulară și datorită atitudinii ironice a ziarelor, „Galeria de artă creștină” a fost într-adevăr inundată de mulțimea gălăgioasă a amatorilor de curiozități; o dată a trebuit să fie chemată chiar și poliția, spre marea sa surprindere, pentru a domoli comentariile și a supraveghea aglomerația. Dar denumirea de „artă creștină” i-a descurajat curând pe curioși și, nu după mult timp, au fost înlocuiți de o mulțime tăcută și respectabilă, care hoinărea prin încăperi și ieșea bombănind că expoziția nu merita banii. Apoi chiar și aceasta se împutină; și, după flux, urmă refluxul. În fiecare zi, de la două la patru, Lewis stătea tremurând printre comorile sale sau măsura cu pasul, răbdător, lungimea galerei goale; atât timp cât exista șansa să vină cineva, nu voia să admită că era învins. Pentru că oricare vizitator putea fi oricând unul care se pricepea cu adevărat.

Astfel umbla singur prin camerele goale, de vreo oră, într-o zi friguroasă de februarie, când se auzi o trăsură oprindu-se la ușă. Se grăbi s-o deschidă și sora lui, Sarah Anne Huzzard, intră în foșnet de mătasuri.

O clipă, Lewis simți exact ceea ce simțea când îl privea tatăl său. Căsătoria și milioanele îi împrumutaseră sorei lui, Sarah, cea cu fața ca o lună plină, ceva din grozăvia neamului Raycie; dar fratele privi drept în ochii ei inexpressivi, și nu fu nevoit să și-i coboare pe ai săi.

— Bună, Lewis, începu doamna Huzzard pe un ton aspru și afectat, recăpătându-și respirația.

— Bună, Sarah Anne – mă bucur că ai venit să-mi vezi tablourile.

— Am venit să te văd pe tine și pe soția ta.

Mai pufăi încă o dată, nervos, scutură volanele și adăugă grăbită:

— Și să te întreb cât va mai continua... comedia asta...

— Expoziția? zâmbi Lewis.

Ea încuviință, aprinzându-se la față.

— Ei, a cam scăzut numărul vizitatorilor în ultimul timp...

— Slavă Domnului! exclamă ea.

— Dar atât timp cât e posibil ca cineva să mai dorească să vină... voi fi aici să-i deschid ușa, după cum vezi!

Ea aruncă în jur o privire care te înfiora.

— Lewis, mă întreb dacă îți dai seama cu adevărat...?

— O, cât se poate de bine.

— Atunci, de ce continui? Crezi că nu este de ajuns? Nu ești mulțumit?

— De efectul pe care l-au produs?

— De efectul pe care l-ai produs tu – asupra familiei tale și în tot New Yorkul. De ofensa adusă memoriei bietului nostru tată.

— Dar tata mi-a lăsat tablourile, Sarah Anne.

— Da, dar nu ca să te faci de râs din pricina lor.

Lewis chibzui la această remarcă.

— Ești sigură? Poate că, dimpotrivă, tocmai pentru asta mi le-a lăsat.

— Ah, termină cu insultele la adresa tatălui nostru! Lucrurile stau și așa destul de rău. Cum de poate soția ta să fie de acord cu asta, nu înțeleg! Te-ai gândit vreodată cât de mult o umilești pe ea?

Lewis zâmbi din nou, amar.

— S-a obișnuit cu umilința. Familia Kent a avut grijă de asta.

Sarah Anne roși.

— Nu știu cum de accept să-mi vorbești astfel? Dar am venit cu consimțământul soțului meu.

— Ai nevoie de consimțământul lui pentru a veni să-ți vezi fratele?

— Am nevoie pentru a-ți face următoarea ofertă – cu care el este de acord.

Lewis o privi surprins și ea roși până în vârful urechilor.

— Ai venit să-mi faci o ofertă pentru colecție? o întrebă el, glumeț.

— Se pare că te amuză să insinuezi tot felul de lucruri absurde. Dar orice altceva este preferabil pe lângă această rușine publică asupra numelui nostru.

Și aruncă din nou asupra tablourilor o privire care te îngheța.

— John și cu mine, spuse ea, suntem gata să-ți dublăm suma de bani pe care ți-a lăsat-o mama, cu condiția ca aceasta... aceasta să se termine, o dată pentru totdeauna! Și ca acel anunț oribil să fie dat jos chiar în seara asta.

— Mulțumesc foarte mult, Sarah Anne, spuse el cu glas târăgănat. Sunt mișcat... mișcat și surprins că... tu și John mi-ați făcut această ofertă. Dar probabil, înainte de a o respinge, o vei accepta pe a mea: aceea de a-mi vedea tablourile. Dacă ai să le vezi, sunt sigur că o să înțelegi...

Doamna Huzzard se trase brusc înapoi, iar aerul impunător îi dispăru.

— Să mă uit la tablouri? O, mulțumesc, dar pot să le văd foarte bine și de aici. Și, în plus, nu pretind că mă pricep...

— Atunci vino s-o vezi pe Treeshy și pe fetiță, spuse Lewis încet. Ea îl privi încurcată.

— O, mulțumesc, îngăimă ea. Și continuă, pe când se pregătea să-l urmeze: Deci, răspunsul e nu, Lewis? Mai gândește-te, dragul meu! Chiar tu ai spus că nu vine aproape nimeni. Ce s-ar întâmpla dacă ai închide-o?

— Cum, când s-ar putea ca mâine chiar să apară persoana care poate înțelege?

Doamna Huzzard își scutură, deznădăjduită, penele de la pălărie și îl urmă tăcută.

— Cum, tu – Mary Adeline? exclamă ea, oprindu-se brusc în pragul camerei copilului.

Treeshy stătea ca de obicei cu copilul în brațe, lângă foc; iar dintr-un fotoliu jos, drept în fața ei, se ridică o doamnă la fel de gătită cu pene și blănuri ca și doamna Huzzard, care-și purta zorzoanele cu mai puțină siguranță de sine. Doamna Kent înaintă repede spre Lewis și-și lipi obrazul plin de al lui, în timp ce Treeshy o saluta pe Sarah Anne.

— Nu știam că ești aici, Mary Adeline, spuse încet doamna Huzzard.

Era clar că nu îi împărtășise surorii ei planurile filantropice și o tulbura gândul că Lewis s-ar putea s-o facă.

— Tocmai venisem pentru câteva minute, continuă ea, să-l văd pe îngerașul acesta scump, și o cuprinse pe micuța speriată în

fâșâitul și foșnetul amplu al rochiei.

— Îmi pare bine că te întâlnesc aici, Sarah Anne, răspunse Mary Adeline, simplu.

— O, nu, să nu crezi că nu am vrut să vin până acum! Sper că Treeshy înțelege asta. Dar grijile unei gospodării ca a mea...

— Desigur, și e așa de greu să ieși pe vreme rea, sugeră Treeshy, cu înțelegere.

Doamna Huzzard ridică din sprâncene, cum era obiceiul celor din neamul Raycie.

— Oare? Cu două perechi de cai nu prea mai bagi de seamă vremea... O, drăguța de fetiță!... Mary Adeline, continuă ea, adresându-se grav surorii ei, mi-ar face plăcere să-ți ofer un loc în trăsura mea, dacă ai de gând să pleci.

Dar Mary Adeline era și ea o femeie căsătorită. Își ridică blând capul și o examinează pe sora ei în tăcere.

— Trăsura mea mă așteaptă la ușă, îți mulțumesc foarte mult, Sarah Anne, spuse ea.

Iar Sarah Anne, astfel înfruntată, se retrase sprijinindu-se de brațul lui Lewis. Dar după un moment, obișnuința supunerii îi reveni lui Mary Adeline. Chipul ei blajin căpătă un aer timorat, ca al unui copil; își luă grăbită pelerina.

— Cred că am fost prea repezită... sunt sigură că n-a avut decât intenții bune, exclamă ea, trecând pe lângă Lewis, care se întorcea, urcând scările; acesta rămase pe loc, zâmbind, să le privească pe cele două surori plecând împreună, în trăsura familiei Huzzard.

Reveni apoi în camera copilului, unde Treeshy îngâna un cântecel, aplecată deasupra fetei.

— Ei, draga mea, spuse el, de ce crezi că a venit Sarah Anne? Și, ca răspuns la privirea ei mirată, adăugă: Ca să mă cumpere să nu mai expun tablourile!

Indignarea soției sale luă exact forma pe care o dorise el. Pur și simplu continuă, cu râsul ei ca un gângurit, să strângă mai tare copilul la piept. Dar Lewis simți o dorință puternică de a pune și mai mult la încercare loialitatea ei.

— S-a oferit să-mi dubleze venitul, ea și John, numai să dau jos anunțul!

— Nu se va atinge nimeni de anunț! se înflăcăra Treeshy.

— Nu, până n-o s-o fac singur, spuse soțul ei hotărât.

Ea se întoarse și-l privi atent, cu ochi în care se citea neliniștea.

— Tu... Lewis?

— Ah, draga mea, au dreptate... nu mai putem continua așa...

(Se întoarse spre ea și le cuprinse în brațe pe amândouă.) Ai fost mai curajoasă decât o întreagă armată, dar nu se mai poate așa. Cheltuielile au fost mult mai mari decât mă așteptam și nu pot să... amanetez tablourile. Nimeni nu se va atinge de ele.

Ea îl aprobă, grăbită.

— Nu, știu asta. Pentru asta a venit Mary Adeline.

Sângele îi zvâcni lui Lewis la tâmplă.

— Mary Adeline... cum naiba a auzit ea despre asta?

— Presupun că de la domnul Reedy. Dar nu trebuie să te necăjești. A fost așa de drăguță: ea nu vrea să închizi galeria, Lewis... atât timp cât continui să crezi în ea... Ea și Donald Kent ne vor împrumuta cu bani, îndeajuns ca să mai putem continua un an. Pentru asta a venit.

Pentru prima oară de când începuse această bătălie, Lewis simți că-l podidesc lacrimile. Mary Adeline îi rămăsese credincioasă! Deodată i se păru că o vede furișându-se afară din casă, la High Point, înainte de răsăritul soarelui, pentru a duce un coșuleț plin cu merinde bieteii doamne Edgar Poe, care locuia mai jos de ei și care se stingea... Și izbucni tare în râs, cuprins de bucurie.

— Draga de Mary Adeline! Ce gest minunat! Destui bani pentru încă un an...

Își lipi obrazul ud de cel al soției sale și rămaseră tăcuți.

— Ei, draga mea, spuse el în cele din urmă, tu trebuie să spui dacă acceptăm sau nu!

O ținea în brațe, uitându-se la ea întrebător, iar zâmbetul ei abia schițat îl întâlnește pe al lui, și se contopiră.

— Bineînțeles că acceptăm!

IX

Din familia Raycie, care dominase puternic New Yorkul anilor patruzeci, doar un singur nume supraviețuise până în anii copilăriei mele, o jumătate de secol mai târziu. Asemenea multor descendenți ai micii și trufașei lumi a coloniștilor, familia Raycie dispăruse cu desăvârșire, uitată de toată lumea, cu excepția câtorva doamne mai în vârstă, a câtorva genealogiști și a paracliserului de la Trinity Church, care ținea evidența mormintelor.

Legături de sânge cu familia Raycie se mai puteau încă găsi, desigur, în diferite familii înrudite cu ei; familiile Kent, Huzzard, Cosby și în multe altele, mândre că pot spune că se înrudesesc cu unul dintre semnatarii Declarației de Independență, dar deja indiferente sau dezinteresate în ceea ce privește soarta progeniturilor. Acești bătrâni newyorkezi, care trăiseră atât de bine și-și cheltuiseră cu atâta dărnicie banii, dispăruseră ca un fum când încetaseră să-și mai facă apariția în strănă și la petreceri.

Și dacă eu sunt întâmplător familiarizat cu acest nume de când eram copil, aceasta se datorează în mare măsură faptului că singura supraviețuitoare a familiei era o verișoară îndepărtată a mamei mele, la care mama mă ducea câteodată, atunci când socotea că voi fi cuminte, pentru că mi se promisese ceva în schimb.

Bătrâna domnișoară Alethea Raycie locuia într-o casă despre care auzisem vorbindu-se întotdeauna că fusese a „vărului Ebenezer“. În mod sigur, în zilele bune fusese un admirat exemplar de arhitectură, dar acum era considerată o ruină hidoasă, deși respectabilă, a unei epoci trecute. Domnișoara Raycie, invalidă din cauza reumatismului, stătea la etaj într-o cameră mare și răcoroasă, sărăcăcios mobilată cu măsuțe sculptate, etajere din lemn de trandafir și pe pereți cu portrete ale unor oameni cu chipuri palide și triste, îmbrăcați în straie ciudate. Ea însăși era imensă, saturniană, cu o bonetă de dantelă neagră bogat încrețită și așa de surdă, încât părea o supraviețuitoare din zilele de mult trecute, un monument străvechi căzut pradă uitării. Chiar și pentru mama, crescută în

spiritul acelei tradiții dispărute și care știa instinctiv la cine făcea aluzie doamna Raycie când vorbea despre Mary Adeline, Sarah Anne sau „unchiul doctor“, comunicarea cu ea era dificilă și greu de stabilit, iar pentru întreruperile mele copilărești, eram deseori încurajat, iar nu certat.

În timpul unei astfel de vizite, ochii mei, care nu stăteau o clipă locului, observară printre portretele palide un desen în creion, reprezentând o fetiță cu fruntea lată și ochii negri, îmbrăcată într-o rochie ecosez cu pantalonași brodați, stând pe iarbă. Am tras-o pe mama de mânecă s-o întreb cine era, și ea mi-a răspuns:

— O, aceasta a fost biata Louisa Raycie, care a murit de tuberculoză. Câți ani avea Louisa când a murit, mătușă Alethea?

Pentru a o face pe mătușă Alethea să înțeleagă această simplă întrebare, a fost nevoie de zece minute de efort susținut; și când, în sfârșit, a reușit, iar domnișoara Raycie, cu un aer de misterioasă enervare, a scos un sunet înfundat care însemna „unsprezece“, mama era mult prea obosită ca să mai continue.

Așa că s-a întors spre mine, cu unul dintre zâmbetele acelea pe care mi le rezerva doar mie, și a adăugat:

— E vorba de biata copilă care ar fi moștenit Galeria Raycie.

Dar pentru un țănc de vârsta mea, această informație nu prezenta nici un interes și nu înțelegeam nici amuzamentul ascuns al mamei.

Această scenă îndepărtată îmi reveni brusc în minte anul trecut, când, aflându-mă într-una din vizitele mele nu prea dese la New York și luând masa cu un vechi prieten, John Selwyn, bancherul, m-am oprit uimit în fața căminului din noua lui bibliotecă.

— Ia te uită! am spus eu privind în sus la tabloul de deasupra căminului.

Gazda mea își îndreptă umerii, băgă mâinile în buzunare și luă un aer de modestie, pe care unii îl socotesc potrivit atunci când le sunt admirate posesiunile.

— Macrino d'Alba? Da... a fost singurul tablou din colecția Raycie pe care am reușit să pun mâna.

— Singurul? Ei, dar...

— O, dar să fi văzut tabloul lui Mantegna; și pe cel al lui Giotto; și al lui Pierro della Francesca – la naiba, una dintre cele mai frumoase

piese ale lui Pierro della Francesca din întreaga lume... Profilul unei fete, cu părul prins într-un fileu presărat cu perle și cu un fundal floral; acela s-a întors în Europa – cred că la National Gallery. Și Carpaccio, cel mai reușit Sfânt Gheorghe... acela a ajuns în California... Dumnezeu!

Și se așează oftând, ca un flămând alungat de la o masă copioasă.

— Ei, aproape că m-am ruinat cumpărându-l pe ăsta! spuse el încet, de parcă asta ar fi fost o consolare.

Îmi răscoleam amintirile de demult în căutarea vreunui fir în legătură cu ceea ce spusese el că era colecția Raycie, pe un ton care subînțelegea că se referea la lucruri familiare tuturor iubitorilor de artă.

Deodată, am izbucnit:

— Nu cumva erau tablourile micuței Louisa? și mi-am amintit de zâmbetul enigmatic al mamei.

Selwyn mă privi uimit.

— Cine dracu e micuța Louisa? Și, fără să mai aștepte răspunsul meu, continuă: Până acum un an au aparținut toantei aceleia de Netta Cosby – și ea nici măcar nu știa.

Ne-am uitat unul la altul mirați, prietenul meu uimit de ignoranța mea, iar eu preocupat acum să descopăr arborele genealogic al Nettei Cosby. Și, până la urmă, am reușit.

— Netta Cosby – te referi cumva la Netta Kent, cea care s-a măritat cu Jim Cosby?

— Da, chiar așa. Erau rude cu familia Raycie, și ea a moștenit tablourile.

Eu continuam să meditez.

— Și eu care am ținut așa de mult să mă însor cu ea când m-am întors de la Harvard, am adăugat imediat, mai mult pentru mine decât pentru el.

— Ei, dacă ai fi făcut-o, te-ai fi ales cu o toantă fără pereche și cu una din cele mai frumoase colecții de primitivi italieni din lume.

— Din lume?

— Ei, așteaptă doar să-i vezi, dacă nu ai făcut-o încă. Și, din câte înțeleg, nu ai făcut-o – sau n-ai avut cum; cât timp ai stat în Japonia? Patru ani? Ei, bănuiam eu; Netta a aflat abia iarna trecută.

— A aflat ce?

— Ce se află în podul casei bătrânei Alethea Raycie. Cred că ți-o amintești pe bătrâna domnișoară Raycie, care locuia în casa aceea îngrozitoare din Tenth Street, pe când eram copii. Era parcă rudă cu mama ta, nu? Ei, și bătrâna aia aiurită a trăit acolo aproape cincizeci de ani, cu tablouri în valoare de cinci milioane închise în podul de deasupra capului ei. Se pare că erau acolo de la moartea unui biet domn Raycie, care s-a prăpădit de tânăr și care le-a adus din Italia cu mulți ani în urmă. Mai multe nu știu nici eu despre această poveste; nu m-am priceput niciodată la genealogii, iar pe cei din familia Raycie nu prea i-am cunoscut. Erau rudă cu toată lumea, desigur, dar din câte am înțeles aceasta se pare să fi fost principala, dacă nu cumva și singura lor funcție. A – și cred că și clădirea Raycie și-a luat numele tot de la ei; numai că nu ei au construit-o! Dar a existat tânărul acela, despre el aș fi vrut să aflu mai multe. Tot ce pare să-și amintească Netta (sau vrea să-și amintească în această privință) este că, pe vremea când el era foarte tânăr – de abia terminase școala – a fost trimis în Italia de tatăl său să cumpere tablouri ale vechilor maeștri – cred că asta era prin anii patruzeci – și că s-a întors cu această colecție extraordinară, nemaipomenită... un băietan la vârsta lui!... și a fost dezmoștenit de bătrân pentru că a adus acasă asemenea bazaconii. Tânărul și soția sa au murit de mult amândoi. Se pare că fusese atât de tare luat în derâdere pentru tablourile cumpărate, încât plecaseră să stea ca niște pustnici, într-un fund de țară. Câteva tablouri caraghioase și fantomatice, reprezentându-i pe ei, au fost puse de bătrâna Alethea în dormitorul ei. Netta mi-a arătat unul dintre ele ultima oară când am fost pe la ea; un desen plin de patetism, reprezentându-l pe unicul lor copil, o fetiță anemică cu o frunte înaltă. Dar asta trebuie să fie micuța Louisa de care spuneai tu, pe onoarea mea!

Am încuviințat din cap.

— Îmbrăcată cu o rochiță ecosez și pantalonași brodați?

— Da, ceva în genul ăsta. Ei bine, când Louisa și părinții ei au murit, presupun că tablourile au ajuns în posesia bătrânei domnișoare Raycie. Oricum, cam atunci sau altă dată – dar e prea mult de atunci ca să ne mai aducem aminte –, bătrâna domnișoară le-a moștenit împreună cu casa din Tenth Street; și atunci când a

murit și ea, acum trei sau patru ani, rudele au descoperit că bătrâna nu urcase niciodată sus să se uite la tablouri.

— Și?

— Și a murit fără să facă testament, iar Netta Kent – Netta Cosby – îi era cea mai apropiată rudă. Nu era prea mare lucru (sau cel puțin așa credeau ei) și cum cei din familia Cosby sunt întotdeauna strâmtorați, casa din Tenth Street a trebuit să fie vândută, iar tablourile aproape că au fost scoase la licitație, împreună cu restul lucrurilor. Dar nimeni nu se gândea că se va lua ceva pe ele, iar omul care se ocupa de vânzare le-a spus că, dacă se vindeau tablourile la un loc cu covoarele, așternuturile și mobila de bucătărie, totul avea să se ducă de râpă; și astfel, cum în casă erau câțiva pereți goi, au trimis după tablouri – erau vreo treizeci – și s-au hotărât să le curețe și să le atârne. „La urma urmei“, spusese Netta, „din câte se poate vedea prin pânza de păianjen de pe ele, unele par a fi niște copii destul de reușite după picturile italiene timpurii“. Și cum nu prea avea bani, s-a hotărât să le curețe acasă, în loc să le trimită la un expert; și într-o zi, pe când lucra chiar la acesta din fața ta, cu mânecele suflecate, a picat tocmai omul care se ivește întotdeauna în asemenea situații; cel care se pricepe. În cazul nostru, e vorba de un tip obișnuit, care avea ceva legătură cu muzeul Luvru; îi adusese o scrisoare de la Paris, și ea îl invitase la una dintre stupidele ei mese. Când a venit, ea s-a gândit că ar fi mai amuzant să-i arate cu ce se îndeletnicea; mai ales că avea brațe frumoase, cred că îți amintești. Așa că omul a fost invitat în sufragerie, unde a găsit-o cu o găleată de apă fierbinte și clăbuci de săpun și cu asta așezat pe masă; primul lucru pe care l-a făcut omul a fost s-o apuce de braț așa de strâns, încât i l-a învinețit; apoi a strigat: „Dumnezeule, nu apă fiartă!“

Prietenul meu se aplecă pe spate cu un oftat ce exprima indignare și satisfacție în același timp, și am rămas amândoi tăcuți, privind în sus spre frumoasa „Adorație“ de deasupra căminului.

— De asta am reușit să-l iau puțin mai ieftin – o mare parte din vopseaua inițială s-a dus pentru totdeauna. Dar, din fericire pentru ea, fusese primul tablou de care se apucase – cât despre celelalte... trebuie să le vezi, asta-i tot ce pot să-ți spun... Stai puțin, am catalogul pe aici, pe undeva!

Începu să scotocească după catalog, iar eu, amintindu-mi că fusese cu adevărat cât pe ce să mă căsătoresc cu Netta Cosby, l-am întrebat:

— Și vrei să spui că ea n-a păstrat nici măcar unul din ele?

— O, ba da, sub formă de perle și automobile Rolls-Royce. Și cred că ai văzut casa lor cea nouă de pe Fifth Avenue?

După care încheie cu un rânjete ironic:

— Și cea mai bună poantă este că Jim se gândea să divorțeze de ea când s-au descoperit tablourile.

— Biata Louisa! am spus eu cu un oftat.

FATA BĂTRÂNĂ

(Anii cincizeci)

PARTEA ÎNTÂI

New Yorkul de altădată al anilor cincizeci era dominat de câteva familii, care dădeau tonul cu un aer de naturalețe și opulență. Una dintre acestea era familia Ralston.

Englezii voinici și olandezii roșcovani și zdraveni se contopiseră, și se formase astfel o societate prosperă, prudentă și totuși risipitoare. „A face lucrurile la scară mare” devenise un principiu fundamental al acestei lumi precaute, ridicată pe averile bancherilor, ale comercianților de mărfuri indiene, ale constructorilor de vase și ale negustorilor ce aprovizionau vasele. Acei oameni bine hrăniți, cu mișcări domoale – care păreau enervanți și apatici în ochii europenilor doar fiindcă o climă capricioasă îi ușurase de câteva kilograme de prisos și le încercase nervii ceva mai mult – trăiau într-o dulce monotonie, al cărei echilibru de suprafață nu era niciodată tulburat de vreo dramă, ea consumându-se în tăcere, din când în când, undeva în străfunduri. Suflurile sensibile erau în acele vremuri asemenea unei claviaturi în surdină, pe care Soarta cânta fără să se audă vreun sunet.

Această societate compactă, construită pe blocuri de piatră bine unite între ele, era dominată în mare măsură de familia Ralston și de ramificațiile ei. Ralstonii se trăgeau dintr-o familie de burghezi englezi. Nu veniseră în America spre a se sacrifica pentru o cauză, ci pentru a se bucura de bani. Și rezultatul fusese mai presus de așteptări, iar crezul le fusese încununat de succes. O biserică englezească mai puțin drastică, purtând împăciuitorul nume de „Biserica episcopaliană a Statelor Unite”, care lăsase deoparte aluziile mai directe cuprinse în slujba de oficiere a căsătoriei, care trecuse repede în crez peste pasajele ce cuprindeau pedepse, era exact ceea ce se potrivea spiritului bazat pe compromis prin care se ridicase și familia Ralston. În întreg clanul se simțea aceeași aversiune instinctivă față de noile religii, precum și față de cei ce nu se supuneau anumitor rigori. Având spiritul instituțional în sânge, ei

reprezentau elementul conservator care ține unificate noile societăți, asemenea unor liane.

Comparați cu Ralstonii, chiar și tradiționaliști ca cei din familiile Lovell, Halsey sau Vandergrave păreau neglijenți, indiferenți față de bani, aproape necugetați și nehotărâți, dând frâul liber impulsurilor. Bătrânul John Frederick Ralston, primul și impunătorul reprezentant al neamului Ralstonilor, observase diferența și-i vorbise despre ea fiului său, Frederick John, la care remarcase o vagă înclinație spre cei lipsiți de experiență care nu reușeau să facă mare lucru în viață.

— Lasă-i pe Lanning, Dagonet și Spender să riște ei și să-și piardă timpul. În vinele lor curge sânge de boiernași; nu trebuie să avem de-a face cu ei. Nu vezi că sunt deja vlăguiți – la bărbați mă refer. N-ai decât să-ți lași băieții să se însoare cu fetele lor, dacă vrei (ele sunt sănătoase și frumoase); deși aș prefera să-mi văd nepoții însurându-se cu o Lovell sau o Vandergrave, sau cu oricare alta pe măsura noastră. Dar să nu-ți lași fiii să-și piardă timpul cu copiii lor, la curse de cai, sau să se ducă în tot felul de locuri blestemate... sau la jocuri de noroc la New Orleans și alte lucruri dintr-astea. Numai așa îți poți face o familie și o poți păzi de rele. Așa cum am făcut noi întotdeauna.

Frederick John l-a ascultat, s-a supus, s-a căsătorit cu o Halsey și a pășit, fără nici o rezistență, pe cărarea pe care i-o arătase tatăl său. Acesta aparținea acelei generații precaute de gentlemen newyorkezi care l-au respectat pe Hamilton și l-au slujit pe Jefferson, care doreau ca New Yorkul să arate ca Washingtonul și care l-au făcut să arate mai degrabă ca un oraș de bâlci, de frică să nu fie cumva socotiți „nedemocrați” de către cei pe care în secret îi disprețuiau. Negustori până-n măduva oaselor, își puseseră în vitrine marfa cea mai căutată, păstrându-și părerile personale pentru ei; și astfel, nefolosite, acestea își pierdeau treptat din valoare.

A patra generație de Ralstoni nu credea în nimic altceva decât într-un acut simț al onoarei, atât în probleme de familie, cât și în afaceri; despre viața societății și politică ei își formaseră opinia citind ziarele cotidiene, pe care le disprețuiau de mult. Ralstonii făcuseră puțin spre a modela destinul țării, în afară de finanțarea Cauzei, atunci când fusese nepericulos s-o faci. Erau înrudiți cu mulți dintre marii oameni care întemeiaseră Republica; dar nici un Ralston nu

mersese așa de departe încât să devină mare. Pentru că, așa cum spunea bătrânul John Frederick, era mai sigur să te mulțumești cu mai puțin; priveau eroismul ca pe un fel de joc de noroc. Totuși, pentru că erau așa de mulți și semănau atât de tare între ei, ajunseseră să aibă oarecare greutate în societate. Oamenii obișnuiau să spună „Ralstonii”, atunci când doreau să invoce un precedent. Acest atribut al autorității a convins treptat cea de-a treia generație de importanța ei colectivă, iar cea de-a patra, din care făcea parte soțul Deliei Ralston, avea deja acea degajare și acea naturalețe specifice clasei dominante.

În limitele precauției universale, Ralstonii își îndeplineau îndatoririle de cetățeni bogați și respectați. Figurau în comitetele tuturor vechilor instituții de binefacere, făceau donații generoase instituțiilor prospere, aveau cei mai buni bucătari din New York, iar atunci când călătoreau în străinătate comandau statui acelor sculptori americani din Roma care se bucurau deja de faimă. Primul Ralston care adusese acasă o statuie nu prea fusese privit cu ochi buni; dar când s-a aflat că sculptorul executase și alte comenzi pentru aristocrația britanică, familia a fost de acord că se făcuse încă o investiție bună.

Două încuscriri cu familia de origine olandeză Vandergrave accentuaseră aceste înclinații spre prosperitate și viață plăcută, iar caracterul cu grijă format al familiei Ralston era acum așa de bine înrădăcinat, încât Delia Ralston se întreba uneori dacă, lăsându-și băiețelul singur în sălbăticie, acesta n-ar fi fost în stare să creeze acolo un mic New York și să fie imediat inclus în toate comitetele de conducere.

Delia Lovell se căsătorise cu James Ralston la douăzeci de ani. Căsătoria, care avusese loc în luna septembrie 1840, fusese celebrată, așa cum se obișnuia pe atunci, în salonul casei de la țară a miresei, acolo unde acum se întretaie Avenue A și Ninetyfirst Street, cu perspectivă spre râul Sound. De acolo soțul o purtase (în trăsura galbenă cu husă cu franjuri pe capră a bunicii Lovell) prin mahalaua din jur și pe străzile neîngrijite, umbrite de ulmi spre una dintre noile case din Gramercy Park, zonă pe care pionierii generației mai tinere începuseră s-o prefere; și acolo, la douăzeci și cinci de ani, trona ca mamă a doi copii, posesoare a unei frumoase

sume de bani și, de comun acord, socotită una dintre cele mai frumoase și mai populare „tinere matroane” (cum se obișnuia să se spună) din vremea aceea.

La acestea se gândea ea, liniștită și mulțumită, într-o după-amiază, pe când stătea în frumosul ei dormitor din Gramercy Park. Era mult prea aproape de cei din neamul Ralston ca să-și poată forma o părere obiectivă, așa cum de exemplu, într-o zi, fiul despre care s-a mai vorbit ar fi putut s-o facă spunând: „Trăia condusă de legile lor fără să-și dea seama, tot așa cum cineva trăiește supus legilor țării sale”. Și totuși, acea vibrație a unei claviaturi în surdină, acele întrebări ce se zbăteau în ea uneori, ca niște aripi, o îndepărtau câteodată într-atât de ei, încât o clipă îi putea privi de undeva de sus, așa cum apăreau ei în relațiile cu alte lucruri. Dar aceste clipe erau întotdeauna trecătoare; și se întorcea imediat, cu respirația întretăiată și puțin palidă, la copiii ei, la problemele casei, la rochiile noi și la bunul ei Jim.

Astăzi se gândea la el cu un zâmbet ce exprima afecțiune, amintindu-și cum îi spusese să nu-și facă probleme dacă boneta cea nouă costa prea mult. Deși avea douăzeci și cinci de ani și era mamă a doi copii arăta încă surprinzător de tânără. Formele durdulii, care pe atunci erau considerate atrăgătoare la tinerele femei, făceau ca mătasea cenușie să-i stea bine întinsă peste piept, iar lanțul gros de aur al ceasului – prins de broșa în mozaic ce încheia gulerul decoltat – atârna în golul de deasupra taliei mici, încinsă într-un cordon de catifea. Iar umerii se curbau frumos sub eșarfa de cașmir și toate mișcările îi erau sprintene ca ale unei fetișcane.

Doamna Jim Ralston își examină cu un aer încântat ovalul îmbujorat al feței, cuprins în dantelele bonetei pe care, cu aprobarea soțului ei, dăduse o grămadă de bani. Era o bonetă de catifea albă, cu volane bogate, legată cu panglici late de satin și împodobită cu pene de cocostârc, ornate cu mărgele de cristal – o bonetă de ocazie, comandată pentru căsătoria verișoarei ei Charlotte Lovell, care urma să aibă loc săptămâna aceea la biserica St. Mark's-in-the-Bouwerie. Charlotte făcea o alianță asemănătoare cu a Deliei, căsătorindu-se cu un Ralston, unul din ramura Waverly Place, și nimic altceva nu putea fi mai sigur, mai sănătos sau mai – ei, da, mai obișnuit. Delia nu știa nici ea cum de-i venise acest cuvânt, pentru

că nu se prea putea spune, nici măcar despre femeile mai tinere din propriul ei elan restrâns, că se căsătoreau „de obicei” cu un Ralston; dar faptul că aranjamentul era cât se poate de bun, sigur și potrivit îl făcea tipic pentru genul de alianță pe care o fată drăguță, dintr-o familie dintre cele mai bune, și-o putea, nu fără a roși puțin, prevedea cu seninătate.

Da... și după aceea?

După aceea – ce? Și ce însemna această întrebare? După aceea: desigur, urma acea supunere umilă și deconcertantă în fața exigențelor greu de înțeles ale tânărului căruia i-ai oferit cel mult obrazul tău cel rumen, în schimbul unei verighete; urma apoi acel mare pat matrimonial, teroarea de a-l vedea bărbierindu-se, calm, a doua zi de dimineață, doar în cămașă, prin ușa întredeschisă a camerei de toaletă; urmau eschivările, insinuările, zâmbetele resemnate și textele Bibliei ce aparținuse odată mamei; ecoul cuvântului „supunere”, asociat cu vaga amintire a ceea ce fusese oficierea căsătoriei; o săptămână sau o lună de tristețe, derutare, plăcere și stânjeneală; apoi obișnuința, refrenul insidios al firecului, somnul în doi, fără vise, în patul mare și alb, discuțiile purtate dimineața, prin ușa întredeschisă a camerei care, odată, păruse că se deschide spre o perspectivă înflăcărată, arzând în harul inocenței.

Și apoi urmau copiii; copiii care trebuiau „să înlocuiască totul”, dar nu o făceau – deși erau atât de drăguți; și nu-ți mai puteai da seama care anume era acel lucru pe care-l pierduseși și pe care ei trebuiau să ți-l ofere în schimb.

Bineînțeles, soarta Charlottei va fi asemănătoare cu a ei. Joe Ralston semăna atât de mult cu vărul său de-al doilea Jim (James Ralston, soțul Deliei), încât Delia nu vedea de ce viața dusă în casa aceea de cărămidă din Waverly Place nu ar fi asemănătoare cu cea dusă în casa înaltă de piatră cafenie din Gramercy Park. Doar că dormitorul Charlottei nu va fi la fel de frumos ca al ei.

Privi plină de satisfacție tapetul franțuzesc care imita mătasea reiată, mărginit cu falduri ample și franjuri. Patul de mahon, acoperit cu o cuvertură albă brodată, era reflectat simetric de oglinda dulapului care aparținea aceleiași garnituri. Litografii colorate reprezentând „Cele Patru Anotimpuri” ale lui Leopold Robert se înșiruiă deasupra unor fotografii de familie, cu rame mari, aurii.

Ceasul de bronz aurit reprezenta o păstoriță pe un trunchi căzut, având un coșuleț cu flori la picioare. Un păstor, apărut pe neașteptate, îi fura un sărut, în timp ce un cățeluș lătra la el dintr-o tufă de trandafiri. Se putea ghici îndeletnicirea celor doi îndrăgostiți, după toiegele pe care le purtau și după pălării. Acest ceas cu aspect atât de frivol era un dar de nuntă de la mătușa Deliei; doamna Manson Mingott, o văduvă aprigă care trăia la Paris și era primită la Tuileries. Ceasul fusese încredințat de doamna Mingott tânărului Clement Spender, care se întorsese din Italia pentru o scurtă vacanță, imediat după căsătoria Deliei; o căsătorie care nu ar fi avut loc niciodată, dacă Clement Spender ar fi fost în stare să întrețină o soție, sau dacă ar fi consimțit să renunțe la pictură și la Roma, în schimbul New Yorkului și al avocaturii. Tânărul (care arăta de pe atunci destul de ciudat și avea un aer străin și sarcastic) o asigurase pe mireasă, râzând, că darul mătușii ei era „ultima noutate la Palais Royal”; iar familia ei, care admira gustul doamnei Mingott, deși nu erau de acord ca ea să trăiască printre „străini”, o criticase pe Delia că pusese ceasul în dormitor, în loc să-l expună pe etajera din salon. Dar ei îi plăcea ca atunci când se scula dimineata, să-l vadă pe îndrăznețul păstor furând o sărutare păstoriței.

Bineînțeles că Charlotte nu va avea un ceas atât de drăguț în dormitor; dar ea nu fusese obișnuită cu asemenea lucruri frumoase. Tatăl ei, care murise de plămâni la treizeci de ani, fusese unul din „Lovellii săraci”. Văduva, rămasă singură, cu copii mici și trăind tot timpul anului din datorii, nu putuse face prea mult pentru fiica ei cea mare; Charlotte își făcuse ieșirea în lume îmbrăcată în rochiile transformate ale mamei ei și încălțată cu sandale de satin primite de la o mătușă defunctă, care „deschisese balul” dansând cu generalul Washington. Mobila demodată a familiei Ralston, pe care Delia se și vedea înlocuind-o, i-ar fi părut lui Chatty somptuoasă; și era posibil ca ea să considere frivol ceasul franțuzesc atât de nostim al Deliei, și poate nici „prea drăguț”. Biata Charlotte devenise atât de serioasă, de precaută, de când renunțase să mai meargă la petreceri și începuse să-i viziteze pe săraci! Delia își amintea, mirându-se de fiecare dată, de felul brusc în care se schimbase: momentul exact când familia recunoscuse în unanimitate, cât se poate de discret, că Charlotte Lovell va rămâne până la urmă fată bătrână.

Nimeni nu bănuise acest lucru când își făcuse apariția în societate. Deși mama ei nu-și îngăduise să-i dea mai mult decât o singură rochie nouă și deși totul părea atât de nelalocul lui în înfățișarea ei, de la părul mult prea roșu, la ochii de un căprui mult prea șters – ca să nu mai vorbim despre nuanța de roșu-cărămiziu din obraji, care o făcea (ce idee absurdă!) să pară ca pictată –, totuși, aceste defecte păreau parcă micșorate de talia zveltă, pasul ușor și râsul vesel; iar când își peria bine părul pentru vreo petrecere, așa încât să devină strălucitor și aproape castaniu și-l lăsa liber de sub o cunună de camelii albe și roșii, încadrându-i chipul delicat, câțiva tineri de însurat (Joe Ralston era printre ei) fuseseră auziți spunând că e drăguță.

Apoi se îmbolnăvise. Răcise la o plimbare cu sania la lumina lunii; roșul cărămiziu din obraji se accentuase și ea începuse să tușească. Se spunea că o să aibă „soarta tatălui ei” și fusese trimisă de grabă într-un sat îndepărtat în Georgia, unde rămăsese un an cu o bătrână guvernanta a familiei. Când se întorsese, toată lumea băgase de seamă imediat că se schimbase. Era palidă și mai slabă ca niciodată, dar avea un obraz diafan, ochi mai negri și păr mai roșcat; înfățișarea ciudată era sporită și de îmbrăcămintea simplă cu o croială severă. Renunțase la podoabe și lanțisoare de ceas, purta întotdeauna aceeași pelerină cenușie, o bonetă mică, strânsă pe cap și manifesta mult zel să-i viziteze pe cei nevoiași. Ai ei spuneau că, în perioada de un an cât rămăsese în sud, fusese impresionată de mizeria iremediabilă în care trăiau „albi săraci” și copiii lor și că, descoperind suferința, îi era acum cu neputință să se mai întoarcă la viața ușoară și plăcută a tinerelor ei prietene. Erau cu toții de acord, schimbând priviri pline de subînțeles, că această toană ciudată „îi va trece cu timpul”; dar între timp bătrâna doamnă Lovell, bunica Charlottei, care o înțelesese probabil mai bine decât ceilalți, îi dăduse ceva bani pentru săracii ei și îi împrumutase o cameră în grajdul Lovell (din spatele casei bătrânei doamne, în Mercer Street), unde fata adunase în jurul ei, în ceea ce mai apoi fusese numită „grădiniță”, câțiva dintre copiii nevoiași de prin împrejurimi. Era printre ei chiar și o fetiță a cărei origine stârnise o mare curiozitate cu vreo doi-trei ani în urmă, când o doamnă acoperită cu un voal și îmbrăcată într-o pelerină frumoasă o adusese la cocioaba lui Cyrus

Washington, meseriaşul negru, a cărui soţie Jessamine era spălătoreasă la doctorul Lanskell. Doctorul Lanskell, medicul practicant şef de atunci, era probabil familiarizat cu secretele fiecărei familii, din Battery până în Union Square; şi, asaltat de o mulţime de pacienţi curioşi, spusese întotdeauna că nu reuşise să afle identitatea acelei „doamne cu voal” şi nici nu se hazardase în vreo presupunere în legătură cu originea bancnotei de o sută de dolari, prinsă la gâtul copilului.

La cei o sută de dolari, alţii nu se mai adăugaseră, doamna nu se mai arătase, dar fetiţa crescuse sănătoasă şi fericită împreună cu copiii Jessaminei şi, de îndată ce a mers pe picioare, a fost dusă la grădiniţa organizată de Chatty Lovell, unde putea fi văzută (alături de ceilalţi copii) îmbrăcată în hăinuţe făcute din hainele ei vechi şi ciorapi împletiţi de mâinile ei ce nu aveau tihnă. Delia, preocupată de propriii ei copii, trecuse totuşi o dată sau de două ori pe acolo şi plecase sperând că instinctul matern al lui Chatty îşi va găsi împlinirea firească prin căsătorie. Verişoara căsătorită îşi dădea seama, într-un mod cam confuz, că afecţiunea ei pentru propriii copii frumoşi era un sentiment potolit şi moderat în comparaţie cu aprinsa dragoste a lui Chatty pentru sărmanii copii abandonaţi din grajdul buncii Lovell.

Şi deodată, spre mirarea tuturor, Charlotte Lovell se logodise cu Joe Ralston. Se ştia că Joe o „admirase” atunci când ieşise în societate. Fusese o dansatoare plină de graţie, iar Joe, care era înalt şi sprinten, dansase cu ea multe dansuri. La sfârşitul iernii toată lumea vorbea că, în mod sigur, avea să urmeze căsătoria; dar când Delia îşi întrebase verişoara, răspunsul ei evaziv şi chipul îmbujorat păreau să dea de înţeles că pretendentul se răzgândise şi că nu era cazul să mai fie puse alte întrebări. Acum era clar că, de fapt, fusese o dragoste între ei, urmată probabil de o întâmplare nefericită, de o „neînţelegere”; dar, în sfârşit, totul revenise la normal, iar clopotele bisericii St. Mark se pregăteau să bată pentru zilele însorite ce vor urma în viaţa Charlottei.

— Ah, când va avea primul copil..., spusese în cor mamele din familia Ralston.

— Chatty! exclamă Delia, împingând înapoi scaunul, când văzu chipul verișoarei sale reflectat în oglinda de deasupra sa.

Charlotte Lovell se opri în prag.

— Mi-au spus că ești aici, așa că am alergat până sus.

— Foarte bine, draga mea. Ce bine-ți stă în rochia de poplin! Întotdeauna am spus că-ți vin bine toaletele somptuoase. Îmi pare așa de bine că ai renunțat la cașmirul acela cenușiu.

Delia ridică mâinile, își luă boneta albă de pe părul negru, lucios și o scutură puțin pentru a face mărgelile de cristal să sclipească.

— Sper că-ți place. Mi-am făcut-o pentru nunta ta, zise ea.

Charlotte Lovell rămase nemișcată. Îmbrăcată în rochia veche de poplin cenușiu-albăstruie a mamei ei, proaspăt tivită cu panglici subțiri de catifea purpurie, cu o eșarfă de hermină prinsă pe piept și cu o bonetă nouă de castor, la care prinsese o pană, avea ceva din siguranța și aerul impunător al unei femei măritate.

— Și să știi că părul tău este categoric mai închis acum la culoare, draga mea! adăugă Delia privind-o încrezătoare.

— Mai închis la culoare? E cărunt, izbucni brusc, cu vocea ei plină, Charlotte.

Dădu deoparte una dintre panglicile care-i încadrau fața, lăsând să se vadă o șuviță albă la tâmplă.

— N-o să ai nevoie de boneta cea nouă; nu mă mai mărit, adăugă ea, cu un zâmbet care făcu să se zărească, o clipă, dinții ei albi și mici.

Delia avu destulă prezență de spirit să pună jos boneta, cu penele în sus, înainte de a se năpusti asupra verișoarei ei.

— Nu te mai măriți? Charlotte, ești nebună de-a binelea.

— De ce să fie o nebunie când faci ceea ce crezi că e bine?

— Dar lumea spunea că era cât pe ce să te măriți cu el chiar în anul când ai ieșit în lume, și nimeni nu a înțeles ce s-a întâmplat atunci. Și acum – cum se poate să zici că e bine? Nu se poate să faci asta! strigă Delia, destul de incoerent.

— Ei, lumea spunea! exclamă Charlotte Lovell, cu un aer obosit.

Verișoara căsătorită o privi cu o tresărire. Era ceva ce te înfiora în glasul ei, ceva ce Delia nu mai sesizase înainte vreodată, nici într-al ei, nici într-al altcuiva. Ecoul lui părea că face să se învântească toate lucrurile din jur, iar covorul parcă-i fugi de sub picioare.

Charlotte Lovell stătea privind fix, undeva dincolo de ea, fără să clipească. În ochii ei de un căprui deschis Delia observă sclipirile verzui care apăreau când era supărată sau agitată.

— Charlotte, pentru Dumnezeu, de unde vii? Întrebă ea, trăgând-o pe fată să stea jos pe sofa.

— De unde vin?

— Da. Arăți de parcă ai fi văzut o stafie – o armată de stafii.

Același zâmbet disprețuitor se contură pe buzele Charlottei.

— L-am văzut pe Joe, spuse ea.

— Și? Ah, Chatty! exclamă Delia, brusc înseninată. Nu cumva o să iei în seamă toate nimicurile legate de trecutul lui Joe...? Asta nu pentru că aș fi auzit ceva; niciodată. Dar chiar dacă ar fi fost ceva... – respiră adânc și trecu curajoasă la atac – chiar dacă ai auzit că... că a avut un copil – desigur că ar fi avut grijă să aranjeze lucrurile înainte de...

Fata clătină din cap.

— Știu, nu-i nevoie să mai continui. Așa-s bărbații; dar nu asta-i cauza.

— Dar care este, spune-mi!

Charlotte Lovell se uită în jur, la camera frumoasă și însorită, de parcă ar fi fost imaginea propriei ei lumi, și acea lume era o închisoare din care trebuia să scape. Își plecă fruntea.

— Vreau să scap, gâfâi ea.

— Să scapi? De Joe?

— De ideile lui – de ideile tuturor Ralstonilor.

Delia se dezlănțui – la urma urmei, era și ea o Ralston!

— Ideile Ralstonilor? Nu le găsesc așa de... insuportabile și de neplăcute încât să nu poți trăi cu ele... și zâmbi puțin ironic.

— Nu. Dar la tine e altceva; ție nu ți s-a cerut să renunți la anumite lucruri.

— Ce fel de lucruri?

Ce Doamne iartă-mă (se miră Delia) avea biata Charlotte, încât cineva să vrea ca ea să renunțe la acel lucru? Verișoara ei fusese întotdeauna mai degrabă în situația de a lua decât de a da.

— Poți să-mi explici la ce te referi? o îndemnă Delia.

— E vorba de bieții mei copii – el îmi cere să renunț la ei, spuse ea cu răsuflarea întretăiată.

— Să renunți la ei? Să nu-i mai ajuți?

— Să nu-i mai văd – să nu mai am grijă de ei. Să renunț complet. A pus-o pe mama lui să-mi explice. După ce – după ce vom avea copii... se teme... se teme ca nu cumva copiii noștri să ia vreo boală... îmi va da bani, desigur, să plătesc pe cineva... o persoană care să aibă grijă de ei. A considerat că e un gest generos, izbucni Charlotte, oftând.

Își scoase apoi boneta și-și înăbuși plânsul, ascunzându-și fața în perne.

Delia rămase uimită. Dintre toate complicațiile imprevizibile, aceasta era neîndoielnic cea mai greu de imaginat. Și cum devenise și ea o Ralston, nu putea să nu vadă că Joe avea dreptate; aproape că era de acord cu el. Nimeni din New York nu uitase de moartea unicului copil al bietului Henry van der Luydens, care luase variolă de la circ, unde îl dusesse pe ascuns o doică lipsită de scrupule. După o asemenea întâmplare, părinții aveau dreptate să ia toate măsurile pentru a evita contaminarea. Și cei săraci erau așa de ignoranți și neglijenți, iar copiii lor erau, desigur, permanent expuși la tot felul de boli molipsitoare. Nu, Joe Ralston avea în mod sigur dreptate, iar Charlotte era cât se poate de necugetată. Dar era inutil să-i spună asta acum. Instinctiv, Delia căută să câștige timp.

— La urma urmei, șopti ea la urechea Charlottei, ce stătea culcată cu fața în jos pe pat, dacă problema se pune de abia după ce vei avea copii – s-ar putea să nici nu ai – un timp.

— Ba da, voi avea! veni dintre perne răspunsul impacientat.

Delia zâmbi cu superioritatea femeii măritate.

— Zău, Chatty, nu prea văd cum poți fi sigură de asta. Ce știi tu?

Charlotte Lovell se ridică. Gulerul ei din dantelă se desfăcuse și atârna pe corsajul șifonat, iar în părul ciufulit, şuvița albă luea neîndurătoare. În ochii ei căprui apăruseră sclipirile acelea verzui ce păreau frunze într-un bazin cu păstrăvi.

„Biata fată“, gândi Delia, „ce îmbătrânită și urâtă pare! Seamănă mai mult ca niciodată cu o fată bătrână și se pare că nici măcar nu-și dă seama că altă ocazie nu va mai avea niciodată.

— Încearcă să fii rezonabilă, dragă Chatty. La urma urmei, propriii copii au dreptul la întâietate.

— Tocmai asta e, zise ea, și o prinse cu putere de încheietura mâinii. Cum să renunț la propriul meu copil?

— Al... tău? și Delia simți din nou că-i fuge pământul de sub picioare. Căruia dintre micuți, draga mea, îi spui... copilul tău? întrebă ea calmă.

Charlotte o privi drept în ochi.

— Îi spun copilul meu propriului meu copil.

— Al tău...? Ah, mă doare mâna, Chatty!

Delia se eliberă și încercă să zâmbească.

— Al tău...?

— Fetiței mele. Cea pe care Jessamine și Cyrus...

— Oh, îngână Delia Ralston.

Cele două verișoare rămaseră tăcute, față în față, dar Delia se uita în altă parte. O cuprinse dezgustul că asemenea lucruri, chiar dacă trebuiau să fie spuse, fuseseră amintite în dormitorul ei, așa de aproape de imaculata cameră a copilului, de pe partea cealaltă a coridorului. Își netezi mecanic cutele fustei de mătase, pe care le boțise îmbrățișarea verișoarei ei. Apoi privi din nou în ochii Charlottei și simți că se înmoaie.

— Ah, biata Charlotte – biata mea Charlotte! spuse, apoi întinse mâinile spre ea.

II

Păstorul continua să fure o sărutare păstoritei, iar ceasul din trunchiul de copac căzut continua să ticăie, indicând minutele.

Delia, înmărmurită, cuprinsă de îmbrățișarea verișoarei sale, nu-și mai dădea seama de trecerea timpului. Rămăsese fără glas, îngrozită și uluită la gândul că propriul ei sânge curgea prin vinele unui copil găsit, abandonat, „copilul cu bancnota de o sută de dolari“, pe seama căruia New Yorkul bârfise și se amuzase în ascuns atâta timp. Era primul ei contact cu lumea brutală de dincolo de suprafața liniștită pe care o știa; se simțea îngrozită la gândul că asemenea lucruri existau și că ea, Delia Ralston, trebuia să le audă în propria ei casă, și chiar de pe buzele victimei! Pentru că Chatty era desigur o victimă – dar a cui? Nu amintise nici un nume, și Delia nu putea s-o întrebe; groaza de a-l afla îi sigilase buzele. Prin minte îi trecură rapid scene din trecutul lui Chatty, dar nu-și putea aminti de chipul nici unui bărbat, în afară de al lui Joe Ralston. Și să crezi că Joe ar avea ceva de-a face cu acest episod, era desigur imposibil. Cineva din sud, atunci? Dar nu – Charlotte fusese bolnavă când plecase – și deodată înțelese adevăratul motiv al acelei boli și al dispariției fetei. Dar mintea ei refuza chiar și asemenea speculații, și instinctiv se agăță de ceva palpabil: atitudinea lui Joe Ralston față de săracii lui Chatty. Bineînțeles că Joe nu putea îngădui soției sale să riște să aducă vreo boală molipsitoare în casă – și asta era foarte bine. Și Jim al ei ar fi făcut la fel; și ea bineînțeles că ar fi fost de acord cu el.

Ochii i se întoarseră spre ceas. Întotdeauna își amintea de Clem Spender când se uita la el, și deodată îi veni în minte un gând: dacă lucrurile s-ar fi desfășurat altfel – ce-ar fi spus el, dacă ea ar fi apelat la Clem, așa cum Charlotte a apelat la Joe. Era greu de imaginat: totuși, lăsându-se pradă închipuirii, Delia se văzu soția lui Clem, își imaginează copiii ei ca fiind ai lui, și pe ea cerându-i să o lase să aibă grijă mai departe de bieții orfani din grajdul din Mercer Street, și parcă-l și auzi râzând și răspunzând nepăsător: „De ce oare mă mai întrebi, găsculițo? Mă iei drept un fariseu?“

Da, ăsta era Clem Spender, din cap până-n picioare – îngăduitor, nechibzuit, nepăsător față de consecințe, întotdeauna generos, dar lăsându-i pe alții să-i plătească datoriile. „Nu pun prea mare preț pe Clem“, spusese odată Jim, în felul lui grav. Delia Ralston se ridică și o trase și mai aproape pe verișoara ei.

— Chatty, spune-mi, începu ea încet.

— Nu mai e nimic de spus.

— Adică, despre tine... despre lucrul acela... despre... (Glasul lui Clem Spender îi mai suna încă în urechi.) Ai iubit pe cineva.

— Da, dar s-a terminat. Acum n-a mai rămas decât copilul... Și aş putea să-l iubesc pe Joe – dar altfel.

Chatty Lovell își îndreaptă spatele, palidă și încruntată.

— Am nevoie de bani – trebuie să fac rost de ei pentru copilul meu. Altfel o vor trimite la un internat. (Făcu o pauză.) Și asta nu e tot. Eu vreau să mă căsătoresc, să devin soția cuiva, ca voi toate. Aș fi iubit copiii lui Joe, pe ai noștri. Viața nu stă în loc...

— Nu, ai dreptate, dar vorbești de parcă cel care a profitat de tine...

— Nu a profitat nimeni de mine. Eram singură și nefericită. Am întâlnit pe cineva care era singur și nefericit. Nu toți oamenii au norocul tău. Eram amândoi prea săraci pentru a ne putea căsători... iar mama nu ar fi consimțit niciodată. Și astfel într-o zi... într-o zi, înainte ca el să-mi spună „adio“...

— Ți-a spus „adio“?

— Da. Urma să plece din țară.

— A plecat din țară, știind?

— Cum putea să știe? Nu e de-aici. Tocmai se întorsese... se întorsese să-și vadă familia – pentru câteva săptămâni.

Și se opri, strângând din buzele subțiri pentru a nu-i scăpa secretul.

Urmă o tăcere. Delia privea în gol spre păstorul cel îndrăzneț.

— Se întorsese de unde? întrebă ea într-un târziu, încet.

— Ei, ce mai contează? Tot n-ai înțelege.

Charlotte se întrerupse, repetând chiar cuvintele pe care verișoara ei i le spusese, plină de superioritatea femeii măritate.

O roșeață ușoară urcă în obrajii Deliei; se simțea straniu de umilă de dojana cuprinsă în răspunsul disprețuitor al Charlottei. Se

vedea timidă, stângace, neputincioasă, ca o fetișcană naivă pusă în fața unor lucruri îngrozitoare ca cele pomenite de Charlotte. Dar, brusc, o năpădi o puternică intuiție feminină. O privi fix în ochi pe verișoara ei.

— Nu vrei să-mi spui cine a fost?

— Ce rost ar avea? N-am spus nimănui.

— Atunci, de ce-ai venit la mine?

Cu chipul împietrit, Charlotte izbucni în plâns.

— Din cauza copilului meu... pentru copilul meu...

Delia nu o luă în seamă.

— Cum pot să te ajut dacă nu știu totul? stăruie ea cu glasul aspru, neîndurător, deși inima îi bătea atât de tare, încât își simțea gâtul cuprins ca într-o gheară.

Charlotte nu răspunse.

— S-a întors de unde? repetă Delia cu încăpățănare.

La care fata scoase un geamăt prelung și-și acoperi cu mâinile ochii.

— El a crezut întotdeauna că ai să-l aștepti, izbucni ea; și când a văzut că n-ai făcut-o... că te-ai măritat cu Jim... A aflat tocmai când voia să se îmbarce... Nu a știut până când l-a rugat doamna Mingott să-ți aducă ceasul ăsta ca dar de nuntă...

— Oprește-te, oprește-te, strigă Delia, sărind în picioare.

Provocase confesiunea și acum, când auzise adevărul, simțea că-i fusese aruncat în mod gratuit și indecent.

Oare acest New York, New Yorkul ei, prietenosul, ipocritul și bunul ei New York, oare casa lui James Ralston și soția lui, oare ascultau ei aceste revelații dezonorante?

Charlotte Lovell se ridică și ea.

— Știam eu... știam eu! Acum ai o părere și mai proastă despre copilul meu, în loc să fie invers... Ah, de ce m-ai silit să-ți spun? Știam că n-ai să înțelegi niciodată. Eu am ținut întotdeauna la el, de când l-am văzut prima oară; din acest motiv nu am vrut să mă căsătoresc cu nimeni altcineva. Dar știam că nu am nici o șansă... el nu s-a uitat niciodată la altcineva în afară de tine. Și acum patru ani, atunci când s-a întors, dar tu nu mai erai liberă pentru el, a început să mă observe pe mine, să fie amabil, să-mi vorbească despre viața lui, despre ceea ce picta...

Respiră adânc și glasul începu să-i sune firesc.

— Acum s-a terminat totul. E ca și cum n-aș fi putut niciodată să-l urăsc, nici să-l iubesc. Acum n-a mai rămas decât copilul – copilul meu. El nici măcar nu știe – de ce-ar ști? Nu e treaba lui; nu e treaba nimănui, doar a mea. Dar tu înțelegi, desigur, că nu pot să renunț la copilul meu.

Delia Ralston rămase tăcută, uitându-se în altă parte, tot mai îngrozită. Pierduse orice simț al realității, orice sentiment de siguranță și încredere de sine. O stăpânea impulsul de a rămâne surdă la rugămintea celeilalte, asemenea unui copil care își îngroapă capul în pernă, îngrozit de întuneric. În cele din urmă își adună gândurile și spuse hotărâtă:

— Și ce vrei să faci? De ce-ai venit la mine? De ce mi-ai spus toate astea?

— Pentru că te iubea! spuse încet Charlotte Lovell – și cele două femei rămaseră față în față, în picioare.

Încet, ochii Deliei se umplură de lacrimi, care prinseră să-i curgă pe obraji, umezindu-i buzele uscate. Printre lacrimi văzu fața răvășită a verișoarei ei cuprinsă de deznădejde, ca fața unui înecat sub apă. Lucruri doar pe jumătate bănuite, simțite în străfunduri, izvorau din adâncuri, neștiute. Era aproape ca și cum, pentru un moment, cealaltă femeie i-ar fi povestit despre propriile ei secrete din trecut, dând glas brutal tuturor lucrurilor ascunse din inima ei înfiorată.

Și cel mai rău era, așa cum spusese Charlotte, că acum trebuia să acționeze; nu se mai putea pierde nici o zi. Chatty avea dreptate – era imposibil să se căsătorească cu Joe, dacă asta ar fi presupus renunțarea la copil. Și cum se putea căsători cu el fără să-i spună adevărul? Și se putea oare ca, la auzul acestor lucruri, să se despartă de ea? Toate aceste întrebări se țeseau agonizant în mintea Deliei, iar printre ele apărea persistent imaginea copilului – a copilului lui Clem Spender! – trăind din mila altora, în cocioaba unor negri, sau dus în vreuna din acele case infecte care se numeau aziluri. Nu – copilul trebuia pus pe primul plan – o simțea cu fiecare fibră a ființei ei. Dar ce trebuia să facă, cu cine să se sfătuiască, cum s-o îndrume pe nenorocita ființă care venise la ea în numele lui Clem? Delia privi în jur disperată, apoi se întoarse spre verișoara ei.

— Trebuie să-mi dai puțin timp. E nevoie să chibzuiesc. Nu trebuie să te măriți cu el – deși totul este aranjat; și cadourile de nuntă... Va fi un scandal... asta o va distruge pe bunica Lovell...

Charlotte răspunse pe un ton scăzut:

— Nu mai e timp. Trebuie să decid acum.

Delia își apăsă palmele pe piept.

— Ți-am spus că trebuie să chibzuiesc. Mai bine te-ai duce acasă; sau, nu – rămâi aici; să nu vadă mama ta că ai plâns. Jim nu vine acasă până târziu; poți să aștepți în camera asta până mă întorc.

Deschise șifonierul și întinse mâna să ia o bonetă simplă și un voal gros.

— Să stau aici? Dar tu unde te duci?

— Nu știu, vreau să umblu, să iau aer. Vreau să fiu singură.

Își scoase agitată șalul de Paisley, își legă boneta și voalul și-și vârî mâinile înmănușate în manșon. Fără să se miște, Charlotte o privea stând tăcută pe sofa.

— Să mă aștepți, insistă Delia din prag.

— Da, o să te aștept.

Delia închise ușa și o porni grăbită pe scări în jos.

III

Nu mințise când spusese că nu știa unde se duce. Dorise pur și simplu să scape de figura nefericită a Charlottei și de atmosfera imediată a tragediei ei. Afară, la aer, poate îi va fi mai ușor să se gândească.

Trecând pe lângă gardul parcului, își văzu copiii cu chipurile rumene jucându-se sub supravegherea doicii, împreună cu răsfățatele proenituri ale altor vecini de familie bună. Fetița ei avea o bonețică de catifea ecosez și fular alb, iar băiatul, o șapcă scoțiană și hăinuță de postav. Cât de fericiți și veseli păreau! Doica o privi pe furiș, dar ea dădu din cap, le făcu semn cu mâna și se grăbi mai departe.

Merse destul de mult pe străzile acelea atât de bine cunoscute, acum scăldate în strălucirea soarelui de iarnă. Era după-amiază devreme, ora când bărbații tocmai se întorseseră la birouri, și prea puțină lume se vedea în Irving Place și Union Square. Delia traversă Union Square spre Broadway.

Casa Lovell din Mercer Street era o locuință demodată și solidă, făcută din cărămidă. Alături era un garaj mare ce dădea spre o alee căreia Delia, în timpul lunii de miere în Anglia, auzise că i se spune „grăjdărie“. O luă spre alee, intră în curtea grajdului și deschise ușa. Într-o cămăruță sărăcăcioasă, văruiță, vreo doisprezece copii, adunați în jurul unei sobe, se jucau cu jucării stricate. Irlandeza care avea grijă de ei croia niște hăinuțe, pe o masă din lemn de brad cu picioarele strâmbe. Își ridică fața prietenoasă, recunoscând în Delia pe doamna care mai fusese o dată sau de două ori să vadă copiii, împreună cu domnișoara Charlotte.

Delia se opri stânjenită.

— Am... am venit să te întreb dacă nu ai nevoie de jucării noi, se bâlbâi ea.

— Ba da, doamnă; și de multe alte lucruri, deși domnișoara Charlotte îmi spune să nu cerșesc de la doamnele care vin să-i vadă copii pe sărmanii noștri copii.

— O, mie poți să-mi ceri, Bridget, spuse doamna Ralston, zâmbind. Lasă-mă să-i văd pe copilași – n-am mai fost de mult pe aici.

Copiii încetară să se mai joace și se îngrămădiră în jurul supraveghetoarei lor, uitându-se cu gura căscată la doamna cea bogată și elegantă. O fetiță cu ochii de un căprui deschis și cu obrajii îmbujorați era îmbrăcată într-o rochiță de lână ecosez, cu o garnitură de nasturi imitație de coral, pe care Delia și-i amintea bine. Nasturii aceia împodobiseră „cea mai bună” rochie a Charlottei, în anul în care ieșise în societate. Delia se opri și ridică fetița. Părul ei ondulat era castaniu, exact în nuanța ochilor – slavă Domnului! Dar ochii aveau aceleași sclipiri verzui în transparența lor. Delia se așeză, iar fetița, care stătea pe genunchii ei, atinse grav lăntișorul ceasului.

— Vai, doamnă – să nu vă murdărească fusta cu pantofii. Podeaua d-aci nu prea-i curată.

Delia clătină din cap și strânse copilul în brațe. Uitase de ceilalți copii care o priveau și de supraveghetoarea lor. Micuța creatură de pe genunchii ei era din altfel de plămadă – nu era nevoie de materialul acela ecosez și de nasturii de coral pentru a scoate în evidență acest lucru. Cărlionții castanii de pe fruntea înaltă erau exact ca ai lui Clement Spender. Delia își lipi obrazul ce-i ardea de fruntea fetiței.

— Fetița vrea lăntișorul meu cel galben?

Și fetița l-a vrut.

Delia desfăcu lăntișorul de aur și-l atârână la gâtul copilului. Ceilalți copii începură să bată din palme și se apropiară, dar fetița, în ai cărei obraji apăruseră gropițe, continua, gravă, să pipăie tăcută verigile lui.

— Vai, doamnă, nu puteți lăsa lanțul acela minunat la micuța Teeny. Când o să se întoarcă la negrii aceia...

— Cum o cheamă?

— Cred că i se spune Teena. Nu prea aduce a nume creștinesc.

Delia nu spuse nimic.

— Io zic că obrajii ei sunt prea roșii și tușește prea des. E tot timpul răcită. Ei, Teeny, las-o pe doamna în pace!

Delia se ridică, desfăcând mâinile fetiței din jurul ei.

— Nu vrea să vă lase, doamnă. Domnișoara Chatty n-a fost azi p-aci și micuței îi e tare urât fără ea. Ea nu se joacă ca ceilalți copii, în vreun fel... Tenny, ia uită-te tu la lanțul frumos pe care l-ai primit... așa, așa...

— La revedere, Clementina, șopti Delia.

Îi sărută ochii căprui și creștetul plin de cârlionți și-și lăsă în jos voalul pentru a ascunde lacrimile ce-i șiroiau. În curte și le șterse cu o batistă mare, brodată, și rămase pe loc, șovăind. Apoi se îndreptă cu pași hotărâți spre casă.

Casa era așa cum o lăsase, în afară de faptul că intraseră copiii; îi auzi zbenguindu-se în camera lor când trecu pe coridor spre dormitorul ei. Charlotte Lovell stătea pe sofa, dreaptă și nemișcată, așa cum o lăsase.

— Chatty, Chatty, am găsit o soluție. Ascultă! Orice s-ar întâmpla, fetița nu va sta cu oamenii aceia. O s-o iau eu.

Charlotte se ridică, înaltă și albă. Pe fața-i îngustă, ochii îi deveniseră atât de întunecați, încât păreau două găuri în craniu. Deschise gura să spună ceva, dar apucând batista o duse la gură și se prăbuși din nou. O dâră roșie se prelinse din batistă, căzându-i pe fusta de poplin.

— Charlotte, Charlotte, strigă Delia, lăsându-se în genunchi lângă verișoara ei.

Capul Charlottei se sprijini pe spate, în perne, și dâra se opri. Închise ochii, iar Delia, apucând flaconul cu oțet aromatic de pe măsuța de toaletă, i-o duse la nări. Camera se umplu de un miros puternic, aromat.

Charlotte deschise ochii.

— Nu te speria. Câteodată mai scuipe sânge – nu prea des. Plămânul meu este aproape vindecat. E doar de emoție...

— Nu, nu, n-are de ce să-ți fie teamă. Ți-am spus că m-am gândit bine la toate. Jim o să mă lase să iau fetița.

Fata se ridică buimacă.

— Jim? I-ai spus? Ai fost la el?

— Nu, draga mea. Am fost doar să văd fetița.

— Ah, gemu Charlotte, lăsându-se din nou pe spate.

Delia luă propria ei batistă și șterse lacrimile care șiroiau pe obrajii verișoarei sale.

— Nu trebuie să plângi, Chatty; trebuie să fii curajoasă. Fetița ta și a lui – cum poți să crezi că o s-o las? Dar trebuie să-mi lași timp; o să găsesc o cale... numai să ai încredere în mine..

Buzele Charlottei șoptiră încet:

— Lacrimile... nu le șterge, Delia... îmi place să le simt.

Cele două verișoare rămaseră sprijinite una de alta, fără să vorbească. Ceasul de bronz aurit ticăia, măsurând muta lor comuniune în minute, sferturi de oră, jumătăți de oră și apoi o oră; ziua era pe sfârșite și începuse să se întunece, umbrele lungindu-se pe covor și peste patul mare și alb. Se auzi o bătaie în ușă.

— Copiii așteaptă să-și spună rugăciunea înainte de cină, doamnă.

— Bine, Eliza. S-o spună cu tine. Eu vin mai târziu.

Când pașii doicii nu se mai auziră, Charlotte Lovell se desprinsese din îmbrățișarea verișoarei sale.

— Acum pot să plec? spuse ea.

— Nu ești prea sfârșită, draga mea? Să trimit după o trăsură, să te ducă acasă.

— Nu, nu. S-ar speria mama. Și mi-ar plăcea să merg pe jos acum, pe întuneric. Uneori, lumea îmi părea îngrozitor, amenințător de orbitoare. Erau zile când credeam că soarele nu va mai apune niciodată. Iar noaptea lumina luna. Își puse mâinile pe umerii verișoarei sale și încheie: Acum e cu totul altceva. Încetul cu încetul nu voi mai urî lumina.

Cele două femei se sărutară, iar Delia șopti:

— Pe mâine.

IV

Familia Ralston renunța cu greu la vechile ei obiceiuri, dar de îndată ce-și însușea un obicei nou, nu înțelegea de ce nu făceau și ceilalți la fel.

Când Delia, care provenea din Lovellii mai puțin rigizi și care avea o fire înclinată spre tot ce era nou, propusese pentru prima oară soțului ei ca masa să aibă loc la ora șase, în loc de două, chipul lui tânăr și maleabil devenise la fel de neînduplecat ca cel al străbunicului Ralston din tabloul sumbru de pe vremea coloniștilor. Dar, după ce opuse rezistență vreo două zile, adoptă opinia soției sale, iar acum zâmbea disprețuitor de încăpățânarea celor care țineau morțiș la o masă îmbelșugată luată în mijlocul zilei și la o gustare după-amiază.

— Tare nu-i pot suferi pe oamenii mărginiți. Din partea mea, n-are decât să mănânce fiecare când vrea; ceea ce nu suport la ei sunt vederile înguste.

La acest lucru se gândea Delia pe când stătea în salon așteptându-și soțul să se întoarcă. De abia avusese timp să-și netezească părul lucios și să-și pună rochia de mătase în dungi, alb cu negru, cu bordură vișinie, care îi plăcea lui cel mai mult. Salonul, cu perdele din dantelă de Nottingham, prinse sub cornișele aurite, cu masa cu tăblia de marmură pe picior din lemn de trandafir sculptat și cu fotolii de mahon de modă veche, acoperite cu unul din noile damascuri franțuzești de mătase în nuanța mărilor verde, era o încăpere cu care se putea mândri orice tânără soție. Etajerele din lemn de trandafir, așezate pe ambele părți ale ușilor cu două canaturi care dădeau spre sufragerie, erau ornate cu scoici tropicale, vase de feldspat, o copie în alabastru a turnului din Pisa, două obeliscuri făcute din bucățele de porfir și serpentin adunate de tânăra pereche în Forul roman, un bust a lui Clytie din porțelan de Sèvres și patru figurine vechi din faianță de Chelsea reprezentând anotimpurile, care trebuiseră să fie lăsate printre ornamentele mai noi pentru că aparținuseră bunicii Ralston. Pe pereți atârnav gravuri

sombre reprezentând „Călătoria vieții” de Cole, iar în spațiul dintre ferestre se afla statuia în mărime naturală a unei „tinere captive”, executată pentru tatăl lui Jim Ralston de celebrul Harriet Hosmer, imortalizat în romanul lui Hawthorne Faunul de marmură. Pe masă erau așezate exemplare de lux din Râurile Franței de Turner, Osânditul lui Drake, Povestirile lui Crabbe și Cartea frumuseții, conținând portrete ale unor doamne nobile de la curtea Angliei care participaseră la turnirul contelui de Eglinton.

Pe când stătea acolo, în fața focului ce ardea în căminul de marmură neagră, cu măsuța din lemn de chitru lângă ea și cu una din noile lămpi franțuzești ce arunca de sub un abajur cu ciucuri de cristal o lumină plăcută, Delia se întreba cum putuse să părăsească atât de complet, într-un timp așa de scurt, cercul ei obișnuit de impresii și convingeri, cum putuse să ajungă atât de departe, așa cum nu fusese niciodată înainte, dincolo de orizontul Ralstonilor. Iar acum îl vedea închizându-se din nou deasupra ei, ca și cum ornamentația tavanului, formele mobilierului, croiala rochiei ei se bizuiau toate pe prejudecățile familiei Ralston și se transformaseră în ceva dur ca piatra sub atingerea mâinilor lor.

Trebuie să fi fost nebună, gândi ea, să-i fi făgăduit atât de mult Charlottei; și totuși, oricât s-ar fi învârtit în cercul tot mai strâmt al problemei, nu putea găsi o altă ieșire. Oricum, salvarea copilului lui Clem Spender depindea de ea.

Auzi cheia răsucindu-se în broască (inima ei nu bătuse niciodată așa de tare la auzul ei) și apoi zgomotul făcut de pălăria pusă pe suportul din hol – sau fuseseră cumva două pălării? Ușa salonului se deschise și intrară doi bărbați cu cravate și cu haine largi: doi Jim Ralston, ca să spunem așa! Delia nu observase până atunci cât de bine semăna soțul ei cu vărul lui, Joe; acest lucru o făcu să simtă cât de mult era îndreptățită să se gândească la Ralstoni ca la ceva colectiv.

N-ar fi fost o soție tânără, drăgăstoasă și fericită dacă nu l-ar fi considerat pe Joe doar o copie oarecare a lui Jim al ei; totuși, în ciuda defectelor pe care le avea copia lui Jim, rămânea o asemănare izbitoare între cele două siluete înalte, atletice, chipurile înguste sangvine, cu nasuri drepte, favoriți drepți, sprâncene drepte,

ochi candizi și albaștri și zâmbetul plăcut, puțin egoist. Numai că în momentul acesta Joe arăta ca un Jim cu durere de măsele.

— Ei, draga mea, uite un tânăr care a dorit să ia masa cu noi, zâmbi Jim, cu aerul încrezător al unui soț bine hrănit, care știe că poate aduce oricând un prieten acasă.

— Foarte bine, Joe! Dar crezi că se va mulțumi cu supă de stridii și găscă umplută? spuse Delia, radiind.

— Știam eu! Ți-am spus doar, dragul meu! El zicea că o să te deranjeze – cu pregătitul mesei. Așteaptă doar să te însori, Joseph Ralston..., și Jim puse mâna, prietenește, pe umărul lui Joe, iar acesta răspunse cu o grimasă de parcă l-ar fi înjunghiat măseaua.

— E foarte amabil din partea ta, Delia, că m-ai primit în seara asta. De fapt...

— Mai întâi să mâncăm, băiete, dacă nu te superi, îl întrerupse Jim. O sticlă cu vin de Burgundia va alunga toate necazurile. Dă-i brațul verișoarei tale, te rog; eu mă duc să văd ce-i cu vinul.

Supă de stridii, biban la grătar, găscă umplută, clătite cu mere și ardei verde, urmate de una dintre nemaipomenitele creme de vanilie ale bunicii Ralston; deși era chinuită de gânduri, Delia se mândrea în sinea ei cu ceea ce putea oferi. Bineînțeles că după asta se va ști peste tot că Jim Ralston putea aduce oricând un prieten la masă, fără să anunțe dinainte. Vinurile Ralston și Lovell contribuiau și ele la sporirea efectului, și până și chipul întunecat al lui Joe se însenina puțin atunci când vinul de Madera al Lovellilor își făcu efectul. Delia observă schimbarea atunci când cei doi bărbați i se alăturară în salon.

— Și acum, dragul meu, ai face bine să spui toată povestea, îl sfătui Jim, împingând un fotoliu spre vărul lui.

Tânăra femeie, aplecată peste lucrul de mână, asculta cu pleoapele plecate și cu obrazii îmbujorați. Pentru că era femeie căsătorită și mamă, Joe spera ca ea să găsească justificat faptul că-i vorbea deschis; avusese consimțământul soțului ei să o facă.

— Hai, dă-i drumul, îl îndemnă Jim, exuberant după masă, stând pe covorașul de lângă cămin.

Delia ascultă, chibzui și-l lăsa pe mire să-și expună cu poticneli încurcata situație. Acul ei stătea ca sabia lui Damocles deasupra pânzei; imediat înțelese că Joe se bizuia pe ea, ca să-l ajute s-o

convingă pe Charlotte să adopte punctul lui de vedere. Era tare îndrăgostit; și Delia înțelese că era gata să cedeze doar la un cuvânt al ei și că Charlotte putea să câștige, să-și salveze copilul și să se mărite cu el...

Ce simplu era, la urma urmei! O primire prietenoasă, o masă bună, un vin bun, amintirea ochilor Charlottei – cu atât mai expresivi, cu cât văzuseră multe. O invidie secretă puse stăpânire pe soția care nu trăise o asemenea experiență.

Ce simplu era – și totuși nu trebuie să se întâmple așa! Orice s-ar fi întâmplat, nu trebuia s-o lase pe Charlotte Lovell să se mărite cu Joe Ralston. Întreaga tradiție a onoarei și cinstei în care fusese crescută îi interzicea să devină părtașă la un astfel de plan.

Se putea gândi – și o și făcuse – la măsuri arbitrare, la sfidări dibace și suple ale unor revolte precedente împotriva nemiloasei rutine sociale. Dar cu minciuna nu se putuse împăca niciodată. Ideea ca Charlotte să se mărite cu Joe Ralston – vărul lui Jim al ei – fără a-i dezvălui trecutul, îi părea Deliei la fel de dezonorantă cum i s-ar fi părut oricărui Ralston. Iar dezvăluirea adevărului ar fi însemnat renunțarea imediată la căsătorie; de acest lucru își dădea seama chiar și Chatty. Toleranța pe care o manifesta societatea nu era aceeași față de femei și de bărbați, și nici Delia, nici Charlotte nu s-au întrebat niciodată de ce; asemenea tuturor femeilor din lumea lor se supuseseră, pur și simplu, inevitabilului.

Nu, nu era nici o scăpare din această dilemă. La fel de clar ca faptul că era de datoria Deliei să salveze copilul lui Clem Spender, era și acela că părea destinată să o sacrifice pe iubita lui. Frământată de acest gând, își aminti de strigătul trist al Charlottei: „Vreau să mă mărit, ca voi toate“, și i se strânse inima. Și totuși, asta nu trebuia să se întâmple.

— Sunt gata să fac concesii (continuă să depene Joe) ignoranței și lipsei de experiență a dragei mele, purității ei minunate. Cum și-ar putea dori un soț ca viitoarea lui soție să fie – să fie altfel? Mă asculți, Jim? Și tu, Delia? Știți, i-am promis că va avea întotdeauna o sumă de bani special pentru copiii sărmani – în afară de banii ei de buzunar; de acest lucru poate fi perfect sigură. Și sunt gata să scriu și un act, un angajament în prezența unui avocat, dacă vrea neapărat. Admir, apreciez generozitatea ei. Dar te întreb pe tine,

Delia, ca mamă – și vreau părerea ta sinceră –, crezi că ar trebui să fiu mai îngăduitor – să o las să aibă grijă personal de acești copii, până când... până... (Un sentiment ascuns de mândrie îi trimise un val de roșeață în obraji celui ce ar fi putut deveni, odată, tată)... până când va avea treburi mai presante; sunt gata s-o fac dacă... dacă vrei să i-o spui... O să am grijă, vorbi Joe, stârnit de ultimul pahar, să discut și cu mama, ale cărei prejudecăți, deși le respect, nu voi îngădui să... să se așeze între mine și propriile mele convingeri.

Sări în picioare și zâmbi îndrăzneței sale imagini din oglinda de deasupra căminului.

— Convingerile mele... o luă el de la început.

— S-auzim, s-auzim! strigă Jim emoționat.

Acul pe care Delia îl ținea în mână intră adânc în pânză și apoi ea împinse lucrul de mână deoparte.

— Cred că vă înțeleg pe amândoi la fel de bine, Joe. Desigur, în locul Charlottei, n-aș putea să renunț nici eu la copii.

— Ai văzut, dragul meu! triumfă Jim, la fel de mândru de curajul soției sale ca și de masa perfectă.

— Niciodată, spuse Delia. Mă refer mai ales la cei găsiți – sunt doi, cred. Copiii aceștia mor întotdeauna când sunt trimiși la orfelinat. E lucrul care o obsedează pe Charlotte.

— Bieții copilași nevinovați! Ce mult o iubesc pentru că ține atât la ei! Cum de pot trăi pe pământ, nepedepsiți, asemenea nemernici! Delia, te rog să-i spui că voi face tot ce...

— Ia-o ușurel, bătrâne, îl admonesta Jim, mânat de precauția specifică tuturor Ralstonilor.

— Ei, voiam să spun că tot ceea ce, în limitele rațiunii...

Delia ridică mâna pentru a-l opri.

— O să-i spun, Joe; și îți va fi recunoscătoare. Dar e zadarnic.

— Zadarnic? Dar ce mai e...?

— Nu mai e nimic, în afară de faptul că Charlottei i-a revenit vechea boală. Astăzi, aici, a scuipat sânge. Nu trebuie să te însori cu ea.

Gata; o făcuse. Se ridică, tremurând din toate mădularele, palidă ca o moartă. Procedase bine, oare? Sau greșise? Va putea vreodată să afle răspunsul la această întrebare?

Bietul Joe își întoarse chipul la fel de palid spre ea; se prinse cu mâinile de spătarul fotoliului, iar capul i se aplecă în față, de parcă ar fi fost un bătrân. Își mișcă buzele, dar nu scoase nici un sunet.

— Dumnezeule! Îngână Jim. Trebuie să ai curaj, băiete!

— Îmi pare... îmi pare tare rău pentru tine, Joe. O să-ți spună chiar ea, mâine, îngână Delia, în timp ce soțul ei încerca să-l consoleze.

— Trebuie să fii bărbat, prietene. Gândește-te la tine... la viitorul tău. Nu se poate, îți dai seama. Delia are dreptate; ea are întotdeauna dreptate. E mai bine să-i pui capăt... e mai bine să înfrunți greul acum decât mai târziu.

— Acum decât mai târziu, repetă Joe, zâmbind chinuit.

Și Delia își dădu seama că niciodată în viața lui ușoară de până atunci, el nu trebuise – ca și Jim al ei – să renunțe la vreun lucru pe care și-l dorise. Nu știa nici ce să spună, nici cum să se poarte într-o asemenea împrejurare.

— Dar nu înțeleg. Nu pot să renunț la ea, spuse el, alungând o lacrimă copilărească.

— Gândește-te la copii, dragul meu; e de datoria ta, stăruie Jim, încercând să-și controleze mândria din privire pe când se uita la chipul sănătos al Deliei.

În lunga conversație care urmă între cei doi veri – argumente, contraargumente, sfaturi înțelepte și proteste fără nici o speranță – Delia participă doar ocazional. Știa foarte bine care avea să fie sfârșitul. Un mire care se temea că mireasa ar putea aduce acasă vreo boală contagioasă vizitând acei copii sărmani nu putea implanta în mod conștient vreo boală în neamul lui. Și asta nu era tot. Prea multe cazuri triste, ale unor mame dispărute prematur și lăsându-și soții cu un cârd de copii de crescut, probabil că persistau în mintea lui Joe. Mulți dintre Ralstoni, Lovelli, Lanningi, Archeri, van der Luydeni aveau de îngrijit morminte în cimitire îndepărtate: morminte ale unor membri tineri ai familiei, „cu sănătatea șubredă”, trimiși în străinătate spre a se vindeca în tămăduitoarea Italie. Cimitirele protestante din Roma și Pisa erau pline de nume newyorkeze; imaginea aceluia atât de familiar pelerinaj făcut cu o soție pe moarte era menită să-l potolească și pe cel mai aprins Ralston. Și, tot

timpul, pe când asculta cu capul plecat, Delia continua să-și spună: „Până aici a fost simplu; dar cum o să-i spun Charlottei?”

Când bietul Joe, în seara aceea târziu, îi strânse mâna luându-și rămas bun cu o voce tremurată, ea îl strigă din nou pe când se afla în prag.

— Trebuie să mă lași pe mine să vorbesc cu ea mai întâi, te rog; să aștepti până te va chema ea.

Și nu putu să nu se înfioare puțin văzând cu câtă promptitudine accepta el. Dar nici o paradă retorică n-ar fi putut să facă vreun tânăr să înfrunte mai ușor ceea ce-l aștepta pe Joe; iar ultima privire pe care i-o aruncă ea fu una de compasiune...

Când ușa din față se închise după plecarea lui Joe, ea tresări simțind mâna soțului ei atingându-i umărul.

— Niciodată nu te-am admirat mai mult, draga mea. Înțeleapta mea Delia!

Ea își plecă pe spate capul, îl lăsă s-o sărute și apoi se dădu deoparte. Înțelese că sclipirea din ochii lui era o recompensă atât pentru frumusețea ei, cât și pentru iscusința de care dăduse dovadă.

Îl ținu o clipă de umeri, cu brațele întinse.

— Tu ce-ai face, Jim, dacă ți-aș spune despre mine ceea ce tocmai i-am spus lui Joe despre Chatty?

Fruntea lui se încruntă puțin, arătând că socotea întrebarea lipsită de importanță, și în nici un caz în genul ei. „Vino!” o chemară brațele lui puternice.

Ea continua să stea departe de el, cu o privire gravă.

— Biata Chatty! Acum nu i-a mai rămas nimic...

Și privirea lui deveni gravă, căci se simți cuprins brusc de compasiune. În asemenea momente redevenea băietanul sentimental pe care ea îl putea conduce după voie.

— Într-adevăr, biata Chatty! Și încercă să găsească imediat un remediu: Noroc, cel puțin, că-i are pe micuții aceia, nu? Presupun că o femeie trebuie să poată iubi niște copii – ai altcuiva, dacă nu ai ei.

Era clar că gândul la acest remediu îi și alungase durerea.

— Da, aprobă Delia. Nu văd o altă consolare pentru ea. Sunt sigură că și cu Joe va fi la fel. Ascultă-mă, dragul meu – și-și lăsă

măinile într-ale lui – noi, tu și cu mine, trebuie să avem grijă ca ea să rămână cu copiii ei!

— Copiii ei? și zâmbi, la auzul pronumelui posesiv. Bineînțeles, biata fată! Numai dacă nu va trebui să plece cumva în Italia!

— O, nu o va face – de unde bani? Și, în plus, nu ar lăsa-o niciodată pe mătușa Lovell singură. Dar m-am gândit, dragul meu, dacă aș putea să-i spun mâine – știi, nu țin neapărat să vorbesc cu ea – dar dacă i-aș spune că îmi dai voie să mă ocup de copilul la care ține ea cel mai mult, fetița aceea găsită, care nu are nici nume, nici casă – dacă aș pune deoparte o sumă fixă din banii mei de buzunar...

Măinile lor se contopiră, iar ea își ridică chipul îmbujorat spre el. În ochii lui erau lacrimi – ah, cât de mândru era de ea, de sănătatea ei, de înțelepciunea, de generozitatea ei!

— Nici un bănuț din banii tăi de buzunar – asta nu!

Pe chipul ei se citi descurajare și mirare.

— Gândește-te, dragul meu – dacă aș fi fost eu în situația ei!

— Nici un bănuț din banii tăi de buzunar, am zis, dar îți dau atât cât dorești pentru a-i ajuta pe micuții bieteii Chatty. Ei, acum ești mulțumită?

— Dragul meu! Când mă gândesc la ai noștri, care dorm acum în pătuțurile lor!

Rămaseră unul în brațele celuilalt, mișcați de această imagine.

V

Auzind pașii verișoarei ei, Charlotte Lovell își ridică din perne fața înfierbântată.

Dormitorul, întunecos și strâmt, mirosea a apă de colonie și așternuturi proaspete. Delia, clipind din cauza soarelui de iarnă strălucitor, își croi cu greu drum prin semiobscuritatea din cameră, întunecată și mai mult de mobila de mahon negru.

— Vreau să-ți văd fața, Chatty; dacă nu te doare capul prea tare!

Charlotte făcu semn că „nu”, iar Delia trase perdelele groase și lăsă să pătrundă o rază de lumină, putând astfel vedea capul fetei, profilat palid pe fundalul așternutului și cearcănele vineții de sub pleoapele umbrite. Și își aminti că așa arătase biata verișoară Cutare, cu o săptămână înainte de a pleca în Italia!

— Delia! șopti Charlotte.

Delia se trase mai aproape de pat și privi în jos, cu alți ochi, spre verișoara ei. Da; cu o seară înainte fusese destul de simplu să dispună de viitorul lui Chatty ca și cum ar fi fost al ei. Dar acum?

— Draga mea...

— Ah, începe odată, te rog, o întrerupse fata, altfel înseamnă că ceea ce îmi vei spune e prea îngrozitor!

— Chatty dragă, dacă ți-am promis prea multe...

— Nu te lasă Jim să iei copilul? Știam eu! Cât o să mai visez lucruri ce nu se vor împlini niciodată?

Delia, cu lacrimile șiroindu-i pe obraz, îngenunche lângă pat și-și lăsă mâna prinsă în strânsoarea fierbinte a celeilalte.

— Nu te gândi la asta, draga mea: gândește-te la ceea ce ți-ar plăcea mai mult...

— Ce mi-ar plăcea mai mult?

Charlotte se sculă brusc, sprijinindu-se de perne, însuflețită toată.

— Nu poți să te căsătorești cu Joe, draga mea – și să o păstrezi și pe micuța Tina, înțelegi doar! continuă Delia.

— S-o țin cu mine, nu, dar undeva unde m-aș putea furișa s-o văd – ah, cum am sperat la o asemenea nebunie!

— Lasă nebuniile, Charlotte. Unde s-o ții? Să-ți vezi propriul copil în secret? Tot timpul îngrozită că ai putea fi descoperită? Că ai putea face rău celorlalți copii ai tăi? Te-ai gândit vreodată la asta?

— O, bietul meu cap nu mai vrea să gândească! Vrei să-mi spui că trebuie să renunț la ea?

— Nu, draga mea, ci că nu trebuie să te măriți cu Joe.

Charlotte se cufundă din nou în perne, cu ochii pe jumătate închiși.

— Ți-am spus că trebuie să-i fac copilului meu un cămin. Delia, ești prea fericită ca să poți înțelege!

— Consideră-te și tu fericită, Chatty. Nu va trebui să renunți la copil. Va sta cu tine: vei avea grijă de el – în locul meu.

— În locul tău?

— Doar ți-am promis că o iau pe Tina, nu? Dar tu nu trebuie să te măriți cu Joe. Numai așa voi putea oferi un cămin copilului tău. Ei, ce zici? De acum veți fi mereu împreună.

Charlotte se lipi de ea și suspină:

— Dar Joe – nu pot să-i spun, nu pot. Și, agățându-se deodată de Delia, o întrebă: Nu i-ai spus despre... despre copilul meu? N-aș putea îndura să-l rănesc într-atât.

— I-am spus că ai scuipat sânge ieri. O să vină să te vadă, curând; e foarte nefericit. I-am dat de înțeles că din cauza sănătății ai rupt logodna, că a fost dorința ta – și el a acceptat-o; dar dacă cedează, sau dacă cedezi tu, nu mai pot face nimic pentru tine sau micuța Tina. Pentru numele lui Dumnezeu, nu uita asta!

Delia îi eliberă mâna, iar Charlotte se lăsă pe spate tăcută, cu ochii închiși și buzele strânse. Zăcea acolo ca un cadavru. Pe un scaun, lângă pat, atârna rochia de poplin cu panglicuțe roșii de catifea, care fusese transformată pentru logodnă. O pereche nouă de pantofi din piele de ied, de culoare roșcată, se ivea de sub ea. Biata Chatty! Nici măcar nu avusese timp să fie drăguță...

Delia stătea lângă pat, nemișcată, cu privirea ațintită pe chipul verișoarei ei, care își ținea ochii închiși. Urmări drumul unei lacrimi care își făcuse loc printre pleoapele strânse ale Charlottei, se prinse pe gene, apoi se prelinse pe obraz, în jos. Când lacrima ajunse la buzele strânse, acestea se deschiseră și ea spuse:

— O să stau undeva cu ea? La asta te referi? Doar eu cu ea?

- Doar tu cu ea.
- Într-o căsuță?
- Într-o căsuță.
- Ești sigură, Delia?
- Sigură, draga mea.

Charlotte se ridică din nou într-un cot și vârî mâna sub pernă, căutând ceva. Scoase o panglică subțire de care atârna un inel cu diamant.

- L-am și scos, spuse ea simplu, și i-l dădu Deliei.

PARTEA A DOUA

VI

Ai fi putut spune oricând, și toată lumea era de acord, că Charlotte Lovell fusese sortită să rămână fată bătrână. Chiar și înainte de a se îmbolnăvi se observase lucrul acesta: avea în ea ceva pedant, în ciuda părului roșcat. Și a fost mai bine pentru ea așa, biata fată, ținând seamă de starea precară a sănătății ei în tinerețe: contemporanii doamnei James Ralston, de exemplu, și-o aminteau pe Charlotte arătând ca o stafie și tușind până-și scuipa plămânii – și, desigur, din acel motiv rupsesse logodna cu Joe Ralston.

E adevărat că-și revenise foarte repede, deși i se aplicase un tratament cam ciudat... Lovellii, cum știa toată lumea, nu-și puteau permite s-o trimită în Italia; experiența anterioară în Georgia nu avusese succes; și astfel fusese trimisă la o fermă, pe râul Hudson – un locșor pe proprietatea lui James Ralston – unde rămase vreo cinci-șase ani cu o slujnică irlandeză și cu un copil găsit. Istoria copilului găsit era un alt episod straniu din viața Charlottei. Pe vremea când fusese bolnavă pentru prima oară, pe când avea doar douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani, se lăsase dominată de o afecțiune aproape morbidă pentru copii, mai ales pentru copiii sărmani. Se spunea că doctorul Lanskell fusese acela care spusese că instinctul matern înăbușit se dezvoltă extrem de puternic în cazul în care boala de plămâni împiedică căsătoria. Și astfel, când s-a hotărât că Chatty trebuie să rupă logodna cu Joe Ralston și să se retragă undeva la țară, doctorul spusese familiei ei că singura speranță de salvare stătea în a nu o despărți total de micuții sărmani și de a o lăsa să-și aleagă pe unul dintre ei, pe cel mai mic și vrednic de milă, pentru a i se dedica în întregime. Astfel, familia James Ralston i-a arendat mica lor fermă, iar Delia Ralston, cu priceperea ei extraordinară de a înțelege situația dintr-o privire, a aranjat imediat totul și și-a luat chiar angajamentul de a avea grijă de copil în caz că i s-ar fi întâmplat ceva Charlottei.

Charlottei nu i s-a întâmplat nimic. A trăit, ajungând ca pe la patruzeci de ani să arate robustă, energică, ba chiar tiranică. Și pe măsură ce avea loc în ea această transformare, începu să semene din ce în ce mai mult cu o fată bătrână: meticuloasă, metodică, preocupată de lucruri minore și acordând o atenție exagerată îndatoririlor sociale și domestice celor mai lipsite de importanță. Dar avea reputația unei gospodine pricepute, așa încât atunci când bietul Jim Ralston a murit căzând de pe cal și a lăsat-o pe Delia încă tânără, cu un băiat și o fetiță de care să aibă grijă, a părut cât se poate de firesc ca văduva cu inima zdrobită s-o ia pe verișoara ei să locuiască cu ea și să-și împartă îndatoririle. Dar Delia Ralston nu făcea niciodată nimic ca alții. Și astfel, când a luat-o pe Charlotte, a luat la ea și copilul orfan de care îngrijea aceasta: o fetiță cu părul negru, cu ochi căprui deschiși și cu o fire ciudată, tăioasă, ca toți copiii care au trăit prea mult printre oameni în vârstă. Fetița se numea Tina Lovell: se presupunea vag că Charlotte o adoptase. Crescuse în relații de afecțiune și egalitate cu verii din familia Ralston, și aproape la fel cu cele două femei care o îngrijeau. Dar împinsă de un instinct de imitare, pe care nimeni nu se obosise să-l corecteze, îi spusese întotdeauna Deliei „mamă” și Charlottei Lovell „mătușă Chatty”. Era o ființă plină de strălucire, cuceritoare, iar oamenii se mirau ce noroc avusese Chatty să aleagă un copil atât de interesant printre micuții găsiți (pentru că se presupunea că la vremea aceea avea un orfelinat întreg de unde să aleagă).

Agreabilul domn Sillerton Jackson, un burlac în vârstă, întors dintr-o lungă ședere la Paris (unde se spunea că fusese apreciat de cele mai de vază persoane), a fost puternic impresionat de farmecul Tinei când a văzut-o la primul ei bal, și i-a cerut Deliei permisiunea să vină într-o seară să ia masa cu ea și cu tinerii. Îi făcu complimente văduvei pentru propria ei Delia – atât de trandafirie și frumoasă; dar ochii pătrunzători ai mamei observară că tot timpul o urmărise pe Tina, iar după masă mărturisise doamnelor că era ceva foarte „franțuzesc” în felul cum se pieptăna fata și că în capitala Eleganței ar fi fost socotită teribil de șic.

— O, încercă să tăgăduiască Delia arătând însă radioasă, în timp ce Charlotte Lovell stătea aplecată peste lucrul ei, cu buzele strânse;

iar Tina, care râdea cu verii ei la celălalt capăt al camerei, ajunse într-o clipă la ei.

— Am auzit ce-a spus domnul Sillerton! Da, mamă: a spus că-mi pieptăn părul modern. Nu ți-am spus eu asta mereu? Știam eu că e mai frumos să-l lași să cadă în bucle, în voie, decât să-l lipești de cap cu pomadă ca mătușica...

— Tina, Tina – tu întotdeauna ai impresia că toată lumea te admiră! protestă domnișoara Lovell.

— De ce să nu am, dacă așa este? o provocă fata râzând; și, întorcându-și ochii, care sclipeau ironic, spre Sillerton Jackson: Spuneți-i, vă rog, mătușii Charlotte să nu mai fie atât de îngrozitor de demodată, ca o fată bătrână!

Delia văzu cum Charlottei Lovell i se ridică tot sângele în obraji. Dar nu-i coloră două cercuri de un roșu aprins pe pomeți, ci răspândi o roșeață puternică pe întreaga față, de la gulerul prins cu o broșă cu granat, demodată, până la părul încărunit (ce nu mai avea nici urmă din nuanța roșcată) lipit peste tâmpilele scobite.

În seara aceea, când se duseră la culcare, Delia o chemă pe Tina în camera ei.

— N-ar trebui să-i vorbești mătușii Charlotte așa cum ai făcut-o în seara aceasta, draga mea. E lipsă de respect – nu-ți dai seama că o jignești?

Fata fu cuprinsă de remușcări.

— Ah, îmi pare așa de rău! Pentru că am spus că este fată bătrână? Dar chiar este, nu-i așa, mamă? în adâncul sufletului ei, vreau să spun. Nu pot crede că a fost vreodată tânără, că i-a plăcut vreodată să se distreze, să fie admirată, sau că a fost îndrăgostită – dumneata ce crezi? De aceea nu mă înțelege niciodată, pe când dumneata întotdeauna mă înțelegi, mamă scumpă.

Și, cu o mișcare ușoară, Tina se repezi în brațele văduvei.

— Copila mea, copila mea, o certa Delia încet, sărutându-i buclele negre de pe frunte.

Se auziră niște pași ușori pe coridor și Charlotte Lovell apăru în ușă. Delia, fără să se miște, îi trimise o privire de bun-venit peste umărul Tinei.

— Intră, Charlotte, tocmai o certam pe Tina pentru că s-a purtat ca o fetiță răsfățată, în prezența lui Sillerton Jackson. Ce-o să

creadă omul despre ea?

— Exact ceea ce merită, probabil, răspunse Charlotte cu un zâmbet rece.

Tina se îndreptă spre ea și buzele subțiri ale Charlottei atinseră fruntea Tinei chiar în locul unde se odihnise sărutul cald al Deliei.

— Noapte bună, copila mea, spuse ea pe un ton rece, arătându-i astfel că e liberă să plece.

Ușa se închise în urma ei, iar Delia îi făcu semn Charlottei să se așeze în fotoliul din față.

— Nu așa aproape de foc, replică domnișoara Lovell.

Alese un scaun cu spătarul drept și se așeză cu mâinile împreunate. Ochiul Deliei se opriă absent pe degetele subțiri, fără inele: se întreba de ce oare Charlotte nu purta niciodată bijuteriile mamei ei.

— Am auzit ce i-ai spus Tinei, Delia. Ai certat-o pentru că m-a făcut fată bătrână.

Era rândul Deliei să roșească.

— Am certat-o pentru că a fost obraznică, draga mea; dacă ai auzit ce i-am spus, nu poți zice că am fost prea severă cu ea.

— Nu, nu prea severă. Nu te-am considerat niciodată prea severă cu Tina; ba chiar dimpotrivă.

— Crezi că o răsfăț?

— Uneori.

Fără să-și dea seama de ce, Delia se simți cuprinsă de indignare.

— Dar ce anume ai de obiectat la spusele mele?

Charlotte îi înfruntă privirea cu hotărâre.

— Aș prefera ca ea să mă vadă ca o fată bătrână decât...

— Ah, murmură Delia.

Cu talentul ei de a intui rapid, pătrunsese în sufletul celeilalte și-i măsurase încă o dată îngrozitoarea singurătate.

— Ce altceva, continuă Charlotte, fermă, îi poate fi îngăduit să gândească despre mine?

— Înțeleg, înțeleg..., îngână văduva.

— O fată bătrână. Îngustă la minte și ridicolă – nimic altceva, stăruia Charlotte Lovell ridicându-se în picioare. Altfel nu mă voi simți niciodată în siguranță cu ea.

— Noapte bună, draga mea, spuse Delia cu compasiune.

Erau clipe când aproape o ura pe Charlotte pentru că era mama Tinei, iar altele, ca aceasta, când inima îi era copleșită de imaginea tragică a legăturii tănuite dintre ele.

Charlotte păru să-i ghicească gândul.

— O, dar nu trebuie să-ți fie milă de mine! Tina e a mea, spuse ea încet, plecând.

VII

Delia Ralston avea uneori impresia că adevăratele evenimente din viața ei începuseră abia după ce cei doi copii ai ei făcuseră – atât de sigur și de potrivit – alianțe ireproșabile prin căsătorie cu familii newyorkeze. Băiatul se căsătorise primul, alegând o Vandergrave al cărei tată avea o bancă în Albany, unde el urma să devină imediat asociat; iar tânăra Delia (așa cum prevăzuse mama ei) îl alesese pe John Junius, cel mai potrivit dintre tinerii Halsey, și-l urmărise în casa părinților lui, la un an după căsătoria fratelui ei.

După ce tânăra Delia părăsise casa din Gramercy Park, era inevitabil ca Tina să ocupe locul central al scenei. Ajunsese acum la vârsta măritişului și era admirată și căutată; dar ce șanse avea ea să găsească un bărbat?

Cele două femei vigilente nu discutau acest lucru; dar Delia Ralston se gândea în fiecare zi și lua gândul cu ea seara când mergea la culcare, știind bine că Charlotte Lovell, la aceeași oră, ducea aceeași întrebare cu ea, la etajul superior.

În cei opt ani cât locuiseră împreună, cele două verișoare rareori nu se înțeleseseră pe față. Și aproape că se putea spune că nu se discutase nimic deschis în relațiile dintre ele. Delia ar fi descris situația altfel: după ce-și cercetaseră atât de profund sufletele, părea nefiresc ca un voal tăinuit să se așeze între ele. Dar ea considera că ignoranța Tinei în legătură cu originea ei trebuia păstrată cu orice preț și că Charlotte Lovell, tăioasă, înflăcărată și taciturnă, nu văzuse un alt mod de a fi în siguranță decât învăluindu-se într-o tăcere permanentă.

Și atât de departe fusese împinsă această lipsă de comunicare pe care și-o impusese, încât doamna Ralston rămase uimită când îi ceruse deodată, imediat după căsătoria Deliei, să-i fie îngăduit să se mute jos, în dormitorul mic de lângă cel al Tinei, care rămăsese liber după plecarea miresei.

— Dar o să-ți fie mult mai puțin comod acolo, Chatty. Nu te-ai gândit la asta? Sau e din cauza scărilor?

— Nu, nu din cauza scărilor, răspunse Charlotte în felul deschis în care vorbea de obicei.

Cum ar fi putut să profite de pretextul oferit de Delia, când aceasta știa bine că ea încă mai putea alerga în sus și în jos pe scări ca o fetișcană?

— E pentru că vreau să fiu alături de Tina, spuse ea, cu o voce scăzută care suna ca un instrument dezacordat.

— Foarte bine. Cum vrei tu.

Și doamna Ralston nu putea spune de ce se simțise brusc iritată de această cerere, doar poate pentru că intenționa să transforme camera liberă în salonaș pentru Tina. Se gândise s-o zugrăvească în roz și verde pal, ca bobocul unei flori ce stă să se deschidă.

— Desigur, dacă ai vreo altă dorință, sugeră Charlotte, citindu-i parcă gândurile.

— Nici una, doar că – ei, voiam să-i fac o surpriză Tinei, transformând camera într-un fel de salonaș unde să-și țină cărțile și lucrurile și unde să-și primească prietenele.

— Ești prea amabilă, Delia; dar Tina nu trebuie să aibă un salonaș, răspunse ironic domnișoara Lovell, și în privire îi apărură din nou acele sclipiri verzui.

— Foarte bine, cum vrei tu, repetă Delia pe același ton ce trăda iritare. O să spun să-ți coboare mâine lucrurile.

Charlotte se opri în ușa.

— Ești sigură că nu ai nimic împotrivă?

— Nimic! Ce să am?

Cele două femei se uitară una la alta, aproape cu ostilitate, iar Charlotte se răsuci pe călcâie și ieși din odaie.

Discuția odată încheiată, Delia era mânioasă pe sine pentru că-i cedase Charlottei. De ce trebuia să fie ea întotdeauna aceea care să cedeze, ea care, la urma urmei, era stăpâna casei, aceea căreia atât Charlotte, cât și Tina se putea spune că îi datorau chiar viața, sau cel puțin tot ceea ce o făcea vrednică de trăit! Și, totuși, de câte ori apărea vreo problemă în legătură cu fata, în mod invariabil Charlotte era aceea care avea câștig de cauză, iar Delia trebuia să cedeze! De parcă Charlotte, în felul ei tăcut și încăpățânat, era hotărâtă să profite de dependența ei, care făcea ca unei femei cu firea Deliei să-i fie imposibil să se opună.

Adevărul este că Delia aşteptase, mai mult decât îşi dădu până atunci seama, acele flecăreli tihnite cu Tina, pentru care salonaşul ar fi fost foarte potrivit. Pe vremea când propria ei fiică locuia în acea cameră, doamna Ralston obişnuia să-şi petreacă acolo o oră în fiecare seară, discutând cu cele două fete în timp ce ele se dezbrăcau, şi ascultând sporovăiala lor despre evenimentele zilei. Ştia întotdeauna dinainte ceea ce va spune fiica ei, dar părerile şi concepţiile Tinei erau o permanentă şi încântătoare surpriză pentru ea. Nu pentru că erau ciudate sau mai puţin obişnuite, ci pentru că erau momente când păreau că se nasc chiar din adâncurile tănuite ale trecutului Deliei. Numai că ele exprimau sentimente cărora ea nu le dăduse glas niciodată, idei pe care îi venea greu să şi le mărturisească până şi sieşi: uneori Tina spunea lucruri pe care Delia Ralston, în gândurile ei de demult, şi le imaginase spunându-i-le lui Clement Spender.

Iar acum discuţiile acelea din fiecare seară trebuiau să ia sfârşit: dacă Charlotte îi ceruse camera de lângă fiica ei, nu făcuse oare tocmai ca să le pună capăt? Delia nu se gândise niciodată până atunci că influenţa ei asupra Tinei ar fi putut să-i displace Charlottei; acum, această descoperire aduse lumină în prăpastia care le despărţise dintotdeauna pe cele două femei. Dar, un moment mai târziu, Delia îşi reproşă faptul că atribuisese sentimente de gelozie verişoarei ei. Oare nu era mai potrivit să şi le atribuie propriei sale persoane? Charlotte, ca mamă a Tinei, avea toate drepturile să-şi dorească să fie lângă ea, lângă ea în toate sensurile cuvântului; ce drept avea Delia să se opună acestui privilegiu natural? În dimineaţa următoare porunci ca lucrurile Charlottei să fie duse jos, în camera de lângă cea a Tinei.

În seara aceea, când veni ora de culcare, Charlotte şi Tina se duseră împreună la culcare; iar Delia întârzie în salon, sub pretext că avea de scris nişte scrisori. De fapt, nu îndrăznea încă să treacă pe lângă pragul unde, seară de seară, o întâmpinase râsul tineresc al celor două fete, în timp ce Charlotte Lovell îşi dormea de mult somnul de fată bătrână, cu un etaj mai sus. Delia se simţi parcă străpunsă de durere la gândul că, de acum înainte, nu va mai avea posibilitatea de a o ţine pe Tina sub controlul ei direct.

O oră mai târziu, când urcă și ea scările, se simți cu bună știință vinovată că mergea atât de încet, fără să facă zgomot, de-a lungul covorului gros de pe coridor și că se opri, mai mult decât era necesar, să stingă becul cu gaz de pe palier. Stând astfel, își încordă auzul spre a prinde vreun zvon de voci ce ar fi putut veni din spatele ușilor unde dormeau Charlotte și Tina; și ar fi fost teribil de jignită să audă glasuri și râsete înăuntru. Dar nu auzi nici un zgomot și nici nu zări lumină sub uși. Evident, în felul ei aspru și metodic, Charlotte îi spusese noapte bună fiicei sale și se dusesse direct să se culce, ca de obicei. Poate că ea nu fusese niciodată de acord cu culcatul târziu al Tinei, cu veselia și confidențele ce însoțeau toaleta de seară; e posibil să fi cerut camera aceea pur și simplu pentru că nu voia ca fata să piardă „somnul necesar frumuseții”.

Ori de câte ori încerca să exploreze secretul acțiunilor verișoarei sale, Delia se întorcea din aceste aventuri umilită și rușinată de motivele josnice pe care își dădea seama că i le atribuia Charlottei. Cum se făcea oare că ea, Delia Ralston, a cărei fericire era știută și mărturisită întregii lumi, se găsea atât de des în situația de a o invidia pe sărmana Charlotte și secretul neîmplinitei ei maternități? Se mânia pe sine când descoperea această invidie și încerca să o ispășească purtându-se mai blând și fiind mai atentă față de sentimentele Charlottei; dar încercarea nu era întotdeauna încununată de succes și Delia se întreba uneori dacă Charlottei nu-i displăcea această manifestare de simpatie, socotind-o o privire indirectă aruncată asupra nefericirii ei. Și lucrul cel mai rău în situația ei era că devenea vulnerabilă și la cea mai nevinovată aluzie...

Delia, dezbrăcându-se încet în fața aceleiași oglinzi îmbrăcate în dantele, care reflectase imaginea ei de mireasă, medita la aceste lucruri când auzi o bătaie ușoară în ușă.

O deschise și în ușă apărură Tina, în halat, cu zulufii ei negri revărsându-i-se pe umeri.

Cu inima bătându-i puternic de fericire, Delia își întinse mâinile spre ea.

— Trebuia să-ți spun noapte bună, mamă, șopti fata.

— Bineînțeles, draga mea, și Delia o sărută lung pe fruntea întinsă spre ea. Du-te acum! S-ar putea s-o deranjezi pe mătușica.

Știi că doarme foarte prost și acum, când este lângă tine, trebuie să nu faci nici cel mai mic zgomot.

— Da, știu, încuviință Tina cu o privire gravă, care era aproape una de complicitate.

Fără să mai pună întrebări sau să mai întârzie, luă mâna Deliei, o lipi un moment lângă obrazul ei și apoi plecă la fel de încet cum venise.

VIII

— Dar trebuie să vezi, stăruie Charlotte Lovell, lăsând deoparte Evening Post, că Tina s-a schimbat. Ai băgat de seamă, nu?

Cele două femei stăteau singure lângă foc, în salonul din Gramercy Park. Tina se dusese să ia masa cu verișoara ei, tânăra doamnă John Junius Halsey, și urma să se ducă apoi cu ea la un bal dat de familia Vandergrave, de unde John Junius și soția sa făgăduiseră să o conducă acasă. Odată terminată masa, pe care o luau devreme, doamna Ralston și Charlotte aveau toată seara la dispoziție. În asemenea ocazii, obiceiul lor era ca Charlotte să citească cu glas tare ultimele noutăți pentru verișoara ei, în timp ce aceasta broda; dar în seara aceea, cu toate că Charlotte trecea conștiincios de la un articol la altul, fără să greșească sau să omită ceva, Delia o simțea nerăbdătoare, dintr-un anume motiv, să profite de absența fiicei ei.

Pentru a câștiga timp, Delia se aplecă peste o împunsătură din delicata ei broderie albă.

— S-a schimbat Tina? De când? întrebă ea.

Răspunsul veni pe loc.

— De când Lanning Halsey vine atât de des pe aici.

— Lanning? Credeam că venea pentru Delia, spuse doamna Ralston, vorbind la întâmplare pentru a câștiga timp.

— E firesc să presupui că toți veneau pentru Delia, adăugă Charlotte, sec; dar cum Lanning continuă să profite de orice prilej spre a fi cu Tina...

Doamna Ralston ridică repede capul și aruncă o scurtă privire verișoarei sale. Într-adevăr, observase că Tina se schimbase, așa cum se schimbă o floare în momentul misterios când petalele-i nedeschise încă țâșnesc dinăuntru. Fata se făcuse mai frumoasă, mai sfioasă, mai tăcută, uneori mai veselă fără nici un motiv. Dar Delia nu asociase aceste schimbări de dispoziție cu prezența lui Lanning Halsey, unul dintre numeroșii tineri care veneau în casa lor înainte de căsătoria Deliei. Fusese într-adevăr o vreme când ochii

doamnei Ralston se opriseră cu oarecare teamă asupra chipeșului Lanning. Dintre toți robuștii și placizii veri Halsey, el era singurul căruia o mamă prudentă ar fi putut ezita să i-o încredințeze pe fiica sa; ar fi fost greu de spus de ce, doar poate pentru că era mai chipeș și mai sociabil decât ceilalți, în mod cronic nepunctual, și total nestingherit de acest lucru. Clem Spender fusese în genul ăsta; și ce-ar fi fost dacă tânăra Delia...?

Dar mama ei se liniștise repede. Fata, ea însăși poznașă și atrăgătoare, nu părea interesată ca partenerul să aibă aceleași calități, doar dacă erau susținute de altele mai serioase. O Ralston până în măduva oaselor, ea pretindea și altora virtuțile celor din familia ei și-l alesese pe acel Halsey care i se părea cel mai demn de o mireasă din neamul Ralston.

Doamna Ralston simțea că Charlotte aștepta ca ea să spună ceva.

— Va fi greu să ne obișnuim cu ideea că Tina se va mărita, spuse ea încet. Nu știu ce vom face noi, două bătrâne, singure în casa asta goală — pentru că atunci va fi o casă goală. Dar cred că trebuie să înfruntăm situația cu curaj.

— Eu o și fac! spuse Charlotte Lovell, gravă.

— Și-ți displace Lanning? Vreau să spun, ca soț pentru Tina.

Domnișoara Lovell împături ziarul și-și întinse mâna subțire să-și ia lucrul. Privi apoi peste masa de lucru, din lemn de chitru, spre verișoara ei.

— S-ar putea să nu-i fie prea dificil cu Tina..., începu ea.

— Oh, protestă Delia, roșind.

— Hai să spunem lucrurilor pe nume, continuă cealaltă pe un ton egal. Eu așa fac atunci când vorbesc. De obicei, după cum știi, nu vorbesc deloc.

Văduva făcu un semn că era de acord, și Charlotte continuă:

— E mai bine așa. Am știut întotdeauna că va veni o vreme când va trebui să discutăm lucrul acesta deschis.

— Să discutăm lucrul acesta deschis? Tu și cu mine? Ce lucru?

— Viitorul Tinei.

Urmă o tăcere. Delia Ralston, care răspundea imediat chiar și celui mai mic apel la sinceritate, respiră adânc ușurată. În sfârșit, gheața din inima Charlottei se topea!

— Draga mea, murmură Delia, știi cât de mult mă preocupă viitorul Tinei. Dacă nu ești de acord cu Lanning Halsey ca soț, ai pe altcineva în vedere?

Domnișoara Lovell zâmbi în felul ei rece, abia schițat.

— Văd că nu e încă înghesuială la ușă. Și nici nu sunt împotriva lui Lanning Halsey ca soț. Personal, îl găsesc foarte agreabil; înțeleg de ce-i place Tinei.

— O, Tinei îi place?

— Da.

Doamna Ralston dădu la o parte broderia și cercetă gânditoare chipul cu trăsături ascuțite al verișoarei ei. Charlotte Lovell nu semănase niciodată mai bine cu o fată bătrână ca în momentul acela, cum stătea țeapănă pe scaunul cu spătar drept, cu coatele strânse, croșetând și discutând imperturbabilă despre căsătoria fiicei sale.

— Nu înțeleg, Chatty. Oricare ar fi defectele lui Lanning – și nu le socotesc prea mari –, și mie mi se pare agreabil. La urma urmei – aici doamna Ralston se opri o clipă –, ce găsește lumea așa de vrednic de dispreț la el? Cel mai mult, din câte am auzit, faptul că nu s-a decis încă să-și aleagă o meserie. New Yorkul are niște păreri cam înguste în privința aceasta, după câte îmi dau seama. Tinerii pot avea și alte gusturi – artistice... literare... pot avea chiar dificultăți în a se hotărî...

Ambele femei roșiră ușor, și Delia bănuî că amintirile care o răscoleau palpitau și sub corsetul strâmt al Charlottei.

Charlotte spuse:

— Da, așa este, dar a ezita asupra unei profesii poate duce la ezitări în legătură cu alte decizii...

— La ce te referi? Desigur nu că Lanning...!

— Lanning nu a cerut-o pe Tina în căsătorie.

Charlotte tăcu. Clinchetul neîntrerupt al andrelor întrerupea liniștea, așa cum odinioară, cu ani în urmă, liniștea fusese întreruptă de tic-tacul ceasului parizian, de pe căminul Deliei. Gândul o purtă înapoi la scena aceea și simți în aer tensiunea misterioasă de atunci.

Charlotte spuse:

— Lanning nu mai ezită; s-a hotărât să nu se însoare cu Tina. Dar s-a hotărât totodată și să nu renunțe de a o mai vedea.

Delia roși brusc; era iritată și uluită de prezicerile oraculare, rostite cu zgârcenie de Charlotte.

— Doar nu vrei să spui că i-a cerut să se mărite cu el și apoi și-a retras propunerea! Nu-l cred capabil de o asemenea insultă la adresa Tinei.

— Nu, n-a insultat-o. I-a spus pur și simplu că nu-și poate permite să se căsătorească. Până nu se hotărăște să-și aleagă o profesie, tatăl lui nu-i va da decât câteva sute de dolari pe an; și s-ar putea ca nici pe aceștia să nu-i mai primească, dacă se însoară împotriva voinței părinților lui.

Era rândul Deliei să nu mai spună nimic. Trecutul era copleșitor de viu în cuvintele Charlottei. Clem Spender stătea în fața ei, șovăielnic, fără un ban, persuasiv. Ah, dacă măcar s-ar fi lăsat convinsă!

— Îmi pare rău că i s-a întâmplat așa ceva Tinei. Dar cum se pare că Lanning s-a purtat onorabil și s-a retras fără să-i inspire false speranțe, trebuie să ne așteptăm... la..., și Delia se opri, neștiind la ce să se aștepte.

Charlotte Lovell puse jos lucrul de mână.

— Știi la fel de bine ca și mine, Delia, că orice tânăr care s-ar îndrăgosti de Tina ar găsi destule motive să nu se căsătorească cu ea.

— Atunci, crezi că scuzele lui Lanning sunt un pretext?

— Bineînțeles. Primul dintre multele care vor fi găsite de cei ce vor veni după el – pentru că, fără discuție, vor urma și alții. Tina... este atrăgătoare.

— Ah, spuse Delia încet.

Acum erau, în sfârșit, față în față cu problema care, în toți acești ani de tăcere și ocolișuri, stătuse în umbră, gata să răzbească la suprafață! Delia respiră din nou adânc, aproape ușurată. Știuse întotdeauna că va fi greu, aproape imposibil să găsească un soț pentru Tina; și deși dorea mult fericirea Tinei, un egoism lăuntric îi șoptea cât de singuratic ar fi fost sfârșitul propriei sale vieți, dacă fata nu ar fi nevoită să trăiască alături de ea. Dar cum să-i spună asta mamei Tinei?

— Cred că exagerezi, Charlotte. Mai sunt și oameni dezinteresați... Dar, oricum, Tina nu trebuie să fie nefericită aici, cu

noi două, care o iubim atât de mult.

— Tina, fată bătrână? Niciodată! (Și Charlotte Lovell se ridică brusc, lovind cu pumnul strâns în fragila masă de lucru.) Copilul meu își va trăi viața... viața proprie... oricât m-ar costa asta...

Delia simți brusc cum sufletul i se umple de milă.

— Îți înțeleg sentimentele. Și eu vreau s-o las să plece... oricât mi-ar fi de greu. Dar, în mod sigur, nu e nici o grabă – și nici un motiv spre a privi așa de departe. Fata nu are încă douăzeci de ani; să mai așteptăm.

Charlotte rămăsese dreaptă și nemișcată, în picioare, în fața ei. În asemenea momente, Delia se ducea cu gândul la lava ce străpunge granitul; părea că focul din interior nu găsea nici o portiță de ieșire.

— Să așteptăm? Dar dacă ea nu așteaptă?

— Dar, dacă el s-a retras... la ce te referi?

— A renunțat să se mai însoare cu ea... dar nu și să o mai vadă!

La rândul ei Delia sări în picioare, îmbujorată și tremurând toată.

— Charlotte, îți dai seama ce insinuezi?

— Da; perfect.

— Dar e revoltător. Nici o fată cuminte...

Cuvintele pieriră pe buzele Deliei. Charlotte Lovell nu-și clinti privirea, neînduplecată.

— Fetele nu sunt totdeauna ceea ce se înțelege prin „cuminți”, spuse ea.

Doamna Ralston se întoarse încet la locul ei. Ghergheful îi căzuse pe jos; și ea se aplecă greoaie să-l ridice. Chipul tras al Charlottei veghea deasupra ei, implacabil, ca destinul.

— Nu-mi pot imagina, Charlotte, ce câștigi spunând astfel de lucruri – sau făcând aluzie la ele. Desigur că ai încredere în propriul tău copil.

Charlotte râse.

— Și mama a avut încredere în mine, spuse ea.

— Cum îndrăznești... cum îndrăznești? izbucni Delia; dar imediat privirea îi coborî și simți că i se pune un nod în gât.

— O, îndrăznesc orice când e vorba de Tina, chiar s-o judec așa cum este, spuse încet mama Tinei.

— Așa cum este? Dar este perfectă!

— Să spunem atunci că trebuie să plătească pentru imperfecțiunea mea. Tot ceea ce vreau este ca ea să nu plătească prea scump.

Doamna Ralston nu mai spuse nimic. I se părea că Charlotte vorbea cu glasul sumbrelor destine ascunse dincolo de suprafața sigură a vieții; și că unui asemenea glas nu i se putea răspunde decât printr-o supunere totală.

— Biata Tina! șopti ea.

— O, dar nu vreau să sufere! Nu asta am așteptat... Numai că am făcut unele greșeli, pe care acum le înțeleg și trebuie să le îndrept. Tu ai fost extrem de bună cu noi – dar acum o să trebuiască să plecăm.

— Să plecați? exclamă Delia cu sufletul la gură.

— Da. Să nu crezi că-ți sunt nerecunoscătoare. Pe vremuri ai salvat copilul – crezi că pot să uit? Dar acum e rândul meu – eu trebuie s-o salvez acum. Și asta nu pot s-o fac decât desprinzând-o de tot ceea ce este aici – de tot ceea ce a cunoscut până acum – asta pot să o fac. A trăit prea mult printre lucruri nereale; și ea este la fel ca mine. Lucrurile astea nu o pot satisface.

— Lucruri nereale? repetă Delia, încet.

— Lucruri nereale pentru ea. Tineri care-i fac curte și nu pot să se însoare cu ea; case fericite unde este bine primită, până când este bănuită că și-ar face planuri în legătură cu vreun frate sau un soț – și expusă insultelor lor. Cum ne-am putut vreodată imagina că acest copil ar putea scăpa de nenorocire? Eu nu m-am gândit decât la fericirea ei prezentă – la toate avantajele, pentru noi două, de a fi cu tine. Dar întâmplarea aceasta cu tânărul Halsey mi-a deschis ochii. Trebuie să o smulg pe Tina de-aici. Trebuie să mergem să locuim undeva unde nu ne cunoaște nimeni, unde să fim printre oameni simpli, ce trăiesc simplu. Undeva, unde ea să-și poată găsi un soț și întemeia un cămin.

Charlotte se opri. Vorbise cu un glas grăbit și monoton, de parcă ar fi spus ceva învățat pe dinafară; dar deodată glasul i se frânse și, cu mare greutate, reuși doar să mai spună:

— Nu sunt nerecunoscătoare.

— O, hai să nu mai vorbim despre recunoștință! Ce rost are acest cuvânt între noi?

Delia se ridică și începu tulburată să umble de colo până colo prin cameră. Ar fi dorit s-o convingă pe Charlotte, s-o implore să nu se grăbească, să-i arate cât de crud ar fi s-o îndepărteze pe Tina de toate obiceiurile și cunoștințele ei și s-o ducă, fără vreo explicație, undeva departe spre „o viață simplă, printre oameni simpli“. Ce șanse avea oare o ființă atât de încântătoare să accepte fără împotrivire o asemenea soartă și să găsească un soț acceptabil în asemenea condiții? Schimbarea nu putea decât să declanșeze mai repede o tragedie. Experiența Deliei era prea limitată ca să-și poată imagina exact ce s-ar fi putut întâmpla cu o fată ca Tina, izolată brusc de tot ce-i făcea viața plăcută; dar imaginea vagă a unei revolte și a unei plecări – a unei „prăbușiri“ mult mai grave și ireparabile ca a Charlottei îi chinuia imaginația.

— E mult prea crud – prea crud, strigă ea, vorbind mai degrabă cu sine decât cu Charlotte.

În loc să răspundă, Charlotte se uită brusc la ceas.

— Știi cât e ceasul? Trecut de miezul nopții. Nu e cazul să te mai ții și pe tine trează pentru nesăbuita mea fiică.

Delia simți că i se strânge inima. Văzuse că Charlotte dorea să încheie discuția, nu însă fără a-i aminti astfel că mama Tinei era singura care avea dreptul să decidă care trebuia să fie viitorul fetei. În acel moment, deși Delia tocmai protestase spunându-i că între ele nu putea fi vorba de recunoștință, Charlotte Lovell îi păru un monstru de ingratitudine și-i stătu pe buze să strige: „Înseamnă că toți acești ani nu-mi dau nici un drept asupra Tinei?“ Dar, în aceeași clipă, se imagină în locul Charlottei și înțelese teama cumplită pe care o mamă o simțea pentru copilul ei. Era destul de normal ca Charlottei să-i displace până și cea mai mică încercare de a i se uzurpa în intimitate autoritatea pe care nu și-o putea afirma în public. Pătrunsă de compasiune, Delia înțelese că era, practic, singura ființă din lume în fața căreia Charlotte își putea juca rolul de mamă. „Biata de ea – oh, las-o în pace!“, își spuse în sine ea.

— De ce trebuie să stai trează pentru Tina? Doar are cheie, iar Delia o va aduce acasă.

Charlotte Lovell nu răspunse imediat. Își strânse lucrul, se uită sever la unul dintre sfeșnicele de pe cămin și se duse spre el ca să-i îndrepte flacăra. Apoi își luă coșulețul în care își ținea lucrul.

— Da, ai dreptate – de ce să stea cineva treaz pentru ea?

Și o porni prin cameră suflând în lumânări, stingând focul, asigurându-se că ferestrele erau zăvorâte, în timp ce Delia o urmărea pasivă. Apoi cele două verișoare luară câte o lumânare pentru dormitoare și urcară, străbătând casa cufundată-n întuneric. Charlotte părea hotărâtă să nu mai facă nici o aluzie la subiectul discuției pe care o avuseseră. Pe palier se opri, înclinându-și capul spre Delia, care o sărută în semn de noapte bună.

— Sper că la tine mai este încă aprins focul, spuse ea cu aerul unei gospodine pricepute; și, după ce Delia o încredință în grabă că așa era, cele două femei spuseră în același timp „noapte bună“, iar Charlotte o luă spre camera ei.

IX

Focul din camera Deliei mai ardea încă, iar halatul de casă se încălzea pe un fotoliu, lângă cămin. Dar ea nici nu se dezbracă, nici nu se așează încă. Discuția cu Charlotte o umpluse de o mare neliniște.

Rămase câteva momente în picioare, în mijlocul camerei, privind în jur. Nimic nu fusese schimbat în camera pe care, încă de pe vremea când fusese mireasă, își propusese să o modernizeze. Toate visurile ei de renovare se stinseseră de mult. Un sentiment profund de indiferență o făcuse ca, treptat, să se considere o a treia persoană, trăind viața ce-i era sortită altei femei, o femeie cu totul străină de Delia Lovell, acea fată plină de viață care venise în casa aceea cu tot felul de planuri și speranțe. Vina, știa bine, nu era a soțului ei. Cu puțină îndemânare și puțină lingușire, ar fi obținut orice, tot atât de ușor cum reușise să realizeze acel lucru deosebit de important – de a lua copilul orfan sub protecția ei. Adevărul era că, după victoria aceea, nimic altceva nu mai meritase vreun efort. De cum o văzuse pentru prima oară pe micuța Tina, întreaga viață a Deliei Ralston fusese zdruncinată, făcând-o indiferentă la orice altceva, în afară bineînțelese de soarta soțului ei și a copiilor. În față nu vedea altceva decât un viitor plin de îndatoriri, pe care și le îndeplinise cu bucurie și conștiinciozitate. Dar propria ei viață luase sfârșit; se simțea detașată de ea, ca o călugăriță închisă într-o mănăstire. Schimbarea produsă în ea fusese prea profundă ca să nu fie remarcată. Ralstonii se mândreau fățiș cu atitudinea conciliantă a dragei de Delia. Fiecare lucru cu care era ea de acord trecea drept o concesie, iar doctrina familiei era întărită prin noile dovezi ale durabilității sale. Acum, privind în jurul ei la litografiile lui Leopold Robert, la daghereotipurile de familie, la mobila din lemn de trandafir și mahon, Delia înțelegea că se uita la pereții propriului ei mormânt.

Schimbarea se produsese în ziua în care Charlotte Lovell, ghemuită chiar în acel fotoliu, îi făcuse teribila confesiune. Atunci simțise Delia pentru prima oară, cu un fel de exaltare însoțită de

teamă, cum forțele oarbe ale destinului bâjbâiau și țipau în adâncul pământului. Dar, în aceeași zi, înțelesese că fusese exclusă dintre ei, sortită să-și ducă viața printre umbre. Viața trecuse pe lângă ea și o lăsase cu cei din neamul Ralston.

Foarte bine, atunci! Va face tot ce-i va sta în putință, pentru ea și pentru cei din neamul Ralston. Hotărârea îi fusese imediată și de neclintit; și, timp de aproape douăzeci de ani, nu se abătuse de la ea. Doar o singură dată nu fusese o adevărată Ralston, ci pur și simplu ea; și se părea că doar o dată în viață meritase s-o facă. Nu de dragul lui Clement Spender – al bietului Clement, căsătorit cu ani în urmă cu o verișoară ștearsă, dar voluntară, care se ținuse după el până la Roma și care, ferecându-l într-o atmosferă necruțătoare a vieții de familie, silise orice newyorkez care călătorea până acolo să-i cumpere tablourile, cu o grimasă de resemnare. Nu, nu pentru Clem Spender, cu atât mai puțin pentru Charlotte sau chiar pentru Tina; ci doar pentru ea însăși, pentru ea, Delia Ralston, care de dragul viziunii ce i-a fost refuzată, al vieții ei sacrificate, ar mai trece încă o dată peste barierele impuse de Ralstoni și ar întinde mâinile către lume.

Un zgomot slab ce răzbătu în liniștea casei îi întrerupse gândurile. Ascultă și auzi deschizându-se ușa Charlottei Lovell și foșnetul fustei ei bătoase, în timp ce se îndrepta spre palier. O lumină apăru pe sub ușă, apoi dispăru; Charlotte trecuse pe lângă ușa Deliei pentru a coborî scările.

Delia continuă să asculte fără să se miște. Poate că Charlotte cea grijulie se dusesse până jos să fie sigură că ușa de la intrare nu avea zăvorul pus sau că fusese stins focul. Dacă acesta fusese motivul, pașii ei se vor auzi imediat, la întoarcere. Dar nu se mai auzi nici un zgomot de pași; și curând înțelese că Charlotte coborâse ca să-și aștepte fiica. Dar de ce?

Dormitorul Deliei dădea spre stradă. Ea străbătu cu pași repezi podeaua acoperită cu un covor gros, trase perdelele și închise cu grijă obloanele din interior. Jos se întindea piața goală, albă în lumina lunii, iar trunchiurile copacilor se aliniau pe stratul subțire de zăpadă. Casa din față dormea cufundată în întuneric; nici o urmă de pași nu întrerupea întinderea albă, nici o urmă a vreunei roți nu

brăzda albul sclipitor al străzii. Deasupra un cer plin de stele se scălda în lumina lunii.

Din casele din jur, din Gramercy Park, Delia știa că doar două familii se duseseră la bal; familia Petrus Vandergrave și verii lor, tinerii Parmly Ralston. Pentru familia Lucius Lanning tocmai începeau cei trei ani de doliu după mama doamnei Lucius Lanning (era destul de greu pentru fiica lor, Kate, care tocmai împlinise optsprezece ani și care nu va putea fi scoasă în lume până nu va împlini douăzeci și unu de ani); tânăra doamnă Marcy Mingott îl aștepta pe „al treilea” și deci stătea închisă de aproape un an, iar ceilalți din zonă aparțineau celor neinvitați sau prea puțin importanți.

Delia își lipi fruntea de geam. În curând trăsurile vor da colțul străzii, piața cufundată în tăcere va răsună de zgomotul copitelor, iar râsete vesele și glasuri tinerești luându-și rămas bun se vor auzi pe treptele de la intrare. Dar de ce o aștepta Charlotte pe fiica ei jos, în întuneric?

Ceasul parizian bătu ora unu. Delia se întoarse în cameră, ațâță focul, își luă un șal și, înfășurată în el, se întoarse să stea de veghe. Ah, cât de mult trebuie să fi îmbătrânit, că-i era frig într-un asemenea moment! Acest lucru îi reaminti ce o aștepta în viitor; nevralgii, reumatism, înțepeneală, tot felul de boli. Și niciodată nu stătuse de veghe, în vreo noapte cu lună, cuprinsă de brațul iubitului care s-o încălzească...

Piața rămânea cufundată în tăcere. Și totuși balul trebuia să se fi sfârșit: nici cele mai vesele serate dansante nu țineau după unu noaptea, iar drumul de la University Place până la Gramercy Park era scurt. Delia se aplecă puțin spre fereastră și ascultă.

În Irving Place se auzi zgomot de copite, diminuat de zăpada ce se așternuse, și trăsură a familiei Petrus Vandergrave trase în fața casei din față. Surorile Vandergrave și fratele lor coborâră și intrară înăuntru; apoi trăsură se opri din nou, la câteva uși mai departe, și soții Parmly Ralston, aduși acasă de verii lor, coborâră și ei.

Următoarea trăsură care va da colțul trebuia deci să fie a familiei John Junius, care o va aduce pe Tina.

Ceasul de bronz aurit bătu unu și jumătate. Delia tresări surprinsă, știind că tânăra Delia, din grijă pentru John Junius care era prins cu treburi, nu stătea niciodată târziu la petreceri. În mod

sigur întârzia din cauza Tinei; doamna Ralston se simți puțin enervată la gândul că Tina era atât de nesocotită, ținând-o așa de târziu pe verișoara ei. Dar gândul îi fu imediat înlăturat de o undă de simpatie. „Trebuie să ne retragem undeva și să ducem o viață simplă, printre oameni simpli.“ Dacă Charlotte își va duce la bun sfârșit amenințarea – și Delia știa că nu ar fi vorbit dacă hotărârea nu ar fi fost luată – era posibil ca în acel moment biata Tina să-și danseze ultimul ei vals.

Mai trecu un sfert de oră; atunci, chiar în clipa când Delia simți că frigul o pătrunde prin șal, zări două siluete intrând în piața goală, dinspre Irving Place. Una era a unui tânăr cu joben și pelerină largă. De brațul lui era prinsă o persoană atât de înfășurată și de înfășurată, încât, până ce nu căzu lumina asupra ei, Delia șovăi. După aceea se miră că nu recunoscuse imediat pasul săltăreț al Tinei și gestul ei obișnuit de a-și apleca puțin capul într-o parte, pentru a se uita la persoana cu care vorbea.

Tina – Tina și Lanning Halsey, venind acasă singuri, pe jos, la ora aceea târzie, de la balul familiei Vandergrave! Primul gând al Deliei a fost la vreun accident: trăsura s-o fi stricat sau poate fiica ei nu s-a simțit bine și a trebuit să se întoarcă acasă. Dar, nu; în acest din urmă caz ar fi trimis trăsura cu Tina. Și dacă s-ar fi întâmplat ceva, tinerii s-ar fi grăbit s-o anunțe pe doamna Ralston; dar, în loc de asta, în noaptea friguroasă și strălucitoare, hoinăreau ca doi îndrăgostiți într-o poiană inundată de lumina verii, iar Tina parcă pășea pe margarete, nu pe zăpadă, cu pantofii ei ușori.

Delia începu să tremure ca un copil. Într-o clipă avu răspunsul la o întrebare care făcuse de mult subiectul bănuielilor ei ascunse. Cum făcuseră îndrăgostiți ca Charlotte și Clement Spender să se întâlnească? Ce tăcere învăluisese bucuriile lor ascunse? În cerul lor social, atât de restrâns și dens, în care nimic nu putea să rămână ascuns, cum puteau avea loc astfel de întâlniri? Delia n-ar fi îndrăznit niciodată să pună o asemenea întrebare Charlottei; erau momente când aproape că ar fi preferat să nu știe, nici măcar să ghicească. Dar acum înțelese dintr-odată totul. De câte ori trebuie să fi venit Charlotte Lovell, care trăia doar cu bunica ei infirmă, pe jos acasă, întorcându-se de la serate cu Clement Spender, de câte ori trebuie să fi intrat cu el în casa cufundată în întuneric, din Mercer

Street, unde nu era nimeni care să-i vadă, în afară de bătrâna surdă și de servitorii vârstnici, cu toții cufundați într-un somn profund! La acest gând, Delia văzu salonul sumbru, care fusese pădurea lor scăldată în lumina lunii, salonul în care bătrâna doamnă Lovell nu mai obișnuia de mult să coboare; salonul cu candelabrul acoperit, cu canapelele Empire tari și cu cariatidele de marmură cu orbitele lor goale pe laturile căminului; își imaginează o rază de lună căzând peste lebedele și ghirlandele de pe covorul decolorat și, în lumina aceea de gheață, două tinere siluete îmbrățișate.

Desigur; astfel de amintiri trebuie să fi stârnit suspiciunea Charlottei, să-i fi inspirat teamă și să o fi împins să coboare pe întuneric, pentru a-i întâmpina pe vinovați. Delia se înfioră de ironia unei astfel de înfruntări. Dacă ar fi știut Tina! Dar, pentru Tina, desigur că Charlotte era încă ceea ce de mult se decisese să fie: imaginea unei fete bătrâne. Și Delia își putea închipui cât de liniștit și decent se va consuma scena de la parter: nici urmă de uimire, de reproș, nici o insinuare, ci doar o ignorare totală, hotărâtă, cu zâmbetul pe buze, a tuturor scuzelor.

„Cum, Tina? Ai venit pe jos cu Lanning? Ce imprudentă ești – pe umezeala asta! Ah, înțeleg: Delia era îngrijorată din cauza copilului și a plecat mai devreme, făgăduind să trimită trăsura înapoi – dar nu a trimis-o! Ei, draga mea, bine că l-ai găsit pe Lanning să te conducă acasă. Da – nu m-am culcat pentru că nu mi-am putut aduce aminte nici în ruptul capului dacă ai luat cheia cu tine – ai mai văzut o mătușă atât de distrată? Dar să nu-i spui mamei, te rog, fiindcă o să mă certe că sunt așa de uitucă, și că am stat aici, în frig... Ești sigură că ai cheia? A – Lanning o are! Mulțumesc; ce amabil ești! Noapte bună, sau mai degrabă bună dimineța!”

Când Delia ajunsese aici imaginându-și monologul Charlottei, ușa de la intrare se închise și tânărul Lanning Halsey traversă cu pași ușori piața. Delia îl văzu oprindu-se pe trotuarul din față, uitându-se înapoi spre casă și apoi pornind încet mai departe. Îl forțase să plece exact în timpul cât calculase Delia. O clipă mai târziu văzu o lumină pe sub ușă, auzi foșnetul fustei apretate a Charlottei și înțelese că fiica și mama ajunseseră în camerele lor.

Încet, cu mișcări stângace, începu să se dezbrace, stinse lumina și îngenunche lângă pat, cu fața ascunsă în mâini.

X

Stând trează până la ziuă, Delia retrăi toate momentele acelei zile fatale, când își asumase răspunderea de a avea grijă de copilul Charlottei. Pe vremea aceea nu era nici ea mai mult decât o copilă și nu avea pe nimeni cu care să se sfătuiască, pe nimeni care să-i încurajeze hotărârea sau s-o ajute s-o pună în aplicare. De atunci, experiența acumulată în douăzeci de ani ar fi trebuit s-o pregătească pentru astfel de situații neașteptate și s-o învețe cum să-i sfătuiască pe alții, în loc să le ceară sfatul. Dar acești ani plini de experiență atârnavă pe ea ca niște lanțuri, legând-o de urzeala strânsă a vieții; acțiunile independente le simțea prea periculoase, mai puțin imaginabile decât atunci când se aventurase pentru prima oară. Se părea că acum erau mai multe persoane care „trebuiau luate în seamă“ („a lua în seamă“ era expresia favorită a Ralstonilor): copiii ei, copiii lor, familiile în care intraseră prin căsătorie. Ce-ar zice familia Halsey și familia Ralston? Devenise și ea oare o adevărată Ralston?

Câteva ore mai târziu se afla în biblioteca doctorului Lanskell, cu ochii ațintiți la covorul lui de Smirna, negru de funingine. Doctorul Lanskell nu mai dădea de câțiva ani consultații: cel mult, mai mergea pe la câțiva dintre vechii pacienți și acorda asistență când era vreun caz „mai dificil“. Dar el continua să rămână o personalitate în lumea medicală, un fel de sfătuitor, o persoană cu autoritate, la care pacienții pe care îi vindecase odată de boli fizice se întorceau deseori pentru sprijin moral. Cu toții erau de acord că doctorul Lanskell avea întotdeauna păreri sănătoase; dar ceea ce-i mâna spre el, în secret, era faptul că, în acea comunitate cât se poate de totemică, lui nu-i era teamă de nimic.

Stând și urmărind figura lui masivă cu capul argintiu, mișcându-se gânditor prin cameră, printre șirurile de cărți de medicină legate în piele de vițel, printre statuetele de Gladiatori Răniți și Tineri Auguști,

primiți în dar de la pacienți recunoscători, Delia se simți îmbărbătată numai de simpla lui prezență fizică.

— Știți, când am luat-o pe Tina în grija mea, nu m-am gândit probabil suficient de bine...

Doctorul se opri în spatele biroului și izbi cu pumnul în jos cu o lovitură ușoară.

— Slavă Domnului că n-ai făcut-o! Sunt și așa destule persoane în orașul acesta care gândesc prea mult și fără dumneata, Delia Lovell!

Ea își ridică brusc privirea.

— De ce-mi spuneți Delia Lovell?

— Ei, pentru că astăzi mi se pare că asta ești, adăugă el cu viclenie.

Ea primi remarca cu un zâmbet visător.

— Probabil că dacă n-aș fi fost odată – vreau să spun, dacă aș fi fost întotdeauna o Ralston prudentă și cumpătată, ar fi fost mai ușor pentru Tina acum.

Doctorul Lanskell își lăsă trupul chinuit de gută în fotoliul din spatele biroului și-i zâmbi de sub ochelarii lui ironici.

— Nu-mi plac amabilitățile de la urmă; sunt la fel de bune ca o friptură rece de berbec, mâncată trei zile la rând.

Ea cugetă puțin.

— Desigur, îmi dau seama că dacă o adopt pe Tina...

— Da?

— Ei, lumea ar spune...

Gâtul îi fu năpădit de o puternică roșeață, care-i cuprinse și obraji până la sprâncene, și care ardea ca focul pe sub părul ei pieptănat cu cărare.

El încuviință:

— Da.

— Sau va spune – roșeața deveni mai puternică – că este a lui Jim...

Doctorul Lanskell aprobă din nou din cap:

— Asta va crede, mai degrabă; și ce-i rău în asta? L-am cunoscut bine pe Jim: nu ți-a pus nici o întrebare când ai luat copilul – dar știa al cui este.

Ea îl privi uluită.

— Știa?

— Da: a venit la mine. Și – ei bine – în interesul copilului, am violat secretul profesional. Astfel a ajuns Tina să aibă un cămin. N-o să mă denunți, nu?

— Ah, doctore... (Ochii i se umplură de lacrimi de tristețe.) Jim știa și nu mi-a spus?

— Nu. Oamenii nu prea își spuneau multe unul altuia pe vremea aceea, nu? Dar te-a admirat enorm pentru ceea ce ai făcut. Și, dacă ești de acord – și cred că ești – că acum se află într-o lume mai bună, de ce să nu socotim de la sine înțeleș că te-ar admira încă și mai mult pentru ceea ce intenționezi să faci? Probabil, conchise sardonice doctorul, că în cer oamenii își dau seama că este al naibii mai greu să faci pe pământ un lucru curajos la patruzeci și cinci de ani decât la douăzeci și doi.

— O, la asta mă gândeam și eu de dimineață, mărturisi Delia.

— Ei, dumneata o să dovedești contrariul în după-amiaza asta.

Doctorul Lanskell se uită la ceas, se ridică și puse mâna părintește pe umărul ei.

— Lasă lumea să creadă ce vrea și trimite-o pe Delia dumitale la mine, dacă-ți face necazuri. Băiatul nu-ți va face, nici John Junius; cred că o femeie a fost aceea care a inventat ideea generației a treia și a patra...

O slujnică vârstnică intră pentru o clipă, iar Delia se ridică; se opri însă în prag.

— Mă gândesc că pe Charlotte s-ar putea să fie nevoie s-o trimit la dumneata.

— Pe Charlotte?

— N-o să-i placă deloc ce vreau să fac!

Doctorul Lanskell ridică din sprâncenele argintii.

— Da? Biata Charlotte! Presupun că e geloasă! Aici se pune de fapt problema adevărului celei de a treia și a patra generații. Cineva trebuie întotdeauna să plătească.

— O, numai de n-ar fi Tina!

— Ei, tocmai asta va ajunge să înțeleagă Charlotte cu timpul. Deci, e clar ce ai de făcut.

O conduse prin sufragerie, unde așteptau câțiva oameni sărmani și vreo doi pacienți mai vechi.

Ceea ce avea de făcut Delia păruse într-adevăr destul de clar, până când, în după-amiaza aceea, o chemă pe Charlotte, singură, în dormitorul ei. Tina stătea în pat din cauza unei dureri de cap: pe atunci aceea era starea obișnuită a tinerelor fete aflate în dileme sentimentale, care simplifica în mare măsură amestecul celor mai vârșnici.

La prânz, Charlotte și Delia schimbaseră doar câteva cuvinte; dar Delia avea încă senzația că decizia verișoarei ei era definitivă. Evenimentele din seara precedentă îi întăriseră Charlottei convingerea că sosise vremea să ia o asemenea hotărâre.

Domnișoara Lovell închise cu grijă ușa dormitorului și înaintă spre fotoliul de creton așezat între ferestre.

— Vrei să-mi spui ceva, Delia?

— Da. O, dar nu sta acolo, exclamă doamna Ralston, fără să-și dea seama.

Charlotte o privi fix; era oare posibil să nu-și mai amintească suspinele îndurerate pe care le înăbușise în acele perne?

— Să nu...?

— Nu, vino mai aproape de mine. Câteodată mi se pare că nu mai aud bine, explică Delia nervoasă, împingând un scaun până la al ei.

— O! și Charlotte se așază. N-am remarcat. Dar dacă e așa, poate că ai fost cruțată să auzi la ce oră a venit Tina azi de dimineață de la petrecerea familiei Vandergrave. Nu și-ar ierta-o niciodată – chiar așa nesocotită cum este – dacă ar bănuși că te-a trezit.

— Nu m-a trezit, răspunse Delia.

Și gândi în sinea ei: „Charlotte e hotărâtă; nu voi reuși s-o înduplec“.

— Înseamnă că s-a distrat bine la bal, continuă ea.

— În orice caz, acum o plătește cu o durere de cap. Asemenea distracții nu sunt pentru ea. Ți-am mai spus doar...

— Da, o întrerupse doamna Ralston. Te-am chemat aici ca să continuăm discuția de aseară.

— S-o continuăm? Pe obrajii supti ai Charlottei apărură din nou rotocoalele acelea de un roșu aprins. Crezi că merită? E mai bine

să-ți spun de la început că sunt foarte hotărâtă. Și cred că ești de acord cu faptul că știu ce-i mai bine pentru Tina.

— Da, bineînțeles. Dar nu vrei măcar să-mi îngădui să particip și eu la această hotărâre?

— Să participi?

Delia se aplecă înainte, punându-și mâna caldă pe mâinile împreunate ale verișoarei ei.

— Charlotte, odată, cu ani în urmă, tot în această cameră, mi-ai cerut să te ajut... credeai că pot s-o fac. Nu crezi că pot și acum?

Charlotte strânse buzele.

— Cred că a venit vremea să mă ajut singură.

— Cu prețul fericirii Tinei?

— Nu, dar ca s-o împiedic să fie nefericită.

— Dar, Charlotte, nici eu nu doresc nimic altceva decât fericirea Tinei.

— O, știu, ai făcut tot ce-ai putut pentru copilul meu.

— Nu, nu tot.

Delia se ridică și rămase în fața verișoarei ei, luând un aer solemn.

— Dar acum o voi face, și rosti aceste cuvinte de parcă ar fi făcut un jurământ.

Charlotte Lovell își ridică ochii spre ea, având în privirea-i hărțuită licărirea unei bănuieli.

— Dacă vrei să spui că te vei folosi de influența ta asupra familiei Halsey – îți sunt foarte recunoscătoare; îți voi fi întotdeauna; dar nu vreau ca fata mea să facă o căsătorie forțată.

Delia se îmbujoră din cauza neînțelegerii survenite. Avea impresia că formidabila decizie ar fi trebuit să i se citească pe față.

— O voi adopta pe Tina... îi voi da numele meu, spuse ea.

Charlotte Lovell o privi înmărmurită.

— O vei... adopta?

— Nu-ți dai seama ce înseamnă asta? E vorba de banii mamei mele... de banii familiei Lovell; desigur, nu sunt prea mulți, dar Jim întotdeauna a dorit ca ei să se întoarcă la familia Lovell. Iar Delia mea și fratele ei au destui. Nu există nici un motiv ca mica mea avere să nu-i revină Tinei. Și de ce să nu poarte numele de Tina Ralston? (Delia se opri.) Cred... știu că și Jim ar fi fost de acord.

— Ar fi fost de acord?

— Da. Nu crezi că atunci când mi-a îngăduit să iau copilul probabil că a prevăzut și a acceptat tot ceea ce... tot ceea ce putea eventual decurge de aici?

Charlotte se ridică, la rândul ei.

— Mulțumesc, Delia, dar nimic nu trebuie să se mai întâmple, în afară de faptul că vom pleca curând. Sunt sigură că și Jim ar fi fost de acord cu asta.

Doamna Ralston se dădu înapoi câțiva pași. Hotărârea implacabilă a Charlottei îi înmuiase curajul, și nu putu găsi un răspuns pe moment.

— O, deci îți este mai ușor să sacrifici fericirea Tinei decât mândria ta? spuse ea.

— Mândria mea? Eu nu am dreptul să mă mândresc cu altceva decât cu copilul meu. Iar pe acesta nu-l voi sacrifica niciodată.

— Nu-ți cere nimeni s-o faci. Nu judeci deloc. Ești crudă. Tot ce vreau e să-mi îngădui s-o ajut pe Tina, iar tu vorbești de parcă m-aș amesteca în drepturile tale.

— Drepturile mele? repetă Charlotte cu un râs deznădăjduit. Care sunt ele? Eu nu am nici un drept, nici în fața legii, nici asupra inimii propriului meu copil.

— Cum poți să spui asemenea lucruri? Știi cât de mult te iubește Tina.

— Da, din milă, așa cum le iubeam și eu pe mătușile mele care rămăseseră fete bătrâne. Erau două – îți amintești? Ca niște copii îmbătrâniți! Ni se atrăsese atenția să nu spunem nimic care ar fi putut să le șocheze pe mătușile Josie și Nonie; exact cum te-am auzit pe tine spunându-i Tinei, aseară...

— Ah, murmură Delia.

Charlotte Lovell continua să stea în fața ei, palidă, rigidă, de neînduplecat.

— Nu, nu a fost de ajuns. Intenționez să-i spun totul și să plecăm de aici.

— Să-i spui cum a venit pe lume?

— Nu mi-a fost niciodată rușine de acest lucru, rosti Charlotte, gâfâind.

— Va să zică, vrei s-o sacrifici – s-o sacrifici din dorința de a avea autoritate asupra ei!

Cele două femei stăteau față în față, amândouă cu armele tocite. Delia, tremurând de indignare, o văzu pe adversara ei clătinându-se ușor, dându-se puțin înapoi și prăbușindu-se cu un suspin înăbușit în fotoliu. Charlotte își ascunse fața în perne, apucându-le disperată cu mâinile. Aceeași înflăcărată iubire maternă, care o făcuse cândva să se prăbușească pe aceleași perne, o copleșea acum și mai mult, aruncând-o în chinurile unei și mai mari renunțări. Deliei i se părea că mai aude încă strigătul ei de odinioară: „Cum să renunț la copilul meu?” Indignarea de moment îi dispăru și se aplecă peste umerii scuturați de suspine ai mamei.

— Chatty – de data asta nu înseamnă că renunți la ea. Nu putem continua s-o iubim amândouă?

Charlotte nu răspunse. O bucată de vreme rămase tăcută, nemișcată, cu fața ascunsă: părea că se teme să și-o întoarcă spre cea aplecată deasupra ei. Dar Delia își dădu imediat seama că trupul ei încordat se relaxa încet și unul din brațe se mișcă ușor. Își lăsă mâna în jos, spre degetele ce o căutau, și aceasta îi fu prinsă și dusă la buzele Charlottei.

XI

Tina Lovell – acum domnișoara Clementina Ralston – urma să se căsătorească în iulie cu Lanning Halsey. Logodna fusese anunțată de abia în aprilie trecut, iar doamnele mai în vârstă din cercul lor începuseră să se plângă cât de nepotrivită era o logodnă atât de scurtă. La vremea aceea era o părere unanim acceptată în New York că „tinerii trebuiau să aibă timp să se cunoască bine”; deși cele mai multe dintre cuplurile ce formau lumea newyorkeză se jucaseră împreună când fuseseră copii și aparțineau unor familii în care părinții se cunoșteau de tot atât timp, misterioasele legi ale buneicuvii cereau ca tinerii logodnici să fie considerați încă persoane ce nu se cunoscuseră înainte. În statele din Sud, lucrurile stăteau altfel: logodnele precipitate, ca și nunțile furtunoase, erau destul de obișnuite în analele lor; dar această grabă nu se potrivea cu firea domoală a newyorkezilor, la care ritmul vieții era încă menținut la o prudență specific olandeză.

Într-un caz așa de neobișnuit ca al Tinei Ralston, totuși, nu fusese o surpriză prea mare pentru nimeni că tradiția fusese nesocotită. În primul rând, toată lumea știa că ea nu era nici pe departe Tina Ralston, doar dacă nu cumva se dădea crezare zvonurilor despre „trecutul” până atunci nesuspectat al bietului Jim și despre generozitatea văduvei sale. Dar opinia majorității era împotriva acestui lucru. Nimeni nu dorea să pună în spatele unui mort o jignire de care nu s-ar fi putut disculpa; iar cei din familia Ralston, deși dezaprobau cu îndârjire gestul doamnei Ralston, erau convinși că ea nu ar fi adoptat-o pe Tina dacă asta ar fi dus la „întinarea” memoriei răposatului ei soț.

Nu: fata era probabil o Lovell – deși nici această idee nu era unanim recunoscută –, dar oricum nu era o Ralston. Ochii ei căprui și firea zvăpăiată o excludeau în mod clar din clan, fără să mai fie nevoie de o excomunicare formală. De fapt, majoritatea oamenilor credeau că – așa cum susținuse întotdeauna doctorul Lanskell – originea ei era într-adevăr necunoscută și că ea va rămâne unul

dintre acele mistere nerezolvate care, din când în când, uimesc și irită o societate respectabilă; și că adoptarea ei de către Delia Ralston era pur și simplu o dovadă în plus a spiritului de clan al familiei Lovell, deoarece copilul fusese luat de doamna Ralston numai pentru că verișoara ei Charlotte se atașase atât de mult de ea. Ca să spunem că fiul și fiica doamnei Ralston au fost încântați de ideea adoptării Tinei ar fi exagerat; dar ei s-au abținut de la comentarii, minimalizând urmările acestui capriciu al mamei lor printr-o tăcere demnă. Era în obiceiul New Yorkului de altădată ca familiile să mascheze astfel gesturile excentrice ale vreunui membru al lor, și acolo unde erau „bani destui pentru toată lumea”, moștenitorii ar fi fost socotiți înjositor de avari dacă ar fi protestat la înstrăinarea unei sume atât de mici din moștenirea totală.

Totuși, din momentul adoptării Tinei, Delia Ralston fu conștientă de o schimbare în atitudinea ambilor ei copii. Se purtau cu ea cu mai multă răbdare, luând aproape o atitudine paternă, așa cum te porți cu un minor căruia i se iartă o greșeală, dar care trebuie supus în continuare unei mai severe supravegheri; și toată lumea începu s-o trateze în felul acela indulgent, dar precaut.

Ea avea (și primul care o spusese a fost Sillerton Jackson) un fel sigur de a „face față situației”; de pe vremea când acea femeie curajoasă, doamna Manson Mingott, încălcase testamentul soțului ei, un asemenea gest de curaj nu se mai întâlnise în New York. Dar metoda doamnei Ralston era diferită și mai dificil de analizat. Ceea ce făcuse doamna Manson Mingott, recurgând la vorbe tăioase, la invective, insistând și agitându-se de colo colo, cealaltă realizase fără să ridice măcar tonul sau să pară că se abate de la calea obișnuită. Când îl convinsese pe Jim Ralston să ia copilul găsit, totul fusese făcut cât ai bate din palme, fără să se știe când și cum; iar a doua zi amândoi erau tot atât de liniștiți și radioși ca de obicei. Iar acum – adoptarea! Ei bine, Delia folosisese aceeași metodă; Sillerton Jackson spunea că se comportase ca și cum adoptarea Tinei ar fi fost un lucru de la sine înțeles și că s-ar fi arătat mirată dacă lumea ar fi fost surprinsă. Și, în fața mirării ei, a lor părea prostească, încât treptat renunțară.

De fapt, dincolo de siguranța Deliei se ascundea un tumult de îndoială și nesiguranță. Dar învățase cândva că poți face aproape

orice (poate chiar și să ucizi) dacă nu încerci să te explici; și lecția nu fusese niciodată uitată. Nu spusese niciodată de ce luase copilul găsit, și nici acum nu avea de gând să dea explicații în legătură cu adoptarea. Își vedea de treabă de parcă nu se întâmplase nimic și nu trebuia să dea nimănui socoteală, iar o mare modestie morală o ajuta să-și păstreze întrebările pentru ea.

Aceste întrebări erau, de fapt, mai puțin legate de opinia oamenilor, ci de ceea ce gândea Charlotte Lovell. După primul moment de tragică împotrivire, Charlotte se arătă profund și puternic pătrunsă de recunoștință. Și atitudinea Tinei dovedea din plin că avea toate motivele să fie. În primele zile de după balul dat de familia Vandergrave, Tina apăruse sobră și mohorâtă, amintindu-i Deliei de chipul spectral al Charlottei, cum se reflectase cu ani în urmă în oglinda din dormitorul Deliei. Primul capitol din istoria vieții mamei ei era scris în ochii fiicei, iar sângele neamului Spender, ce curgea prin venele Tinei, putea destul de bine să grăbească ceea ce avea să urmeze. În timpul acelor puține zile la număr de observare tacită, Delia descoperi, cu groază și compasiune, justificarea temerilor Charlottei. Fata era aproape pierdută pentru amândouă: și acest lucru trebuia să fie împiedicat cu orice preț.

Familia Halsey procedase admirabil, din toate punctele de vedere. Lanning dorea să se căsătorească cu protejata dragei de Delia Ralston – fata urmând, se convenise asupra acestui lucru, să ia în scurt timp numele mamei adoptive și să-i moștenească averea. La ce altceva mai bun putea aspira un Halsey decât la încă o alianță cu o Ralston? Era un lucru obișnuit pentru cele două familii. Părinții tânărului Halsey își dăduseră consimțământul cu o grabă care arăta că și ei erau preocupați să rezolve această problemă și că ușurarea de a-l vedea pe Lanning „așezat” însemna mai mult decât o compensație pentru inconvenientele clare ale acestei căsătorii; deși, odată hotărârea luată, ei n-ar mai fi recunoscut nici măcar în sinea lor că ar exista astfel de inconveniente. New Yorkul de altădată elimina întotdeauna tot ceea ce ar fi stânjenit un aranjament în limitele buneicuviințe.

Bineînțeles, Charlotte Lovell observase și-și dăduse seama de toate acestea. Ea acceptase situația – în discuțiile pe care le avusese cu Delia – luând-o drept încă una din binefacerile de pe o

lungă listă cu care sunt blagosloviți păcătoșii care nu le merită. Și cheia acestei acceptări era, cum obișnuia ea să spună, faptul că „acum, cel puțin, ea nu va mai putea bănuî niciodată adevărul“. Biata ființă ajunsese până acolo încât singura ei preocupare era ca fiica ei să nu afle niciodată legătura ce exista între ele...

Dar pentru Delia alinarea cea mai mare era de a o vedea pe Tina fericită. Femeia mai în vârstă, a cărei întreagă viață fusese modelată și luminată de raza slabă a unei fericiri nepermise, era acum orbită de strălucirea bucuriei acceptate. Uneori, urmărind chipul schimbător al Tinei, se simțea de parcă propria ei ființă palpita în ea, de parcă ar fi putut citi toate gândurile și emoțiile care generau acele stări tumultuoase. Iubirea Tinei era furtunoasă, cu permanente urcușuri și coborâșuri, oscilând între extaz și deprimare, aroganță și autoumîlire; Delia vedea derulându-se sub ochii ei, fără nici cea mai mică reținere, toate visurile, dorințele, închipuirile propriei sale tinereți înăbușite.

Ceea ce gândea cu adevărat fata despre adoptare era greu de aflat. La paisprezece ani i se spusese ceea ce se cunoștea public despre originea ei și ea acceptase nepăsătoare, așa cum un copil fericit acceptă un lucru pe care nu-l înțelege, petrecut de mult, dar care nu schimbă cu nimic lucrurile. Acceptase în același fel și ideea adoptării. Știa că numele de Ralston îi fusese dat pentru a înlesni căsătoria cu Lanning Halsey; iar Delia avea impresia că toate celelalte întrebări erau incluse în profunda ei recunoștință.

— Întotdeauna te-am considerat mama mea; iar acum, draga mea, chiar ești, șopti Tina cu obrazul lipit de al Deliei.

Iar Delia îi răspunse rîzînd:

— Ei, dacă avocații mă pot face mama ta!

Și cu asta discuția se terminase, totul fiind copleșit de fericirea ce-o învăluisese pe Tina. Cu toții, Delia, Charlotte, chiar și curtenitorul Lanning, erau asemenea unor frunze căzute în vârtejul unui torent luminat de soare.

Și șuvoiul cu sclipiri aurii îi purta tot mai aproape de miraculoasa zi; iar Delia, absorbită de pregătirile de nuntă, se mira și ea de relativa indiferență cu care comandase și cercetase trusoul propriei ei fiice. Nimic nu grăbise pulsul nunții liniștite a tinerei Delia; dar, pe măsură ce căsătoria Tinei se apropia, imaginația devenea tot mai

înflăcărată. Căsătoria trebuia să fie celebrată la locuința Lovellilor, bătrâna casă de pe râul Sound, unde Delia însăși se căsătorise și unde, de la moartea mamei ei, își petrecea verile. Deși în jurul ei erau o mulțime de străzi urâte, bătrâna casă cu verandă, susținută de coloane subțiri, dădea spre o pajiște mare, cu tufișuri stufoase ce înaintau până la Hell Gate; iar saloanele își păstrau canapelele mici și fragile, consolele și scrinurile Sheraton. Părase inutil să se renunțe la ele pentru o mobilă mai nouă, deoarece, așa cum se dezvoltase orașul, era sigur că până la urmă locul trebuia vândut.

Tina, ca și doamna Ralston, urma să fie căsătorită acasă, deși societatea episcopaliană începuse să dezaprobe astfel de ceremonii, disprețuite ca și obiceiurile baptiștilor, metodiștilor, unitarienilor și altor secte care nu aveau altar! În cazul Tinei, totuși, atât Delia, cât și Charlotte socoteau că intimitatea sporită a unei căsătorii celebrate acasă compensa caracterul ei laic; și familia Halsey fusese de acord. Prin urmare, spre sfârșitul lui iunie doamnele se mutaseră în casa Lovell și, în fiecare dimineață, barca tânărului Lanning Halsey putea fi văzută străbătând golful și strângându-și pânzele când ancora la capătul pajiștii.

Nu fusese parcă niciodată un iunie mai frumos, din câte își aduceau cu toții aminte. Trandafirii roșii și tufișurile de rezedă de sub verandă nu trimiseseră niciodată asemenea miresme de vară, dincolo de ușile înalte; portocalii noduroși, scoși afară din serele vechi, boltite, nu fuseseră niciodată atât de încărcăți cu flori. Chiar și căpițele de fân de pe pajiște emanau un parfum aparte.

În seara dinaintea nunții, Delia Ralston stătea pe verandă privind luna ce se înălța peste râul Sound. Era obosită din cauza nenumăratelor pregătiri de ultimă oră și tristă la gândul că Tina va pleca. În seara următoare casa va rămâne pustie: până la sfârșitul zilelor, ea și Charlotte vor sta seara singure, lângă lampă. Asemenea lamentări erau prostesti – „nu-i stăteau în fire“, gândi ea. Dar prea multe amintiri i se treziseră: inima îi era copleșită. Când închise ușa salonului cufundat în tăcere – transformat deja în capelă, cu altarul acoperit de dantele, cu vasele înalte de alabastru așteptând trandafirii albi și liliacul de iunie, cu covorul roșu ce trecea printre rândurile de scaune, de la ușă până la altar – simți că fusese poate o greșeală să facă nunta tot în casa familiei Lovell. Și din nou se văzu

pe sine, îmbrăcată în rochia de „muslin indian“ cu talia înaltă, brodată cu margarete, în sandalele de satin și cu voalul de Bruxelles – i se părea că-și vede din nou imaginea reflectată în oglindă, părăsind aceeași încăpere la brațul triumfător al lui Jim Ralston, și privirea speriată pe care o schimbase cu propria ei imagine, înainte de a-și lua locul sub trandafirii albi din hol și de a zâmbi tuturor celor ce o felicitau. Ah, ce imagine total diferită va reflecta mâine oglinda!

Pași repezi se auziră înăuntru, apoi Charlotte ieși și se apropie de doamna Ralston.

— Am fost la bucătărie să-i spun Melissei Grimes că ar fi mai bine să pună la socoteală cel puțin două sute de cupe de înghețată.

— Două sute? Da... cred că da, dacă vin toate rudele din Philadelphia, cumpăni Delia. Dar cu șervețelele cum facem? Întrebă ea.

— Dacă o să le luăm și pe cele ale mătușii tale Cecilia Vandesgrave, ne ajung.

— Da. Îți mulțumesc, Charlotte, că te-ai ocupat de toate.

— O, protestă Charlotte, zâmbind în felul ei disprețuitor; și Delia înțelese ironia de a mulțumi unei mame că se ocupă de pregătirile de nuntă ale propriei sale fiice.

— Stai jos, Chatty, spuse ea încet, simțind că roșește din cauza gafei făcute.

Charlotte, oftând de oboseală, se așeză pe cel mai apropiat scaun.

— Va fi o zi frumoasă mâine, spuse ea, uitându-se gânditoare la cerul senin.

— Da. Unde e Tina?

— Era foarte obosită. Am trimis-o sus, să stea puțin întinsă.

Părea un lucru cât se poate de potrivit, așa că Delia nu spuse la început nimic. Dar după un timp șopti:

— O să ne lipsească.

Răspunsul Charlottei fu un sunet nearticulat.

Cele două verișoare rămaseră tăcute, Charlotte ca de obicei dreaptă și țeapănă, cu mâinile încleștate pe brațele scaunului de papură demodat. Delia stătea cufundată într-un fotoliu cu spătar înalt. Schimbară ultimele remarci legate de pregătirile pentru a doua zi; nu mai rămăsese nimic de spus în legătură cu numărul invitaților,

pregătirea punch-ului, aranjamentele pentru odăjdiile preoților și așezarea cadourilor în cea mai frumoasă cameră rămasă liberă.

Numai un singur subiect nu fusese abordat, și Delia, privind chipul verișoarei ei profilându-se sumbru în lumina tot mai estompată a amurgului, o aștepta pe Charlotte să vorbească. Dar Charlotte nu spuse nimic.

— M-am gândit, începu Delia în cele din urmă, cu un glas puțin tremurat, că ar trebui să...

I se păru că vede mâinile Charlottei apucând mai strâns brațele scaunului,

— Că ar trebui...?

— Ei, înainte ca Tina să se culce, să merg, poate, la ea câteva minute...

Charlotte nu spuse nimic, vizibil hotărâtă să nu facă nici un efort spre a o ajuta.

— Măine, continuă Delia, vom fi așa de ocupate, încă de la prima oră a dimineții, încât nu văd cum, cu atâtea lucruri de rezolvat și emoții, aș putea să...

— Ai putea să...? repetă monoton Charlotte.

Delia simți cum roșeața ce o năpădise se accentua în întunericul care învăluia camera.

— Ei, bănuiesc că ești de acord cu mine că ar trebui să-i spunem fetei câteva cuvinte în legătură cu noile îndatoriri și răspunderi care... ei... ceea ce se spune de obicei într-o asemenea situație, încheie ea bâlbâindu-se.

— Da, m-am gândit și eu la asta, spuse Charlotte.

Nu mai adăugă altceva, iar Delia înțelese din glasul ei că fusese stârnită în ea acea revoltă ascunsă care, în momentele cruciale ale vieții Tinei, părea să se declanșeze automat la Charlotte. Nu putea înțelege de ce verișoara ei trebuia, în asemenea momente, să devină așa de enigmatică și inaccesibilă; în prezent nu vedea nici un motiv ca această schimbare a dispoziției ei să aibă vreo legătură cu ceea ce considera că era de datoria ei. Tina probabil că simțea nevoia să primească de la ea un sfat în legătură cu noua viață, tot așa cum și ea tânjea după o discuție confidențială, care ar fi însemnat acel adevărat rămas bun pe care și-l lua de la fiica ei adoptivă. Cu inima bătându-i mai repede ca de obicei, se ridică și

trecu spre salonul învăluit de umbre. Dintre coloanele verandei, luna arunca o rază de lumină peste șirurile de scaune, făcând să strălucească altarul îmbrăcat în dantelă, cu sfeșnicele și vasele goale, și contura în oglindă, argintie, imaginea greoaie a Deliei.

Ea traversă camera spre hol.

— Delia! răsună în urmă glasul Charlottei.

Delia se întoarce și cele două femei se cercetară insistent, în lumina crudă. Chipul Charlottei arăta ca în ziua aceea îngrozitoare când Delia îl văzuse brusc, peste umăr, reflectat în oglindă.

— Te duci sus să vorbești cu Tina? întrebă Charlotte.

— Da. E aproape nouă, așa că...

— Da, înțeleg, și făcu un efort vizibil să se stăpânească. Dar, te rog, înțelege-mă și tu pe mine, Delia, dacă-ți cer să n-o faci.

Delia o privi cu o vagă senzație de teamă. Ce nou mister mai ascundea și această stranie rugămintă? Dar nu – o îndoială ca cea care-i trecu acum prin minte era inadmisibilă. Era prea sigură de Tina ei.

— Îți mărturisesc că nu înțeleg, Charlotte. În mod sigur îți dai și tu seama că în seara dinaintea căsătoriei, o fată trebuie să primească sfatul unei mame...

— Da, îmi dau seama, spuse Charlotte Lovell, respirând repede. Dar întrebarea este: care dintre noi este mama ei?

Delia se dădu involuntar înapoi.

— Care dintre noi? bâigui ea.

— Da, să nu-ți închipui că este prima oară când îmi pun această întrebare. Ei, dar vreau să rămân calmă; cât se poate de calmă. Nu vreau să mă mai întorc la trecut. Am acceptat totul cu recunoștință. Dar lasă-mă măcar în seara asta... doar în seara asta...

Delia se simți cuprinsă de mila aceea care predomina asupra oricărui alt sentiment, în rarele situații când discuta deschis cu Charlotte Lovell. Ochii i se umplură de lacrimi și nu mai spuse nimic.

— Căci în seara asta, încheie Charlotte, sunt mama ei!

— Charlotte, n-o să-i spui... nu acum! izbucni Delia fără să-și dea seama.

Charlotte râse ușor.

— Dacă i-aș spune, ți-ar repugna chiar așa de mult?

— Dacă mi-ar repugna? Ce cuvânt, între noi!

— Ce cuvânt! Cum, dar este cuvântul care a stat între noi de la început – chiar de la început. Din ziua în care ți-ai dat seama că lui Clement Spender nu i s-a frânt inima de durere descoperind că nu era destul de bun pentru tine; de când ți-ai înfăptuit răzbunarea și triumful în a mă ține la mila ta și în a-mi lua copilul!

Cuvintele Charlottei păreau că izvorăsc din focul infernului; apoi flacăra se potoli, ea își plecă în jos capul și rămase în fața Deliei, năucită și mută.

Primul gest al Deliei a fost acela de a se trage înapoi, indignată. În timp ce ea nu simțise decât tandrețe, compasiune, dorința de a o ajuta și de a-i fi prietenă, în pieptul celeilalte se zvârcoleau asemenea sentimente cumplite! Era ca și cum un fum otrăvitor s-ar fi strecurat peste un peisaj de vară plin de puritate...

De obicei, asemenea sentimente erau urmate de o reacție de simpatie. Dar acum nu mai simți așa ceva. O cuprinse un dezgust total.

— Da, spuse ea rar. Uneori cred că într-adevăr m-ai urât de la început; m-ai urât pentru tot ceea ce am încercat să fac pentru tine.

Charlotte își ridică brusc capul.

— Să faci pentru mine? Dar tot ce-ai făcut a fost pentru Clement Spender!

Delia o privi îngrozită.

— Ești odioasă, Charlotte. Pe cuvântul meu că nu m-am mai gândit la Clement Spender de ani de zile.

— O, ba da – te-ai gândit! Te-ai gândit întruna la el gândindu-te la Tina – numai la el și la nimeni altcineva! O femeie nu încetează niciodată să se gândească la bărbatul pe care-l iubește. Se gândește la el mulți ani după aceea, sub tot felul de forme, fără să-și dea seama, gândindu-se la tot felul de lucruri: cărți, tablouri, apusuri de soare, o floare sau o panglică – sau la un ceas de pe cămin, încheie Charlotte cu un râs disprețuitor. Pe asta m-am bazat, înțelegi – de asta am venit la tine în ziua aceea. Știam că am să-i dau Tinei o altă mamă.

Din nou fumul otrăvitor păru s-o învăluie pe Delia: faptul că ea și Charlotte, două femei în vârstă, stăteau în fața altarului de cununie al Tinei și-și vorbeau despre ură, i se părea inimaginabil de hidos și degradant.

— Ești o femeie rea – ești foarte rea! exclamă ea.

Apoi ceața cea grea se împrăștie și prin ea văzu chipul răvășit și demn de milă al unei mame care nu fusese mamă niciodată; care pentru fiecare binefacere acceptată se simțea deposedată de un privilegiu. Se duse mai aproape de Charlotte și-și puse mâna pe brațul ei.

— Nu aici! Să nu mai vorbim astfel aici!

Cealaltă se trase înapoi.

— Oriunde vrei, atunci. Nu țin la un loc anume!

— Dar în seara asta, Charlotte – în seara dinaintea nunții Tinei? Nu este oare fiecare colțișor din casă plin de prezența ei? Cum de putem să continuăm să ne spunem una alteia asemenea lucruri crude? Charlotte nu spuse nimic, iar Delia continuă pe un ton mai ferm: Nimic din tot ce spui nu mă mai face să sufăr cu adevărat – de mult timp; și nici eu nu vreau să te fac să suferi – niciodată n-am vrut.

— Tu spui asta – tu care ai făcut tot ce-a fost posibil ca să mă smulgi de lângă fiica mea? Crezi că mi-a fost ușor ca în toți acești ani s-o aud spunându-ți „mamă”? O, știu, știu – s-a hotărât ca ea să nu afle niciodată... dar dacă nu te-ai fi interpus mereu între noi, n-ar fi avut pe altcineva în afară de mine, ar fi simțit pentru mine ceea ce simte un copil pentru maică-sa, ar fi trebuit să mă iubească mai mult decât pe oricine altcineva. Cu toată indulgența și generozitatea ta, ai sfârșit prin a mă lipsi de propriul meu copil. Și m-am împăcat cu toate, de dragul ei – pentru că știam că trebuie. Dar în seara asta – în seara asta – e a mea. În seara asta nu pot suporta să-ți spună ție „mamă”.

Delia Ralston nu răspunse imediat. I se părea c-o auzea vorbind pentru prima oară din străfundurile dragostei materne și rămase înspăimântată de ecoul pe care-l avea glasul ei.

— Cât de mult trebuie s-o iubești dacă-mi spui mie asemenea lucruri! spuse ea încet. Apoi făcu încă un efort și adăugă: Da, ai dreptate. Nu mă duc la ea, tu trebuie să te duci.

Charlotte porni spre ea impulsiv, dar Delia, cu o mână ridicată parcă în apărare, străbătu camera și ieși din nou pe verandă. Când se așeză pe scaunul ei, auzi ușa salonului deschizându-se, apoi închizându-se, și zgomotul pașilor Charlottei pe scări.

Delia rămase singură în noapte. Ultima picătură a generozității ei fusese consumată și încerca acum să-și ia gândul plin de neliniște de la Charlotte. Ce se întâmpla în acel moment sus? Cu ce sumbre destăinuri aveau să fie tulburate visele de tânără mireasă ale Tinei? Ei, dar acesta nu mai era pentru ea un motiv de îngrijorare. Ea, Delia Ralston, își jucase rolul, făcuse tot ce-i stătuse în puteri: nu mai rămăsese nimic decât să încerce să-și păstreze moralul ridicat, învingând sentimentul amar al eșecului.

Exista un ciudat sâmbure de adevăr în ceea ce spusese Charlotte. Cu ce forță de a intui lucrurile o înzestraseră iubirea maternă! Gelozia ei părea să aibă sute de antene.

Da; era adevărat că, pentru Delia, frumusețea și calmul serii dinaintea nunții Tinei erau copleșite de amintirile propriului ei trecut nerealizat. Încet, pe nesimțite, ajunsese acum să se poată împăca, liniștită, cu amintirea a ceea ce pierduse cândva. Toate aceste ultime zile trăise prin Tina, fusese Tina, iar Tina fusese eul ei care mai păstra încă ceva din amintirea tinereții, a îndepărtatei Delia Lovell. Acum, pentru prima oară, fără rușine, fără să-și reproșeze, fără vreo remușcare sau vreun scrupul, Delia se lăsa învăluită de acea imagine a iubirii împărtășite, de care gândul ei fugise întotdeauna. Făcuse alegerea în tinerețe și o acceptase la maturitate; și aici, în această bucurie a nunții, așa de misterios devenită parcă a ei, se afla compensația pentru tot ceea ce-i lipsise și la care nu renunțase totuși niciodată.

Delia înțelese acum că Charlotte ghicise toate acestea și că gândul o umpluse de o profundă indignare. Charlotte spusese cu ani în urmă că Clement Spender nu-i aparținuse niciodată cu adevărat; acum înțelese că același lucru se întâmplase și cu copilul lui Clement Spender. Pătrunsă de acest adevăr, Delia se simți mișcată, învăluită de vechea compasiune pentru Charlotte. Înțelese că era un lucru îngrozitor, un sacrilegiu, să te amesteci în destinul altcuiva, să influențezi cât de puțin dreptul la dragoste și durere al altor ființe. Delia intervenise de două ori în viața Charlottei: era normal ca aceasta s-o urască. Numai de nu s-ar răzbuna făcându-i rău Tinei!

Gândul mamei adoptive se întoarse cu durere la cămăruța albă de sus. Plănuiise ca în jumătatea de oră pe care dorise s-o petreacă

cu Tina să-i transmită fetei gânduri frumoase, asemenea florilor pe care urma să le găsească lângă pat când se va trezi. Și acum...

Delia tresări, ieșind din starea aceea de meditație. Se auziră pași pe scară – Charlotte cobora, străbătând casa cufundată în liniște. Delia se ridică vrând să plece: simțea că nu putea suporta să întâlnească privirea verișoarei ei. Ocoli veranda, sperând să găsească obloanele de la sufragerie ridicate și să se strecoare neobservată spre camera ei; dar, într-o clipă, Charlotte fu lângă ea.

— Delia!

— A, tu ești? Mă duceam la culcare.

Nu putu cu nici un preț să-și înlăture asprimea din glas.

— Da, e târziu. Trebuie să fii tare obosită.

Apoi Charlotte tăcu; glasul îi sunase sugrumat și îndurerat.

— Da, sunt obosită, recunosc Delia.

În liniștea acelei nopți cu lună, cealaltă se apropie de ea, punându-și cu timiditate mâna pe brațul ei.

— Dar nu înainte s-o vezi pe Tina.

Delia se încordă brusc.

— Pe Tina? Dar e târziu! Nu doarme? Credeam că vei sta cu ea până...

— Nu știu dacă doarme, spuse Charlotte, apoi tăcu. N-am fost la ea – dar am văzut lumină pe sub ușa ei.

— N-ai fost la ea?

— Nu, am stat doar pe coridor și am încercat...

— Ai încercat...?

— Să mă gândesc la ceva... la ceva ce să-i spun fără să ghicească... Să ghicească... O înecă un suspin, dar continuă cu un ultim efort: N-are nici un rost. Ai avut dreptate: nu am ce să-i spus. Tu ești adevărata ei mamă. Du-te la ea. Nu e vina ta – nici a mea.

— Oh! exclamă Delia.

Charlotte se agăță de ea, pătrunsă de o mută umilință.

— Mi-ai spus că sunt rea. Nu sunt rea. De fapt, a fost a mea când era mică!

Delia o cuprinse cu brațul pe după umeri.

— Liniștește-te, draga mea! O să mergem la ea împreună.

Cealaltă cedă automat îmbrățișării ei și, una lângă alta, cele două femei urcară scara, Charlotte încercând să-și potrivească mersul

repezit cu mișcările mai țepene ale Deliei. Merseră până la ușa Tinei, dar când ajunseră acolo, Charlotte Lovell se opri și clătină din cap.

— Nu... du-te tu, șopti ea și se întoarse.

Tina stătea întinsă în pat, cu mâinile sub cap, iar ochii ei fericiți reflectau bucata argintie de cer care umplea fereastra. Îi zâmbi Deliei, visătoare.

— Știam că ai să vii.

Delia se așeză lângă ea, iar mâinile lor, împreunate, poposiră pe cuvertura patului. De fapt, nu-și spuseră multe, sau nu aveau nevoie de cuvinte. Delia n-avea să-și amintească niciodată cât timp rămase cu ea: se lăsase furată de vraja clipei aceleia ocrotite de lumina lunii.

Dar, brusc, își aminti de Charlotte care stătea singură, dincolo de ușa închisă a camerei sale, așteptând, zbuciu- mându-se, ascultând. Delia nu trebuia, pentru propria ei plăcere, să prelungească acea tragică așteptare. Se aplecă s-o sărute pe Tina în semn de noapte bună; apoi se opri în prag și se întoarse.

— Draga mea! Încă ceva.

— Da, murmură Tina, cufundată în visul ei.

— Vreau să-mi promiți...

— Orice, orice, mamă dragă!

— Că, atunci când vei pleca, mâine... în ultima clipă, înțelegi...

— Da.

— După ce îți vei lua rămas bun de la mine și de la toată lumea... atunci când Lanning te va ajuta să te urci în trăsură...

— Da...

— Să-i dai ultima sărutare mătușii Charlotte. Nu uita... ultima.

REVELAȚIE

(Anii șaizeci)

— Ești un nătărău! spuse soția sa și aruncă cărțile.

Mi-am întors repede capul ca să nu văd chipul lui Hayley Delane; deși nu știu de ce doream să nu-l văd, și cu atât mai puțin nu știu de ce mi-aș fi imaginat (dacă am făcut-o cumva) că un bărbat de vârstă și prestața lui ar fi observat ce se putea citi pe chipul cu totul neimportant al unui tânăr ca mine.

M-am întors ca să nu vadă cât de mult m-a durut să aud că i se spune „nătărău“, chiar și în glumă – sau, cel puțin pe jumătate în glumă; deși și eu îl consideram deseori nătărău pentru că, deși nu juca pocher prea bine, cunoșteam destul de bine jocul ca să-mi dau seama că – atunci când nu era atent – jocul lui justifica pe deplin acea izbucnire din partea soției sale. De ce mă deranjase într-atât ieșirea ei – n-aș fi putut spune; și nu știu nici acum de ce, atunci când la cuvintele ei tânărul Bolton Byrne, „ultima ei cucerire“, izbucnise într-un râs zgomotos, strident, îmi venise să-l pocnesc pe nemernic; nici de ce, când Hayley Delane, care prindea cam încet, dar sigur, o glumă, izbucnise cel din urmă într-un hohot înfundat, semn că înțelesese – de ce-am dorit atunci, mai mult ca oricând, să-mi șterg din minte întreaga scenă. De ce?

Stăteau cu toții acolo, așa cum îi văzusem de atâtea ori stând, în biblioteca luxoasă și fără cărți a lui Jack Alstrop (sunt sigur că numeroasele rafturi de dincolo de ușile de sticlă erau goale), în timp ce afară lumina pală a amurgului devenea tot mai albastră deasupra pajiștii ce dădea spre Long Island, deasupra pădurii și a fâșiei de mare scăldate în lumina lunii. Niciodată, nimeni nu se uitase afară spre a le privi, ci doar pentru ca să vadă cum va fi vremea a doua zi pentru polo, vânătoare, curse sau sportul ce se practica în funcție de anotimp; nimeni nu dădea vreo atenție amurgului, lunii sau umbrelor albastrii, iar Hayley Delane era ultimul dintre ei care ar fi făcut-o. Zile și nopți în șir stătea ancorat la masa de pocher a cuiva și învârtea absent cărțile...

Da; cu asta se ocupa. Și nici măcar (așa cum spusese odată o mare autoritate în materie de blazoane) o treabă atât de prostească nu o făcea bine; ea fiind aceea de a se ține scai după nevastă-sa, de a juca pocher cu prietenii și de a rânji la neroziile spuse de ea și de ceilalți. Nu era de mirare că doamna Delane se arăta uneori exasperată. Așa cum spunea singură, nu ea îi ceruse s-o ia în căsătorie! Mai degrabă nu: toți cei de-o vârstă cu ei își puteau aminti cât de tulburat fusese din pricina ei. Prima oară o văzuse la teatru, cred: „Cine-i tânăra de colo? – cu părul acela minunat?“ „O, Leila Gracy? Nu-i cine știe ce drăguță...“; „Vreau să mă însor cu ea.“ „Să te însori cu ea? Dar tatăl ei e escrocul ăla bătrân de Bill Gracy... Ăla care...“ „Vreau să mă însor cu ea.“ Și până la urmă a făcut-o; și, dacă vreți, ea a fost aceea care l-a purtat de colo colo cu vorba, ba vrând, ba nevrând, până când tinerelul acela încrezut, care nu se mai hotăra în privința ei, a renunțat la ea.

Astfel se căsătorise Hayley Delane; și acesta fusese, presupun, felul în care își rezolvase marea majoritate a afacerilor, în tot cursul vieții sale nereușite și inutile... Răbufniri... tumulturi pe care nu le putea stăvili... apoi lungi perioade de lăncezeală... în timpul cărora ceva îmi spunea că regrete vechi și remușcări se învolburau sub masca indolentă a firii sale. Și totuși, nu cumva pur și simplu romanțam un caz banal?

M-am întors de la fereastră și am privit spre grup. Lumânările aduse la mesele de joc împrăștiu oaze de lumină prin camera întunecată; în strălucirea lor, capul sever al lui Delane părea asemenea unei stânci pe o câmpie acoperită cu flori. Poate din cauză că era mare, greoi și negricios, poate din cauza vârstei lui înaintate, pentru că trebuie să fi fost cu cel puțin cincisprezece ani mai mare decât soția sa și decât majoritatea prietenilor ei; în orice caz, nu l-am privit niciodată fără să am sentimentul că locul lui era în altă parte, nu atât într-o altă societate, cât într-o altă epocă. Pentru că nu era nici un dubiu că societatea în care trăia i se potrivea destul de bine. Se bucura din plin de toate distracțiile oferite de acel mic grup – călărea, juca polo, mergea la vânătoare și mâna trăsura cu patru cai alături cu cei mai pricepuți dintre ei (înțelegeți deci, din această ultimă aluzie, că mai suntem încă în arhaicii ani ai trăsurilor). Dar n-aș putea să ghicesc ce alte lucruri ar fi preferat,

dacă ar fi avut prilejul să aleagă. În ciuda admirației ce i-o port, nu pot crede că Leila Graey fusese aceea care-l silise să i se supună total. Ce-ar fi făcut oare dacă n-ar fi întâlnit-o în seara aceea la teatru? Ei, cred că ar fi întâlnit o altă persoană exact ca ea și s-ar fi căsătorit cu ea. Nu; diferența n-ar fi constat în gust – ci în altceva, mult mai profund. Și totuși, ce este mai profund într-un om decât gusturile sale?

În cazul acesta, și într-o altă epocă, ar fi făcut tot ceea ce făcea și acum: să lânzezească, să practice sporturi, să mănânce mai mult decât trebuia, să râdă la aceleași glume proaste și să adore, în același fel monoton, același gen de femei, fie că era îmbrăcată în crinolină, tunică sau piei de animale – nu conta prea mult în ce categorie intra. Numai că, într-o altă epocă, s-ar putea să fi existat condiții de manifestare pentru alte calități, acum latente, poate chiar atrofiate, dar care – cu siguranță – trebuie să fi avut legătură cu fruntea aceea mare și prietenoasă, cu nasul mare și gropițele care, din când în când, îi brăzdau chipul, înseninându-l. Și gropițele îi erau destinate tot Leilei Graey?

Ei, probabil că tocmai eu aș fi fost nătărăul, dacă ea ar fi știut; un nătărău care să creadă în soțul ei, să fie obsedat de el, copleșit, în timp ce, de treizeci de ani, el nu fusese decât pur și simplu Hayley Delane, cel pe care toată lumea îl lua așa cum era, se bucura să-l vadă și-l uita imediat. Întorcându-mi privirea de la acel cap imens, am privit-o pe soția lui. Capul ei parcă tocmai începea să prindă contur, să se deschidă ca o floare, asemenea chipului unei tinere fete, învăluit într-un abur ușor. Chiar și lumina slabă a lumânărilor trăda ridurile de pe fața ei, rujul de pe buze, părul oxigenat; dar nu reușea să șteargă conturul fluid în care era învăluită sau aerul de tinerețe ce-i sclipea în privirile izvorâte din adâncuri, asemenea unei naiade speriate. Avea ceva inocent în ea, așa cum se întâlnește deseori la femeile cu o bogată experiență sentimentală. Uitându-mă la soț și soție, așezați față-n față, cu cărțile de joc între ei, mă întrebam tot mai nedumerit cum de era ea cea care conducea și el cel care se supunea. Din asta vă puteți da seama cât de tânăr eram încă.

Atât de tânăr într-adevăr, încât Hayley Delane îmi apăruse în anii de școală ca ceva finit, un monument terminat, ca Trinity Church,

sau clubul newyorkezilor. Un tânăr din generația mea nu și-l putea imagina altfel, sau altcum, decât comparat cu aceste venerabile instituții. Și așa l-am considerat și eu, până când, terminând Harvardul și întorcându-mă, după o perioadă de pelerinaj prin lume, să mă stabilesc în New York, el îmi păru deodată schimbat, ascunzând parcă un mister, și mult mai interesant decât mă așteptam.

Nu pot să spun că acest lucru m-a preocupat în mod deosebit. Aveam treburile mele personale (într-un birou din centrul orașului) și distracțiile specifice vârstei; îmi petreceam timpul descoperind New Yorkul. Dar, din când în când, enigma Hayley Delane își făcea loc între mine și celelalte preocupări ale mele, așa cum se întâmplase în seara aceea, doar pentru că soția lui îl jignise, iar el râsese și o considerase amuzantă. Și în asemenea momente mă simțeam afectat și tulburat din cale-afară din pricina a tot ceea ce știam despre el, sau observasem la el, și care-mi justifica sentimentele.

Jocul de cărți se terminase, sunase clopoțelul ce anunța că invitații urmau să se schimbe pentru masa de seară. Curând, clopoțelul sună din nou, insistând discret. Alstrop, care la altele nu ținea prea mult, prefera ca invitații să nu întârzie mai mult de o jumătate de oră la masă.

— Ei – Leila! o dojeni el în cele din urmă.

Buclele ei aurii se înclină peste bani.

— Da, da. Doar o clipă. Hayley, să plătești tu pentru mine... Gata, plec! și, râzând, împinse scaunul înapoi.

Delane râse și el și se ridică domol. Byrne alergă să deschidă ușa pentru domna Delane; celelalte femei ieșiră odată cu ea. Delane îi plăti datoriile la joc, luă gentuța ei aurie și tabachera și le urmă.

Eu m-am întors la fereastra ce dădea spre pajiște. Era momentul să-mi întind puțin picioarele, în timp ce sus se mânuiau fiarele de frizat părul și cutiile cu pudră. Alstrop veni lângă mine și rămaserăm unul lângă altul, privind în sus la cerul puțin înnorat pe care sclipeau primele stele.

— La naiba – nu arată prea bine pentru meciul nostru de mâine!

— Da, dar ce mireasmă plăcută aduce ploaia când vine.

El râse.

— Ești un optimist... ca și bătrânul Hayley.

Am ieșit să ne plimbăm pe pajiște, spre pădure.

— De ce, ca bătrânul Hayley?

— O, el este un adevărat filozof. Nu l-am văzut niciodată enervându-se.

— Nu. Probabil că din cauza asta pare așa de trist, am exclamat.

— Trist, Hayley? Păi, tocmai ziceam că...

— Da, știu. Dar singurii oameni care nu se enervează sunt cei cărora nu le pasă; și a nu-ți păsa de nimic este cel mai trist lucru care poate exista. Aș vrea să-l văd enervându-se măcar o dată.

Gazda mea fluieră ușor și spuse:

— Pe cinstea mea, cred că vântul și-a schimbat direcția spre nord. Dacă ar fi așa... și, umezindu-și degetul, și-l ridică în aer.

Știam că nu are nici un rost să încerci să discuți astfel de lucruri cu Alstrop, dar am încercat pe o altă cale.

— Ce Dumnezeu a făcut Delane în toți acești ani? am întrebat.

Alstrop avea patruzeci de ani, sau în jur de patruzeci, și era ajutat de ani mai bine decât mine să arunce o privire înapoi asupra acestei probleme.

Dar efortul părea să-l depășească.

— Ei, în care ani?

— De când a terminat colegiul.

— Doamne sfinte! De unde să știu? Doar nu-s de-o vârstă cu el. Hayley trebuie să fi trecut de mult de cincizeci de ani.

Suna formidabil pentru anii mei tineri; aproape ca o eră geologică. Și așa i se potrivea, într-un fel... mi-l și imaginam lăsându-se dus în derivă, sau împotmolindu-se, sau făcând orice măsurat în ere, câte un milimetru la o sută de ani.

— De când e însurat? am întrebat.

— Nici asta nu știu; de aproape douăzeci de ani, cred. Copiii au crescut. Băieții sunt amândoi la Groton. Leila nu-și arată vârsta — uneori.

— Ei, și ce-a făcut de când s-a însurat?

— Păi, ce să fi făcut? Întotdeauna a avut bani destui ca să facă ce vrea. Bineînțeles că este și unul din acționarii băncii. Lumea spune că nemernicul acela bătrân de socru-său, pe care refuză să-l vadă, stoarce o mulțime de bani de la el. Știi că are un suflet tare bun. Dar presupun că o scoate el la capăt cumva. Și este și în

consiliile de administrație ale multor instituții – Azilul pentru orbi, Fondul orfanilor, și multe altele. Și ce alte distracții mai vrei?

— Dar nu la asta mă refer, am stăruit eu.

Alstrop mă scrută prin întuneric.

— Te referi la femei? N-am auzit niciodată nimic..., dar de asta nu poți fi sigur. E un tip tăcut.

Am urcat să ne îmbrăcăm pentru masă. Da, cuvântul ăsta îl așteptasem; era un tip tăcut. Chiar și o ființă simplă ca Alstrop simțise asta. Dar oare tăcea conștient, deliberat – sau doar instinctiv, din fire? Aici era misterul.

II

Marele meci de polo avu loc în ziua următoare. Era primul din acel sezon și, ținând seama respectuos de acest lucru, după ce plouase torențial toată noaptea, barometrul indica din nou vreme frumoasă.

Toată lumea de pe Fifth Avenue venise să vadă New Yorkul jucând contra Hempsteadului. Pajiștile frumos aranjate și tribuna proaspăt vopsită erau presărate cu rochii primăvăratice și umbreluțe de soare, iar trăsurile și alte vehicule fără număr ocupaseră celălalt capăt al terenului.

Hayley Delane mai juca încă polo, deși devenise așa de greoi încât caii de care avea nevoie trebuie să-l fi costat imens. Bineînțeles, nu mai era socotit un jucător de prima mână; într-adevăr, în ultimul timp, când jocul devenise o adevărată artă, nu prea văd la ce putea fi bun un trup greoi ca al lui. Dar siguranța și iuțeala cu care lovise altădată, pe când era tânăr, iar zorii acestui sport abia mijeau, făcuseră să fie încă socotit un fundaș prețios, pe lângă faptul că era stimat pentru rolul pe care-l avusese în introducerea și consacrarea jocului.

Nu-mi amintesc prea multe lucruri despre începutul meciului, care semăna cu multe altele pe care le mai văzusem. Eu nu jucam niciodată și nu pariam: pentru mine interesul principal consta în frumusețea lunii mai, în unduirea rochiilor primăvăratice pe deasupra gazonului, în atmosfera tinerească, inundată de veselia și bucuria fetelor și băieților ce-și țeseau eterna idilă sub un cer complice. Din când în când, erau întrerupți cu toții de câte un „O – o!”, care făcea ca toate privirile să se întoarcă în aceeași direcție, spre cele două șiruri strălucitoare de oameni și cai, care se năpusteau peste întinderea verde, aglomerată și mișcătoare, spre siluetele însemnate cu stele, ca apoi să revină. Dar totul dura doar un moment – privirile hoinăreau din nou, începeau iarăși sporovăielile, iar tinerețea își vedea de treabă până când cursa următoare o scotea din nou din transă.

Eram și eu dintre spectatorii aceștia cu atenția împărțită. Jocul de polo, ca spectacol în sine, nu mă captiva, și l-am urmărit tot atât de puțin ca și fetele drăguțe cocoțate lângă curtezanii lor, sus pe trăsuri, sau în tribună. Și, din întâmplare, rătăcind fără nici o țintă, am ajuns lângă stâlpii albi care înconjurau terenul, și acolo, într-un grup de spectatori, am zărit-o pe Leila Delane.

Când m-am apropiat, am rămas surprins văzând o siluetă cunoscută încercând să se depărteze de ea. Bătrânul Bill Gracy mai putea fi văzut încă destul de des pe la marginea terenului de curse; dar mă întrebam cum de pătrunsese în incinta unui club de polo așa de monden. Iată-l deci, fără îndoială că el era; cine putea uita pieptul acela bombat ce se profila pe sub jerpelita lui haină de călărie, odinioară atât de elegantă, jobenul cenușiu, întotdeauna împins pe ceafă, descoperindu-i părul creț castaniu, și acel amestec de șiretenie și îngâmfare care făcea ca privirea lui apoasă să pară așa de jalnică? Dintre siluetele care apăreau ici și colo ca niște ruine prevestitoare, și care aparținuseră persoanelor de vază din New Yorkul de altădată, nici una nu era mai tipică decât a lui Bill Gracy; privirea mea l-a urmărit curioasă, pe când se îndepărta de fiica sa târșându-și picioarele. „Încearcă să stoarcă de la ea cât mai mulți bani“, m-am gândit; și mi-am amintit ce-mi spusese Alstrop despre generozitatea lui Delane. „Ei, dacă aș fi în locul lui Delane“, mi-am zis, „aș da oricât ca să-l țin pe acest nemernic bătrân cât mai departe.“ Întorcându-și privirea după tatăl ei care se îndepărta, doamna Delane mă zări și dădu din cap. În același moment, Delane, pe un ponei înalt, cu pieptul lat, traversă în buiestru câmpul, cu crosa pe umăr. Cum călărea așa, greoi și totuși viguros, în cămașa roșu cu negru și bretele albe, cu capul profilându-i-se ca o statuie de bronz, m-a făcut să-mi amintesc fără voie de faimosul mercenar al lui Guidoriccio da Foligno, călărind agale, dar bărbătește în fresca ce avea ca fundal o fortăreață și care se afla la primăria din Siena. De ce trebuia ca un bancher din New York, excesiv de greoi și destul de în vârstă, călărind un ponei pe terenul de polo din Long Island, să-mi amintească de figura marțială pe un cal de luptă, îmbrăcată în armuri – nu pot să-mi explic. Din câte îmi amintesc, nu erau nici un fel de fortărețe cu turnuri pe fundalul pe care se proiecta Delane; iar șapca lui de polo prea tinerească și cămașa țipătoare erau un jalnic

înlocuitor al armurii de zale a eroului lui Guidoriccio. Dar Delane îmi juca mereu feste în genul acesta: amintindu-mi, fără să bănuiască măcar, prin felul lui de a fi, molcolm și apatic, de vremuri, scene și oameni deosebiți. De aceea continua să mă intereseze.

Acest interes mă făcu să zăbovesc lângă doamna Delane, pe care de obicei o evitam. După ce îmi zâmbi vag, își întoarse privirea spre teren.

— Îl admirați pe soțul dumneavoastră? am întrebat-o, când Delane trecu la trap prin fața ochilor noștri.

Ea mă privi nesigură.

— Crezi că este prea gras ca să mai joace, nu? răspunse, puțin înțepată.

— Cred că este cel mai reușit. Arată ca un general, ca un mercenar grozav – de fapt, seamănă cu unul dintr-o veche frescă.

Ea mă privi lung, suspectându-mă probabil de ironie, așa cum făcea întotdeauna când nu înțelegea ce vrea să spună cineva.

— O, plătește oricât pentru cai! spuse ea încet; și adăugă cu un râs stinger: Chiar ai spus-o ca un compliment? Să-i transmit ce-ai zis?

— Mi-ar face plăcere.

Dar ochii ei priveau din nou în altă parte, de data aceasta spre celălalt capăt al terenului. Firește – Bolton Byrne juca în echipa cealaltă! Smintita de ea era întotdeauna la fel – absorbită de ultima ei cucerire. Deși fuseseră așa de multe, și probabil că era foarte sigură că vor mai urma încă multe altele! Dar, de fiecare dată, se trezea în ea adolescența: se îmbujora, îi bătea inima cu putere, refuza dansuri, aranja tête-à-tête-uri, presa flori (pot paria că așa făcea) în volumul ei cu catrenele lui Omar Khayyam, era îmbrăcată toată în muselină albă și își punea în păr trandafiri tot timpul cât ținea idila. Pasiunea pentru Byrne ajunsese acum la apogeu.

Nu părea politicos s-o părăsesc imediat și am rămas alături de ea privind pe teren.

— E ultima lor șansă de a marca, îmi spuse ea, lăsându-mă pe mine să ghicesc la cine se referea acel pronume ambiguu; după care n-am mai spus nici unul nimic.

Jocul fusese echilibrat; cele două echipe aveau câte cinci puncte fiecare, iar mulțimea stătea agățată de bare, cu sufletul la gură,

urmărind ultimele minute de joc. Lupta se dădea strâns, iute și destul de dramatic pentru a-i ține cu sufletul la gură chiar și pe îndrăgostiții din trăsuri. M-am uitat pe furiș la doamna Delane și am văzut că se îmbujora la față. Byrne se năpusti traversând terenul, ghemuit pe spinarea calului său cam slăbănog, și învârti crosa ca pe o lance – o imagine destul de frumoasă, pentru că era tânăr, suplu și călărea ușor.

— Vor câștiga! spuse ea gâfâind, cu o explozie de bucurie.

Dar chiar în acel moment poneiul lui Byrne, neputând să țină pasul, se împiedică, se clătină și căzu. Călărețul se ridică din șa, ajută animalul să se ridice și rămase buimăcit câteva secunde, înainte de a încăleca din nou. Dar acel minut aduse schimbarea; se ivise o șansă pentru ceilalți. Grupul de bărbați și cai se strânse, ezită puțin, se răsfiră și se desprinsă în șiruri, înaintând ca fulgerul; și brusc o minge – a lui Delane – trecu grăbită și victorioasă prin poarta adversarului. Izbucni un strigăt de fericire. „Bravo, bătrâne Delane!” se auzeau glasuri strigând. Doamna Delane râse scurt și amar.

— Blestematul – blestematul de ponei; i-am spus că nu e bun de nimic – și terenul e încă așa de lunecos, izbucni ea.

— Poneiul? Bine, dar e nemaipomenit. Nu orice cal poate să poarte greutatea lui Delane, am spus eu.

Ea mă privi fără să mă vadă și se întoarse, strângând din buze. Am văzut-o apoi îndreptându-se grăbită spre padoc.

Am urmat-o repede, dorind să-l văd pe Delane în momentul triumfului. Știam că toate aceste mici succese sportive le lua în serios, absurd de serios, ca și cum, într-un chip misterios, ele ar fi fost umbra unor realizări mai substanțiale, mult visate sau împlinite într-o viață anterioară. Și probabil vanitatea omului în vârstă de a fi în rând cu tinerii era de asemenea un lucru care-l făcea să se simtă satisfăcut; nu puteai ști sigur niciodată în cazul unei minți de o asemenea simplitate!

Când am ajuns la locul unde se adunau caili, nu l-am zărit imediat, în schimb am asistat la o scenă foarte neplăcută. Byrne, alb ca varul și cam tăbăcit – asemenea unei femei bătrâne, mi-a trecut prin minte! – trecea călare peste terenul gol, biciuind poneiul. Sări din șa și-l lovi puternic, pentru ultima oară, în cap, pe animalul care tremura tot. Un spectacol penibil.

Dar pedeapsa veni. Veni ca un fulger în roșu și negru, coborând parcă din ceruri asupra nemernicului. Delane îl apucă de guler și-l lovi cu biciul peste umeri, îmbrâncindu-l apoi ca pe un lucru de nimic. Totul se petrecuse cât ai clipi, apoi – când se apropie mulțimea zgomotoasă, care-l făcu pe Byrne să dispară de parcă devenise invizibil – l-am văzut pe marele Delane devenind calm și apatic, întorcându-se spre ponei și punându-și mâna alinătoare pe grumazul lui.

Îmi croiam drum spre el, împins de impulsul de a strânge mâna aceea, când am văzut-o pe soția sa îndreptându-se spre el. Deși nu eram prea departe, n-am putut auzi ce spunea; oamenii nu vorbeau tare în zilele acelea și nu „făceau scene“, iar cele câteva cuvinte rostite de doamna Delane probabil că nu le auzise nimeni în afară de soțul ei. Pe chipul lui negricios se răspândi o bruscă roșeață; făcu o mișcare cu brațul liber (cealaltă mână era încă pe grumazul poneiului), așa cum faci când vrei să scapi de un copil sâcâitor; apoi băgă mâna în buzunar, scoase o țigară și o aprinse. Doamna Delane, albă ca o stafie, porni grăbită spre trăsura lui Alstrop.

Mă întorsesem și eu să plec, când am auzit pe cineva strigându-l pe soțul ei. De data aceasta era Bill Gracy, care încerca să înainteze, fără a fi însă observat, așa cum îi era felul, venind spre el cu o lacrimă pe gene, cu un zâmbet pe jumătate tremurat, pe jumătate sfidător și cu mâna, într-o mânășă galbenă, întinsă înainte.

— Fii binecuvântat pentru ce-ai făcut, Hayley... fii binecuvântat, băiatul meu!

Mâna lui Delane se ridică, fără tragere de inimă, de pe grumazul poneiului. Șovăi o clipă și abia atinse palma celuilalt, care i-o prinse însă imediat. Apoi, fără să spună nimic, Delane se duse spre șopronul unde erau periați caii lui, în timp ce socrul său dispărea grozăvindu-se.

Promisesem ca, în drum spre casă, să mă opresc să iau ceaiul la un prieten ce stătea la jumătatea distanței dintre clubul de polo și Alstrop. Un alt prieten, care mergea și el în aceeași direcție, se oferă să mă conducă până acolo și apoi la Alstrop.

Pe drum și în jurul mesei de ceai, desigur, discuțiile s-au axat mai cu seamă asupra incidentului penibil când Bolton Byrne fusese biciuit. Femeile erau unele îngrozite, altele cuprinse de admirație,

după cum le era firea; dar bărbații se declarau cu toții de acord că reacția fusese cât se poate de firească. Într-o asemenea situație, orice pretext era permis, spuneau ei; deși Hayley procedase prosteste arătându-și supărarea în public. Dar cam așa proceda el întotdeauna – aceasta era opinia generală. Dacă voiai neapărat să faci o gafă, nu aveai decât să i te adresezi lui ca s-o ducă la bun sfârșit! În rest, toți vorbiră despre el cu afecțiune, fiind cu toții de acord că Leila era o smintită... și nimeni nu-l agrea pe Byrne, un „intrus” care se vârâse în societatea lor cu mult tupeu, dându-se drept expert în echitație. Iar Leila, toată lumea era de acord cu lucrul acesta, întotdeauna avusese slăbiciune pentru „intruși”, poate pentru că admirația lor flata puternica ei dorință de a fi socotită ca aparținând lumii bune.

— Mă întreb câți or mai fi rămas în necunoștință de cauză – întâmplarea asta trebuie să fi făcut mare vâlvă, spuse prietenul meu când am coborât la ușa lui Alstrop; și exact la același lucru mă gândeam și eu.

Byrne plecase, desigur; și neîndoios plecaseră și Delane, și Leila – în altă direcție. Doream să fi avut ocazia să strâng mâna lui Delane, a omului acestuia care obișnuia să facă gafe...

Holul și salonul erau pustii; clopoțelul anunțând masa trebuie să fi sunat discret, de mai multe ori, și m-am simțit ușurat văzând că lumea se conformase. Nu doream să văd pe nici unul din invitați înainte de a-mi vedea gazda. Și, pe când mă grăbeam sus, l-am auzit strigându-mă din bibliotecă și m-am întors.

— Nu e nici o grabă... masa a fost amânată pentru nouă, spuse el vesel; și adăugă pe un ton de nespusă ușurare: Am avut serios de lucru – uf!

Camera părea să spună și ea același lucru: mesele din mijloc erau neatînse, iar fotoliile adânci, adunate în grupuri confidentiale, păreau că mai discută încă spinoasa problemă. Observasem că o mare cantitate de whisky și sifon fusese consumată pentru rezolvarea ei.

— Ce s-a întâmplat? A plecat Byrne?

— Byrne? Nu – slavă Domnului! și mă privi aproape cu reproș. De ce să plece? Tocmai asta am dorit să evităm.

— Nu înțeleg. Nu vrei să spui că el a rămas, și familia Delane a plecat.

— Doamne ferește! Ei, de ce să fi plecat? Hayley și-a cerut scuze.

Am rămas cu gura căscată; acum era rândul meu să-mi privesc gazda mirat.

— I-a cerut scuze? Câinelui aceluia? Pentru ce?

Alstrop ridică din umeri, plictisit. „O, pentru Dumnezeu, nu mai deschide discuția asta blestemată“, părea să spună gestul lui. Tare spuse însă:

— Pentru ce? Ei, la urma urmei, orice om are dreptul să-și bată poneiul, nu? A fost un gest crud și nesportiv, e adevărat – dar nu e treaba nimănui dacă Byrne dorește să se poarte astfel. A înțeles și Hayley acest lucru când s-a calmat.

— Atunci îmi pare rău că s-a calmat.

Alstrop părea vădit plictisit.

— Nu te înțeleg. Am avut și așa destul de furcă. Spuneai că vrei să-l vezi măcar o dată furios; dar nu vrei să-l vezi făcându-se de râs, nu?

— Nu cred că s-a făcut de râs pentru că l-a pocnit pe Byrne.

— Nici pentru că și-a expus în public dificultățile conjugale, să le afle toată lumea din Long Island și cei douăzeci de reporteri din jurul lui?

Am rămas tăcut, încurcat și neîncrezător.

— Nu cred că s-a gândit la asta câtuși de puțin. Mă întreb cine i-a spus primul acest lucru?

Alstrop răsucea între degete țigara încă neaprinsă.

— Noi, toți – cât am putut de delicat. Dar Leila a fost aceea care, în final, l-a convins. Trebuie să-ți spun că Leila a fost foarte fermă pe poziție.

Eu mai meditam încă: scena de pe terenul de sport îmi apăruse din nou în fața ochilor, cu animalul chinuit tremurând tot și felul în care mâna mare a lui Delane se așezase plină de înțelegere pe grumazul lui.

— E o prostie! Nu cred un cuvânt din tot ce s-a spus! am zis eu.

— Un cuvânt din tot ce ți-am spus eu?

— Ei, din versiunea oficială a acestei întâmplări.

Spre surprinderea mea, Alstrop nu mă privi nici mirat, nici indignat. Chipul i se luminează puțin.

— Dar tu ce crezi? Întrebă el.

— Că Delane l-a lovit pe nemernic pentru că a maltratat poneiul și nu pentru că ar fi fost prea atent cu doamna Delane. Îți spun asta pentru că eram acolo – l-am văzut.

Chipul lui Alstrop se înseninează complet.

— S-ar putea să ai dreptate, se declară el de acord, zâmbind pe deasupra chibritului cu care-și aprindea țigara.

— Ei, atunci de ce a trebuit să-și ceară scuze?

— Cum? Pentru că s-a amestecat în treburile lui Byrne. Nu înțelegi, nepriceputule? Dacă Hayley nu și-ar fi cerut scuze, soția lui ar fi fost mânjită cu noroi. Toată lumea ar fi spus că cearta s-a iscat din cauza ei. E clar că lumina zilei – nu avea de ales. Și a înțeles și el asta, destul de bine, după ce i-a spus ea vreo câteva cuvinte.

— Mă întreb ce i-a spus, am îngânat eu.

— Nu știu. Au coborât împreună. El arăta de o sută de ani, bietul om. „Era o cruzime, era o cruzime“, spunea el întruna, „și urăsc cruzimea“. Cred că-și dădea seama că eram cu toții de partea lui. Oricum, acum totul s-a aranjat, și încă bine: am comandat ultima sticlă de Georges Goulet '84, pentru masă. Aveam de gând s-o păstrez pentru nunta mea, dar de când cu întâmplarea din după-amiaza aceasta, nu prea mă mai interesează această festivitate, încheie Alstrop cu un zâmbet de burlac convins.

— Crede-mă, am repetat eu, încercând să-mi găsesc în asta o ușurare, aș putea jura că a făcut-o pentru ponei, și nimic altceva.

— Și eu la fel, încuviință gazda mea, pe când urcam scările împreună.

În prag mă prinse de braț și intră după mine înăuntru. Am observat că dorea să-mi mai spună ceva.

— Ascultă, amice, spui că erai acolo când s-a întâmplat?

— Da. Foarte aproape.

— Pentru numele lui Dumnezeu, mă întrerupse el, să nu amintești nimic în seara asta, da?

— Bineînțeles.

— Mulțumesc foarte mult. Adevărul este că situația a fost delicată și trebuie să recunosc că am admirat-o pe Leila pentru felul cum a

reușit să se descurce. Era foarte furioasă pe Hayley; dar s-a stăpânit și s-a comportat foarte frumos. În particular mi-a mărturisit că el se poartă deseori așa – înfuriindu-se deodată, ca un apucat. Nici nu ți-ai imagina una ca asta, cu felul lui domol de a fi, nu? Ea spune că probabil e din cauza rănii de demult.

— Ce rană de demult?

— Nu știai că a fost rănit? Unde a fost asta? La Bull Run cred. În cap...

Nu, nu știam; nici măcar n-am auzit, nici nu-mi amintesc să fi auzit că Delane a luat parte la Războiul Civil. Am rămas privind în gol, uluit.

— Hayley Delane? În război?

— Desigur; de la început până la sfârșit.

— Da, Bull Run... Bull Run a fost chiar la început, și m-am oprit ca să fac un calcul mintal rapid. Ascultă, Jack, nu se poate; dar nu are mai mult de cincizeci și trei de ani. Chiar tu mi-ai spus-o. Dacă a participat chiar de la început, trebuie să fi fost elev.

— Da, chiar așa: a fugit de la școală ca să se înroleze voluntar. Familia n-a știut ce s-a întâmplat cu el până când a fost rănit. Îmi amintesc că-i auzeam pe ai mei vorbind despre asta. Bătrânul și bunul Hayley. Aș fi dat orice să nu se fi întâmplat incidentul de azi; sau cel puțin nu pe terenul meu; dar faptul s-a consumat, și nu mai avem ce face. Ascultă, juri că n-o să spui nimic, da? I-am convins și pe ceilalți și, dacă o să te alături și tu, o să fie o adevărată „încântătoare seară petrecută în sânul familiei“. Și acum, hai, îmbracă-te repede – e aproape nouă.

III

Aceasta nu este de fapt o povestire; nu este nici măcar un gen de întâmplare ce prinde conturul unei povestiri. Dacă ar fi fost așa, ar fi avut un deznodământ sau, oricum, ar fi avut ca prim capitol întâmplarea de la clubul de polo, iar în celelalte capitole ar fi fost vorba de urmările acelui incident asupra vieților celor trei personaje.

Dar aceasta nu este o povestire, și nici altceva care să semene cu o povestire, ci pur și simplu o încercare de a vă prezenta – și, făcând aceasta, am reușit să-mi clarific și eu mai bine – portretul și caracterul unui om la care am ținut, fără să știu nici eu de ce, dar sincer, mulți ani. Și nu-mi cer nici un fel de scuze pentru faptul că Bolton Byrne, a cărui umbră malefică ar trebui să planeze asupra paginilor ce vor urma, nu va mai apare în ele; și nici pentru faptul că ultima oară când l-am văzut (în scopul care mă interesează) a fost atunci când, după cina exagerat de veselă și chiar gălăgioasă pe care am luat-o în seara aceea la Alstrop, am observat că a dat mâna cu Hayley Delane și i-a spus, strângând din buze și pe un ton de falsă cordialitate:

— Să-ți port pică? Ei, nici vorbă – pentru un fleac! Totul trebuie să fie cinstit la... polo, nu-i așa? Eu așa cred! Da – plec mâine dimineață. Bănuiesc că o să rămâneți la Jack și duminică, nu? Îmi pare rău, dar am promis familiei Gildermere...

Și cu asta dispăru, după ce-și jucase rolul de fascicul de lanternă trecând grăbit peste amurgul lui Hayley Delane.

Tot timpul după aceea am trăit cu senzația că nu Bolton Byrne era acela care conta. În timp ce cluburile și saloanele continuau să comenteze întâmplarea, iar prietenii se mirau, încercând să pară că nu știu nimic, spunând „Nu știu la ce te referi”, implorându-te în același timp din ochi să spui dacă știai mai mult decât ei, eu nu mă mai gândeam la întâmplare, așa cum sunt sigur că nu se mai gândea nici Delane. „Totul s-a întâmplat din cauza poneiului și nu din alt motiv”, chicoteam în sinea mea, mulțumit de parcă aș fi avut de plătit o poliță veche doamnei Delane, și mă bucuram că o vedeam

umilită; și totuși în mintea mea încă mai persistau cuvintele pe care Alstrop spusese că le auzise pe Delane repetându-le: „Era o cruzime, era o cruzime. Și urăsc cruzimea“.

Cât de bine se potrivea acum totul cu ceea ce-mi dezvăluisese Alstrop – faptul că Delane luptase atâția ani în Războiul Civil! Cum de mă surprinsese acest lucru, sau cum de uitasem, sau nici măcar nu știusem despre acest episod din viața lui! Deși pentru un tânăr ca mine, tocmai ieșit de pe băncile școlii, o asemenea scăpare părea mai scuizabilă pe vremea aceea decât acum.

Aceea fusese perioada neagră a indiferenței noastre naționale dinainte de deșteptarea noastră; fără îndoială că războiul ne păruse mult mai îndepărtat, mult mai străin de noi, decât le pare tinerilor de azi. În orice caz, așa stăteau lucrurile în New Yorkul de altădată, și poate mai cu seamă în micul clan al newyorkezilor înstăriți și indolenți, printre care am crescut eu. Unii dintre ei luptaseră într-adevăr cu curaj în toți acei patru ani. New Yorkul avusese rolul lui, un rol important în lunga perioadă de lupte. Dar îmi amintesc cât de mult mă uimise la început, pe vremea când eram elev, faptul că dacă multe dintre rudele tatălui meu și dintre cei pe care-i cunoșteam erau înrolați, alții – și câți dintre ei! – stăteau deoparte. Îmi amintesc în mod deosebit cât de șocat am fost la școală, când am auzit un băiat explicându-ne de ce era tatăl său șchiop: „Nu s-a mai vindecat niciodată după împușcătura pe care a primit-o în picior la Chancellorsville“.

Am rămas foarte surprins, pentru că tatăl prietenului meu avea exact vârsta tatălui meu. În acel moment (eram la un meci de fotbal, la școală) cei doi bărbați stăteau unul lângă celălalt și-i puteam vedea bine – tatăl lui, încovoiat, șchiop și bătrân, și tatăl meu, chiar și în ochii propriului său copil, drept și tânăr. Și doar cu o oră înainte mă lăudasem în fața prietenului meu cu felul cum știa tata să ochească (de sărbători mă dusesese în Carolina de Nord, la vânătoare); dar acum stăteam rușinat.

Data următoare când m-am dus acasă în vacanță, i-am spus mamei, într-o zi când eram singuri:

— Mamă, tata de ce n-a luptat în război?

Inima îmi bătea atât de tare încât bănuiam că ea trebuie să-și fi dat seama de emoția mea și să fi rămas surprinsă. Dar ea își ridică

fața netulburată de pe broderie.

— Tata, dragul meu? Pentru că era căsătorit, și pe buze îi apăru un zâmbet de aducere aminte. Molly se născuse – avea șase luni când a căzut Fort Sumter. Îmi amintesc că o alăptam când a adus tata vestea. Nu ne venea să credem. Se opri și potrivea calmă un fir de mătase. Bărbații însurați nu erau chemați la armată, explică ea.

— Ba da, mamă! Tatăl lui Payson Gray a luptat. Și a fost așa de rău rănit la Chancellorsville, încât de atunci nu mai poate merge decât în baston.

— Ei, dragul meu, dar cred că nu ți-ai dori ca tata să arate astfel, nu?

Se opri din nou și, văzându-mă că nu răspund, gândi probabil că mă jignise socotindu-mă lipsit de inimă, pentru că adăugă, de parcă ar fi îndulcit dojana:

— Doi dintre verii tatălui tău au luptat; verii Harold și James. Erau tineri, fără obligații de familie. Și bietul James a fost ucis, știi și tu.

Am ascultat fără să mai spun nimic și n-am mai vorbit cu mama niciodată despre război. Și nici cu altcineva – nici măcar cu mine însumi. Am îngropat undeva în adâncul sufletului întreaga poveste – sau cel puțin așa credeam. La urma urmei, războiul avusese loc cu mulți ani în urmă; se terminase cu zece ani înainte ca eu să mă fi născut. Și nimeni nu mai vorbea despre el în zilele noastre! Și totuși nu era chiar așa, pentru că, pe măsură ce creșteai, întâlneai oameni mai în vârstă despre care se spunea: „Da, cutare și cutare au luptat în război“. Mulți dintre ei continuau să fie cunoscuți cu titlurile militare pe care le avuseseră când părăsiseră armata: colonelul Ruscott, maiorul Detrancy, bătrânul general Scole. Oamenii zâmbeau puțin auzindu-le, dar admiteau că, dacă le făcea plăcere să-și păstreze rangul militar, era la urma urmei un drept pe care și-l dobândiseră. Hayley Delane părea să gândească altfel. Nu îngăduise niciodată să i se spună „maior“ sau „colonel“ (cred că fusese colonel când părăsise armata). Și, în plus, era mult mai tânăr decât acești veterani. Să afli că luptase alături de ei era ca și cum ai descoperi că bunica, de care îți aminteai că te jucai cu ea, fusese ridicată în sus de doica ei ca să-l vadă pe generalul Washington. Întotdeauna l-am considerat pe Hayley Delane aparținând generației mele, nu celei a tatălui meu; deși știam că e mult mai în vârstă decât mine, și uneori

îi spuneam „domnule“, mă simțeam egal cu el, egalitate pe care ți-o conferă faptul de a participa la aceleași distracții și de a le discuta ulterior în același jargon. Și, într-adevăr, trebuie să fi fost cu zece sau cincisprezece ani mai tânăr decât vreo câțiva dintre bărbații pe care-i știam că participaseră la război și dintre care – eram convins – nici unul nu fugise de la școală ca să se înroleze voluntar; faptul că ignorasem (cu bună știință, poate) trecutul său nu era total lipsit de scuze.

Broad și Delane fusese, de câteva generații, una dintre cele mai conservatoare bănci particulare din New York. Prietenul meu Hayley devenise asociatul ei de la începutul carierei sale; era ceva aproape ereditar în familia sa. Și s-a întâmplat ca, nu la mult timp după scena de la Alstrop, să mi se ofere o slujbă la această firmă. Oferta venise nu din partea lui Delane, ci de la domnul Frederick Broad, membru mai vechi al firmei, care era bun prieten al tatălui meu. Ceea ce mi se oferea era prea avantajos pentru a nu fi acceptat, astfel că mi-am transferat într-un birou al firmei Broad și Delane modesta mea pricepere și dorința sinceră de a fi cât mai util. Această schimbare întâmplătoare făcu să se înfiripe treptat între mine și Delane un sentiment, aproape filial din partea mea, și ocrotitor și frățesc din a lui – pentru că patern era cam prea mult spus în ceea ce-l privea, chiar și cu propriii săi copii.

Ceea ce aveam de făcut nu presupunea să-l văd prea des, pentru că îndatoririle de serviciu nu-l prea apăsau, iar orele pe care le petrecea la bancă nu erau nici multe, nici frecvente. Dar se părea că mă îndrăgise, și curând începu să mă cheme să-i fac mici servicii, pe care, în lumea afacerilor, un tânăr le putea face pentru superiorii lui. Cel mai complicat lucru pentru el era să scrie scrisori de afaceri; îi era destul de limpede ceea ce dorea să comunice; avea un foarte clar și prompt simț al folosirii adecvate a cuvintelor; și n-am cunoscut niciodată vreo persoană mai intolerantă față de expresiile obscure care corupseseră deja limba. Obișnuia să pună imediat degetul pe acele expresii greoaie și prost folosite, mormăind ceva în genul: „Pentru Dumnezeu, tradu în engleză“; dar când trebuia să scrie sau, mai rău, să dicteze vreo scrisoare, fruntea lui prietenoasă și mâinile mari i se umezeau și începea să mormăie, în parte pentru el și în parte pentru mine:

— Cum naiba să spun „scrisoarea dumneavoastră din... a sosit ieri și chibzuind la ceea ce ați propus, nu prea sunt de acord...”

— Ei, spuneți chiar așa! răspundeam eu.

Dar el obișnuia să clatine din cap și să obiecteze:

— Dragul meu, și dumneata ești tot atât de nepriceput ca și mine. Nu știi să scrii englezește așa cum se cuvine.

În mintea lui exista o prăpastie între a vorbi și a scrie. N-am putut să-l fac niciodată să arunce o punte peste această prăpastie sau să înțeleagă că ceea ce-i ieșea din gură era „o engleză mai curată” decât versiunile scrise, obținute după mult chin și zbucium, și care constau în traducerea acelorași propoziții în ceva de genul: „Sunt în posesia comunicării dumneavoastră din 30 ale lunii trecute și regret a fi obligat să vă informez, la rândul meu, că după o matură reflectare asupra propunerilor conținute în aceasta, mă găsesc în situația de a nu mă putea pronunța favorabil asupra aceleiași” – de obicei trăgând furios o liniuță peste „aceleiași”, ca fiind total nepotrivit, și căindu-se că nu poate găsi o expresie mai savantă.

— Problema în cazul meu, obișnuia el să spună, este că amândoi părinții mei erau foarte pedanți în privința gramaticii și nu ne lăsau niciodată pe noi, copiii, să folosim vreo expresie vulgară, fără să ne corecteze. (Prin „vulgară” el înțelegea expresie fie militară, fie inexactă.) Am fost îndrumați să citim cele mai bune cărți – Scott, și Washington Irving, și pe bătrânul, cum îi zice, care scria în Spectator, și Gibbon, și așa mai departe; și deși nu sunt un literat și n-am încercat niciodată să fiu, nu pot uita instrucția pe care am primit-o; și când văd copiii citind câte un gazetăraș de duzină, îmi vine să le smulg din mână maculatura. Jurnalism de proastă calitate, asta sunt majoritatea cărților astăzi. Și, iartă-mă c-o spun, dragul meu, chiar și dumneata ești încă prea tânăr ca să știi cum trebuie să scrii englezește.

Era adevărat, deși la început mi-a venit greu să cred că Delane fusese cândva un cititor pasionat. Am rămas surprins într-o seară, pe când mergeam acasă pe jos de la o petrecere unde îl întâlnisem, auzindu-l cum descria luna ce răsărea de după turlele unei biserici, cu versurile lui Byron: „O vezi cum pășește-n frumusețe precum noaptea”; și tare îi plăcea să povestească despre un atac victorios la meciul de polo folosind cuvintele: „Știi, ne-am năpustit asupra lor ca

niște asirieni“. Și Byron nu era tot ceea ce știa. În mod sigur fusese o vreme când știa pe de rost întreaga Elegie a lui Thomas Gray, și l-am auzit îngânând ca pentru el, pe când stăteam odată împreună, într-o seară de toamnă, pe terasa locuinței lui de la țară:

*Peisajul licărește slab, se stinge
Și în văzduh e liniște adâncă...*

Deși nu nutream prea multă simpatie pentru doamna Deiane, nu puteam crede că din cauza căsătoriei își înfrânase el interesul pentru citit. Socotind după numărul limitat de aluzii și citate, se părea că încetase să mai citească cu mult înainte de a o fi întâlnit pe Leila Gracy. Explorându-l ca un geolog, n-am găsit, dincolo de perioada Leila, și nici în alte câteva perioade anterioare, vreun interes pentru literatură; și am tras concluzia că, asemenea altor bărbați pe care-i cunoșteam, mintea îi fusese receptivă până la o anumită vârstă și se închisese apoi, cuprinzând în ea doar ceea ce poseda, ca un crustaceu sătul aruncat pe țărm, pe care nici un val nu-l va mai purta vreodată înapoi în mare. Din câte am înțeles până acum, oamenii încetau cu toții să mai trăiască, la un moment dat, indiferent câți ani continuau să rămână în viață; și presupuneam că Deiane încetase pe la nouăsprezece ani. Data ar corespunde, în mare, cu sfârșitul Războiului Civil și cu întoarcerea lui la existența obișnuită, de la care nu se mai abătuse de atunci. Acei patru ani păreau să fi umplut până la ultima picătură întreaga sa ființă. Pentru că nu-mi pot imagina că trecuse prin ei fără să-și fi dat seama ce se întâmplă, așa cum anumite persoane de seamă, marionete ale soartei, fuseseră aruncate de pe înălțimi în abisurile experienței umane, fără să înțeleagă măcar o dată ce se întâmplă cu ei – pierzând o coroană pentru că insistaseră asupra unui ceremonial anume, sau pentru că purtaseră cu ei prea multe bagaje.

Nu, Hayley Deiane trăise războiul, fusese afectat de experiența lui; cât de afectat, mi-am dat seama abia atunci când l-am comparat cu ceilalți „veterani“ care, socotiți de mine pe vremuri cei mai plicticoși musafiri ai tatălui meu, ajunseseră acum niște personalități extrem de interesante. A fost o vreme în care, atunci când mama ne anunța că generalul Scole sau maiorul Detrancy veneau să ia masa

cu noi, găseam întotdeauna un pretext ca să lipsesc; iar acum, când știam că sunt așteptați, scopul meu principal era s-o conving să-l invite și pe Delane.

— Dar el e mult mai tânăr – și nu-l interesează decât sportul. Nu se va simți flatat să fie invitat laolaltă cu domni mai în vârstă. Și adăuga, zâmbind ușor: Dacă Hayley are vreo slăbiciune, atunci este aceea de a fi socotit mai tânăr decât este cu adevărat – din cauza soției sale, cred.

O dată, totuși, l-a invitat, și el a acceptat; și am scăpat fără s-o invităm și pe doamna Delane (care fără îndoială s-ar fi plictisit), renunțând și la doamna Scole, și la doamna Ruscott, și organizând o „masă doar între bărbați“, o petrecere de modă veche, cu friptură și un vas cu punch, mama fiind singura doamnă prezentă – genul de petreceri preferate ale tatălui meu.

Îmi amintesc cât de atent am studiat în seara ceea ce contrastul – și cum am încercat să găsesc vreo asemănare – între generalul Scole, bătrânul Detrancy și Delane. Aluzii la război, anecdote despre Bull Run și Andersonville, despre Lincoln, Seward și MacClellan, apăreau adeseori pe buzele maiorului Detrancy, mai ales după ce a fost servit punch-ul. „Când cineva a trecut prin război“, obișnuia el să spună ca introducere la aproape orice, începând cu opinia despre slujba din ultima duminică, până la aprecierile asupra felului cum fusese prăjită friptura. Cu generalul Scole lucrurile stăteau altfel. Nimeni nu știa pentru ce fusese ridicat la rangul pe care-l purta, dar își proclama tacit dreptul la el, nefăcând niciodată aluzie la acest subiect. Era un om înalt și tăcut, cu părul alb frumos, cu ochi albaștri pe jumătate închiși și care scânteiau pe sub pleoapele brăzdate de vine, cu o ținută impresionant de demnă. Manierele lui erau fără cusur – atât de perfecte încât îi serveau și ca mijloc de comunicare, iar oamenii obișnuiau să spună după aceea cât de agreabil fusese când se înclinase, zâmbise, se ridicase și luase din nou loc, într-un fel cum nu o putea face decât cineva care poseda la perfecțiune această artă dificilă. Se spunea că era un bun cunoscător de cai și al vinului de Madera, dar nu călărea niciodată și oferea vinurile cele mai comune puținilor musafiri pe care-i primea în locuința lui veche și sumbră din Irving Place.

El și maiorul Detrancy aveau ceva în comun – precauția extremă a newyorkezelui de altădată. Priveau cu o neîncredere instinctivă tot ceea ce ar fi putut tulbura tabieturile lor, ce le-ar fi diminuat confortul sau le-ar fi sporit obișnuitele responsabilități, civice ori sociale; și, deși foarte înceți în celelalte procese mintale, dovedeau o iuțeală neobișnuită în a presimți când o conversație aparent nepericuloasă îi putea duce la „semnarea vreunei hârtii“, care să sprijine chiar și cea mai mică încercare de reformă municipală, sau care să-i oblige să susțină, oricât de puțin, vreo cauză nouă și necunoscută.

Conform crezului lor, domnii subscriau, după cum le permiteau mijloacele, pentru Societatea de binefacere, diferite serbări, Societatea pentru ajutorarea copiilor și operele de binefacere din propriile lor parohii. Dincolo de acestea, totul aducea a „politică“, a întruniri religioase sau încercări ale unor persoane de a-și cumpăra un loc în cercul lumii de elită. Chiar și Societatea pentru protecția animalelor, fiind o apariție mai recentă, era privită cu neîncredere și ei socoteau că unii clerici se cam grăbiseră s-o patroneze. „Dar“, așa cum spunea maiorul Detrancy, „în această epocă zgomotoasă, unii oameni ar face orice pentru a atrage atenția celorlalți.“ Și oftau amândoi la gândul „New Yorkului de altădată“ din tinerețea lor, la greu accesibilul și impenetrabilul New York, în care cântaseră Rubini și Jenny Lind, în care citise din opera sa domnul Thackeray, New Yorkul care refuzase să-l primească pe Charles Dickens, care, răzbunându-se, l-a ridiculizat atât de scandalos.

Și totuși maiorul Detrancy și generalul Scole luptaseră în tot cursul războiului, participaseră la grozăvii și la inimaginabile suferințe, înduraseră tot felul de greutăți și privațiuni, suferiseră de căldură, frig, foame sau din cauza bolilor și a rănilor; și totul fusese uitat ca o indigestie care trece după un somn bun, lăsându-i din nou cât se poate de comuni și fericiți.

Același lucru era valabil, doar cu o mică diferență, și cu colonelul Ruscott, care, deși nu aparținea prin naștere aceluiași grup, fusese de multă vreme inclus în el, în parte pentru că fuseseră împreună în armată, în parte pentru că se căsătorise cu o rudă a lui Hayley. Parcă-l văd și acum pe colonelul Ruscott: un tip mai degrabă scund și spilcuit, oleacă prea scund și prea spilcuit, cu un păr lucios (sau era perucă?) și prea multă colonie pe stofa lui prea fină. Făcuse

parte din miliția New Yorkului în tinerețe și o „părăsise“ cu o mare decorație; și aceasta devenise de atunci scopul și rațiunea lui de a fi, cam ceea ce însemna pentru un octogenar banchetul lui studentesc.

Colonelul Ruscott se specializase în acte de cavalerism. Pentru el războiul se redusese la „uniforme de paradă“, la salvarea unor frumoase din Sud, la întâmplări cu steagul țării și cu mesaje extrem de importante purtate dincolo de linia inamicului. Cei patru ani care multora li se păruseră triști și plini de deznădejde, pentru el fuseseră presărați din plin cu plăceri; iar punch-ul (spre amuzamentul nostru, al tinerilor, care nu reușeam altfel să-l facem să vorbească) îi aducea întotdeauna în minte nenumărate situații în care, prin gesturi prompte, respectuoase și totuși insinuante, își lăsase imaginea întipărită pentru totdeauna în inima vreunei mândre sudiste, descoperind în același timp unde erau oștenii răzlețiți ai lui Jackson sau pe unde se putea trece râul prin vad.

Iar între ei stătea Hayley Delane, mult mai tânăr decât ceilalți și totuși părând, în asemenea situații, mai în vârstă încât am gândit în sinea mea: „Chiar dacă s-ar fi oprit la nouăsprezece ani, pe lângă el ei păreau niște prunci!“ Dar nu crescuse decât sub aspect moral. Din punct de vedere intelectual, erau cu toții la fel. Când a venit vorba despre ultima premieră de la teatrul Wallack sau când mama a încercat să facă aluzie la ultimul roman al autorului care scrisese Robert Elsmere (teoria ei era că, atâta timp cât o femeie era prezentă la o masă la care nu participau decât bărbați, era de datoria ei să întrețină conversația cu subiecte elevate), observațiile lui Delane n-au fost cu nimic mai presus de ale vecinilor lui – și era aproape sigur că nu citise romanul.

Doar atunci când se discutau probleme sociale: vreo problemă privind administrarea clubului, acte de caritate sau relația între „gentlemenii“ și restul comunității, Delane se evidenția imediat printre ei, nu pentru a se opune părerilor celorlalți, ci rămânând pe o poziție rezervată.

Obișnuia să asculte ce se vorbea, mângâind terierul surorii mele (care, sfidând orice protocol, sărea pe genunchii lui, la desert), cu o privire gravă, puțin absentă pe chipul serios; și chiar în clipa în care mama se gândea (știam bine c-o făcea) cât de plictisit era, zâmbetul lui mare se înfiripa, înveselindu-i gropițele, și spunea, cu destulă

modestie, pentru a scoate în evidență respectul ce-l purta celor mai în vârstă, și totuși exprimând păreri total independente:

— La urma urmei, ce contează cine face începutul? Important este ca treaba să fie făcută.

Și acesta era întotdeauna esențialul. Pentru toți ceilalți, inclusiv tatăl meu, ceea ce conta întotdeauna în diferite împrejurări era tocmai ceea ce părea pentru Delane cu totul lipsit de importanță: poziția celor care înființaseră comitetul sau conduceau acțiunea. Pentru Delane nu conta decât acțiunea în sine; dacă un lucru merita să fie făcut, spunea el în felul lui molcom, atunci trebuia făcut, indiferent cum, chiar dacă cei ce-l susțineau erau metodiști, congregaționaliști sau mai știu eu ce.

— Chiar dacă ar fi pușcăriași de la Sing-Sing, tot nu mi-ar păsa, afirma el, mângâind grumazul câinelui, așa cum îl văzusem făcând cu poneiul speriat al lui Byrne.

— Sau nebuni scăpați de la balamuc, așa cum sunt de obicei acești „reformiști“, adăugă tatăl meu, îndulcind remarca cu un zâmbet indulgent.

— Ei, îngână Delane, a cărei atenție scăzuse, cred că am ajuns și așa destul de departe.

— Mai ales cu punch-ul care, după cum văd, tocmai sosește, spuse și maiorul Detrancy simțindu-i în aer aroma.

Servirea punch-ului era pentru mama semnalul că trebuia să se retragă. Se ridică zâmbind sfios tuturor, în timp ce bărbații, cu toții în picioare, protestau din politețe, încercând să o rețină.

— Ne părăsiți ca să vă reîntoarceți la domnul Elsmere – ne faceți geloși pe el! spuse colonelul Ruscott, ajungând, plin de cavalerism, primul la ușă.

Și pe când i-o deschidea, tatăl meu spuse, cu un zâmbet indulgent ce-i apăruse din nou pe buze:

— O, soția mea are o mare pasiune pentru citit.

Apoi fu adus punch-ul.

IV

— Trebuie să recunoști, mă provocă doamna Delane, că Hayley este perfect.

Să nu vă imaginați că ați reușit s-o cunoașteți pe doamna Delane, așa cum nu a reușit nici Delane, și cum nu am reușit nici eu. Până acum v-am dezvăluit doar o parte sau, mai bine zis, un aspect al comportamentului ei; acela în timpul căruia, din anumite motive, Hayley devenise pentru ea un obstacol sau o povară. În perioadele dintre marile ei pasiuni, când altcineva trebuia să ocupe locul vacant în inima ei, soțul ei era întotdeauna reinstalat acolo; și, în aceste perioade, el și copiii erau subiectul ei principal de conversație. Dacă o întâlneai atunci pentru prima oară, o puteai lua drept cea mai desăvârșită soție și mamă și te întrebai dacă Hayley era vreodată neglijat; și nu greșeați prea mult presupunând că nu prea se întâmpla asta.

Numai că aceste perioade erau foarte rare și de obicei de scurtă durată; în celelalte perioade, soția fiind prinsă cu treburi în altă parte, Delane era acela care se ocupa de copii – băieți destul de mari și o fetiță mai mică. Uneori în asemenea ocazii – când doamna Delane era în străinătate sau la Newport –, Delane obișnuia să mă invite pentru câte o săptămână în vechea și liniștită casă de pe colinele din New Jersey, plină de portretele familiilor Hayley și Delane, de mobilă masivă de mahon și miros amestecat de lavandă și piele – pielea de la cizme, mănuși, geamantane – și toate celelalte miresme ce emanau din dulapurile și coridoarele unei case locuite de călăreți pasionați.

Când soția sa era acasă, nu părea niciodată să observe portretele de familie sau mobila cea veche. Leila încerca să-și uie originea ei regretabilă, manifestând un dispreț democratic pentru toți strămoșii, în general. „Cunosc destui pisălogi în carne și oase, fără să mai fie nevoie să-mi amintesc de cei care au murit“, spusese ea într-o zi când am întreat-o de numele unui strămoș cu chipul sever, cu platoșă și pieptar din piele, care atârna pe peretele din bibliotecă;

iar Delane, care se pricepea să-și ascundă sentimentele, făcu vesel cu ochiul spre copii, spunându-le parcă: „Acesta este adevăratul spirit american, dragii mei! Așa ar trebui să simțiți cu toții“.

Și probabil că observase totuși puțină iritare în privirea mea, pentru că seara, pe când stăteam lângă foc, după ce Leila se dusesse la culcare căscând, el privi spre chipul îmbrăcat în zale și spuse:

— Acesta este bătrânul Durward Hayley – prieten cu Sir Harry Vane cel Tânăr și cu toți din ceata lui. Am pe undeva niște scrisori interesante... Dar Leila are dreptate, să știi, adăugă el, cu loialitate.

— Când spune că n-o interesează?

— Când spune că tot trecutul este ceva stins de mult. Și chiar este stins de mult. Nu mai avem nevoie de el acum. Asta obișnuia să-mi spună mereu și individul acela ciudat din Washington.

— Care individ ciudat din Washington?

— O, un fel de colonist din pădurile Americii, care a fost extrem de bun cu mine pe când eram în spital... după Bull Run...

M-am îndreptat brusc. Era pentru prima oară când Delane vorbea despre viața lui din perioada războiului. Credeam că am prins adevăratul fir; dar nu era așa.

— Ați fost în spital la Washington?

— Da, un timp destul de îndelungat. Nu prea se știa mare lucru despre dezinfectarea rănilor pe vremea aceea... Dar Leila, reveni el cu încăpățănare, zâmbind... Leila are dreptate. Acum e mai bine. Gândește-te câte s-au făcut de atunci pentru a alina suferințele!

Și când spuse „suferințele“, liniile verticale de pe fruntea lui se adânciră atât de mult, de parcă ar fi simțit din nou durerea pricinuită de rana de odinioară.

— O, cred în progres la fel de mult ca și ea – cred că se va ajunge la o lume mai bună. Dacă n-ar fi așa...

Ridică din nou din umerii largi, se întinse alene spre tava de alături și pregăti un pahar de whisky cu sifon pentru mine.

— Dar războiul? Ați fost rănit la Bull Run?

— Da, și se uită la ceas. Dar acum trebuie să merg la culcare; am promis copiilor să-i duc la călărie mâine de dimineață, înainte de lecții, și trebuie să dorm șapte-opt ore, ca să mă simt în formă. Vezi, am început să îmbătrânesc. Să stingi luminile când vii sus.

Ei, era clar că nu voia să vorbească despre război.

Nu la multă vreme după aceea, doamna Delane apelă la mine, cerându-mi să depun mărturie pentru purtarea exemplară a lui Hayley. Se întorsese după ultima ei absență – o plimbare de șase săptămâni la Newport –, având un aer supus, trist, stingher. Pentru prima oară am văzut atunci, la colțurile gurii, acea cută în jos ce spunea că nu mai era tânără și care nu avea nimic de-a face cu lipsa vreunui dinte. „Cât de banală va arăta în câțiva ani“, am gândit eu nemilos.

— Perfect – e perfect, insistă ea; și apoi adăugă pe un ton plângător: Și totuși...

Am repetat și eu cu răceală:

— Și totuși?

— Cu copiii, de exemplu; el este totul pentru ei. M-a despărțit de propriii mei copii.

Vorbea pe jumătate în glumă, pe jumătate văitându-se. Și mă privi pe sub gene, adăugând:

— Și uneori este atât de dur.

— Delane?

— O, știam că n-o să mă crezi. Dar în afaceri – n-ai observat niciodată? Sau, mai degrabă, presupun că nu vrei să accepți ideea. Dar sunt perioade când este pur și simplu de neînduplecat.

Ne aflam în bibliotecă, și ea privi în sus la strămoșul îmbrăcat în zale.

— E la fel de dur ca ăsta, și arată spre platoșa de oțel.

— În nici un caz Delane, cel pe care-l știu eu, am murmurat eu, stingherit din pricina confidenței.

— A, crezi că-l cunoști? mă întrebă ea pe un ton puțin ironic; și apoi adăugă cu un aer de îndoială: Am spus întotdeauna că este un tată perfect – și i-a făcut și pe copii să creadă. Și totuși...

Chiar atunci intră Hayley, iar ea, abia schițând un zâmbet spre el, se retrase, ducându-se la copii.

Iar eu am gândit în sinea mea: „A început să îmbă- trânească; și ceva, la Newport, a făcut-o să înțeleagă acest lucru. Biata de ea!“

Delane părea la fel de preocupat ca și ea; dar nu spuse nimic în seara aceea până când nu plecă ea. Apoi mi se adresă brusc:

— Ascultă, ești bun prieten cu noi; vrei să mă ajuți să rezolv o problemă care-mi dă destulă bătaie de cap?

— Eu, domnule? am întrebat, surprins de acel „noi” pe care-l folosise și copleșit de o cerere atât de solemnă venită din partea unei persoane mai în vârstă.

El se strâmbă puțin.

— O, nu-mi spune „domnule”, nu acum, cel puțin.

Se opri puțin, apoi adăugă:

— Îmi amintești în felul acesta de diferența de vârstă dintre noi. Ei, tocmai de asta vreau să-ți vorbesc. Vreau părerea cuiva care nu a avut încă timp să-și formeze prejudecăți – asemenea majorității contemporanilor mei. De fapt, încerc s-o fac pe soția mea să înțeleagă că trebuie să-l luăm pe tatăl ei să vină să stea cu noi.

Faptul că, de uimire, rămăsesem cu gura căscată, era probabil vizibil, încât îl făcu să uite de supărare și să râdă ușor.

— Ei, da...

Eu rămăsesem mut. Tot New Yorkul știa ceea ce gândea Delane despre suavul lui socru. Se căsătorise cu Leila ignorându-i trecutul; dar lui Bill Gracy i s-a dat de înțeles, de la bun început, că nu va fi primit sub acoperișul lui Delane. Înmuiaș de suma frumușică de bani pe care o primea regulat, bătrânul domn obișnuia să spună, cu lacrimi în ochi, cunoștințelor apropiate, că el, personal, nu-și condamna ginerele. „Gusturile noastre diferă, asta-i tot; Hayley nu are suflet rău; pe cuvântul meu că nu.” Iar cunoscuții, mișcați de atâta generozitate, obișnuiau să bea în sănătatea lui Hayley când ciocneau cupa de șampanie cumpărată cu ultimii bani trimiși de el.

Cum stăteam încă fără să spun nimic, Delane începu să-mi explice:

— Cineva trebuie să aibă grijă de el, înțelegi... și cine altcineva s-o facă?

— Dar... am îngânat eu.

— Vrei să spui că întotdeauna a avut nevoie să aibă pe cineva care să-l îngrijească? Ei, am făcut și eu tot ce mi-a stat în puteri – în afară de faptul de a-l aduce aici. Pentru o bună bucată de timp, lucrul acesta a părut imposibil, am fost și eu de acord cu Leila. (Deci Leila fusese cea care-și alungase tatăl!) Dar acum, continuă Delane, e cu totul altceva. Bietul om a început să îmbătrânească: s-a

schimbat foarte mult în ultimul an. Și o lipitoare de femeie a pus mâna pe el și l-a amenințat că va redeschide niște vechi certuri în legătură cu cursele și nu mai știu ce. Dacă nu-l salvăm, se va duce la fund. E ultima lui șansă... își dă și el seama de asta. E speriat; și vrea să vină.

Eu tot nu spuneam nimic, iar Delane continuă:

— Poate că te întrebi ce rost au toate acestea. De ce nu-l lăsăm să doarmă așa cum și-a așternut! Dându-i o sumă de bani rezonabilă, bineînțeles. Ei, nu pot să-ți spun de ce... nu pot... simt doar că asta nu trebuie să se întâmple...

— Și doamna Delane?

— Ei, eu înțeleg punctul ei de vedere; copiii cresc; ei nu prea l-au cunoscut pe bunicul lor. Și să stai cu el în casă nu este ca și cum ai avea o bătrânică drăguță, cu bonetă, care croșetează toată ziua lângă foc. Lui Gracy îi trebuie spațiu; și nu va fi prea plăcut. Ea crede că mai întâi trebuie să ne gândim la copii. Dar nu sunt de aceeași părere. Lumea e urâtă; de ce să-i lăsăm pe copii să trăiască cu impresia că e o grădină cu flori? Să vadă și ei cum e... Și apoi... ezită, încurcat parcă... ei, o cunoști doar? Ei îi place societatea. Și de ce n-ar fi așa? Pare făcută special pentru viața în societate. Și acest lucru ne va izola, ne va împiedica să mai avem invitați. Și ei nu-i convine, deși nu vrea să admită că din cauza asta nu e de acord.

Deci, până la urmă o judeca pe soția pe care o mai adora încă! Începusem să înțeleg de ce avea un cap așa de mare și mișcările acelea largi și domoale. Exista ceva...

— Și ce propune doamna Delane?

El roși.

— O, mai mulți bani. Câteodată bănuiesc, spuse el cu glas scăzut, că ea își închipuie că vreau să-l aduc aici ca să nu-i dau mai mulți bani. Și nu vrea să înțeleagă că, având bani mai mulți, lucrurile s-ar precipita și mai mult.

Am roșit și eu la propriul meu gând. Oare ea nu înțelesese, cu adevărat? Nu perspicacitatea era tocmai aceea care o făcea să rămână pe poziție? Dacă tatăl ei era sortit să se ducă la fund, atunci de ce s-o mai lungească? Nu eram prea sigur că Delane nu

suspectase și el același lucru, și o lăsa să facă ce vrea. Aparent, nu exista nici o limită în ceea ce o lăsa el să facă.

— Dumneata n-o să ai niciodată prejudecăți, m-am aventurat eu, zâmbind.

— Poate că nu chiar prejudecăți, dar simt că mă duc tot mai în jos. Am și făcut-o. Dă-mi o mână de ajutor, te rog! și îmi zâmbi și el.

Eram încă la vârsta când te simți foarte sigur pe tine și, dacă aș fi avut mai mult timp la dispoziție, aș fi putut găsi cu ușurință o soluție. Dar într-un timp așa de scurt și sub privirile acelea triste, m-am simțit cu totul lipsit de experiență.

— Nu vrei să-mi spui exact ceea ce crezi? aproape că îmi reproșă Delane.

— O, nu-i adevărat... Încerc s-o fac, dar toată povestea are ceva așa de – așa de evanghelic în ea, am izbucnit eu... – pentru că în vremea aceea unii dintre noi începuseră să-i citească pe romancierii ruși.

— Serios? Foarte ciudat, pentru că eu cred că ideea mi-a parvenit împreună cu altele de la un bătrân păgân; individul despre care ți-am vorbit, care obișnuia să vină și să stea de vorbă cu mine, pe vremuri, la Washington.

Interesul îmi fu din nou stârnit.

— Individul acela din Washington era păgân?

— Ei, vreau să spun că nu mergea la biserică.

Delane mergea, luându-și cu regularitate copiii, în timp ce Leila dormea după pocherul din seara precedentă; și cânta imnurile cu glas puternic de bariton, întotdeauna cu un semiton mai jos.

Își dădu parcă seama că răspunsul lui mi se păruse nepotrivit și adăugă, neajutorat:

— Știi că nu sunt prea învățat: nu știu cum i se poate spune unei asemenea persoane. Apoi coborî glasul și adăugă: Mă îndoiesc că credea în Dumnezeu, ca noi toți. Deși m-a învățat ce înseamnă milostenia creștină.

— Trebuie să fi fost un om tare ciudat, dacă te-a impresionat astfel. Cum îl chema?

— Tocmai asta-i nenorocirea. Trebuie să-i fi auzit numele, dar eram tot timpul amețit din cauza febrei și nu mi-l pot aminti. Nici ce s-a întâmplat cu el după aceea, într-o zi nu a mai venit – asta-i tot ce-

mi amintesc. Și curând am plecat din nou și nu m-am mai gândit la el ani de zile. Apoi, într-o zi, aveam de rezolvat o problemă, care mă privea personal, și, pe cuvântul meu, mi-a apărut înaintea ochilor spunându-mi ce e bine și ce e rău! E ciudat că îmi apare astfel, după lungi perioade de timp; în momente cruciale, presupun.

Se încruntă, capul mare i se înclină, cu ochii privind în gol, urmărind parcă o viziune...

— Ei, și de data aceasta nu a mai apărut?

— Ba da! Și tocmai asta-i problema, că nu pot vedea lucrurile decât în felul lui. Și vreau alți ochi care să mă ajute.

Inima îmi bătea de emoție. Mă simțeam mic, lipsit de importanță, nelalocul meu, asemenea unui străin ce asistă la un schimb important de confidențe.

Am încercat să amân răspunsul, și în același timp să-mi satisfac o altă curiozitate:

— I-ați povestit vreodată doamnei Delane despre... el?

Delane se ridică și se întoarce să mă privească. Își înalță ușor sprâncenele stufoase, împinse în afară buza de jos și căzu din nou pe gânduri.

— Domnule, am spus eu răspunzând acelei priviri, eu cred în el.

Sângele îi năvăli în obraji negricioși. Se întoarce spre mine din nou și, timp de o clipă, o gropiță îi însenină chipul mohorât.

— Acesta este răspunsul dumitale?

Am dat din cap, cu inima bătându-mi să-mi sară din piept.

Delane se ridică, străbătu camera și se întoarce apoi, oprindu-se în fața mea.

— Pur și simplu s-a evaporat. Nici măcar nu i-am știut vreodată numele...

V

Delane avea dreptate; să-l ai pe Bill Gracy sub acoperișul tău nu era același lucru cu a găzdui o bătrânică drăguță. Am văzut urmările discuției pe care o avusesem cu el și am rămas mirat.

New Yorkul – New Yorkul cercului lui Delane – se situă fără șovăire de partea Leilei. Atitudinea societății față de băutură și de lipsa de onestitate era încă de neînduplecat: un bărbat care-și părăsea clubul se cufunda într-o prăpastie fără fund.

Cei câțiva care au considerat gestul lui Delane „destul de frumos” se grăbiseră să adauge: „Dar trebuia să-i fi luat bătrânului o casă, undeva într-un loc liniștit, la țară”. Bill Gracy, închis într-un loc liniștit la țară! Într-o săptămână ar fi dat foc tuturor vecinilor. El nu era omul care să fie ținut în frâu prin persoane interpuse; Delane înțelesese acest lucru și încerca să-i facă față.

Nimic din această întâmplare unică nu fusese mai ciudat, mai neașteptat și mai interesant decât felul cum domnul Gracy luase lucrurile. Înțelesese și el că, în situația lui, nu avea de ales.

— Trebuie să mă țină aici, pe cinstea mea; văd și eu asta. Un om periculos ca mine... nu poate prezenta nici o garanție! Hayley a înțeles asta de la început – e om de treabă, ginerele meu. Și nu s-a sfiit să mi-o spună. Zice: Nu pot avea încredere în dumneata, tată... mi-a spus-o în față. Pe cinstea mea, dacă mi-ar fi vorbit așa acum câțiva ani, nu știu ce s-ar fi întâmplat! Dar acum nu mai știu ce e cu mine... Trebuie să mă obișnuiesc să fiu tratat ca un copil... L-am iertat imediat, domnule – imediat!

Ochii lui frumoși se umplură de lacrimi și-și întinse mâna bătrână și moale, brăzdată de vine și pătată, peste masă, spre mine.

În izolarea virtuală impusă de prezența sa, eu eram unul dintre puținii prieteni cu care familia Delane se mai vedea. Știam că Leila îmi era recunoscătoare pentru că veneam; dar eu nu aveam nevoie de acest stimulent. Era suficient că puteam să-i fiu într-un fel de folos lui Delane. În primele luni a fost îngrozitor: dar în mod sigur el

își spunea în sinea lui: „Lucrurile se vor aranja încetul cu încetul“, și-și îndrepta spatele, înfruntând furtuna.

Dar lucrurile nu s-au aranjat; întruchipate în persoana lui Bill Gracy, ele continuau să rămână în stare de efervescentă. Grijă filială, mâncarea bună și odihna îl făcuseră să revină la o stare relativ bună; devenise exuberant, arogant și șiret. Din fericire, primul gest imprudent a declanșat revenirea bolii, care l-a alarmat și pe el. A văzut că puterile l-au lăsat și, îngrijorat de propria sa situație jalnică, s-a reîntors la refrenul de văicăreală. Dar nu era o fire pasivă. Într-un fel sau altul, trebuia să facă ceva, de obicei în detrimentul altcuiva.

Într-o zi o doamnă îmbrăcată șocant insistă să-l vadă, și întreaga casă răsună de acuzațiile ei. Leila nu era de acord ca la asemenea scene să asiste copiii și, când băieții veniră acasă, în vacanța de iarnă, îi trimise în Canada cu un însoțitor, iar ea plecă cu fetița în Florida. Delane, Gracy și cu mine am rămas singuri în fața curcanului de Crăciun și mă întrebam ce ar fi gândit ciudatul prieten de la Washington al lui Delane despre acest lucru. Domnul Gracy era într-o dispoziție lacrimogenă și-și revedea trecutul pe un ton povățuitor, nefăcând economie de detalii.

— La urma urmei, femeile și copiii m-au iubit întotdeauna, spuse el în concluzie, cu o lacrimă pe gene. Dar pentru tine și Leila am fost un blestem, știu asta, Hayley. Este singurul meu merit, cred – faptul că am înțeles asta! Ei, și acum, haideți să bem pentru noua viață pe care o voi începe... – și a ținut-o tot așa mai departe.

Într-o zi, la câteva luni după aceea, domnul Broad, patronul firmei, a trimis după mine; am fost surprins și puțin neliniștit din pricina acestui lucru, pentru că nu mi se întâmpla deseori să fiu chemat de augusta sa persoană.

— Domnul Delane apreciază în mod deosebit priceperea dumitale, începu el afabil.

M-am aplecat puțin, tulburat la gândul că ar putea fi o aluzie la promovarea mea; dar domnul Broad continuă:

— Știu că ești de mare folos familiei Delane. În ciuda diferenței de vârstă, întotdeauna vorbește despre dumneata ca despre un vechi prieten.

Speranțele unei promovări se spulberaseră, totuși nu regretam. Într-un fel, ceea ce-mi spunea era mai important. M-am înclinat din nou.

Domnul Broad părea stânjenit.

— Îl întâlnești des pe domnul William Gracy la ginerele lui?

— Locuiește acolo, am răspuns eu sec.

Domnul Broad oftă adânc.

— E un lucru frumos din partea lui Delane... dar își dă el oare seama de consecințe? Chiar și propria lui familie s-a aliat cu nevastă-sa. Poate că te miră că vorbesc așa de deschis... dar mi s-a cerut s-o fac... mi s-a sugerat...

— Dacă n-ar fi acolo, ar zăcea într-un șanț.

Domnul Broad oftă și mai adânc.

— O, e dificil... Ai putea să te întrebi de ce nu vorbesc chiar cu domnul Delane... dar totul e așa de delicat, și el este așa de puțin comunicativ. Mai există și diferite instituții... nu crezi totuși că ar trebui să se facă ceva?

Nu i-am răspuns nimic, iar el mi-a întins mâna și a spus încet:

— E o problemă strict confidențială... și a făcut un gest care însemna că pot să plec.

Iar eu am revenit la biroul meu, cu sentimentul că situația probabil că era într-adevăr gravă, dacă domnul Broad îi dăduse o asemenea ampolare încât mă consultase pe mine.

Pentru a nu-și mai face probleme, New Yorkul hotărî în cele din urmă să-l socotească pe Hayley Delane „ciudat”. Și astfel, amândoi nebunii conviețuiau de minune sub acoperișul său; nu-i de mirare că biata Leila socotea casa de nelocuit! Și această opinie, care se răspândea ca de obicei cu o misterioasă și tainică rapiditate, mă pregătea pentru ceea ce avea să urmeze.

Într-o zi, în vremea vacanței de Paște, am mers să iau masa la familia Delane și, găsindu-mi gazda singură cu bătrânul Gracy, am tras concluzia că Leila plecase din nou cu copiii. Și așa și era: era plecată de o săptămână și tocmai trimisese o scrisoare soțului ei, spunându-i că se imbarcă împreună cu fetița, din Montreal. Băieții urmau să fie trimiși înapoi la Groton, cu un om de încredere. Nu mai adăuga nimic altceva, pentru că nu dorea să spună lucruri urâte

despre ceea ce și propria lui familie recunoscuse, ca și ea, a fi un gest de generozitate nelalocul lui. El știa cât de tulburată era ea de încercarea la care fusese supusă și-i înțelegea dorința de a sta un timp departe...

Îl părăsise.

Asemenea evenimente nu erau în vremea aceea atât de obișnuite cum au devenit mai târziu; dar mă îndoiesc că, pentru un om ca Delane, lovitura ar fi fost vreodată ușoară. Seara aceea a fost, neîndoielnic, cea mai sumbră pe care am petrecut-o vreodată în compania lui. Am avut aceeași impresie cu cea din ziua în care fusese pedepsit Bolton Byrne: sentimentul că lui Delane nu-i păsa câtuși de puțin de ce spune lumea. Faptul că-și dădea seama că toți erau de partea soției sale, cred că nu-l afecta deloc; și nici părerea ei despre comportamentul lui – și acest lucru m-a frapat. Ceea ce-l durea cu adevărat, cum aveam să descopăr mai apoi, era singurătatea. Îi ducea dorul, voia ca ea să se întoarcă – prezența ei trivială, enervantă, era singurul lucru de pe lume de care nu se putea lipsi. Dar când mi-a spus ce făcuse ea, nu mai adăugă decât:

— Nu văd nici o soluție; fiecare dintre noi are dreptul la propriile lui opinii.

L-am privit din nou mirat. Parcă altcineva vorbea în locul lui, și eram gata să-i spun: „Asta ar fi spus vechiul dumitale prieten din Washington?” Dar în ușa sufrageriei, unde mai întârziem încă, apărură lângă noi chipul congestionat, răvășit al domnului Gracy.

— Ascultă, Hayley, ce se aude cu jocul nostru? Dacă sunt trimis la culcare la zece, ca un copil neascultător, ai putea cel puțin să faci un pocher cu mine mai întâi. Și-mi făcu cu ochiul pe când treceam în bibliotecă, adăugând încet, cu glasul răgușit: Dacă are impresia că o să mă dirijeze el pe mine, cu sila, se înșală. Legăturile de sânge înseamnă cu totul altceva; acum că ea a plecat, să fiu al naibii dacă o să înghit să mă mai dirijeze cineva.

Acea amenințare a fost ultima izbucnire a firii neînduplecate a domnului Gracy. Gestul sfidător care o însoțise s-a terminat cu o pleurezie gravă. Delane îl îngriji pe bătrân cu o răbdare nemărginită, iar acesta ieși din criză slăbit, sfrijit, fără nici un fir castaniu în puținul lui păr devenit complet alb, fără să-i mai rămână nimic altceva din vechea lui personalitate, în afară de un inofensiv chef de vorbă.

Delane îl învăță să dea pasențe, și acum obișnuia să stea ore în șir în bibliotecă, lângă foc, bătându-și capul cu cărțile de joc sau vorbind cu papagalul copiilor, pe care-l hrănea și-l îngrijea cu o impresionantă răbdare. Își umplea o mare parte din timp colecționând timbre pentru nepotul său cel mic, iar atitudinea sa tot mai binevoitoare și umorul îi făcură pe servitori să-l îndrăgească într-atât, încât o servitoare de încredere a trebuit să fie dată afară pentru că îi aducea pe furiș cocteiluri în camera lui. În zilele frumoase când Delane venea acasă mai devreme de la bancă, îl lua la câte o plimbare scurtă; într-o zi, plimbându-mă întâmplător în urma lor pe Fifth Avenue, am observat că umerii lați ai bărbatului mai tânăr începuseră să se încovoie ca ai celui alt, și pasul lui era mai puțin ușor decât mersul târșăit, dar sprinten al lui Bill Gracy. Arătau ca doi bătrâni care-și fac plimbarea zilnică pe partea însorită a străzii. Bill Gracy nu mai reprezenta un pericol pentru societate, iar Leila s-ar fi putut întoarce acasă. Dar am înțeles de la Delane că era încă în străinătate cu fiica sa.

Lumea se obișnuiește repede cu orice lucru care i se impune fără prea multe explicații. Am observat că Delane nu dădea niciodată explicații; marea lui putere stătea tocmai în această trăsătură negativă. Probabil că nu își dădea bine seama că oamenii începuseră să spună: „Bietul Gracy – cel puțin își trăiește și el decent ultimele zile. Era lucrul cel mai nimerit pe care putea să-l facă Hayley – iar nevastă-sa ar trebui să vină acasă și să ducă greul alături de el“. Dar lui îi păsa așa de puțin de ce spunea lumea, încât nici nu observă când lumea își schimbă atitudinea. Nu dorea nimic altceva decât ca Leila să se întoarcă acasă; îi era din ce în ce mai tare dor de ea și de fetiță; dar la el nu exista cuvântul „trebuie“.

Și iată că într-o zi ea s-a întors. Absența o întinerise, avea toalete noi și elegante... și făcuse cunoștință cu un încântător nobil italian, care trebuia să sosească la New York cu următorul vapor... era gata să-și ierte soțul, să fie îngăduitoare, și chiar iubitoare. Delane, cu firea lui de o uimitoare simplitate, luă lucrurile așa cum erau; efectul întoarcerii ei a fost de a-l face să aibă senzația că într-un fel greșise și era dornic să soarbă cât mai pe îndelete nectarul iertării. Din fericire pentru propria ei popularitate, Leila ajunsese la timp pentru a

alina ultimele clipe ale tatălui ei. Domnul Gracy era acum un biet bătrân liniștit, iar Leila obișnuia să-l scoată regulat la plimbare cu trăsura și să refuze invitațiile plicticoase, „pentru că trebuia să stea cu tatăl ei”. La urma urmei, spunea lumea, nu era chiar așa de lipsită de inimă. Și soțul ei gândea la fel, și triumfa cu convingere. În vremea aceea viața familiei Delane, deși plină de melancolie, avea ceva idilic; mare păcat că bătrânul Gracy nu a putut fi ținut în viață mai mult, pentru că prezența sa unise în mod miraculos căminul pe care odată îl dezbinase. Dar el n-avea cum să știa acest lucru, pentru că, din starea aceea de euforică senilitate, intrase în comă și murise. La funeralii participă tot New Yorkul, iar voaleta de crep a Leilei a avut exact lungimea potrivită – un lucru extrem de important în vremea aceea.

Viața reușește să depășească și împlinirile, și eșecurile. Și, într-un timp mai scurt decât se putea crede într-o lume ce înainta într-un ritm lent, criza familiei Delane luase sfârșit și fusese uitată. Nimic nu părea schimbat în atitudinea reciprocă dintre soț și soție, sau în cea a micului lor grup față de cuplu. Dacă se întâmplase ceva, atunci nu fusese decât faptul că Leila câștigase stima oamenilor prin asiduitatea cu care își îngrijise tatăl; deși, ca un cronicar fidel ce eram, trebuie să adaug că, parțial, își știrbise din acest avantaj începând un flirt cu nobilul italian înainte de a renunța la hainele cernite. Și, în asemenea situații, New Yorkul își spunea întotdeauna părerea.

În ceea ce-l privea pe Hayley Delane, el ieșise din această încercare mai îmbătrânit, mai împovărat, mai adus de spate, dar altfel neschimbat. Nu sunt sigur că altcineva în afară de mine înțelesese că pentru el fusese cu adevărat o încercare. Dar eu îmi păstram convingerea. Întoarcerea soției sale îl făcuse să redevină acel domn în vârstă ce juca cărți, mergea la petreceri și la curse; dar eu văzusem apele despărțindu-se și roca de granit tășnind dintre ele. De două ori se întâmplase acest lucru, și de fiecare dată ca urmare a unor temeieri neînțelese de cei alături de care trăia. Aproape orice om poate împărtăși o idee acceptată de alții, dar Hayley Delane susținea lucruri pe care prietenii lui nu le puteau înțelege și o făcea din motive pe care nu le putea explica. Marea enigmă continua să existe.

Și oare există pentru mine și astăzi? Uneori, mergând spre oraș, de la banca unde la rândul-mi am devenit un chip familiar, privesc prin gardul cimitirului Trinity, cuprins de mirare. Zace acolo de mai bine de zece ani; soția lui s-a căsătorit cu rectorul unei universități din vest, care începuse să capete faimă, și a devenit cultă și pedantă; copiii erau fiecare la casa lui. Dar rămăsese oare secretul bătrânului Delane îngropat odată cu el, sau l-am descoperit eu împreună cu el?

Îmi amintesc că era într-o duminică după-amiaza, nu la mult timp după sfârșitul lui Bill Gracy. Nu plecasem din oraș la sfârșitul săptămânii și, după o plimbare lungă prin Central Park, în amurgul înghețat, m-am întors în micul meu apartament. Spre surprinderea mea am văzut în hol haina mare și pălăria înaltă a lui Hayley Delane. Obişnuia să vină la mine din când în când, dar de cele mai multe ori în drum spre casă de la vreo petrecere unde se întâmpla să ne fi întâlnit; și am fost destul de surprins de apariția lui la ora aceea, duminica. Dar el mă privi netulburat, ridicându-și ochii de pe ziar.

— Nu te așteptai la o vizită, duminica. De fapt, nu prea aveam ce face. Am vrut să merg la țară, ca de obicei, dar e un mare concert, sau așa ceva, și Leila are bilete pentru după-amiază; și mai e și invitația din seara asta la Alstrop. Așa că am venit pe aici să-mi mai treacă timpul. Ce altceva poți să faci duminica după-amiază?

Iată-l, deci, pe același vechi prieten Delane, gata ca toți cei din cercul său să-și umple o oră în care nu juca pocher! Eram bucuros că mă alesese pe mine ca o posibilă alternativă și i-am spus-o râzând. A râs și el – eram ca niște frați – și mi-a spus că nu-l deranja dacă-mi citeam cele câteva scrisori care sosiseră în lipsa mea.

— Dumnezeu! – cum se mai năpustesc asupra ta când ești tânăr! chicoti el.

Eu tocmai deschiseseam plicul și mă uitam peste scrisori, când am auzit în spatele meu o exclamație.

— Pe cinstea mea – iată-l! strigă Hayley Delane.

M-am întors să văd despre ce era vorba.

Luase în mână o carte – un gest neobișnuit, dar care-i venea la îndemână, pentru că presupun că terminase de citit toate ziarele. Îmi întinse volumul fără o vorbă, cu arătătorul fixat pe prima pagină, deschisă; fața lui negricioasă radia, plină de strălucire, iar mâna îi

tremura puțin. Pagina spre care arăta cu degetul avea o gravură reprezentând portretul unui bărbat.

— El este – aș putea recunoaște hainele alea vechi, oricând și oriunde, exulta Delane, nemaiputând sta locului.

Am luat cartea, m-am uitat mai întâi la portret și apoi la prietenul meu.

— Amicul dumitale din Washington?

El dădu din cap, copleșit de emoție.

— Insul despre care ți-am vorbit deseori – da!

N-am să uit niciodată felul în care zâmbetul i se răspândi pe față, ajungându-i până la gropițe. Părea că în- tregu-i chip era presărat cu gropițe. Privirea îi devenise absentă, ca și cum ar fi întrezărit lucruri ce nu puteau fi de obicei văzute. În cele din urmă se întoarse spre mine:

— Cum naiba a reușit tipul să-și pună portretul într-o carte? A scris cineva despre el?

Curiozitatea lui domoală se trezise și el întinse mâna după volum. Dar nu i l-am dat.

— O mulțime de oameni au scris despre el; dar cartea asta este scrisă chiar de el.

— Vrei să spui că a scris-o el? zâmbi el neîncrezător. Cum, doar bietul om n-avea pic de învățătură!

— Poate că avea mai multă decât credeai dumneata. Lasă-mi puțin cartea să-ți citesc ceva din ea.

El făcu semn că este de acord, deși mi-am dat seama că, văzând textul tipărit, elanul îi pierise.

— Ce fel de lucruri scria?

— Lucruri pentru dumneata. Ascultă.

S-a așezat din nou în fotoliu, chinuindu-se să-și compună o mină atentă; m-am așezat și eu, și am început:

*O vedenie pe câmpul de luptă, în zorii vineți și tulburi;
leșisem devreme din cort, neputând să mai dorm
Și pășeam liniștit în boarea proaspătă și rece
spre corturile ambulanței,
Zăresc pe brancarde întinse trei trupuri, lăsate acolo, în
singurătate,*

*Peste fiecare era aruncată o pătură mare, întunecată,
O pătură grea, cenușie, făcută s-acopere bine, s-acopere tot.*

*Curios, mă opresc lângă ei în picioare, tăcut,
Apoi cu blândețe ridic doar un colț din pătura aceea,
cât doar chipul să-i văd, chipul celui dintâi, mai de-aproape;
Cine ești, omule vârstnic? Atât de slab, de groaznic
cu părul tău alb și cu ochii ieșiți din orbite?
Cine ești, tovarășe iubit?
Pe urmă și la al doilea trec – dar tu cine ești?
băiețaș, dragul meu băiețaș?
Cine ești cu obrajii tăi înfloriți?*

*Și trec la al treilea – un obraz nici de copil,
nici de bătrân, liniștit și frumos
ca un chip alb-gălbui de ivoriu;
Pe tine cred că te cunosc – cred că
obrazul acesta e chipul Mântuitorului însuși.
Mort divin, frate cu toți, care aici ai fost răpus încă o dată.¹*

Am așezat cartea deschisă pe genunchi și am aruncat o privire spre Delane. Chipul îi era total inexpressiv, dar se putea totuși ghici efortul pe care-l făcea ca să pară atent. Nu-l impresionase deloc. În mod sigur, era o distanță prea mare între momentul în care el și poezia engleză se despărțiseră, și această formă nouă și stranie pe care o luase poezia între timp. Trebuia să găsesc ceva care să aducă lucrurile pe vechiul făgaș, pentru a arunca o punte peste acest spațiu necunoscut.

*Pe câmp, într-o noapte de veghe am stat
Când tu, al meu fiu și tovarăș, lângă mine-ai căzut...*

Versul curgea mai departe murmurat, înăbușit, stăruitor; gâtul mi se strânsese, ochii mi se încețoșaseră. Și, pe când glasul meu rostea ultimul vers, mi-am spus: „Acum retrăiește totul, vede din nou totul – aflând pentru prima oară că și altcineva văzuse totul cu aceiași ochi ca și el“.

Delane se mișcă neliniștit în scaun și-și schimbă picioarele încrucișate. O mână mângâia absent dunga pantalonilor călcați cu grijă. Chipul îi rămânea însă inexpressiv. Nu fusese încă aruncată o punte între Elegia lui Gray și această revărsare armonioasă, greu de înțeles. Dar nu m-am lăsat descurajat. Nu trebuia să mă aștept să fie mișcat de aceste versuri – nu chiar de la început – decât prin cea mai personală, mai intimă chemare. Am lăsat „Moartea-i frumoasă și-aduce alinare“, unde mi se deschisese din nou cartea, și am căutat altă pagină. Delane se rezemă pe spate resemnat.

*Purtând bandaje, apă și feșe,
Pornit-am grăbit spre răniți...*

Am citit până la capăt. Apoi am închis cartea și mi-am ridicat privirea spre el. Delane nu spunea nimic, ci stătea cu mâinile mari încleștate pe brațele scaunului și cu capul ușor înclinat în față. Pleoapele-i erau plecate reverențios, am gândit eu. Și inima mea bătea cu emoție și respect; nu trăisem niciodată până atunci, așa cum trăisem în clipa aceea, versurile acelea de atâtea ori citite.

În cele din urmă spuse cu un glas plin de sfială:

— Chiar el a scris asta?

— Da, probabil chiar în perioada când vă întâlneați.

Delane continua să mediteze; apoi întrebă, și mai sfios:

— Și cum numești dumneata... ă... asta?

— Cum? Poezie... vers alb, desigur... Știi, a fost inițiatorul unor noi modalități de exprimare în versuri...

— Noi modalități de exprimare în versuri? repetă Delane cu glas pierdut.

Se ridică în felul lui greoi, dar nu veni să ia cartea de la mine. Și am citit pe fața lui simptomele apropiatei plecări.

— Ei, îmi pare bine că i-am văzut poza după atâția ani, spuse; iar în prag se întoarse să întrebe: Apropo, cum îl chema?

Când i-am spus, i-a repetat numele, zâmbind și savu- rându-l pe-ndelete.

— Da, ăsta era. Bătrânul Walt – așa obișnuiau să-i spună toți. A fost un tip nemaipomenit: n-o să-l uit niciodată. Cu toate că aș fi

dorit, adăugă el cu un blând reproș în glas, să nu-mi fi spus că a scris aiurelile astea.

¹„În zori pe câmpul de luptă“ de Walt Whitman (1819–1892) – poet american, care în perioada Războiului Civil a fost prezent pe front și în spitalele din spatele frontului, unde a fost cunoscut sub numele de „alinătorul de dureri“.

ZIUA DE ANUL NOU

(Anii şaptezeci)

„Ea s-a comportat urât întotdeauna... Obişnuiau să se întâlnească la hotelul de pe Fifth Avenue“, spuse mama, de parcă acest lucru s-ar fi adăugat celorlalte delictе ale cuplului al cărui trecut îl dezvăluia. Ochelarii îi alunecară pe nas, cum stătea aplecată deasupra împletiturii, şi scotea cuvintele cu un sâsâit care ar fi putut străpunge păturica albă de copil la care lucrau neobositele ei degete. (Era ceva obişnuit la mama să fie întotdeauna angajată în acte caritabile, în timp ce din gură îi ieşeau cuvinte nu prea dulci.)

„Obişnuiau să se întâlnească la hotelul de pe Fifth Avenue.“ Cât de bine caracteriza precizia acestei remarci New Yorkul de altădată! Cu o generaţie mai târziu, re-ferindu-se la o legătură asemănătoare celei dintre Lizzie Hazeldean şi Henry Prest, lumea ar fi spus: „Se întâlneau la hoteluri...“; iar astăzi, cine altcineva, în afară de vreo fată bătrână şi demodată, hrănindu-se încă din veninul ce-i otrăvise tinereţea, ar fi pierdut timpul cu stabilirea unor asemenea topografii?

Viaţa a devenit prea telegrafică pentru a îngădui curiozităţii să întârzie asupra unor asemenea amănunte ale relaţiilor sentimentale; aşa cum mormăise, deasupra superbului său serviciu de porţelan, bătrânul Sillerton Jackson, ca răspuns la ceea ce spusese mama:

— La hotelul de pe Fifth Avenue? Astăzi ar putea să se întâlnească şi în mijlocul bulevardului, şi tot nu i-ar păsa nimănui.

Dar ce rază de lumină aruncase brusc această remarcă muşcătoare a mamei asupra unui incident nebăgat în seamă din vremea copilăriei mele!

Hotelul de pe Fifth Avenue... doamna Hazeldean şi Henry Prest... asocierea acestor nume făcuse ca remarcă ei muşcătoare să se concentreze asupra unui singur punct din mintea mea, ca lumina unui reflector oprit brusc din mişcarea lui rotitoare, aţintit într-un loc unde puteai observa imagini nefiresc de vii şi strălucitoare pe care le scotea la iveală.

Pe vremea aceea aveam vreo doisprezece ani şi venisem acasă în vacanţă. Mama mamei mele, bunica Parrett, mai locuia încă în

casa din Strada 23 pe care bunicul o construise în tinerețe, când lumea se îngrozea pur și simplu la gândul de a locui la nord de Union Square – vremuri pe care bunica și părinții mei le priveau cu o neîncredere glumeață, cu cât treceau anii și noile locuințe avansau cu pași siguri spre Central Park, lăsându-ne pe noi în ceea ce, în anii când eu mai eram încă la școală, devenise deja o zonă mohorâtă, între aristocrația la sud și îmbogățiții la nord.

Chiar și atunci moda se schimba repede la New York, și memoria mea infantilă abia dacă mai reținea perioada când bunica, îmbrăcată în dantele, volane și moar foșnitor, primea invitații de Anul Nou, împreună cu cele două frumoase fiice căsătorite. În ceea ce-l privește pe bătrânul Sillerton Jackson, care, odată ce un obicei nu mai era la modă, se comporta de parcă n-ar fi auzit niciodată de el, acesta susținea cu fermitate că petrecerea de Anul Nou nu fusese niciodată luată în serios decât de familiile ce descindeau din olandezi, și că din acest motiv doamna Henry van Luyden continuase să facă acest lucru, nu cu prea multă tragere de inimă e-adevărat, și cam stingherită, mult timp după ce prietenii ei își închideau ușile pe întâi ianuarie; și că această dată fusese aleasă pentru petrecerile în afara orașului, care sunt atât de des folosite ca pretext pentru a nu răspunde la invitațiile familiilor mai puțin mondene.

Bunica bineînțelea că nu mai primea. Dar i s-ar fi părut un lucru teribil de nepotrivit să plece din oraș iarna, mai ales acum când casele din New York erau bine încălzite de noile radiatoare cu aer cald și luminate în întregime de candelabrele cu gaz. Nu, mulțumesc – nu mai era nevoie de ierni la țară pentru generația degerată ce purtase sandale de mătase și rochii decoltate de tafta, pentru generația ce crescuse în case neluminate și neîncălzite care se îmbarca pentru a muri în Italia, atunci când nu mai putea înfrunta viața din New York! Deci bunica, asemenea majorității celor de vârsta ei, rămânea în oraș pe întâi ianuarie și sărbătorea Anul Nou printr-o petrecere în familie, un fel de continuare a Crăciunului – pentru noi, cei mici, absența cadourilor și a budincii de prune făcea ca petrecerea să pară doar o copie palidă a festinului de Crăciun.

Și totuși această zi era bine-venită, ca un pretext legal pentru a mânca bine, a trândăvi și a privi afară pe fereastră: un obicei

olandez, practicat încă destul de des, în lumea bună newyorkeză. Numai că în ziua aceea nu ne așezaserăm la geam, de unde era așa de amuzant să-i vezi pe bărbați agitându-se caraghios, cu cravatele de seară abia zărindu-se de sub gulerile paltoanelor, în timp ce tot ieșeau sau intrau în casele cu frontoane ciocolatii pentru vizitele de rigoare. Mai stăteam încă liniștiți în jurul mesei, când un servitor se năpusti înăuntru ca să ne spună că hotelul de pe Fifth Avenue luase foc.

O, atunci a început distracția – și ce mai distracție a fost! Pentru că bunica avea casa chiar în fața monumentalului edificiu de marmură albă, pe care îl asociaz cu covoare pufoase și miros puternic de cărbune și cafea – știute din acele prilejuri când mi se cerea „să-i trec pragul“ după vreun curier sau ca să cumpăr ziarul de seară pentru cineva din familie.

Hotelul, deși avea o înfățișare sobră, nu mai era modern. Nimeni, din câte îmi aduc aminte, nu cunoscuse niciodată vreo persoană care să meargă acolo; era de obicei frecventat de „politicieni“ și de „oameni din vest“, două categorii pe care mama, după felul cum le pronunța, părea întotdeauna să le desconsidere, așezându-le în rând cu incultii și criminalii.

Dar chiar din acest motiv mi se părea mai grozavă distracția adusă de calamitatea cu pricina; căci nu urmăriserăm noi de peste drum, amuzați, în acea dimineață, sosirea florilor și a torturilor de înghețată supraetajate, pentru petrecerea de Anul Nou? Evenimentul era sărbătorit de toată lumea. Toate doamnele care erau „găzduite“ la hotel urmau să facă primirile împreună, în saloanele somptuos decorate cu perdele dantelate și încărcate de candelabre, iar domnii, cu părul lung, barbișon și mănuși albe, începuseră să se grăbească de la ora două spre locul unde avea loc petrecerea. Iar acum, grație acestei întâmplări bine-venite, urma să avem plăcerea nu numai de a vedea brigada pompierilor în acțiune (bucuria cea mai mare a copiilor newyorkezi), dar și de a urmări retragerea precipitată a doamnelor și a invitaților lor, croindu-și cu greu drum prin fum, în ținută de gală. Gândul că focul ar putea fi periculos nu micșora plăcerea așteptării. Clădirea era solidă; invincibila brigadă a pompierilor din New York sosise, sclipind în alămurile lustruite și coifurile strălucitoare, călare pe cai argintii; iar vărul meu cel înalt,

Hubert Wesson, care alergase până acolo când se dăduse prima alarmă, se întorsese imediat ca să ne spună că pericolul trecuse, deși cele două etaje inferioare erau așa de pline de fum și de apă, încât cei dinăuntru trebuiau să fie mutați la alte hoteluri. Ce altceva putea un băiețaș ca mine să vadă în toate astea decât un amuzament copios?

Cei mai în vârstă, liniștiți că nu mai e nici un pericol, se aflau în aceeași stare de spirit. Și cum stăteau în spatele nostru la fereastră și se uitau peste capetele noastre, puteam auzi chicotele și aluziile lor ironice.

— O, draga mea, ia uită-te – ies cu toții! Doamnele ce țin morțiș să sărbătorească Anul Nou! Decoltate și fără mâneci în plină zi, toate! Vai, și cea grasă cu trandafiri de hârtie prinși în păr... sunt chiar de hârtie... probabil de pe torturile de înghețată! Vai, vai, vai!

Mătușa Sabina Wesson a trebuit chiar să-și ducă batista dantelată la gură, în timp ce trupul ei voinic, înveșmântat în poplin, se zguduia de râs.

— Ei, draga mea, îi reaminti blajin bunica, în tinerețe purtam rochii decoltate toată ziua și tot anul.

Dar nimeni nu o asculta. Verișoara mea Kate, care obișnuia s-o imite pe mătușa Sabina, mă strângea de braț, copleșită de o veselie fără margini.

— Ia te uită cum aleargă! Saloanele trebuie să fie pline de fum. O, dar cea de colo e și mai caraghioasă; cea cu pene mari în păr! Bunico, dumneata purtai pene în păr ziua? O, să nu-mi spui că purtai! Și cea cu colierul de diamante! Și toți bărbații cu cravate albe! Purta și bunicul cravată albă la două după-amiaza?

Kate era o ființă căreia nu-i păsa de nimic și se prefăcea că nu observă fruntea ușor încruntată a bunicii.

— Ei, dar la Paris se poartă și astăzi la nunți – haine de seară și cravate albe, spuse Sillerton Jackson, autoritar. Când Minnie Transome din Charleston s-a căsătorit la biserica Madeleine cu ducele de...

Dar nu-l asculta nimeni nici măcar pe Sillerton Jackson. Deodată, cineva exclamă:

— O, iată fugind din hotel o doamnă care nu este în rochie de seară!

Exclamația a făcut ca toți ochii să se întoarcă spre persoana indicată, care tocmai ajunsese în prag; și cineva adăugă cu un glas straniu:

— Ei, parcă seamănă cu Lizzie Hazeldean...

Urmă o liniște mormântală. Doamna care nu era în rochie de seară se opri. Cum stătea în prag, cu voaleta ridicată, era chiar cu fața spre fereastra noastră. Avea o rochie sobră și simplă – aproape exagerat de simplă; într-o clipă își duse mâna la voaleta strânsă și și-o lăsă peste față. Dar ochii mei tineri vedeau bine și departe; și în acel foarte scurt interval, am avut o revelație. Chiar era frumoasă – sau era doar o ființă deosebită? Am fost zguduit văzând ovalul acela mic și palid, cu sprâncene negre trasate cu o mână sigură, buzele acelea făcute să suradă, strânse acum din cauza spaimei; și îmi păru că acel ceva misterios, copleșitor, ascuns și persistent care sălășluiește și freamătă în subconștientul unui băiețel apăruse deodată în mine... Dar de îndată ce săgeata lui mă atinse, voaleta ei coborî.

— Dar este într-adevăr Lizzie Hazeldean! exclamă mătușa Sabina.

Încetase să mai râdă, și batista mototolită îi scăpă jos.

— Lizzie – Lizzie?

Numele fu repetat deasupra capului meu pe diferite tonuri, ce însemnau dezaprobare, consternare, malițiozitate doar pe jumătate ascunsă.

Lizzie Hazeldean? Fugind din hotelul de pe Fifth Avenue în ziua de Anul Nou împreună cu femeile acelea împopoțonate? Dar, pentru Dumnezeu, ce căuta ea acolo? Nu, ce absurditate! Era imposibil...

— Iată-l și pe Henry Prest cu ea, șopti mătușa Sabina, cu glas repezit.

— Cu ea? bâigui cineva; urmat de un „Vai!” din partea mamei.

Bărbații din familie nu spuneau nimic, dar am văzut chipul uimit al lui Hubert Wesson înroșindu-se. Henry Prest! Hubert ne plictisea întotdeauna pe noi, băieții, cu Henry Prest al lui! Așa ar fi dorit Hubert să fie la treizeci de ani: în ochii lui, Henry Prest întruchipa toate calitățile masculine. Căsătorit? Nu, mulțumesc! Acest gen de om nu era făcut pentru jugul vieții de familie; era prea mare amator de a fi în compania doamnelor, cum sugera Hubert, cu zâmbetul lui

afectat de licean; și era bine făcut, bogat, independent – practica toate sporturile, era un bun călăreț, bun țințaș, bun navigator (avea și certificat de pilot și-și pilota propriul iaht, a cărui cabină era plină de trofee); dădea cele mai plăcute petreceri, în cadru intim, niciodată cu mai mult de șase invitați și cu trabucuri care erau mai grozave decât cele ale bătrânului Beaufort; se purta teribil de politicos cu cei mai tineri, inclusiv cu cei de vârsta lui Hubert – pe scurt, toate laolaltă reprezentau suma calităților spirituale și fizice care formau, pentru un puști ca Hubert, acel om enigmatic și irezistibil, omul de societate. „Exact omul“, conclusea el întotdeauna solemn, „la care m-aș duce fără să șovăi dacă aș intra în vreo încurcătură despre care n-aș vrea să afle familia“; iar nouă ne îngheța sângele la gândul, deloc neplăcut, că dragul de Hubert s-ar putea vreodată pomeni într-o asemenea incredibilă situație.

Îmi părea rău că-mi scăpase de sub priviri o asemenea figură legendară, dar fusesem furat de apariția doamnei, și acum era prea târziu, pentru că cei doi se pierduseră în mulțime.

Grupul de la fereastră continua să păstreze o tăcere jenată. Păreau aproape înspăimântați; dar ceea ce m-a șocat încă și mai mult a fost faptul că nici unul din ei nu părea surprins. Chiar și pentru mintea mea de copil era clar că ceea ce tocmai văzuseră era confirmarea unui lucru la care se așteptau de mult. În cele din urmă, unul dintre unchii mei scoase o fluierătură, fiind imediat săgetat de o privire severă din partea soției sale, și apoi mormăi: „Fir-aș al naibii“; un alt unchi începu să povestească, fără ca nimeni să-l asculte, ceva despre un incendiu la care asistase în tinerețe; iar mama îmi spuse deodată, sever:

— Acum ar trebui să fii acasă, să-ți faci lecțiile – ești doar băiat mare! o remarcă atât de nepotrivită, încât nu făcu altceva decât să scoată la iveală agitația de care era cuprinsă.

— Nu pot să cred una ca asta, spuse bunica, cu glas coborât, ca un fel de avertisment, protest, apel la rațiune, și l-am văzut pe Hubert aruncându-i o privire plină de recunoștință.

Dar nimeni n-o luă în seamă: toți ochii priveau încă, încordați, pe fereastră. Trăsuri închiriate, cu cai îmbrăcați în albastru cum se obișnuia mai de mult, erau trase să-i ia pe eleganții oaspeți ai hotelului, puși pe fugă; pentru că era o zi foarte friguroasă, luminată

de acel soare cu dinți al New Yorkului care părea să trimită țurțuri de gheață, nu raze. Și, în acele antice vehicule, doamnele, recăpătându-și acum sângele rece, erau îngrămădite una peste alta împreună cu tot felul de boccele, în timp ce vizitatorii lor, cu mănuși din piele de ied (asemenea lepurelui Alb – jubilă Kate) dispăreau și apăreau din nou în prag, înaintând galant în urma lor și clătinându-se sub povara bagajelor, poșetelor, coliviilor, cățeilor și a gâteliilor puse claie peste grămadă. Dar nimeni – nici măcar eu, un băiețandru acolo – dintre cei care stăteau la fereastra bunicii nu acorda nici cea mai mică atenție acestor lucruri. Gândul tuturor urmărea cu nesaț, tăcut și tăinuit, mișcările celor doi care, în mod vădit, nu aveau nici o legătură cu ceilalți. Întreaga poveste – descoperirea, comentariile, acea urmărire în tăcere – nu depășise un minut, poate nici atât; înainte ca cele șaiszeci de secunde să fi trecut, doamna Hazeldean și domnul Prest se pierduseră în mulțime și, în timp ce hotelul continua să se golească în stradă, își văzuseră de drumul lor, împreună sau separat. Dar la fereastra bunicii liniștea continua, netulburată.

— Ei, s-a terminat: uite-i pe pompieri cum ies, spuse cineva, în cele din urmă.

La aceasta, noi, copiii, ne-am înviorat; deși am simțit că cei mari nu erau prea doritori să acorde o atenție deosebită splendidei priveliști care reprezenta unicul spectacol al New Yorkului: scări roșii îngrămădite pe trăsuri roșii, cavalerii focului, cu coifuri, sărind și ei pe ele, înaintarea disciplinată a fiecărei perechi de armăsari negri, cu piepturile late, pe măsură ce carele de foc ale pompierilor plecau cu zgomot, una după alta.

Tăcuți, aproape posomorâți, ne-am întors în salon, unde după o perioadă în care nu s-a vorbit decât monosilabic și fără chef, mama, ridicându-se prima, și-a vârât împletitura în coș și, întorcându-se spre mine, a spus cu sporită severitate:

— Lupta asta cu pompele de incendiu te adoarme prea tare pentru a-ți mai putea face lecțiile – o remarcă atât de nepotrivită, încât mă frapă din nou, fără să înțeleg încă dimensiunea cumplitelor lucruri ce se țesuseră în mintea ei la vederea doamnei Hazeldean și a lui Henry Prest, ieșind împreună din hotelul de pe Fifth Avenue.

Abia mulți ani mai târziu am avut ocazia să leg această amintire fugară de ceea ce se întâmplase înainte și de ceea ce a urmat după acest eveniment.

II

Doamna Hazeldean se opri la colțul dintre Fifth Avenue și Madison Square. Mulțimea atrasă de incendiu se mai îngrămădea încă în jurul ei; era deci în siguranță să se oprească și să-și tragă sufletul.

Știa că însoțitorul ei o luase în direcția opusă. Felul lor de acțiune în asemenea ocazii era la fel de bine organizat și de prompt ca și cel al brigăzii de pompieri a orașului; și, după ce coborâseră precipitat în hol și descoperiseră că poliția barase ieșirea pe care o foloseau de obicei, iar el o întrebase repede: „Ești bine?“, la care ea răspunsese dând aproape imperceptibil din cap, era sigură că el o luase pe Strada 23, spre Sixth Avenue.

„Ferestrele familiei Parrett erau înțesate de oameni“, a fost primul ei gând.

Medită asupra lui o clipă, apoi își spuse: „Da, dar în toată învălmășeala și agitația aceea nu s-ar fi gândit nimeni la mine!“

Instinctiv, își duse mâna la voaletă, ca și cum și-ar fi amintit că avea chipul descoperit când ieșise în grabă și nu mai știa dacă îl acoperise la timp sau nu.

„Ce proastă sunt! Fața nu mi-a fost descoperită mai mult de o secundă“, dar imediat începu s-o frământă un alt gând, neliniștitor: „Sunt aproape sigură că l-am văzut pe Sillerton Jackson la una dintre ferestre, exact în spatele Sabinei Wesson. Nimeni altcineva nu are un păr cu o asemenea nuanță argintie“. Și se cutremură la acest gând, pentru că oricine în New York știa că Sillerton Jackson vedea totul și putea face legătură între lucruri ce aparent nu au nimic comun.

Gândind aceasta, după ce aruncă de sub voaletă o privire în jur, așa cum făcea întotdeauna când ajungea la colțul acela de stradă, o luă spre Broadway. Mergea repede, dar nu prea repede; ușor, stăpână pe ea, cu aerul unei femei care știe că arată bine și care mai degrabă așteaptă decât se teme să fie recunoscută după silueta

ei frumoasă. Dar sub această înfățișare liniștită, simțea pe tot trupul o sudoare rece.

Broadway-ul, ca de obicei la ora aceea, fiind și zi de sărbătoare, era aproape gol; cei care se plimbau o luau agale în sus și în jos, pe Fifth Avenue.

„Noroc că a fost o aglomerație atât de mare când am ieșit din hotel, încât nimeni nu ar fi putut să mă observe“, își spuse ea din nou, îmbărbătată de senzația că era singură pe întregul bulevard. Sângele rece și prezența de spirit erau atât de necesare unei femei în situația ei, încât deveniseră o a doua natură pentru ea și, în câteva minute, bătaile neregulate și dese ale inimii începură să se potolească. Și, încercând parcă să se asigure că așa era, se opri în fața vitrinei unei florării și privi admirativ vasul cu trandafiri și liliac bățut, buchetele bogate de lăcrămioare și violete, primele ghivece cu azalee încărcate de boboci. În cele din urmă, intra și, după ce cercetă trandafirii, alese cu grijă două fire fără cusur dintr-o specie nouă de trandafir roz-argintiu, așteptă ca vânzătorul să le înfășoare în vată și le strecură cozile lungi în manșon, pentru a le proteja mai bine.

„La urma urmei, e așa de simplu“, își spuse, când ieși din nou în stradă. „Am să-i spun că, venind pe Fifth Avenue de la verișoara Cecilia, am auzit pompierii luând-o pe Strada 23 și am fugit după ei. Exact cum ar fi făcut și el... cândva...“, încheie ea cu un oftat.

Când dădu colțul pe strada ei, grăbi pasul. Casa spre care se îndrepta era joasă și mică; dar vâscul agățat de Crăciun, care strălucea dintre perdelele cu franjuri, treptele bine spălate, clopoțelul și clanța ușii, care străluceau și ele, o făceau să pară primitoare. Din pod și până la temelie, radia asemenea căminului unui cuplu fericit.

Când ajunse la ușă, Lizzie Hazeldean se simți cuprinsă de un sentiment straniu. O năpădea într-o clipă – când îi apărea în față căsuța ei; deseori își spusese în gând: „Mă face să mă simt mai tânără de îndată ce dau colțul străzii“. Și aceeași senzație o avu și astăzi. În ciuda agitației de care era stăpânită, își dădea seama că fruntea i se descrețea și că un fel de ușurare interioară lua locul furtunii din pieptul ei. Această ușurare se putea ghici și din mișcările ei, care deveniră, pe când urca scările, iuți ca ale unei fetișcane.

Sună de două ori – era semnalul ei – și-i zâmbi senină servitoarei în vârstă.

— Domnul Hazeldean e în bibliotecă, Susan? Cred că ai avut grijă ca focul să nu se stingă.

— O, da, doamnă. Dar domnul Hazeldean nu e acasă, spuse Susan, zâmbindu-i la rândul ei respectuos.

— Nu e acasă? Cu răceala lui – și pe vremea asta?

— Așa i-am spus și eu, doamnă. Dar dumnealui a râs și atât...

— A râs și atât? Ce vrei să spui, Susan?

Lizzie Hazeldean simți cum pălește și-si sprijini mâna de măsuta din hol.

— Ei, doamnă, în clipa în care a auzit pompierii, s-a năpustit afară ca un copil. Se pare că hotelul de pe Fifth Avenue a luat foc; acolo s-a dus.

Buzele doamnei Hazeldean se albiră; își simțea sângele năvălindu-i din nou în inimă. Dar după câteva clipe reuși să vorbească pe un ton de firească nerăbdare, nu lipsit însă de bună dispoziție:

— Ce nebunie! Și de cât timp a plecat, îți amintești? Imediat își dădu seama că întrebarea putea fi imprudentă și adăugă: Doctorul a spus că nu trebuie să stea afară mai mult de un sfert de oră, și doar dacă e foarte mult soare.

— Știu, doamnă, și i-am amintit și eu. Dar a plecat de aproape o oră, aș zice.

Doamna Hazeldean se simți deodată copleșită de o profundă oboseală. Parcă mersese kilometri întregi, cu un vânt tăios din față; respira greu.

— Cum ai putut să-l lași? se tângui ea; apoi, când servitoarea îi zâmbi din nou, respectuoasă, adăugă: Da, știu, uneori nu-l poate opri nimeni. A devenit așa de nervos, stând mereu în casă din cauza răcelilor ăstora care nu-i mai trec.

— Așa zic și eu, doamnă.

Stăpâna și servitoarea se priviră cu un sentiment de înțelegere reciprocă, și atunci Susan își luă inima în dinți și spuse:

— Poate că aerul o să-i facă bine... – cu tendința tuturor celor din lumea ei de a-i încuraja pe bolnavi la nesupunere.

Privirea doamnei Hazeldean deveni brusc severă.

— Susan, ți-am atras atenția de atâtea ori să nu mai vorbești față de el astfel.

Susan se înroși și păru jignită.

— Cum vă puteți gândi la una ca asta? Eu, care nu spun nimănui nimic, sunt martori toți din casă.

Stăpâna făcu un gest de nerăbdare.

— Ei, cred că n-o să întârzie mult. Incendiul a fost stins.

— O, ați auzit și dumneavoastră de foc?

— De foc? Bineînțeles, l-am și văzut, spuse doamna Hazeldean și zâmbi. Tocmai veneam spre casă dinspre Washington Square – de la domnișoara Cecilia Winter și, la colțul Străzii 23, era o mare de oameni și nori de fum... E curios că n-am dat peste domnul Hazeldean, adăugă, privind senină spre servitoare. O, dar în îngrămădeala și harababura aia...

Când ajunse la jumătatea scărilor, se întoarse și adăugă:

— Fă un foc bun în bibliotecă, te rog, și adu-mi ceaiul sus. E prea frig în salon.

Biblioteca era la etaj. Ea intră, scoase cei doi trandafiri din manșon, îi desfăcu cu grijă și-i puse într-un vas zvelt, pe biroul soțului ei. În ușă se opri și privi zâmbind spre acei soli ai verii din camera iernatică, încălzită de focul din cămin; dar după câteva clipe fruntea i se încreți din nou, cuprinsă de neliniște. Ascultă atentă, așteptând să se audă zgomotul făcut de cheia lui în broască; dar cum nu auzi nimic, trecu în dormitor.

Acesta era o cameră trandafirie, cu draperii din noul creton englezesc la modă, care îmbrăca și sofaua adâncă, și patul cu perne brodate cu trandafiri. Covorul era vișiniu, iar masa de toaletă ornată și aranjată ca o rochie de bal.

O, cum mai muncise ea cu Susan, tăind, cosând, punând cap la cap resturi de dantelă, panglici și muselin, pentru a crea acel monument aerian! Și, săptămâni în șir după ce terminase de aranjat camera, soțul ei nu intrase o dată fără să spună:

— Nu știu cum ai reușit să faci minunăția asta din ultimii bani dați de mama ta vitregă.

Pe masa de toaletă, Lizzie observă o cutie lungă cu flori, având unul din capete tăiat pentru a lăsa să iasă tulpinile lungi ale unui buchet de trandafiri. Tăie ața și scoase din cutie un plic, pe care-l

aruncă în foc, fără să-i arunce măcar o privire. Apoi împinse florile într-o parte și, după ce-și aranjă părul negru în oglindă, se îmbracă cu grijă într-o rochie largă de catifea și dantelă, care stătea întinsă pe sofa, alături de papucii cu tocuri înalte și ciorapii de mătase cu ajur.

Fusese una dintre primele femei din New York care lua ceaiul la cinci, în fiecare după-amiază, și care înlocuise rochia de stradă cu o toaletă mai ușoară, pentru ceai.

III

Se întoarse apoi în bibliotecă, unde focul începuse să ardă vesel în lumina amurgului. Văpaia făcea să strălucească copertele numeroaselor cărți din rafturi, și ea zâmbi absent, plăcut impresionată. Deodată auzi zgomotul unei chei, pașii soțului ei și tusea lui jos în hol.

— Ce nebunie – ce nebunie! murmură ea.

Încet – cât de încet pentru un bărbat tânăr! – el urcă scările și, tușind încă, intră în bibliotecă. Ea alergă spre el și-l prinse în brațe.

— Charlie! Cum ai putut să faci așa ceva! Pe o astfel de vreme? Și e aproape noapte!

Pe fața lui prelungă și slabă apăru un zâmbet dezaprobat.

— Bănuiesc că Susan m-a trădat, nu? Nu fi supărată. Ai pierdut un spectacol nemaipomenit. Hotelul de pe Fifth Avenue a luat foc.

— Da; știu. Și, după o pauză aproape imperceptibilă: Dar nu l-am pierdut – am dat și eu o fugă din Madison Square ca să văd.

— Serios? Ai fost și tu acolo? Ce distracție!

Părea teribil de amuzat, ca un copil.

— Bineînțeles că am fost! Veneam spre casă de la verișoara Cecilia...

— A, da, desigur. Uitasem că te-ai dus acolo. Dar ce ciudat că nu ne-am întâlnit!

— Dacă s-ar fi întâmplat asta, te-aș fi adus acasă de mult. Am sosit de cel puțin o jumătate de oră, și incendiul se stinsese când am ajuns eu acolo. Ce copil ești să stai afară atât timp, ca să te uiți la fum și la niște pompe!

El zâmbi, ținând-o încă în brațe și trecându-și ușor mâna peste creștetul capului ei.

— O, nu te necăji. Am stat înăuntru, la adăpost, și am băut un punch cu bătrâna doamnă Parrett. M-a văzut de la fereastră și a trimis pe unul dintre nepoții Wesson să mă invite înăuntru. Tocmai terminaseră de luat masa. Iar Sillerton Jackson, care era acolo, m-a adus cu trăsura până acasă. Așa că, vezi...

O lăsă din brațe și se îndreptă spre cămin, iar ea rămase nemișcată, privind în gol, în timp ce gândurile i se învâlmășeau, învârtindu-i-se în cap ca o morișcă.

— Sillerton Jackson... repetă ea fără să-și dea seama ce face.

— Da, a avut iarăși un acces de gută – norocul meu! Și trăsura surorii lui tocmai sosise la familia Parrett ca să-l ia.

Ea reuși să-și vină puțin în fire.

— Tușești mai mult decât ieri, îl acuză ea.

— Ei, aerul e mai tare. Dar îmi revin imediat... o, ce trandafiri! și se opri, plin de admirație, în fața biroului.

Chipul ei se luminează de bucuria lui, deși numele pe care tocmai le auzise – familia Parrett, Wesson, Sillerton Jackson – îi rămăseseră înfipite în minte, ca o prevestire funebră.

— Sunt frumoși, nu? radia ea.

— Prea frumoși pentru mine. Să-i duci jos, în salon.

— Nu, o să luăm ceaiul aici, sus.

— Asta-i grozav – înseamnă că nu vom avea musafiri, nu?

Ea zâmbi și încuviință din cap.

— Bun! Dar trandafirii – e păcat să stea aici. Să-i porți la rochie diseară!

Ea tresări destul de tare și se îndreptă încet spre cămin.

— Diseară?... O, trebuie să mă duc la doamna Struthers, spuse, amintindu-și.

— Da, trebuie să te duci, draga mea – chiar țin să te duci!

— Dar tu ce-o să faci singur toată seara? Cu tusea asta n-o să poți să adormi până târziu.

— Ei, dacă n-o să pot, am o mulțime de cărți care să-mi țină de urât.

— O, cărțile tale...!

Și schiță un gest pe jumătate provocator, pe jumătate nerăbdător, arătând în direcția volumelor abia desfăcute, așezate lângă lampa de birou. Era o poveste mai veche, fiindcă ea nu crezuse niciodată că cineva putea într-adevăr să „îndrăgească” cărțile. De când erau împreună, ea și soțul ei, această pasiune a lui rămăsese pentru ea un mister la fel de mare ca și în ziua când îl surprinsese pentru prima oară, stând tăcut și absorbit deasupra a ceea ce oamenii printre care trăise ea ar fi numit o carte „serioasă”. Acea fusese

prima ei întâlnire cu un cititor înăscut; pentru că cei câțiva pe care-i cunoscuse până atunci fuseseră, ca și mama ei vitregă, fostă cântăreață de operă, devoratori înflăcărați de romane din bibliotecile de împrumut: nu trăise niciodată înainte într-o casă care să aibă cărți. Treptat, începuse să se mândrească cu faptul că Hazeldean citea, de parcă ar fi fost vorba de o calitate rară; observase că acest lucru conferea soțului ei prestanță și era conștientă că îi sporea farmecul conversației, un farmec pe care l-a sesizat întotdeauna, fără însă a fi în stare să-l definească. Și totuși, în adâncul inimii, socotea cărțile un expedient și era sigură că erau doar un mijloc de a-ți educa răbdarea, ca jocurile de răbdare, dar având dezavantajul că cereau un efort mental mai mare.

— N-o să fii prea obosit ca să citești în seara asta? întrebă ea dusă pe gânduri.

— Prea obosit? Păi cum, găsculițo, cititul este cel mai odihnitor lucru din lume! Hai, fă-mi plăcerea și du-te la doamna Struthers, draga mea; vreau să te văd din nou în rochia cea neagră de catifea, adăugă cu un zâmbet convingător.

Servitoarea aduse tava, iar doamna Hazeldean începu să-și facă de lucru cu ceaiul. Soțul ei stătea întins în fotoliul adânc, unde era locul lui obișnuit. Își încrucișă mâinile la ceafă, obosit, sprijinindu-și capul de ele, astfel încât, privindu-l de lângă cămin, văzu mușchii proeminenți ai gâtului lui lung și ridurile premature de la urechi și bărbie. Mai ales partea de jos a feței lui părea schimbată; în schimb ochii, doar ei, ochii aceia tăcuți, ironici și cenușii, și fruntea albă de deasupra lor îi mai aminteau cum arătase cu șapte ani în urmă. Doar șapte ani!

Simți că-i dau lacrimile: da, erau clipe când soarta era prea crudă, viitorul prea groaznic ca să fie contemplat, iar trecutul, o, și mai cumplit! Și iată-l acum, stând acolo, tușind, tușind întruna – și gândindu-se, Dumnezeu știe la ce, cu ochii pe jumătate închiși. În asemenea momente el devenea într-un mod misterios atât de străin de ea, încât se simțea mai singură decât atunci când el nu era în cameră.

— Charlie!

El păru să se trezească.

— Da?

— Poftim ceaiul.

Îi luă ceașca fără o vorbă și ea se întrebă, nervoasă, de ce nu spunea nimic. Era oare din pricină că-i era teamă că-l va apuca din nou tusea, că ea se va necăji și-l va certa? Sau pentru că se gândea – se gândea la lucrurile pe care le auzise de la bătrâna doamnă Parrett, sau în drum spre casă, când fusese însoțit de Sillerton Jackson... la aluziile pe care era posibil ca ei să le fi făcut... la insinuările lor... câte nu puteau fi... sau poate la lucrurile pe care le văzuse chiar el de la fereastra bătrânei doamne Parrett? Se uită la fruntea lui albă, așa de netedă și de nepătruns, pe care cădea o rază de lumină de la lampă și gândi: „Ah, Doamne, e ca o ușă închisă. Într-o zi o să mă izbesc cu capul de ea și o să-mi zdrobesc creierul!”

Pentru că, la urma urmei, nu era imposibil s-o fi văzut de la fereastra doamnei Parrett sau din mulțimea ce se adunase la ușa hotelului. Din câte înțelesese trebuie să fi fost aproape de ea, în mulțimea aceea, și ar fi putut chiar să întindă mâna s-o atingă. Sau ar fi putut să se retragă, năucit, îngrozit, neputând să-și creadă ochilor... Nu știa ce să creadă. Nu se gândise niciodată până acum cum ar fi putut arăta, cum s-ar fi comportat, ce ar fi spus, dacă ar fi văzut sau ar fi auzit vreodată ceva...

Nu! Ar fi fost îngrozitor. Erau împreună de aproape nouă ani – și cât de apropiați fuseseră! –, dar nimic din ceea ce știa ea despre el, sau observase la el, nu o putea ajuta să prevadă exact care ar fi putut fi, într-o asemenea situație, reacția și starea lui de spirit. Știa bine că în profesia lui era renumit pentru perspicacitatea și puterea sa de pătrundere; în problemele personale, însă, deseori părea minții ei vigilente straniu de distrat și indiferent. Deși era posibil ca acela să fi fost doar felul lui instinctiv de a-și păstra energia pentru lucrurile pe care le considera mai importante. Fusese o vreme când îl simțise cumpănit și destul de stăpân pe sine, pentru a-și putea ascunde adevăratele sentimente: făcând diverse planuri – așa cum, atunci când îi apăruseră primele simptome ale bolii, își făcuse calm testamentul și aranjase totul în legătură cu viitorul ei... casa și servitorii... Nu, niciodată nu putea fi sigură; întotdeauna simțea că o urmărește umbra amenințătoare a unui pericol pe care nu-l putea nici defini, nici localiza – asemenea fulgerului răzbunător care-i urmărea pe îndrăgostiții din poezia aceea cumplită pe care i-o citise

el odată (ce alegere!) într-o după-amiază liniștită, în timpul călătoriei de nuntă, pe când stăteau la umbra unor pini în Italia.

Servitoarea intră ca să tragă draperiile și să aprindă luminile. Focul strălucea, parfumul trandafirilor înmiresma aerul cald din încăpere, iar ceasul care măsura minutele bătu încet jumătatea de oră, în timp ce doamna Hazeldean continua să se întrebe, așa cum o mai făcuse de nenumărate ori înainte: „Ei, și acum ce-ar trebui să fac?”

Și, pe neașteptate, cuvintele îi scăpară de pe buze, fără să-și dea nici ea seama cum.

— Mă mir cum de nu m-ai văzut ieșind din hotel... pentru că m-am strecurat și eu înăuntru.

Soțul nu-i răspunse nimic. Inima ei bătea puternic; apoi își ridică ochii și văzu că el adormise. Cât de liniștit părea chipul lui – cu mulți ani mai tânăr, parcă, decât atunci când era treaz! O imensă ușurare o cuprinse, dându-i o senzație de căldură plăcută, atât de deosebită de sudoarea rece care o mânase, cuprinsă de fiori, spre casă, de la incendiu. La urma urmei, dacă putea să doarmă, să cadă într-un somn atât de liniștit – obosit fără îndoială și din cauza plimbării imprudente și a frigului –, însemna categoric că nu știa nimic, nu văzuse nimic, nu bănuia nimic: însemna că ea era în perfectă siguranță!

Violența reacției o făcu să dorească să sară în picioare și să se plimbe prin cameră. Văzu un tablou care stătea strâmb și ar fi dorit să-l îndrepte, voia să așeze altfel trandafirii în vază. Dar el era acolo, dormind liniștit, și vechiul ei obicei de a sta trează o făcea să-i respecte momentele de odihnă, veghindu-le cu răbdare, așa cum veghezi un copil bolnav.

Respiră adânc, liniștită. Acum putea să se gândească la ieșirea lui doar ca la un lucru care i-ar fi putut afecta sănătatea; și știa că brusca lui somnolență chiar dacă dovedea că era foarte obosit, îl va ajuta în același timp să-și revină din oboseală. Rămase lângă tava de ceai, cu mâinile împreunate și cu ochii ațintiți pe chipul lui, în timp ce calmul din jur îi cuprindea sufletul și o purta pe aripile meditației.

IV

La orele unsprezece, în seara aceea, saloanele doamnei Struthers, de mult inundate de lumină, erau pline de invitați.

Lizzie Hazeldean se opri în prag și se uită în jur. Obiceiul de a se opri pentru a se familiariza cu ce era în jur, cuprinzând cu o privire grupul de oameni, salonul, sala de concert sau sala de spectacol în care intra, devenise un reflex; încât ar fi fost surprinsă dacă cineva i-ar fi arătat vreo tânără doamnă, vreo cunoștință de-a ei făcând gesturi mecanice sau privind în jur fără să vadă însă nimic, cu privirea goală a tinerilor, sau conștientă doar de sine.

Lizzie Hazeldean ajunsese de mult să le considere pe multe dintre femeile de vârsta ei doar niște copii în arta de a trăi. Un sălbatic instinct de autoapărare, datorat experienței, o făcuse să fie întotdeauna mai prudentă și mai atentă decât încântătoarele creaturi care treceau de la biberon la căsătorie, de parcă ar fi trecut dintr-un leagăn împodobit cu flori în altul. „Legănate ca să doarmă – așa au fost tratate întotdeauna“, obișnuia ea să gândească uneori, ascultând banala lor conversație, în serile lungi ce urmau meselor, sau în saloanele bine încălzite, în timp ce soții lor, în fumoare, schimbau păreri care, deși nu erau mai deosebite, erau cel puțin bazate pe experiențe mai directe.

Dar, așa cum spuneau toate doamnele mai în vârstă, Lizzie Hazeldean preferase întotdeauna societatea bărbaților.

Cel pe care-l căuta acum nu se zărea, și ea răsuflă ușurată. „Dacă ar avea măcar inspirația să nu vină“, gândi ea.

Ar fi preferat ca nici ea să nu fi venit, dar fusese dorința soțului ei. „Știi că întotdeauna te simți bine la doamna Struthers... toată lumea se simte bine. Femeia aceasta, nu știu cum face, dar reușește să organizeze cele mai amuzante petreceri din New York. Cine o să cânte în seara asta?... Dacă nu te duci, o să cred că e din cauza mea, fiindcă am tușit mai mult ca de obicei și îți faci griji pentru mine. Și, draga mea, e nevoie de ceva mai mult decât incendiul hotelului de pe Fifth Avenue ca să mă doboare... Mă simt mai bine acum...

Să te îmbraci în rochia de catifea neagră, da? – și să-ți pui cei doi trandafiri... “

Așa că trebuise să plece. Și iat-o acum, în rochia de catifea neagră, sub lumina strălucitoare a candelabrelor doamnei Struthers, înconjurată de toată tinerețea, frumusețea și veselia New Yorkului, pentru că, așa cum spusese Hazeldean, la doamna Struthers era mai amuzant decât oriunde în altă parte și, ori de câte ori deschidea ușile, lumea năvălea la seratele ei.

Când doamna Hazeldean ajunsese în salon, ultimele note ample ale unui tenor pluteau peste liniștea din jur. Ea văzu gâtul scurt al lui Campanini readus la tăcere deasupra pianului, iar aplauzele numeroaselor mâini înmănușate fură urmate de o agitație generală și de tumultul obișnuit și greu de stăpânit al conversației.

În grupurile ce se răspândeau, zări creștetul argintiu al lui Sillerton Jackson. Privirile li se întâlneau pe deasupra umerilor decolți, el făcu o plecăciune adâncă, iar ei i se păru că un zâmbet ironic i se ascundea sub mustață. „De obicei nu-mi face o plecăciune atât de adâncă“, gândi ea, bănuitoare.

Dar, pe când înainta în cameră, își recăpătă stăpânirea de sine. Față de toate aceste femei drăguțe, dar prostuțe, ea avea senzația că este puternică, că știe să facă aproape totul mai bine decât ele, începând de la felul cum își aranja părul până la arta de a păstra un secret! Simți un fior de mândrie pe care i-l dădea arcuirea umerilor albi deasupra catifelei negre, cârlionțul ce scăpase din concii bogat și săgeata de aur, bătută cu diamante, pe care și-o pusese în păr ca să-i țină pieptănătura. Și totul fusese făcut fără ajutorul vreunei cameriste, fără ajutorul altcuiva mai priceput decât Susan! O, ca femeie se pricepea să se descurce...

Doamna Struthers, plinuță și greoaie, cu stelute de diamant împodobindu-i peruca neagră și făcând-o să semene cu o pernuță pentru ace, își croia drum cu pas hotărât spre holul de la intrare. Soseau alți invitați; iar ea, cu gesturile ei obișnuite, prea puțin elegante, îi întâmpina, îi invita înăuntru, făcea prezentările. Deodată, zâmbetul i se accentuă; evident că întâmpina vreo veche cunoștință. Grupul din jurul ei se împrăștie și doamna Hazeldean văzu că, în felul ei cordial și distrat, plimbându-și în același timp ochii prin

cameră, spunea ceva confidențial unui bărbat înalt a cărui mână o ținea într-a ei. Își zâmbiră, apoi privirea doamnei Struthers se întoarse spre salon, iar zâmbetul ei părea să spună: „E pe acolo, pe undeva“.

Bărbatul înalt făcu un semn din cap. Privi în jur calm și o luă spre mulțime, vorbind cu toată lumea și părând că nu are un alt scop decât acela de a saluta pe oricine îi ieșea în cale, și totuși urmându-și neabătut drumul, care ducea direct în salon.

Doamna Hazeldean găsisese un loc lângă pian. Un tânăr drăguț ce stătea lângă ea începuse să-i povestească, cu lux de amănunte, ce avea de gând să îmbrace la carnavalul familiei Beaufort. Ea asculta, aproba, dădea sugestii; dar ochii ei nu scăpară nici o clipă silueta bărbatului înalt, care înainta.

Chipeș? Da, își spuse ea; trebuia să admită că era chipeș. Poate puțin prea înalt și prea voinic; deși aerul și ținuta lui ștergeau această impresie și, dacă te gândeai mai bine, îți dădeai seama că un bărbat de înălțimea lui trebuia, la urma urmei, să aibă și o greutate proporțională. Da; siguranța de sine îl făcea să pară întotdeauna exact așa cum dorea; adică un bărbat de peste patruzeci de ani, care-și ducea povara anilor fără să-i pese, un bărbat puternic și activ, cu ochi albaștri încă limpezi, cu un păr blond ce i se ondula, deși mai puțin bogat decât înainte, pe fruntea mică și arsă de soare, peste sprâncenele de un blond aproape argintiu și peste ochii deveniți mai albaștri datorită podoabei capilare de deasupra. Cu un aer prostesc? Nici pe departe. Zâmbetul lui excludea acest lucru. Plin de sine doar atât cât să nu devină supărător, și atât de distant încât se observa răceala ce-l caracteriza, își croise drum prin viață la fel de ușor și de hotărât cum înainta acum prin saloanele doamnei Struthers.

La jumătatea drumului, îl reținu un semn făcut de doamna Wesson cu evantaiul ei roșu. Doamna Wesson – desigur, reflectă doamna Hazeldean. Charles îi vorbise și de doamna Sabina Wesson, care fusese la mama ei, bătrâna doamnă Parrett, pe când urmăreau incendiul! Sabina Wesson era o femeie redutabilă, una dintre puținele din generația și clanul ei care renunțaseră la tradiție și merseseră la doamna Struthers aproape imediat ce Regina Cremei de Ghete își cumpărase casa de pe Fifth Avenue și lansase prima

provocare societății. Lizzie Hazeldean închise o clipă ochii, apoi, ridicându-se de la locul ei, se alătură grupului de lângă cântăreț. De acolo se duse spre un alt grup de cunoștințe.

— Fiți atenți. O să cânte din nou. Hai să mergem în colțul de colo.

Ea simți că cineva îi atinge ușor brațul și, întorcând capul, întâlni privirea calmă a lui Henry Prest.

O nișă cu o lumină trandafirie, umbrită de palmieri, despărțea salonul de sufrageria care ținea de la fațadă până în spatele casei. Doamna Hazeldean ezită; apoi surprinse privirea atentă a doamnei Wesson, înălță capul și, zâmbind, își urmă însoțitorul.

Se așezară pe o canapea mică sub palmieri, iar o pereche în căutarea unui loc retras asemănător se opri în prag, dar după ce schimbă o privire, trecură mai departe. Doamna Hazeldean zâmbi puțin înviorată.

— Unde sunt trandafirii mei? Nu i-ai primit? Întrebă Prest.

Avea un fel anume de a o privi din cap până-n picioare, pe sub gene, în timp ce părea că examinează vreo mânășă sau contemplă vârfurile bine lustruite ale cizmelor.

— Da, i-am primit, răspunse ea.

— Dar nu-i porți. Nu sunt aceștia.

— Nu.

— Aceștia ai cui sunt?

Ea deschise evantaiul de sidef și se aplecă puțin peste complicatele lui incrustații.

— Ai mei! spuse ea.

— Da, bineînțeles. Dar presupun că ți i-a trimis cineva.

— Eu singură. Ezită o clipă și repetă: Eu mi i-am trimis.

El ridică puțin din sprâncene.

— Nu-ți vine așa de bine rozul acesta fanat! Îmi dai voie să te întreb de ce nu i-ai pus pe ai mei?

— Ți-am spus doar... te-am rugat de nenumărate ori să nu-mi mai trimiți niciodată flori... în ziua...

— Ce prostie. Tocmai că e ziua potrivită... Ce-i? Nu te-ai liniștit încă?

Un moment, ea nu spuse nimic; apoi vorbi cu glas coborât:

— Nu trebuia să vii în seara asta aici!

— Draga mea, parcă n-ai fi tu! Ești într-adevăr agitată.

— Nu i-ai văzut pe toți cei care stăteau la fereastră la familia Parrett?

— Cum? În fața hotelului? Dumnezeu, nu: o luasem la fugă! Ce ghinion; și numai din cauza ușii din spate care era blocată. Ei, și ce-i? În învălmășeala aceea, poți crede măcar o clipă că...

— Soțul meu era la fereastră cu ei, spuse ea și mai încet.

Un moment el păru mai puțin sigur pe sine, dar aproape imediat își recăpătă aerul de ușoară aroganță.

— Ei, și?

— O, nimic – deocamdată. Numai că acum îți cer să pleci.

— Exact așa cum mi-ai cerut să nu vin! Totuși tu ai venit, pentru că ai înțeles că, dacă n-o făceai... și eu am venit din același motiv. Ei, draga mea, pentru Dumnezeu, nu-ți pierde capul!

Provocarea păru să o stârnească. Își ridică bărbia, privi de jur împrejur în încăperea aglomerată, pe care o avea sub priviri din colțișorul unde stăteau, dădu din cap și zâmbi politicos câtorva cunoștințe, cu speranța că vreuna din ele ar veni spre ea. Dar deși cu toții răspunseseră salutului cu o cordialitate oarecum forțată, nimeni nu se îndreptă spre locul în care se retrăsese ea.

Își întoarse puțin capul spre însoțitorul ei.

— Te rog din nou să pleci, repetă.

— Bine, o s-o fac, după ce termină de cântat insul acela. Și trebuie să recunosc că ești mult mai amabilă...

Primele măsuri din „Salve, Dimora” îl siliră să tacă și rămaseră unul lângă altul, rigizi și duși pe gânduri, ca toți cei din societatea modernă când ascultă muzică. Ea se așezase într-un colț al canapelei, iar Henry Prest, la care totul era discret, cu excepția ochilor, ședea departe de ea, picior peste picior, cu o mână ținând pe genunchi jobenul, în timp ce cealaltă se odihnea alături de el, pe sofa. Un capăt al eșarfei ei de tul se afla între ei; fără să se uite în direcția lui, fără să-și ia privirea de la cel ce cânta, ea își dădu seama că Prest își întinsese mâna și trăsese eșarfa spre el. Ea se înfioră și făcu un gest involuntar, încercând parcă s-o tragă spre ea – iar apoi renunță. Când se termină cântecul, el se aplecă puțin spre ea și spuse: „Draga mea“..., dar așa de încet, încât păru doar o

adiere ușoară ce-i atinse obrazul; apoi, ridicându-se, făcu o plecăciune și o porni spre cealaltă cameră.

Ea oftă ușor și, așezându-se din nou în colțul canapelei, își ridică privirea strălucitoare spre Sillerton Jackson, care se apropia.

— Ați fost foarte amabil că l-ați adus pe Charlie acasă de la familia Parrett, astăzi după-amiază.

Și-i întinse mâna, făcându-i loc lângă ea.

— Amabil? râse el. O, mi-a făcut plăcere să-l duc acasă nevătămat; cred că nu a fost prea cuminte din partea lui să meargă acolo.

Îl se păru că făcuse o scurtă pauză, ca și cum ar fi așteptat să vadă efectul spuselor lui, și-și plecă privirea, dar el continuă:

— Îl încurajați să alerge prin oraș după pompieri când tușește atât de rău?

Acum era rândul ei să râdă.

— Nu-l descurajez niciodată – dacă pot. Dar astăzi a făcut o prostie ieșind, încuviință ea.

Și în tot acest timp continua să se întrebe, așa cum făcuse și în după-amiaza aceea, în timpul discuției cu soțul ei: „Și-acum, ce ar trebui să spun?”

Să spună că a fost și ea acolo – sau să nu spună? Întrebarea îi răsuna atât de puternic în minte, încât abia mai putea auzi ce spunea însoțitorul ei; deși avea în același timp ciudata senzație că el nu fusese niciodată atât de aproape de ea, sau mai degrabă atât de absorbit de ea, ca acum. În această ciudată stare de luciditate nervoasă, ochii ei păreau lacomi să prindă exact orice semn care apărea pe chipul persoanelor ce treceau pe lângă ea; iar masca îngustă a bătrânului Sillerton Jackson, obrajii lui rozalii scofâlciți, vinele de pe tâmpile ajungând până sub părul argintiu, pieptănat cu grijă, și punctele roșii și mici din albul ochilor, pe care le văzu când el își întoarse circumspect spre ea ochii albaștri, apăreau ca și cum ar fi fost văzute sub niște lentile foarte puternice. Cu ochelarii atârându-i peste mâna înmănușată în alb, cu cealaltă ținându-și jobenul pe genunchi, el sugera, de sub masca indiferenței, încordarea și răbdarea unui naturalist atent stând alături de o crăpătură din care putea ieși în orice moment vreun animal micuț – dacă veghea suficient de mult sau dacă se prefăcea destul de bine

că nu așteaptă nimic și că nici nu visează că e pe undeva pe aproape. Senzația acestei atenții continue o făcea pe doamna Hazeldean să simtă că o dor tâmpilele, de parcă ar fi stat în strălucirea unei lumini mult mai mari decât aceea a candelabrelor familiei Struthers – o lumină în care licărirea oricărui gând, chiar pe jumătate înfiripat, putea deveni la fel de vizibilă ca ușoarele încrețituri de pe frunte, care-i apăreau involuntar, ca urmare a neliniștii ce-o cuprinsese. Da, Prest avea dreptate: își pierduse capul de tot – și-l pierduse pentru prima oară în acel an periculos, când era atât de necesar să-și păstreze tot timpul calmul.

„Ce este? Ce s-a întâmplat cu mine?“, se miră ea.

Mai fuseseră și alte alarme înainte – nici nu se putea altfel! Dar nu făcuseră decât s-o stimuleze, s-o facă mai prudentă și mai promptă; în timp ce, în seara asta, simțea că se scufundă, fără vlagă, în nu știa nici ea ce prăpastie a slăbiciunii. Dar ce se schimbaseră oare? O, își dădea seama destul de bine! Era vorba de Charles... privirea aceea rătăcită din ochii lui și ridurile de pe gât, când adormise cu capul dat spre spate. Niciodată înainte nu recunoscuse în sinea ei cât de bolnav îl credea; iar acum, faptul că trebuia s-o facă, fără însă a avea în același timp certitudinea că privirea se datora doar bolii, îi crea starea aceea de încordare de nesuportat.

Privi în jurul ei, brusc stăpânită de un sentiment de disperare. Dintre toți acei care formau grupurile acelea pline de strălucire și veselie – dintre toate femeile care-i spuneau pe nume și dintre toți bărbații care veneau atât de des în casa ei – își dădea seama că nici unul nu ghicea sau n-ar fi putut înțelege în acel moment ce simțea ea... Privirea i se opri asupra lui Henry Prest, pe care-l văzu puțin mai departe, aplecat peste scaunul frumoasei doamne Lyman. „Iar tu, cel mai puțin dintre toți!“, gândi ea. „Deși, mai știi“, adăugă înfiorată, „cu toții își au părerea lor despre mine!“

— Dragă doamnă Hazeldean, pareți puțin cam palidă. Vă este frig? Să vă aduc șampanie? sugeră Sillerton Jackson, plin de zel.

— Credeți că celelalte femei arată mai bine? Dragă domnule, de vină e lumina asta hidoasă și vulgară de deasupra capului...

Și se ridică nervoasă. Deodată îi veni ideea că ceea ce trebuia să facă, ceea ce i se părea firesc să facă, era să meargă la Jinny

Lyman, deasupra căreia Prest mai stătea încă aplecat cu amabilitate. Atunci avea să vadă lumea dacă era nervoasă sau bolnavă – sau dacă-i era teamă!

Dar la jumătatea drumului o opri un gând: „Și dacă cei din familia Parrett și Wesson m-au văzut totuși? Atunci, faptul că mă duc la Jinny, în timp ce el stă de vorbă cu ea ar părea – cum ar părea?” Începu să regrete faptul că nu vorbise deschis și fără întârziere cu Sillerton Jackson, în care se putea avea încredere că știe să-și țină gura într-o asemenea situație, mai ales când de bunăvoința lui depinde o femeie frumoasă. Privi peste umăr, dorind parcă să-l cheme înapoi, dar el se alăturase altui grup; în schimb, se trezi brusc față în față cu Sabina Wesson. Ei, poate că așa era și mai bine. La urma urmei, totul depindea de cât văzuse doamna Wesson și ce atitudine intenționa să adopte în caz că într-adevăr văzuse ceva. Ea nu părea așa de inscrutabilă ca bătrânul Sillerton. Lizzie își dorea acum să nu fi uitat să meargă la ultima petrecere dată de doamna Wesson.

— Dragă doamnă Wesson, ați fost foarte amabilă...

Dar doamna Wesson nu mai era acolo. Prin acea putere protectoare și misterioasă care îi dă posibilitate unei femei ce nu dorește să fie atrasă într-o cursă să ajungă în altă parte a pământului prin mijloace greu de sesizat, doamna Wesson care, cu câteva secunde mai devreme, părea să se îndrepte cu toată ființa sa plăcută, dar severă, spre doamna Hazeldean, mai având până la ea doar câțiva pași de făcut – doamna Wesson, așa cum mărturiseau spatele ei fremătător și evantaiul roșu mișcându-se întruna pe când discuta cu ceilalți, nici nu fusese lângă ea vreodată, nici nu o văzuse măcar („Fusese și ea la doamna Struthers duminica trecută? Ce ciudat! Plecasem cred, de mult, când a venit ea...”), ci își găsisese de lucru dincolo de pian, examinând un tablou asupra căruia atenția părea să-i fi fost atrasă de persoanele de lângă ea.

— Vai, cât e de real! Aceasta e impresia pe care mi-o face întotdeauna când privesc un Meissonier! o auzi ea exclamând, cu bine-cunoscutul ei instinct pentru epitetul cel mai potrivit.

Lizzie Hazeldean rămase nemișcată. Ochii i se înceteșară de parcă primise o lovitură în frunte. „Deci, așa te simți!”, gândi ea. Ridică apoi capul sus, se uită din nou în jur și încercă să-i facă un

semn lui Henry Prest, dar îl văzu încă ocupat cu frumoasa doamnă Lyman; în același moment surprinse privirea tânărului Hubert Wesson, fiul cel mai mare al Sabinei, care aștepta, fără să fie preocupat de ceva anume, lângă ușa de la sufragerie.

Când întâlni privirea doamnei Hazeldean, Hubert Wesson se înroși până-n vârful urechilor; rămase nemișcat o clipă, apoi înaintă făcând o plecăciune adâncă – din nou acea plecăciune exagerat de politicoasă! „Deci, și el m-a văzut“, gândi ea. Apoi îl prinse de braț și spuse râzând:

— Vai, ce ceremonios ești! Zău, nu sunt chiar atât de bătrână cum a vrut să insinueze plecăciunea pe care mi-ai făcut-o. Dragă tinere, bănuiesc că vrei să mă inviți imediat la masă. Am stat afară în frig toată după-amiaza să mă uit la incendiul de la hotelul de pe Fifth Avenue și mor pur și simplu de foame și oboseală.

În sfârșit, zarurile fuseseră aruncate – o spusese destul de tare ca să audă toată lumea din jur! Și acum era sigură că fusese „exact“ ceea ce trebuia să facă.

Se înveseli brusc și intră în sufragerie ca o zeiță, conducându-l pe Hubert spre o masă neocupată, așezată într-un colț decorat cu flori.

— Nu... cred că o să ne simțim foarte bine și singuri. Sau vrei să stea cu noi pisăloaga aceea grasă și bătrână de Lucy Vanderlow? Dacă vrei, atunci... Văd că de abia așteaptă... Dar atunci, te previn că o să mai invit un bărbat tânăr! Ia să văd – ce-ar fi să-l invit pe Henry Prest? Văd că se plimbă de colo colo! Nu, e mai simpatic să rămânem în doi!

Și se aplecă puțin în față, sprijinindu-și bărbia în mâinile împreunate și ținându-și coatele pe masă, într-o poziție pe care femeile mai în vârstă o socoteau extrem de nelalocul ei, dar pe care cele mai tinere începuseră să o imite.

— Și acum, aș vrea puțină șampanie, te rog, și broască țestoasă fierbinte!... Bănuiesc că și dumneata ai fost să vezi incendiul, nu? spuse ea și se aplecă și mai mult în față.

Roșeața năvăli din nou pe chipul tânărului Wesson, întinzându-i-se pe toată fruntea și transformându-i lobii urechilor mari în gheme de foc. („Parcă ar avea niște cercei mari de coral“, gândi ea.) Dar îl forță să se uite la ea, îi răsă drept în față și adăugă:

— Ai văzut vreodată ceva mai caraghios decât toate ființele acelea imposibile și împopoțonate care năvăleau afară, în stradă? Parcă ar fi fost sfârșitul Balului Inaugurării! Era așa de fascinant, încât, pur și simplu, mi-am făcut loc să intru în hol. Pompierii erau furioși, dar nu m-au putut opri – nimeni nu mă poate opri când e vorba de un incendiu! Să fi văzut toate femeile acelea alergând pe scări – mai ales pe cele grase! O, dar scuză-mă, uitasem că admirația dumitale înclină spre cele... plinuțe. Nu? Dar doamna Van... o, ce neroadă sunt! Ei, cum, chiar roșești? Te pot asigura că ești la fel de roșu ca evantaiul mamei dumitale – și că se vede de la o poștă! Da, te rog; încă puțină șampanie...

Și apoi se produse inevitabilul. Ea uită de incendiu, uită de grijile care o frământau, uită de afrontul doamnei Wesson, uită totul, în afară de plăcerea pe care i-o dădea amuzamentul pueril de moment – de a răsuci pe degete pe acest băietan timid și nepriceput, așa cum făcuse și cu mulți alții, bătrâni și tineri, fără să-i pese dacă-i va mai vedea vreodată sau nu, dar așa de preocupată de această distracție și de simțământul că știa s-o facă mai bine decât celelalte femei – mult mai discret, mai înșelător, fără priviri galeșe, mreje sau fițe –, încât uneori chiar și ea se întreba, înfiorată: „De ce am fost oare înzestrată cu o asemenea artă?” Da; întotdeauna o amuza la început: primele semne ale interesului, ce sporea treptat, apărute într-o privire până atunci indiferentă, roșeața cuprinzând chipul, felul în care ea putea întoarce subiectul conversației după voie, de parcă și-ar fi ținut victima într-o lesă, purtând-o după ea pe cărările șerpuitoare ale sentimentalismului, ironiei, capriciului... și lăsând-o apoi cu inima zbatându-i-se în piept, cu ochii orbiți, pradă amăgirilor unui mâine plin de speranțe...

„Singurul meu succes!”, își spuse în gând când se ridică de la masă, urmărită de privirile fascinate ale tânărului Wesson, în timp ce pe buze simțea deja gustul amar al cenușii.

„Dar oricum“, gândi ea, „o să-și țină limba că m-a văzut la locul incendiului.“

V

Intră cu cheia ei, se uită la scrisorile și biletele de pe masa din hol (vechiul ei obicei de a nu lăsa să-i scape nimic) și se strecură prin întuneric spre camera ei.

Focul mai licărea încă în șemineu, iar lumina flăcărilor lumina cele două vase cu trandafiri roșii. Camera era plină de mireasma lor.

Doamna Hazeldean se încruntă, apoi ridică din umeri. La urma urmei, procedase greșit dând impresia că nu-i păsa de flori; trebuia să-și aducă aminte și să-i mulțumească lui Susan că le salvase. Începu să se dezbrace cu mișcări rapide și totuși neîndemânate, de parcă degetele ei agile erau înțepenite; scoase mai întâi de la corsaj cei doi trandafiri roz ce se ofiliseră și îi puse cu un gest tandru într-o vază, pe noptieră. Apoi punându-și halatul de casă, se duse cu pași ușori până la ușa camerei soțului ei. Ușa era închisă, și ea își lipi urechea de gaura cheii. Auzi după un moment răsuflarea lui chinuită, așa cum o avea întotdeauna când era răcit, dar care era regulată și liniștită... Respirând ușurată, se întoarse în camera ei în vârful picioarelor. Patul ei neacoperit, cu pernele curate și plapuma de satin o îmbiau cu trandafiriul lor; dar ea se ghemui lângă foc, își cuprinse genunchii cu mâinile și rămase cu privirea pierdută la jarul din cămin.

„Deci, așa te simți!“, își repetă.

Era pentru prima oară în viața ei când fusese „evitată“ în mod deliberat; iar acest lucru însemna un mare afront în New Yorkul de altădată. Iar Sabina Wesson o făcuse conștient, voit – pentru că nu era nici un dubiu că înaintase spre victima ei în acest scop – și o făcuse cu intenția de a o jigni. Și nu riscase s-o facă fără să știe ce face, fără să fie sigură că avea martori care s-o sprijine, că era susținută de tot clanul ei.

Lizzie Hazeldean avea și ea clanul ei – dar era unul mic și fără putere, și ea atârna la periferia lui, prinsă de un fir de rudenie căreia nu i se dădea mare importanță. Cât despre tribul Hazeldean, care era mai mare și mai puternic (deși nu se putea compara cu cei din

neamul Wesson-Parrett, care erau susținuți de jumătate din New York și de tot ținutul Albany) –, pe el nu te prea puteai bizui, ba chiar poate în ascuns membrilor lui nici nu le părea prea rău („Dacă n-ar fi fost la mijloc bietul Charlie“) că soția bietului Charlie era în sfârșit obligată să plătească pentru faptul că era frumoasă, pentru popularitatea de care se bucura și, mai presus de orice, pentru faptul că, în ciuda originii ei, era tratată de bietul Charlie de parcă ar fi fost egală cu ei!

Originea ei era, desigur, destul de respectabilă. Toată lumea știa totul despre familia Winter – se numise Lizzie Winter înainte de căsătorie. Dar Winter-ii erau oameni mărunți, iar tatăl ei, abatele Arcadius Winter, sentimentalul și mai mult decât popularul pastor al unei mondene biserici newyorkeze, după o perioadă plină de succese, ca pastor și îndrumător al sexului frumos, a trebuit să renunțe pentru a-și căuta sănătatea cam șubredă în Bermude – sau undeva în Franța? – într-o stațiune puțin cunoscută, după câte se zvonise. Oricum, Lizzie, care mersese cu el (împreună cu mama ei, ținută la pat și ea din cauza unei boli), a fost, după moartea mamei sale, luată de la o școală de fete din Bruxelles – păreau să se afle în mai multe locuri în același timp! – și adusă înapoi la New York de o fostă enoriașă a bietului Arcadius, o femeie care „crezuse“ întotdeauna în el, în ciuda episcopului, și căreia i se făcuse milă de fiica lui stingheră.

Enoriașa, doamna Mant, aparținea familiei Hazeldean. Era o văduvă bogată, amatoare de a face gesturi generoase, numai că deseori se întâmpla să nu știe cum să le ducă la bun sfârșit; atunci când o adusesse pe Lizzie Winter acasă la ea și după ce-și lăudase îndeajuns curajul de a fi făcut un asemenea gest, nu prea mai știa ce să facă după aceea. Se gândise că ar fi fost plăcut să aibă pe lângă ea, în casă, o fată drăguță și deșteaptă; dar menajera ei nu era de aceeași părere. Așternuturile pentru camerele libere nu fuseseră scoase din dulapurile cu levănțică de douăzeci de ani – și domnișoara Winter lăsa mereu jaluzelele ridicate în cameră, iar covorul și perdelele, neobișnuite să fie astfel expuse la lumină, avuseseră de suferit. Apoi începuseră să vină în vizită tineri – și veneau destul de mulți. Doamna Mant nu bănuise că fiica unui preot „în dizgrație“ ar fi putut primi musafiri. Ea își imaginase că o va duce

pe Lizzie la bazare bisericești și că va avea în preajmă o tânără care să-i prindă ochiurile scăpate din andreele, pentru că „ochii ei erau mai buni” decât ai binefăcătoarei. Dar Lizzie nu știa să lucreze cu andreele, nu avea nici un talent folositor – și era vizibil plictisită de bazarele bisericești, unde prezența ei nu ajuta prea mult, din moment ce nu avea bani de cheltuit. Doamna Mant începu să înțeleagă că dăduse greș; și această constatare o făcu să n-o mai îndrăgească pe protejata ei, gândindu-se că ea o indusese în eroare cu bună știință.

În viața doamnei Mant, trecerea de la o stare de entuziasm la alta era întotdeauna marcată de o perioadă de deziluzii, în care, dacă Providența nu-i împlinea toate dorințele, începea să pună la îndoială existența Providenței. În acest flux și reflux al dispozițiilor ei, exista totuși un punct stabil: doamna Mant era o femeie a cărei viață se învârtea în jurul unui mănunchi de chei. Ce comori închideau ele, ce dezastru ar fi atras după sine pierderea lor definitivă – nu era tocmai clar; dar ori de câte ori se pierdeau, întreaga casă era dată peste cap, iar cum doamna Mant nu le dădea nimănui în păstrare, ținându-le doar ea, aceste ocazii erau foarte dese. Una dintre ele se ivi chiar în perioada când doamna Mant tocmai fusese părăsită de entuziasmul ce-o cuprinsese în legătură cu domnișoara Winter. Cu un minut sau două înainte cheile fuseseră acolo, într-un sertar al biroului ei, chiar dăduse peste ele căutând foarfeca. Se dusese să stea de vorbă cu instalatorul care repara ceva în baie; și când ieșise din cameră, nu rămăsese nimeni acolo în afară de domnișoara Winter. La întoarcere cheile nu mai erau. Toată casa fusese întoarsă cu susul în jos; toți fuseseră chiar dacă nu acuzați, cel puțin suspectați; și, într-o clipă de pripeală, doamna Mant anunță poliția. Ca urmare a acestui gest, îngrijitoarea o avertiză că va pleca, iar camerista o amenință că o va urma; și atunci doamna Mant își aduse aminte de aluziile pe care i le făcuse episcopul: îi dăduse de înțeles că existaseră niște nereguli în conturile domnului Winter, în afară și de alte nefericite aspecte.

Și atunci o întrebă cu multă blândețe pe domnișoara Winter dacă nu văzuse cumva cheile și „le luase fără să-și dea seama”. Domnișoara Winter își îngădui să zâmbească ușor când îi răspunse că nu le văzuse; zâmbetul ei o irită pe doamna Mant; și într-o clipă fu

cuprinsă de mânie. Nu vedea nimic de râs în ceea ce spusese – doar dacă nu cumva era un lucru cu care domnișoara Winter să fi fost obișnuită, pentru care să fi fost pregătită... ținând seama de originea ei... de situația nefericitului ei tată...

— Opriți-vă! strigase Lizzie Winter.

Își amintea și acum, de parcă se întâmplase ieri, de prăpastia ce i se căscase la picioare. Fusese primul ei contact cu cruzimea umană. Suferințe, slăbiciuni, frivolitate și multe altele ce nu și le putea imagina mintea redusă a doamnei Mant – fata le cunoștea, sau cel puțin le bănuia; în drumul ei întâlnise și bunătate, și prostie, dar nimeni nu încercase vreodată să-i vorbească despre defectele vag bănuite ale bietului ei tată. Se cutremură, cuprinsă de oroare și indignare, iar cuvintele „Opriți-vă!” izbucniseră cu atâta violență, încât doamna Mant, devenind albă ca varul, băjbâi cu mâna după clopoțel.

Și atunci, chiar în acel moment, intră Charles Hazeldean – Charles Hazeldean, nepotul ei favorit, mândria întregului clan. Lizzie îl mai văzuse doar o dată sau de două ori, pentru că nu fusese la New York când se întorsese ea. Îl găsisese distins, dar cam prea serios și sarcastic; iar el nu prea o băgase în seamă – din câte observase ea –, ceea ce ar putea motiva opinia ei.

— O, Charles, dragul meu – să vii aici și să auzi lucrurile ce mi s-au spus! găfâi mătușa lui, ducându-și mâna la inima-i jignită.

— Ce lucruri ți s-au spus? Și de către cine? Nu văd pe nimeni aici, în afară de domnișoara Winter! râse Charles și prinse mâna înghețată a fetei.

— Nu da mâna cu ea! M-a insultat! Mi-a poruncit să nu mai vorbesc – în propria mea casă. „Opriți-vă” mi-a spus, când eu încercam cu toată bunătatea s-o fac să recunoască între patru ochi... Ei, dar dacă preferă poliția...

— Da, prefer! Chiar vă rog s-o chemați! strigă Lizzie.

Cât de bine își amintea tot ceea ce urmase; cheile găsite, scuzele forțate ale doamnei Mant, felul rece în care le acceptase și sentimentul amândurora că era imposibil să mai continue să locuiască împreună! Fusese rănită până în adâncul sufletului și, pentru prima oară, propria ei situație îi apărură în toată mizeria ei. Înainte de asta, cu toate urcușurile și coborâșurile unei vieți ce nu

cunoscuse liniștea unui cămin, tinerețea, înfățișarea ei plăcută, sentimentul unei anume superiorități față de ceilalți și de evenimente o purtaseră pe o undă de încredere; nu se gândise niciodată la sine ca la o persoană dependentă, profitând de pe urma bunătății altora. Dar acum se vedea ajunsă la douăzeci de ani, fără nici un ban, cu un tată neputincios și compromis, care își purta capul cărunt, glasul mios și gesturile nobile de la o stațiune ieftină la alta și mai ieftină, trecând prin nesfârșite încurcături de natură sentimentală și pecuniară. Ea nu-i putea fi de mai mare ajutor decât ar fi putut el să-i fie ei; și, în afară de tatăl ei, nu mai avea pe nimeni. Verii Winter, la fel de umiliți de dizgrația în care căzuse unchiul lor, pe cât fuseseră de împăunați de triumful lui, dăduseră de înțeles că nu erau în măsură să se amestece atunci când se aflase despre ruptura cu doamna Mant; și, dintre foștii enoriași ai domnului Winter, nici unul nu-i purtase cauza mai departe. Și, aproape în aceeași perioadă, Lizzie auzi că tatăl ei urma să se căsătorească cu o cântăreață de operă, portugheză, și să fie primit în rândurile Bisericii Catolice din Roma; această ultimă veste, care umpluse paharul, îndreptățea familia să acționeze foarte prompt.

Situația era dificilă și cerea măsuri energice. Lizzie înțelese acest lucru și, o săptămână mai târziu, era logodită cu Charles Hazeldean.

Avea să spună mereu după aceea că, dacă n-ar fi fost cheile, lui nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să se însoare cu ea; în timp ce el, râzând, susținea că, dimpotrivă, dacă n-ar fi fost cheile, ea nu s-ar fi uitat niciodată la el.

Dar ce mai conta, în perfecta și binecuvântata înțelegere care urmase după alianța lor pripită! Dacă s-ar fi ținut seamă de avantajele ambelor părți în această căsătorie și dacă, în urma unei analize judicioase, acestea ar fi fost socotite egale, încă ar fi fost greu să prezici o armonie mai deplină. De fapt, cei ce ar fi cercetat situația, dacă ar fi fost foarte corecți, ar fi găsit probabil doar elemente de nepotrivire la cele două persoane. Charles Hazeldean era o fire contemplativă, studioasă, înclinată spre meditație și preocupat să știe cât mai multe; Lizzie Winter (așa cum se vedea ea privind înapoi) – ce era de fapt? ce ar fi putut fi decât o ființă plină de viață, efemeră, care, prinsă în tot felul de treburi și ușor adaptabilă, dădea impresia că e inteligentă, tot așa cum grația ei, gesturile

agere, expresivitatea o făceau să pară frumoasă! Probabil că astfel ar fi socotit-o ceilalți, și acum gândea și ea la fel. Dar știa că în problemele majore rămăsese aceeași. Și totuși, vedea că el era mulțumit de ea: după toate aparențele, la fel de mult în acești ultimi ani mai liniștiți, ca și în perioada de la început, mai agitată. La fel de mult, sau poate chiar mai mult. În primele luni, gratitudinea oarbă o făcuse să devină o adoratoare umilă și sinceră; dar, pe măsură ce puterea ei sporea în acea atmosferă prielnică, plină de înțelegere, pe măsură ce simțea că este mai frumoasă, mai inteligentă, mai pricepută și mai sociabilă decât sperase el, sau decât ar fi putut chiar ea însăși să viseze vreodată, pe nebăgate de seamă balanța începuse să se încline spre ea; și, ca urmare, ochii lui străluceau triumfători când și-i odihnea pe chipul ei.

Familia Hazeldean fusese cucerită; trebuise s-o recunoască. O ființă atât de strălucitoare adăugată clanului nu trebuia respinsă. Doamna Mant fusese lăsată să-și vadă de mâhnirea ei, de una singură, până când s-a înmuiat și ea, fiind iertată cu nepăsare, dar cu generozitate.

Ah, acei primi ani de triumf! Când se uita acum înapoi, anii aceia o înspăimântau pe Lizzie. Fiica neajutorată și fără prieteni a unui om discreditat, ajunsă peste noapte soția lui Charles Hazeldean, cunoscutul și prosperul tânăr avocat, care își și făcuse o bună clientelă și care avea cele mai strălucite perspective profesionale și personale. Părinții lui muriseră săraci; dar, firește, cele câteva rude care nu aveau copii își investiseră capitalul în beneficiul lui și, atât timp cât se afla în mâinile econoame ale lui Lizzie, câștigul lui era mai mult decât suficient.

Ah, acei primi ani! – fuseseră doar șase; dar erau clipe când și acum dulceața lor îi umplea sufletul... ce repede trecuseră; și apoi revenise brusc acea boală congenitală, de inimă, pe care Hazeldean și doctorii o socotiseră complet vindecată. Odată, de mult, pentru același motiv fusese trimis în mare grabă pentru un an în ținuturi îndepărtate cu climă blândă; iar prima lui întoarcere a coincis cu sfârșitul perioadei în care Lizzie stătuse la doamna Mant. Tânărul se simțea destul de sigur de viitorul lui pentru a se căsători și a-și relua obligațiile profesionale; și în următorii șase ani dusesse fără întrerupere viața agitată a unui avocat cu renume; apoi apăruse a

doua criză, mai neașteptată, cu simptome și mai alarmante. „Inima Hazeldean“ devenise un lucru aproape de mândrie în familie, fiind proverbială. Și, în sinea lor, ei o considerau mai distinsă decât guta Sillerton, și de mai bun gust decât ficatul Wesson; ea le permisese multora dintre ei să supraviețuiască, într-o stare de șubrezenie suportabilă, până la o vârstă respectabilă, când se stingeau din pricina vreunei alte boli. Dar Charles Hazeldean o sfidase, și acum boala se răzbuna pe el, și încă într-un mod necruțător.

Una câte una, speranțele și planurile se risipiseră. Familia Hazeldean trebuise să meargă undeva în sud, să-și petreacă iarna; Charles zăcuse în șezlong, într-o grădină din Florida, citise, visase și fusese fericit că o avea pe Lizzie lângă el. Astfel trecuseră lunile, iar în toamna următoare, simțindu-se mai bine, se întorsese la New York și începuse să-și practice din nou meseria. Cu mici întreruperi, dar îndârjit, continuase această luptă încă doi ani; însă înainte ca cel de-al doilea an să se fi terminat, amândoi înțeleseseră că lucrurile nu vor mai fi ca înainte.

El nu se mai putea întoarce la biroul lui de avocatură decât după lungi absențe; se cufundase treptat într-o stare de invaliditate, fără însă a se lăsa copleșit de ea. Venitul lui era tot mai mic; și, deși nu-și făcea probleme pentru persoana sa, se frământa neconținut la gândul că o lipsea pe Lizzie de luxul cel mai neînsemnat.

În adâncul inimii, ei nu-i păsa, dar nu reușea să-l convingă de asta. Charles fusese crescut în tradiția New Yorkului de altădată, care decreta că bărbatul, indiferent cu ce preț, trebuia să-i asigure soției toate lucrurile cu care ea „fusese obișnuită“; iar el se mândrea prea mult cu frumusețea, cu eleganța, cu naturalețea cu care-și purta ea toaletele scumpe și cu faptul că prietenii apreciau în mod deosebit mesele bune pe care știa întotdeauna să le comande, pentru a nu-i pune la dispoziție tot ceea ce avea nevoie spre a spori aceste calități. Satisfacția ascunsă a doamnei Mant îl rodea. Această doamnă îi trimitea broaște țestoase de Baltimore, renumita ei supă de scoici și câteva sticle din vechiul vin de Porto al familiei Hazeldean, iar celor din grupul ei le șoptea: „V-am spus eu...” când venea vorba de Lizzie; Charles Hazeldean auzise și se supăraseră.

— N-am nevoie de pomana ei! spuse el, dar Lizzie îi zâmbi. Îi risipi mânia și-l convinse să guste din supă și din vin.

Acum ea zâmbea ușor, la gândul ultimei discuții dintre el și doamna Mant – când zgomotul clanței de la ușă o făcu să tresară. Sări în picioare, iar el apărui în ușă. Sângele îi năvăli în obraji; înfățișarea lui o sperie; o clipă îl privi fix, de parcă s-ar fi aflat în fața unui dușman. Apoi înțelese că expresia chipului lui nu era altceva decât privirea pierdută pe care ți-o dă o durere fizică cumplită.

Sări imediat lângă el, ajutându-l să se așeze în cel mai apropiat fotoliu. Se cufundă în el, iar ea îl acoperi cu un șal și îngenunche lângă el, în timp ce privirea lui de nepătruns continua să o respingă.

— Charles... Charles, îl imploră ea.

Dar el rămase tăcut multă vreme; și pe ea o tortura gândul că probabil nu va ști niciodată dacă venise la ea pentru că se simțise rău sau dacă criza îl apucase pentru că intrase în cameră să-i pună întrebări, s-o acuze ori să-i vorbească despre ceea ce văzuse sau auzise în după-amiaza aceea...

Pe neașteptate, el ridică mâna și i-o apăsă pe frunte, astfel încât fața ei rămânea descoperită sub privirile lui.

— Dragostea mea, ai fost fericită?

— Fericită?

Cuvântul îi tăie răsuflarea. Lizzie se agăță de el și-și culcă fața îndurerată pe genunchii lui. Mâna lui îi trecu ușor prin păr și, adunându-și întreaga putere, ea ridică din nou capul, îl privi drept în ochi și spuse șoptit:

— Dar tu?

Privirea lui o învălui toată; întreaga lor viață, dusă împreună, se citea în ea, din prima până în ultima zi. Mâna lui o mângâie din nou, ca o binecuvântare, apoi căzu fără vlagă. Momentul comuniunii lor se încheiase; în clipa următoare ea îi pregătea medicamentele, chema servitorii, cerea să vină doctorul. Soțul ei redevenise copilul neajutorat și inofensiv, în care îi transformă boala chiar și pe cei mai de temut și pe cei mai îndrăgiți.

VI

În salonul doamnei Mant, cam la o jumătate de an după aceea, doamna Charles Hazeldean spuse servitorului, după un moment de ezitare, că putea să-l lase pe domnul Prest să intre.

Doamna Mant era plecată. Se pregătea tocmai să se ducă la Washington pentru a vizita o nouă protejată, când doamna Hazeldean sosise din Europa și, după ce se consultase în grabă cu cei din clan, se decisese că nu ar fi fost „decent“ s-o lase pe văduva bietului Charles să meargă la hotel – și de aceea Lizzie avea strania senzație că se întorcea, după aproape nouă ani, în casa din care soțul ei o salvase triumfător; dar acum era sigură că se întorcea acolo pe deplin independentă, fără primejdia de a cădea din nou în captivitatea de odinioară, deși toată ființa ei se înfiora la gândul trecutului renăscut în mintea ei.

A doua zi, doamna Mant plecase la Washington; dar înainte de a pleca, îi trecuse invitatei sale peste masă, la micul dejun, un bilețel.

— Foarte frumos din partea lui – era unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Charles, nu? spuse ea schițând un zâmbet rece.

Doamna Hazeldean privi bilețul, îl întoarse vrând parcă să examineze semnătura, și-l înapoie amfitrioanei.

— Da. Dar nu cred că vreau să văd pe nimeni deocamdată.

Urmă o pauză, în timpul căreia valetul aduse clătitele calde, umplu din nou cămile cu lapte fierbinte și pe urmă se retrase. Când ușa se închise după el, doamna Mant adăugă cu o cordialitate periculoasă:

— Nimeni nu-ți va lua în nume de rău să primești un vechi prieten al soțului tău... cum este domnul Prest.

Lizzie aruncă o privire tăioasă feței mari, inexpressive și misterioase aflate de cealaltă parte a mesei. Deci, chiar dorea lumea ca ea să-l primească pe Henry Prest? Ei bine – poate că înțelegea...

— Să răspund eu în locul tău, draga mea? Sau o faci tu? urmă doamna Mant.

— O, cum doriți. Dar nu fixați o zi, vă rog. Lăsați pentru mai târziu...

Chipul doamnei Mant deveni din nou inexpressiv. Apoi spuse încet:

— Nu trebuie să te izolezi prea mult. Nu ajută la nimic să fii prea tristă. Îmi pare rău că trebuie să te las singură aici, dar...

Ochii lui Lizzie se umplură de lacrimi; înțelegerea arătată de doamna Mant o durea mai rău decât dacă s-ar fi purtat răutăcios cu ea. Fiecare cuvânt rostit de ea avea un subînțeles.

— O, dar nu trebuie să renunțați la vizită...

— Cum aș putea s-o fac, draga mea? Este o îndatorire. Atunci am să-i trimit eu câteva rânduri lui Henry Prest... Și dacă o să guști puțin vin de Porto la prânz și la cină, o să te facă să nu mai arăți ca o stafie...

Doamna Mant plecase; două zile mai târziu – deci, după un interval „decent” – fu anunțat domnul Prest. Doamna Hazeldean nu-l mai văzuse din seara de Anul Nou. Ultimele cuvinte le schimbaseră în budoarul purpuriu al doamnei Struthers, și de atunci trecuse o jumătate de an. Charles Hazeldean zăcuse două săptămâni; dar deși urmaseră și perioade mai bune și mai rele, și momente pline de speranțe, când nimeni n-ar fi putut-o critica pe soția sa dacă-și primea prietenii, ușile ei rămăseseră închise pentru toată lumea. Nu-l exclusese pe Henry Prest mai riguros decât pe ceilalți; el fusese, pur și simplu, unul dintre cei mulți, care primiseră zi de zi același răspuns: „Doamna Hazeldean nu primește pe nimeni, în afară de cei din familie”.

Aproape imediat după moartea soțului ei plecase în Europa, într-o vizită, de multe ori amânată, la tatăl ei, care se stabilise acum la Nisa; dar această călătorie probabil că nu-i priise prea mult, pentru că, atunci când se întorsese la New York, rudele fuseseră impresionate de aerul ei suferind și deprimat. Oricum, era un lucru în favoarea ei; fuseseră cu toții de acord că se comportase așa cum se cuvenea.

Îl privi pe Henry Prest de parcă ar fi fost un străin, fiindu-i foarte dificil, în primul moment, să pună de acord prezența lui, robustă și frumoasă, cu ținutul umbrelor în care trăise ea în ultimele șase luni.

Începuse să i se pară că toți aveau un aer ciudat, străin; avea impresia că vede oamenii și viața din jur ca printr-o ceață, ca și cum ar fi privit prin voalul lung cernit, sub care era de datoria ei de văduvă să-și ascundă durerea. Dar îi întinse mâna fără a lăsa să se observe vreo urmă de răceală.

El o duse spre buze, încercând în mod evident să facă un gest curtenitor, exprimând în același timp compasiune, pentru ca apoi, la jumătatea drumului, să pară a înțelege că situația îi cerea să dea drumul mâinii.

— Ei... trebuie să recunoști că am avut destulă răbdare! exclamă el.

— Răbdare? Da. Ce altceva mai trebuia să fie? adăugă ea zâmbind ușor, pe când el se așeza lângă ea, puțin cam prea aproape.

— Ei, desigur... am înțeles cum stau lucrurile, și sper să mă crezi. Dar nu puteai cel puțin să-mi răspunzi la scrisori? La una-două din ele!

Ea clătină din cap.

— N-am putut să scriu.

— Nimănui? Sau doar mie? întrebă el pe un ton ironic.

— Am scris doar scrisorile pe care trebuia să le scriu – nimic altceva.

— Da, înțeleg, spuse el râzând ușor; și ai considerat că scrisorile pentru mine nu se numărau printre ele.

Ea nu răspunse nimic, iar el se ridică și făcu câțiva pași prin cameră. Fața îi era mai roșie ca de obicei și, din când în când, o schimonosea câte o grimasă. Ea își dădu seama că el simțise bariera ridicată între ei de doliul ei și că acest lucru îl făcea să se simtă jignit. Se vedea că în el se mai dădea încă lupta între rigorile impuse de tradiție într-o asemenea situație și impulsurile primare stârnite de amintirea ultimelor ore petrecute împreună. Când se întoarse și se opri în fața ei, roșeața de pe față dispăruse, dar rămase încruntat, nesigur și vizibil deranjat că ea îl silea să se simtă astfel.

— Stai ca o stană de piatră! spuse el.

— Mă simt ca o stană de piatră.

— Ei, hai...!

Știa foarte bine ce gândea el în acel moment: și anume, că singurul mod de a trece peste un început așa de puțin promițător era s-o cuprindă în brațe – și după aceea să-i vorbească. Acesta era gestul clasic. Îl făcuse de nenumărate ori și se întreba de ce naiba nu îl putea face și acum... Dar ceva în privirea ei probabil îl reținea. Se așeză din nou lângă ea.

— Prin ce trebuie să fi trecut, draga mea! zise; apoi făcu o pauză și tuși. Înțeleg că ești distrusă. Dar nu știu nimic, crede-mă, nu știu nimic din ceea ce s-a întâmplat de fapt...

— Nu s-a întâmplat nimic.

— În legătură cu ceea ce ne temeam noi? N-a fost nimic?

Ea scutură din cap.

Înainte de a pune următoarea întrebare, el își dresă puțin glasul.

— Și nu crezi că, în absența ta, el ar fi putut spune cuiva?

— Niciodată.

— Atunci, draga mea, se pare că am avut un noroc de necrezut și nu văd de ce...

Încet, el se trase mai aproape de ea și-și puse mâna mare, plină de inele, pe mânăca ei. Ce bine cunoștea inelele acelea – cei doi șerpi de aur mat, cu ochii lor răutăcioși, făcuți din pietre scumpe! Ea rămase însă nemișcată, de parcă i-ar fi simțit încolăciți în jurul ei, până când el slăbi strânsoarea.

— Lizzie, să știi – în glasul lui se citea descurajare – că nu e firesc...

— Nu e firesc?

— Dacă ești în afara oricărui pericol și... liberă, liberă, draga mea! Nu-ți dai seama? Cred că încercarea a fost prea mare pentru tine; dar aș vrea să înțelegi că acum...

Ea se ridică brusc și se îndepărtă de el, până ajunse în mijlocul camerei.

— Oprește-te! aproape că strigă, așa cum făcuse, cu ani în urmă, cu doamna Mant.

Se ridică și el, cu chipul bronzat întunecându-i-se, și încercă să zâmbească.

— Totuși, protestă el, luând în considerare tot ce s-a întâmplat – și după o despărțire de șase luni!

Ea tăcea.

— Draga mea, continuă pe un ton mai blând, poți să-mi spui ce-ți imaginezi că aş putea crede?

— O, nu o lua pe tonul acesta, spuse ea încet.

— Ce ton?

— Ca şi cum... ca şi cum ți-ai imagina că am putea să ne întoarcem la ce-a fost...

Îl văzu schimbându-se brusc la față. Oare până atunci, se întrebă ea, nu întâlnise nici un obstacol pe drumul neted pe care păşise? Imediat se gândi că acela era pericolul ce plana asupra bărbaților care „ştiau cum să ia femeile” – venea o vreme când o făceau orbește.

Şi era clar că la acelaşi lucru se gândea şi el în acel moment. Zâmbi din nou spăşit şi, apropiindu-se de ea, îi luă uşor mâna.

— Dar eu nu vreau să mă întorc la ce-a fost... Vreau să merg înainte, draga mea... Acum, când ești în sfârşit liberă...

Ea se opri asupra cuvântului, de parcă l-ar fi aşteptat ca pe ceva prețios.

— Liberă! O, asta era – liberă! Nu înțelegi, nu vezi că vreau să rămân liberă?

O umbră de neîncredere apăru din nou pe chipul lui, iar zâmbetul pe care-l pregătea ca s-o îmbărbăteze păru să-i rămână pe buze pentru a se îmbărbăta pe sine.

— Doar nu-ți imaginezi că vreau să te încătușez? Eu vreau să fii liberă, cum îți place – liberă să mă iubești atât cât dorești!

Şi se vedea că era încântat de ultimele cuvinte pe care le spusese.

Ea își trase mâna, fără a fi însă nepoliticoasă.

— Îmi pare rău... tare rău, Henry, dar nu înțelegi.

— Ce nu înțeleg?

— Că ceea ce vrei tu este imposibil. Nu mai pot continua... ca înainte...

Ea văzu pe chipul lui că începe să se enerveze.

— Ca înainte? Vrei să spui...?

Dar înainte ca ea să-i dea o explicație, se grăbi tot el să adauge, luând un aer important:

— Nu spune nimic! Acum am înțeles. Când ai vorbit de libertate, adineauri, am înțeles greșit pentru moment... recunosc... am crezut

că după această căsătorie nefericită, ai putea prefera legături mai discrete... o independență aparentă, care să ne permită amândurora... am spus aparentă, pentru că, în ceea ce mă privește, nu am dorit niciodată să ascund acest lucru... Dar dacă am înțeles greșit, dacă dimpotrivă, ceea ce dorești este... este să profiți de libertatea pe care o ai acum pentru a face cunoscut... atașamentul nostru reciproc...

Ea nu spunea nimic, nu pentru că ar fi dorit ca el să termine ce avea de zis, ci pentru că nu găsea nimic de spus. Își dădea seama că nu mai simțea nimic pentru ceea ce fusese trecutul lor. Era clar că tăcerea ei îl uimea, și începu să-și piardă stăpânirea de sine, plutind parcă pe o mare de cuvinte.

— Lizzie? Mă auzi? Dacă am greșit... și recunosc că uneori poate am greșit, dacă am greșit... ei, draga mea, pe cuvântul meu că n-am mai spus niciodată vreunei femei asemenea cuvinte; dar acum sunt gata să ispășesc, cum zice Biblia! Nu-ți dai seama, Lizzie? Lizzie, ascultă...! Îți cer să devii soția mea.

O clipă ea tot nu spuse nimic; privi în jur, de parcă ar fi avut senzația că simte între ei prezența unei persoane ce nu putea fi văzută, deși exista acolo. În cele din urmă râse ușor. Acest lucru îl irită în mod vizibil pe musafirul ei.

— Nu cred, începu el, să fi spus ceva care să stârnească râsul.

Se opri și o privi atent, stăpânit parcă de gândul că avea o comportare cam anormală. Apoi, aparent liniștit, spuse pe jumătate șoptit singura frază pe care o știa pe franțuzește:

— La joie fait peur... așa-i?

Ea păru că nu-l aude; spuse doar:

— Nu râdeam de tine, ci doar din pricina coincidențelor pe care ți le oferă viața. Exact în aceeași cameră m-a cerut în căsătorie și soțul meu.

— O?

Adoratorul ei deveni cam neîncrezător în ceea ce privea bunul ei gust, ca și ocazia cam nepotrivită pe care o alesese pentru a aminti astfel de lucruri. Dar mai făcu un efort de generozitate:

— Într-adevăr? Dar, draga mea, nu aveam de unde să știu asta, nu? Dacă aș fi știut că-ți poate stârni o amintire atât de dureroasă...

— Dureroasă? replică ea. O amintire dureroasă? Crezi că la asta m-am referit? Vocea ei coborî până la o șoaptă: Camera aceasta este sacră pentru mine.

Și își fixă privirea pe chipul lui, căruia, probabil din cauza alcătuirii sale desăvârșite, părea să-i lipsească mobilitatea necesară spre a urmări un asemenea salt în gândire. Semăna mai degrabă cu o clădire solidă, nu cu cortul unui nomad. Bărbatul își înăbuși mândria rănită și spuse cu generozitate, pe un ton glumeț:

— Înger milostiv!

— Milostiv? Față de cine? Crezi că... am afirmat eu vreodată ceva care să te facă să te îndoiești de ceea ce-ți spun acum?

Sprâncenele lui fremătau: era gata să-și piardă cumpătul.

— Să fi afirmat ceva? Nu, insinuă el ironic; apoi, stăpânindu-se, adăugă pe un ton extrem de duios: Te-ai comportat fără cusur... întotdeauna. Și eu am recunoscut-o fără ocol. Nimeni nu s-ar fi putut comporta mai bine decât tine, ca o adevărată doamnă. Întotdeauna am admirat tactul tău, de a nu face niciodată aluzie la... la cealaltă viață a ta.

Ea îl privi neclintită.

— De fapt, cealaltă viață a fost viața mea – singura mea viață! Acum ai aflat și asta.

Se lăsă tăcerea. Henry Prest scoase o batistă cu monogramă și și-o trecu peste buzele uscate. Făcând acest gest, un miros de apă de colonie ajunse până la ea și o făcu să tresară. Era limpede că el se gândea la ce ar fi trebuit să spună, întrebându-se, destul de descurajat, cum să facă să redevină stăpân pe situație. În cele din urmă reuși să arboreze din nou un zâmbet persuasiv.

— Nu, nu a fost singura ta viață, draga mea, îi reproșă el.

Ea îl înfruntă imediat.

— Ba da; așa ai crezut tu, pentru că așa voiam eu.

— Voiai tu? și zâmbetul îi exprima neîncredere.

— Da, o făceam intenționat. Dar bănuiesc că nici o scuză de a mea nu-ți poate fi pe plac... așa că ce-ar fi să punem punct acum?

— Să punem punct la... această conversație? În glasul lui se citea mâhnire. Bineînțeles, nu doresc să împing lucrurile prea departe.

Ea îl întrerupse, ridicând mâna.

— Să punem punct pentru totdeauna, Henry.

— Pentru totdeauna? El o privi pierdut și înghiți repede, dând senzația că se sufocă. Pentru totdeauna? Într-adevăr...? Noi doi? Vorbești serios, Lizzie?

— Foarte serios. Dar, dacă preferi să auzi... doar ceea ce este dureros...

El își îndreptă spatele, își trase umerii înapoi și spuse cu un glas nesigur:

— Sper că nu mă socotești un laș.

Ea nu-i răspunse direct, ci își urmă gândul:

— Ei, bănuiesc că ai crezut că te iubesc...

El zâmbi din nou, își răsuci din nou mustața și ridică din umeri abia perceptibil.

— O... dar ai reușit să creezi această impresie...

— O, da: o femeie poate s-o facă... atât de ușor! Și bărbații uită deseori acest amănunt. Credeai că sunt o amantă topită de iubire; iar eu nu am fost decât o prostituată destul de scump de întreținut.

— Elizabeth! găfâi el, palid acum din cap până-n picioare.

Ea înțelese că acest cuvânt îi rănise mai mult decât mândria; înainte de a-și da seama că-i jignise dragostea, el se cutremurase la gândul ofensei aduse bunului-simț! Amantă! Prostituată! Asemenea cuvinte erau interzise. Nimănui nu-i plăcea mai mult decât lui Henry Prest să vadă femei vorbind vulgar; unul dintre cele mai încântătoare lucruri la doamna Hazeldean (așa cum tocmai îi spusese) fusese felul cum știuse să rămână, „trecând peste toate situațiile“, atât de inefabil „o doamnă“. O privi de parcă se îndoia din nou de starea integrității ei mintale.

— Să continui? Întrebă ea, zâmbind.

El își plecă în jos capul, țeapăn.

— Nu-mi dau încă seama pentru ce ți-ai bătut joc de mine.

— Ei bine, a fost exact așa cum ți-am spus. Aveam nevoie de bani – de bani pentru soțul meu.

El își umezi buzele.

— Pentru soțul tău?

— Da; când a început să nu se mai simtă bine; când a început să aibă nevoie de confort, de o mulțime de alte lucruri, și să meargă și în străinătate. Pe când eram doar o tânără copilă, el fusese acela

care mă salvase de la o umilință și o nenorocire de nedescris. Nimeni altcineva nu ridicase nici măcar un deget să mă ajute – nimeni din familia mea n-a făcut-o. Nu aveam nici bani și nici prieteni. Doamna Mant se plictisise de mine și căuta un pretext ca să mă arunce pe drumuri. O, nici nu-ți dai seama câte trebuie să îndure o fată – o fată singură pe lume – care depinde, pentru îmbrăcăminte, hrană și adăpost, de mofturile unei bătrâne înfumurate și capricioase! Și tocmai pentru că el știa toate astea, pentru că a înțeles totul, s-a căsătorit cu mine... M-a scos din mizerie și m-a adus într-o lume a binecuvântatei fericiri. M-a ridicat mai presus de toți... m-a așezat alături de el. Nu-mi păsa de nimic altceva în afară de acest lucru; nu mă interesau banii sau libertatea; nu-mi păsa decât de el. L-aș fi urmat și în deșert – aș fi mers desculță, doar să fiu alături de el. Aș fi răbdat de foame, aș fi cerșit, aș fi făcut orice – orice pentru el.

Se opri, și glasul i se pierdu într-un suspin. Nu-și mai dădea seama că Prest era de față – toată ființa ei era absorbită de lucrurile pe care le evoca.

— Dar lui îi păsa de mine – dorea să fiu bogată, independentă și admirată! Dorea să-mi ofere totul – în primii ani de abia îl puteam convinge să-și păstreze pentru el bani îndeajuns... Și apoi s-a îmbolnăvit; și pe măsură ce boala avansa și a trebuit să renunțe treptat la afaceri, venitul s-a micșorat, iar pe urmă a secat complet; și, în același timp, apăreau noi cheltuieli ce se adăugau celorlalte – infirmiere, doctori, călătorii; și el era din ce în ce mai speriat, speriat nu pentru el, ci pentru mine... Ce-mi rămânea de făcut? Trebuia să plătesc cumva. În primul an am reușit să amân plata datoriei – apoi am împrumutat sume mici de ici, de colo. Dar asta nu putea să dureze. Și în tot acest timp trebuia să arăt drăguță și prosperă, altfel ar fi început să-și facă griji, să creadă că suntem ruinați și să se frământa ce se va întâmpla cu mine dacă el nu se va face bine. Când ai apărut tu, eram disperată – aș fi făcut orice, orice! El credea că banii veneau de la mama mea vitregă, din Portugalia. Întâmplarea a făcut să fie într-adevăr bogată. Dar, din nefericire, bietul tata a încercat să investească banii în ceva și i-a pierdut pe toți; la început, însă, când se căsătoriseră, ea ne trimisese o mie de dolari – și restul, tot ce mi-ai dat tu, am pus pe seama ei.

Se opri răsuflând din greu, de parcă ajunsese la capătul puterilor și al povestirii. Treptat, începu să revină la realitate și-l văzu pe Henry Prest, parcă pierdut, undeva departe, asemenea unei siluete mici, neclare, conturându-se prin ceața ochilor ei împăienjeniți. Și gândi în sinea ei: „Nu mă crede“, iar gândul o exasperă.

— Presupun că te miră, reîncepu ea, că o femeie are îndrăzneala să mărturisească astfel de lucruri despre sine.

El își dres glasul.

— Despre sine? Nu, poate că nu. Dar despre soțul ei...

Lizzie simți că sângele îi năvălește în față.

— Despre soțul ei...? Doar nu îndrăznești să-ți imaginezi că el...?

— Deci, mă părăsești, adăugă el rece; aceasta este concluzia.

Ea rămăsese năucită, iar el adăugă:

— Oricum, acest lucru explică extraordinara ta nepăsare – pe care o socoteam mai degrabă curaj. Și-mi dau seama că nu era nevoie să fi luat cine știe ce măsuri de precauție.

Ea reflectă la spusele lui.

— Deci, crezi că el știa! Și mai crezi poate că și eu știam asta!

Rămase dusă pe gânduri, îndurerată, dar după câteva clipe chipul i se însenină.

— El n-a știut niciodată – niciodată! Și aceasta îmi e de ajuns – iar pentru tine n-are nici o importanță! Poți crede ceea ce vrei. El a fost fericit până la sfârșitul zilelor – acesta este singurul lucru care contează pentru mine.

— Nu poate exista nici o îndoială asupra sincerității tale, spuse el strângând din buze.

— Nu mai am nici un motiv să nu fiu sinceră.

El își luă pălăria și îi cercetă amănunțit căptușeala; apoi luă mănușile pe care le pusese înăuntru și le netezi cu mâna, dus pe gânduri. Ea își spuse: „Slavă Domnului că pleacă!“

Dar el puse pălăria și mănușile pe masă și se apropie de ea. Chipul îi era răvășit, asemenea celui al unui om pe care l-au prins zorii chefuind.

— Nu dai nici o șansă imaginației, spuse el încet.

— Ți-am spus că e inutil... începu ea, dar el o întrerupse:

— Nici o șansă, dar asta numai în cazul că te cred.

Își umezi buzele din nou și le șterse cu batista. Ea simți iarăși mirosul de apă de colonie.

— Dar nu te cred! spuse el. Prea multe amintiri... prea multe dovezi, draga mea...

Se opri și zâmbi forțat. Și ea înțelese că-i zâmbea, în speranța că o va îmbuna puțin.

Ea însă rămase tăcută, iar el reîncepu, încercând s-o convingă să revină asupra verdictului:

— Eu știu mai bine, Lizzie. În ciuda a ceea ce-a fost, eu știu că tu nu ești genul acela de femeie.

— Dar am luat bani de la tine...

— Mi-ai făcut o favoare. Cunoșteam dificultățile prin care treceai... înțelegeam perfect. Și te implor să nu mai pomenești niciodată despre asta.

Ea își dădu seama într-o clipă că orice ar fi fost mai ușor de îndurat pentru el decât gândul că fusese socotit un prost! Era un lucru cu care nu se putea împăca. Întreaga lui mândrie se răzvrătea; încerca să o disculpe nu atât de dragul ei, cât de al lui. Această constatare o făcu pe Lizzie să se simtă derutată și deznădăjduită; toate încercările ei s-ar spulbera în van, lovindu-se de impenetrabila lui mândrie de sine.

— Nici un bărbat care a avut privilegiul de a fi fost iubit de tine n-ar putea niciodată, nici măcar un moment, să...

Ea ridică repede capul și se uită la el, întrerupându-l:

— Tu n-ai avut niciodată acest privilegiu.

Chipul lui se posomorî. Și ea observă că privirea încetase să o mai implore, devenind mânioasă. Rămas o clipă fără glas, nu reuși decât să îngâne:

— Faci tot posibilul să te denigrezi în ochii mei.

— Nu mă denigrez, îți spun adevărul. Aveam nevoie de bani și nu vedeam o altă cale de a-i obține. Iar tu erai gata să mi-i dai... în schimbul a ceea ce numești privilegiu...

— Lizzie, o întrerupse el grav, nu mai continua! Știu că simți ceva pentru mine... știu că întotdeauna a fost așa. La o fire atât de sensibilă, atât de hipersensibilă ca a ta, există momente când toate sentimentele sunt măturate de scrupule... Și pentru aceste scrupule te stimez și mai mult. Dar nu mai vreau să aud nimic acum. Dacă te-

aș lăsa să continui, în starea de exaltare nervoasă în care te afli... ai putea fi prima căreia apoi să-i pară rău... Vreau să uit tot ce mi-ai spus... vreau să privesc înainte, nu înapoi...

Își îndreptă umerii, trase cu putere aer în piept și o fixă cu o privire ce-și recăpătase încrederea.

— Cât de puțin mă cunoști dacă crezi că aș putea să te părăsesc tocmai acum!

Ea îi întoarse privirea, plictisită, dar sigură pe sine:

— Ești amabil – vrei să fii generos, înțeleg. Dar nu înțelegi că nu pot să mă mărit cu tine?

— Văd doar că, în starea în care ești, cuprinsă în mod firesc de remușcări...

— Remușcări? Remușcări? izbucni ea, râzând. Îți imaginezi că am remușcări? Aș face la fel mâine, dacă ar trebui s-o iau de la capăt – și pentru același motiv! Am reușit să fac ceea ce am vrut – i-am putut oferi acel ultim an, acel ultim an de fericire. Faptul că nu a avut griji l-a ținut în viață și l-a făcut să se simtă fericit. Oh, da, a fost fericit – o știi! și se întoarse spre Prest cu un zâmbet straniu pe buze. Și pentru asta îți mulțumesc – îți sunt recunoscătoare.

— Tu... tu... recunoscătoare! E un... lucru... de-a dreptul indecent... să-l spui.

Își luă din nou pălăria și rămase în mijlocul camerei, așteptând parcă să fie trezit dintr-un coșmar.

— Înseamnă că dai deoparte o ocazie... începu el.

Ea își aplecă ușor capul, în semn de încuviințare.

— Îți dai seama ce faci? Mai sunt încă gata să... să te ajut, dacă... Ea nu răspunse, iar el continuă: Cum crezi că o să poți rezista – dacă te-ai lăsat copleșită de astfel de gânduri?

— Nu-mi pasă ce va fi. Niciodată nu am vrut bani pentru mine.

El ridică o mână dezaprobatore:

— O, nu, nu o lua de la început! Femeia pe care intenționez să...

Și ea fu brusc surprinsă să vadă strălucind lacrimi în ochii lui. El își duse batista la ochi, dar mirosul de colonie îi izgoni lui Lizzie părerea de rău de o clipă. Ah, apa aceea de colonie! Îi aducea în minte scenă după scenă, cu o hidoasă precizie. „Dar a meritat“, murmură ea îndârjită.

Henry Prest băgă batista în buzunar. Așteaptă puțin, privi în jur și apoi se întoarse spre ea.

— Decizia ta e categorică?

— Oh, bineînțeles.

El făcu o plecăciune.

— Ar mai fi fost un lucru pe care aș fi dorit să ți-l spun, dacă mi-ai fi dat posibilitatea să te văd după... după ziua aceea de Anul Nou. Ceva ce am preferat să nu-ți declar în scris...

— Da? Întrebă ea indiferentă.

— Ești chiar așa de sigură că soțul tău nu a aflat că... în ziua aceea...?

— Foarte sigură.

— Ei, se pare că alții aflaseră. Făcu o pauză și adăugă: Doamna Wesson ne-a văzut.

— Așa cred și eu. Îmi amintesc că a luat-o în altă direcție, ca să mă evite, în seara aceea la doamna Struthers.

— Exact. Și nu a fost singura care ne-a văzut. Dacă n-ar fi fost dezarmați de sfârșitul apropiat al soțului tău, chiar în aceeași zi ai fi fost ostracizată.

Ea nu spuse nimic, iar el continuă, făcând un ultim efort:

— În durerea ta, în singurătatea ta, nu ți-ai dat încă seama ce se va întâmpla cu tine în viitor – cât de greu îți va fi? De acest lucru voiam să te previn – de aceea te-am cerut în căsătorie.

Se îndreaptă de spate și zâmbi, de parcă s-ar fi uitat la propria sa figură reflectată într-o oglindă și i-ar fi făcut o impresie bună.

— Un bărbat care a avut nefericirea să compromită o femeie are obligația, așa cum cere onoarea... chiar dacă n-aș fi simțit pentru tine ceea ce simt... aș fi...

Ea se întoarse spre el cu un zâmbet îmblânzit. Da, ajunsese chiar să se convingă că o cerea în căsătorie pentru a-i salva reputația. Și fiind conștientă de acele vechi și banale axiome, pe care el chiar credea că se bazează întreaga sa conduită, Lizzie simți din nou cât de departe se afla de viața spre care el ar fi vrut s-o întoarcă.

— Bietul meu Henry, nu vezi cât de departe sunt de lumea doamnei Wesson? Chiar dacă tot New Yorkul ar vrea să mă ostracizeze, n-are decât s-o facă! Eu mi-am trăit ziua cea mare...

nici o femeie nu are mai mult decât una singură. Și de ce să nu plătesc pentru ea? Sunt gata s-o fac.

— Doamne Dumnezeu! murmură el.

Acum ea își dădea seama că el își epuizase și ultima fărâmbă de putere. Reușise să-l rănească în punctul lui vital, împiedicându-l să mai fie generos, și această jignire lui i se părea de neiertat. Acum era bucuros, da, chiar bucuros că-i spusese că New Yorkul intenționa s-o ostracizeze; dar, oricât ar fi încercat, nu-i păsa nici de acest lucru, nici de bucuria lui ascunsă. Își avea propriile ei bucurii, nedestăinuite, dincolo de ce putea înțelege el sau New Yorkul.

— Îmi pare rău, reluă el pe un ton blând; făcu apoi o plecăciune, fără a încerca să-i ia mâna, și părăsi camera.

Când ușa se închise, Lizzie privi în urma lui năucită. „Cred că are dreptate: nu mi-am dat seama încă...” Auzi ușa de afară închizându-se și apoi se lăsă pe sofa, apăsându-și mâinile peste ochii ce o dureau. În acel moment se întrebă pentru prima oară cum vor arăta zilele ce vor urma...

„Dacă cel puțin mi-ar plăcea să citesc”, gemu ea, amintindu-și cât de puțin încercase să-și formeze gusturile după ale soțului ei și cât de blajin și înveselit zâmbea el când ea încerca să facă un asemenea efort. „Ei, dar mai sunt și cărțile de joc; și, când o să îmbătrânesc, îmi rămân croșetatul și răbdarea. Și dacă mă vor părăsi toți, n-o să mai am nevoie de rochii de seară. Oricum, asta ar însemna o economie”, conchise ea, străbătută de un fior.

VII

„Ea s-a comportat urât întotdeauna... Obişnuiau să se întâlnească la hotelul de pe Fifth Avenue.“

Trebuie să mă întorc acum la aceste cuvinte rostite de mama – cuvintele cu care mi-am început povestirea şi de la care a trebuit să mă abat pentru o vreme, pentru a aduce mai vie, în prim plan, imaginea tulburătoare a lui Lizzie Hazeldean: o imagine la care au concurat amintirile mele de copil şi aluziile culese mai târziu.

Când mama pronunţa acele cuvinte acuzatoare, eu aveam douăzeci şi unu de ani, de abia ieşisem de la Harvard şi mă reîntorsesem sub acoperişul părintesc, la New York. Nu mai auzisem de mult vorbindu-se despre doamna Hazeldean. Fusesem plecat de acasă la şcoală şi apoi la Harvard cea mai mare parte din timp, iar în vacanţe probabil că acesta nu era considerat cel mai potrivit subiect de conversaţie, mai ales acum când surorile mele erau destul de mari.

Oricum, uitasem aproape tot ce ştiusese vreodată despre ea, când, în seara de după întoarcerea mea, vărul meu Hubert Wesson – care părea acum pe lângă mine un adevărat uriaş şi care era totodată o autoritate în viaţa mondenă – veni cu sugestia de a o întâlni la operă.

— Pe doamna Hazeldean? Dar nici n-o cunosc. Ce-o să creadă?

— N-ai nici o grijă. Haide. E cea mai nostimă femeie pe care-am cunoscut-o. Pe urmă ne întoarcem şi luăm masa cu ea – în cea mai nostimă casă.

Şi-şi răsucă falnica-i mustaţă.

Luam amândoi masa la club, unde tocmai devenisem membru, iar sticla de Pommery, care era pe sfârşite, mă făcuse să cred că nimic nu era mai potrivit pentru doi bărbaţi de lume decât să-şi încheie seara în loja celei mai nostime femei pe care-o cunoştea Hubert. Mi-am răsucit şi eu mustaţa şi l-am urmat, după ce mi-am trecut cu meticulozitate mâneca peste borul jobenului, cum îl văzusem făcând pe el.

Dar odată ajuns în loja doamnei Hazeldean, am redevenit un puști sfios, roșu până în vârful urechilor, așa cum i se întâmplase și lui Hubert la vârsta mea, uitând că acum aveam și eu mustață; și mi-am dăruit pălăria din cuierul în care tocmai o pusesem, în încercarea mea zeloasă de a ridica un program pe care ea nici măcar nu-l scăpase.

Pentru că era într-adevăr foarte frumoasă – extrem de frumoasă. Până acum fusesem obișnuit doar cu frumusețea comună, cea pe care tinerețea și vitalitatea o așază ca un vâl trandafiriu peste chipurile obișnuite, siluetele banale și plăcerile cele mai obișnuite. Dar de data asta era vorba de ceva bine gândit, perfect, finit – și doar foarte puțin trecut. Mă înspăimânta acel prim contact cu infinitul frumuseții și mulțimea capcanelor ei. Cum, existau femei care n-aveau a se teme de riduri, care erau mai frumoase pentru că erau palide, care puteau să lase câteva șuvițe argintii să se ascundă în părul negru și ai căror ochi rămâneau visători, în timp ce ele zâmbeau și vorbeau? Atunci nici un tânăr nu se mai putea socoti în siguranță! Atunci lumea pe care o cunoscusem eu fusese doar un leagăn îmbrăcat în dantelă trandafirie, în timp ce această lume nouă era un loc în care domneau întunericul, primejdiile și încântarea...

A doua zi, când una dintre surorile mele m-a întrebat unde fusesem cu o seară înainte, m-am înfiorat și i-am răspuns:

— Cu doamna Hazeldean... la operă.

Atunci mama m-a privit, dar n-a spus nimic până când guvernanta nu a plecat cu fetele din cameră; apoi a întrebat cu buzele strânse:

— Hubert Wesson te-a dus în loja doamnei Hazeldean?

— Da.

— Un bărbat își poate permite să meargă unde dorește. Am auzit că Hubert Wesson mai este încă îndrăgostit nebunește de ea – așa-i trebuie Sabine, pentru că nu l-a lăsat să se însoare cu cea mai mică dintre surorile Lyman. Dar să nu mai pomenești niciodată numele doamnei Hazeldean în prezența surorilor tale. Lumea spune că soțul ei n-a știut niciodată – presupun că, dacă ar fi știut, ea n-ar mai fi moștenit niciodată banii bătrânei domnișoare Cecilia Winter.

Și atunci pronunță mama numele lui Henry Prest și adăugă cele câteva lucruri despre hotelul de pe Fifth Avenue, stârnindu-mi brusc

amintirile din copilărie...

O clipă am revăzut chipul acela cu ochii speriați și zâmbetul înghețat de sub voaleta coborâtă în grabă și am simțit inima înfiorându-mi-se ca și atunci, și am auzit geamătul scos din sufletul meu: am simțit toate acestea și, în aceeași clipă, am încercat să fac o legătură între chipul acela așa de proaspăt și suav, deși cuprins de neliniște, și cel zâmbitor și rezervat al „cele mai nostime femei cunoscute” de Hubert.

Eram obișnuit cu Hubert care folosea, fără deosebire, un singur adjectiv, și nu mă așteptasem s-o găesc pe doamna Hazeldean „nostimă” în sensul adevărat al cuvântului; în cazul când acesta era folosit pentru a caracteriza femeia de care era îndrăgostit, epitetul însemna pur și simplu că ea justifica pe deplin alegerea lui. Totuși, comparând înfățișarea de demult a doamnei Hazeldean cu cea de acum, am înțeles pentru prima oară ce se poate petrece în lunga perioadă dintre tinerețe și maturitate, și cât de puțin înaintasem eu pe acel drum misterios. Oh, de m-ar lua măcar de mână!

Nu eram total nepregătit pentru ceea ce mi-a spus mama. Nu se mai afla nici o altă femeie în loja doamnei Hazeldean când am intrat noi; și nici una nu a venit la ea toată seara; iar gazda noastră nu s-a scuzat în nici un fel pentru această izolare. În New Yorkul tinereții mele, știam cu toții ce să credem despre o femeie care era văzută „singură la operă”; și dacă doamna Hazeldean nu era fățiș considerată ca Fanny Ring, singura noastră „profesionistă” de marcă, pricina era că, din respect pentru originea ei socială, New Yorkul preferase să evite asemenea comparații. Deși eram tânăr, cunoșteam această lege socială și ghicisem, înainte ca seara să se termine, că doamna Hazeldean nu era o doamnă pe care celelalte doamne o vizitează, deși, pe de altă parte, nu era nici o doamnă despre care era interzis să li se vorbească celorlalte. Așa că i-am menționat numele ostentativ.

Nici o doamnă nu se afișa cu doamna Hazeldean la operă; dar la masa nostimă pe care Hubert o anunțase, un fel de petrecere al cărei antren constase în tachinării ironice și inofensive în timpul mesei copioase însoțite de cea mai bună șampanie, veniseră câteva. Pe aceleași doamne aveam să le mai întâlnesc la ea acasă, mai târziu. Erau în mare parte mai tinere decât amfitrioana lor și

aveau cât de cât acces în lumea bună: niște creaturi drăguțe și banale, plictisite de o prosperitate monotonă și amatoare de plăceri oarecum nepermise, ca fumatul, limbajul slobod și venitul acasă la ore târzii, însoțite de cine se nimerea. Dar asemenea firi curajoase erau puține în New Yorkul de altădată și apăreau doar din când în când și pe ascuns. Societatea doamnei Hazeldean era formată în cea mai mare parte din bărbați de toate vârstele, de la contemporanii ei, acum cu chelie sau cărunți, până la bărbați tineri ca Hubert sau novici necopți ca mine.

În micul ei cerc domnea o atmosferă demnă și decentă, ce nu avea nimic din acea respectabilitate forțată ce apasă de obicei asupra femeilor care au avut odată o faimă rea; dimpotrivă, atmosfera era firească, datorându-se acestei distinse femei care se plictisise de societate și închisese ușile pentru toți ceilalți, cu excepția unui grup intim. La doamna Hazeldean aveai întotdeauna senzația că, în clipa următoare, putea fi anunțată sosirea vreunei bunici sau mătuși; și, în același timp, siguranța plăcută că așa ceva nu se va întâmpla.

Ce anume din atmosfera unei astfel de case o făcea să pară atât de încântătoare unui tânăr capricios și plin de imaginație? Cum se făcea că „femeile acelea” (cum le spuneau celelalte) știau doar ele să te facă să te simți bine, în largul tău, știau să-l pună la punct pe cel ce întrecea măsura, să-l ironizeze puțin pe cel ce făcea pe grozavul, și totuși într-un fel atât de firesc? Faptul că era o altă atmosferă se simțea de cum intrai. Florile stăteau în vase, lămpile și scaunele arătau mai frumoase, cărțile de pe masă erau exact acelea după care tânjea fiecare. Cea mai periculoasă cochetărie poate să fie nu felul în care o femeie se îmbracă, ci felul în care-și aranjează salonul; și în această artă, doamna Hazeldean excela.

Și fiindcă am vorbit despre cărți, chiar și pe atunci ele erau de obicei primele obiecte care mă atrăgeau într-o cameră, indiferent ce fel de altă frumusețe se afla în ea; și-mi amintesc că în seara acelei prime „mese nostime”, rămăsesem uimit în fața rafturilor înțesate, care ocupau un întreg perete al salonului. Cum, Zeița citea? Putea să te însoțească și pe această cale? Și, fără îndoială, să te călăuzească? Inima îmi bătea cu putere.

Dar curând am aflat că Lizzie Hazeldean nu citea. Nici măcar ultimul roman de Ouida n-o tenta; și-mi amintesc că am văzut Noua Republică de Mallock stând pe masă cu paginile netăiate câteva săptămâni. Nu mi-a trebuit mult să fac descoperirea; chiar la următoarea mea vizită ea îmi surprinse privirea uimită ce se îndrepta spre rafturile pline, îmi zâmbi, roși puțin și-mi mărturisi:

— N-am reușit să le citesc. Am încercat... chiar că am încercat... dar cărțile mă adorm. Până și romanele...

Cărțile care o „adormeau“ constituiau un autentic tezaur de poezie engleză și o bogată și variată colecție de scrieri istorice, critică, epistole, în engleză, franceză și italiană – că ea cunoștea aceste limbi, o știam sigur. În mod cert, erau cărți adunate de un cititor sensibil și cu preocupări multiple. Eram singuri în cameră și doamna Hazeldean continuă, pe un ton coborât:

— Am păstrat doar câteva dintre ele, cele pe care... soțul meu le îndrăgea cel mai mult.

Pentru prima oară numele lui Charles Hazeldean fusese rostit în prezența mea și uimirea mi-a fost așa de mare, încât obrazul meu candid trebuie să fi reflectat roșeața. Îmi imaginasem că femeile în situația ei evitau să facă aluzii la soții lor. Dar ea continua să mă privească, dusă pe gânduri, umilă parcă, dând impresia că vrea să-mi spună mai mult și implorându-mă în sinea ei s-o înțeleg.

— A fost un mare cititor de cărți; a studiat mult. Și a încercat, cât i-a stat în putință, să mă facă și pe mine să citesc... dorea să împartă totul cu mine. Poezia mi-a plăcut și mie... unele poezii... când mi le citea cu glas tare. După moartea lui mi-am zis: „Îmi vor rămâne cărțile lui. Mă pot întoarce la ele... și prin ele îl voi regăsi“. Și am încercat... o, cât am încercat... dar în zadar. Și-au pierdut înțelesul... așa cum s-a întâmplat cu majoritatea lucrurilor.

Se ridică, aprinse o țigară și împinse un lemn în cămin. Am simțit că aștepta să spun ceva. Dacă viața m-ar fi învățat măcar ce să-i răspund; câte aveam de învățat din povestea ei! Dar eram prea lipsit de experiență; și nu puteam să-mi risipesc uimirea. Cum! Această femeie pe care o compătimisem pentru viața ei de familie, care păruse să justifice faptul că-și căutase alinare în altă parte – această femeie putea vorbi astfel despre soțul ei? Am înțeles imediat că nu se prefăcea; și un sentiment confuz al complexității – sau al haosului

– relațiilor umane mă făcu să rămân mut, ca un școlar căruia i se pune brusc o întrebare ce depășește înțelegerea lui.

Dar înainte ca gândul să mi se contureze bine, ea mi-l și citi și, cu zâmbetul care făcea să-i apară niște crețuri triste în jurul gurii, continuă veselă:

— la spune, ce planuri ai pentru această seară? Ce-ai zice dacă am merge la „Black Crook” cu vărul Hubert și cu încă vreo câțiva. Am rezervat o lojă.

Era inevitabil ca, nu la mult timp după această candidă confesiune, să încerc să mă convingă că pasiunea pentru citit era plictisitoare pentru femei și că unul dintre marile farmece ale doamnei Hazeldean consta în faptul că nu avea pretenții literare. Adevărul era, desigur, că farmecul ei consta în sinceritatea ei, în felul cum își cunoștea cu modestie și fără teamă propriile calități și defecte. N-am mai întâlnit niciodată ceva asemănător la nici o femeie, de nici o vârstă; și fiindcă mi-a apărut în cale pe când eram atât de tânăr, și fiindcă avea o asemenea înfățișare și maniere, m-a salvat pentru anii care au urmat de pericolul ce putea veni din partea unei frumuseți banale.

Dar înainte de a ajunge să înțeleg acest lucru, sau să bănuiesc ce avea să însemne pentru mine dragostea pentru Lizzie Hazeldean, mă și îndrăgostisem, fără să-mi dau seama, prosteste. În perspectiva anilor, totul se dovedi până la urmă numai un incident trecător, în lunga prietenie ce avea să ne lege; și dacă l-am amintit aici, am făcut-o doar pentru a scoate în evidență încă o calitate a bietei mele prietene. Chiar dacă nu putea citi cărți, putea citi în inima oamenilor; și-și aplecase privirea voioasă, și totuși plină de înțelegere, asupra mea, pe când eu mai bâjbâiam încă în ignoranță.

Îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri. Stăteam singuri în salonul ei, într-o iarnă, la vremea amurgului, lângă foc. Ajunsesem – în compania ei nu era prea dificil – la acel grad de prietenie când discuția amicală alunecă firesc într-o tăcere ce este dovada unei și mai profunde prietenii; ea citea ziarul de seară, în timp ce eu priveam încruntat și tăcut în foc. Îmi amintesc cum piciorul ei mic, abia apărând de sub rochie, se balansa între mine și foc, părând să-i absoarbă întreaga ființă în ritmul său...

— O, exclamă ea, bietul Henry Prest – și lăasă ziarul. I-a murit soția... bietul de el, spuse ea cu simplitate.

Sângele îmi năvăli în obraji: îmi simțeam inima zvâcnindu-mi în piept. Îi amintise numele... îi amintise numele, în sfârșit, amantul renegat, omul care o „dezonorase“! Mâinile îmi erau încleștate: dacă el ar fi intrat în momentul acela în cameră, mâinile mele s-ar fi repezit la gâtul lui.

Dar, după câteva clipe, m-am simțit din nou stăpânit de acea senzație umilitoare și deprimantă că nu înțeleg: că sunt prea tânăr, prea lipsit de experiență pentru a înțelege. Această femeie, care vorbea cu afecțiune despre soțul pe care-l înșelase, putea vorbi cu compasiune și despre iubitul nestatornic! Și făcea și una și alta cu tot atâta naturalețe, nu ca și cum această milă imparțială ar fi fost o atitudine pe care se hotărâse s-o adopte, ci de parcă ar fi fost una dintre lecțiile pe care le învățase de la viață.

— Nu știam că era căsătorit, am mormăit eu printre dinți.

Ea cumpăni, absentă.

— Căsătorit? O, da! Când a fost asta? La un an după ce... și glasul îi coborî din nou... după ce a murit soțul meu. S-a căsătorit cu o verișoară liniștită, care cred că-l iubea dintotdeauna. Au doi băieți... Pe el îl cunoști, nu? întrebă ea brusc.

Am încuviințat din cap, posac.

— Lumea credea că n-o să se însoare niciodată... chiar el obișnuia să spună la fel, continuă ea, tot dusă pe gânduri.

Și atunci am izbucnit:

— Câinele!

— Oh! exclamă ea.

Am tresărit; ochii ni se întâlneau, ai ei umezi de lacrimi, exprimând dojană și înțelegere. Am rămas un timp tăcuți, privind-ne. Două lacrimi i s-au ivit, au rămas o clipă atârinate pe gene, apoi au alunecat pe obraji. Continuam s-o privesc, rușinat; apoi m-am ridicat, mi-am scos batista; tremurând și pătruns, de parcă aș fi atins un lucru sacru, i le-am șters.

Dar n-am mers mai departe. În momentul următor, ea a reușit să pună între noi o distanță sigură. Nu dorea să sucească mințile unui „copil“; asemenea amuzamente nu o mai interesau de mult (îmi mărturisi mai târziu). Dar de simpatia mea avea nevoie, și încă din

plin: alături de celelalte sentimente pe care își dădea seama că le stârnește, mă făcuse să înțeleg că simpatia, în sensul unei înțelegeri profunde, i-a lipsit întotdeauna.

— Să știi că n-am fost niciodată sigură de simpatie, adăugă ea cu sinceritate, pentru că n-am spus nimănui până acum povestea mea. Dar dacă n-am făcut-o, e mai degrabă vina celorlalți decât a mea...

Și zâmbi puțin disprețuitor, iar mie îmi crescui inima, înțelegând onoarea ce mi se făcea.

— Dumitale, însă, vreau să ți-o spun... începu ea.

Am mai spus că dragostea mea pentru doamna Hazeldean a fost doar un episod trecător în lunga noastră prietenie. La vârsta mea nu se putea să fie altfel. Curând mi-a apărut în cale un chip mai „proaspăt” și, în lumina lui, am văzut că vechea mea prietenă era de fapt o femeie trecută de prima tinerețe, care începuse să încărunțească și care avea un zâmbet mecanic și ochi obosiți. Îmi spusese povestea vieții ei într-o perioadă când mai eram copleșit de sentimentele mele pentru ea; dar când sentimentele mi s-au mai potolit, în lumina de amurg a unei lungi și intime prietenii, am putut judeca și verifica apoi afirmațiile ei și am văzut că fiecare detaliu se potrivea perfect în acea evocare de la început.

Aceste ocazii fuseseră nenumărate, pentru că, odată spusă povestea, ar fi dorit apoi, ori de câte ori avea ocazia, s-o ia de la început. Dorința permanentă de a reînvia trecutul, nevoia permanentă de a se explica și justifica – satisfacția pe care i-o ofereau aceste aprinse dorințe, odată ce-și îngăduise să le facă cunoscute, deveniseră singura plăcere a vieții ei pustii. Și dorise să rămână așa – în ceea ce privea sentimentele și emoțiile – din ziua morții soțului ei, așa cum paznicul unui templu pustiu putea continua la nesfârșit să curețe și să îngrijească locul care fusese odată sălașul unui zeu. Dar după ce îndeplinise această îndatorire, alta nu mai avea. Făcuse un lucru măreț – sau îngrozitor, cum vreți să-l numiți – și-l făcuse cu curaj. Dar nu mai era nimic în ea s-o țină mai departe la înălțimea aceluia gest. Gusturile, preocupările, posibilele ei ocupații erau toate modeste și obișnuite; nu știuse să-și creeze o viață interioară pornind de la acel impuls fără precedent.

Curând după moartea soțului ei, una dintre verișoare, domnișoara Cecilia Winter din Washington Square, la care se referise mama mea, murise și ea și-i lăsase doamnei Hazeldean o avere frumoasă. Un an sau doi mai târziu, cu mica avere a lui Charles Hazeldean se petrecu o schimbare favorabilă, care afectă întreaga proprietate imobiliară a New Yorkului anilor '80. Moștenirea pe care o lăsase soției sale se dublă, iar mai apoi se triplă, astfel că, după câțiva ani de văduvie, ea se trezise în posesia unui venit suficient de mare care să-i permită tot luxul pe care soțul ei ținuse atât de mult să i-l ofere. Ironia sorții făcea să fie protejată de orice tentație, atunci când nu mai era nici un pericol, pentru că sunt sigur că n-ar fi întins nici măcar un deget vreunui bărbat pentru a trage vreun folos pentru ea. Dar chiar dacă nu dădea nici o importanță banilor în sine, totuși le datora puterea cu care se pomeni, iar serviciul pe care i-l aduseră a fost mai mare decât își dădea ea seama – de a-și alina singurătatea și de o umple cu banalele distracții fără de care era din ce în ce mai puțin capabilă să trăiască.

Părea că fusese adusă pe lume pentru a încânta bărbații și a-i cuceri, deși după moartea soțului ei și după ce făcuse acel sacrificiu, ar fi preferat, sunt sigur de asta, să se izoleze într-o atitudine extrem de solitară, păstrând cu ea doar gândurile și faptele pe măsura acelui moment unic. Dar ce putea face? Nu cunoscuse o altă cale de a obține banii decât prin farmecul său; iar acum nu știa cum ar fi putut să-și umple zilele, decât jucând cărți, făcând conversație sau mergând la teatru. Nici unul din bărbații care i-au stat în preajmă nu a reușit să treacă dincolo de bariera impusă de prietenie, de care m-am izbit și eu. Eram sigur de asta. Nu-l îndepărtase pe Henry Prest pentru a-l înlocui cu altcineva – chipul i se făcea palid la această insinuire. Ce altceva mai putea face, mă întrebases ea, ce anume? Zilele trebuiau umplute cumva; iar ea rămânea incurabil și invariabil o fire sociabilă.

Astfel trăise, fără să se recăsătorească, ducând o viață ce trecea drept una cam îndoielnică; astfel trăise, izolată de noi toți, deși ne simțea lipsa cu disperare, rămânând în sinea ei credincioasă acelui unic și măreț impuls, fără a fi însă în stare să se ridice la înălțimea lui gesturile cotidiene! Și astfel, exact în momentul când nu-și mai merita blamul societății, se trezise complet izolată de ea și redusă la

un statut de văduvă „ușuratică“, renumită pentru petrecerile ei nostime.

Am rămas o clipă uimit în fața abisului vieții ei. Ce altceva, în oricare alt moment al vieții sale, ar fi putut face? – mă întrebam adeseori. Dintre toate tinerele femei care se ridicau acum în jurul meu, n-am găsit nici una cu destulă imaginație, care să poată înțelege impasul în care se putea găsi pe vremea aceea o tânără drăguță, fără bani și fără vreo vocație, care părea adusă pe lume doar pentru a face plăcere celorlalți și care nu fusese învățată să rămână acolo prin propriile ei puteri. Doar căsătoria putea salva o astfel de fată de la foame, în caz că nu dădea cumva peste vreo bătrână care să aibă nevoie de cineva care să-i plimbe câinele și să-i citească Biblia. Pe vremea aceea nu exista măcar posibilitatea ca o fată să se îndeletnicească cu pictatul florilor pe evantaie, cu coloratul fotografiilor ca să pară „miniaturi“ sau cu confecționarea de abajururi ori ornamente pentru pălăriile prietenelor mai norocoase – un început, e drept precar, de a-și dobândi independența. Era de neimaginat pentru generația mamei mele ca o fată fără zestre să nu primească ajutor de la rude, până își găsea un soț; sau ca, găsindu-l, să-l ajute să-și câștige existența. Acea lume mică, plină de sine, aparținând unui New York acum dispărut, nu acorda nici o importanță averii, dar socotea sărăcia atât de lipsită de bun-gust, încât nici nu o băga în seamă.

Toate acestea pledau în favoarea lui Lizzie Hazeldean, deși pentru un observator superficial, viața pe care o dusesse părea să pledeze în defavoarea ei. Ea nu găsisese o altă cale de a alina ultimii ani pe care soțul ei îi mai avea de trăit decât înșelându-l; dar după moartea lui își ispășise fapta, fiind extrem de severă cu ea, necerând nimic în schimb, în afară de propria-i satisfacție. Pe măsură ce îmbătrânea și prietenii i se împrășiau, se căsătoreau sau se îndepărtau dintr-un motiv sau altul, își completa grupul cu tot mai puțină exigență. Puteau fi întâlniți în salonul ei bărbați plicticoși, banali, care era clar că veneau acolo pentru că nu erau invitați în altă parte și sperau să se folosească de ea ca de o trambulină pentru a pătrunde în societate. Și ea era conștientă de schimbare – ochii ei spuneau acest lucru ori de câte ori întâlneau pe vreunul din

acești nou-veniți instalați în fotoliul meu – dar n-a admis-o niciodată prin cuvinte sau prin vreun gest. Odată mi-a spus:

— Găsești că este mai plicticos decât altădată! Poate că este vina mea; pe vremuri știam mai bine să-mi aleg prietenii.

Iar altă dată mi-a spus:

— Nu uita, cei pe care-i întâlnești aici vin din amabilitate. Am îmbătrânit, ce pretenții să mai am!

Asta a fost tot.

Mergea mai des ca înainte la teatru și la operă; făcea o mulțime de servicii banale prietenilor, în dorința de a fi mereu ocupată cu ceva, inventa tot felul de atenții inutile, îi copleșea cu sprijinul ei atunci când nu aveau nevoie și cădea uneori – în ciuda tactului de care dădea dovadă – într-un exces de zel specific celor foarte singuri. La micile ei petreceri ne făcea tot felul de surprize, aducând flori rare și delicate. Șampania și trabucurile erau din ce în ce mai bune, pe măsură ce invitații erau din ce în ce mai umili; iar uneori, atunci când plecau și ultimele persoane ce formaseră acel grup plicticos, o vedeam, printre scrumiere și carafe cu lichior, aruncând pe furiș o privire tristă la imaginea ei reflectată în oglindă, întrebând parcă: „Oare măcar ei se vor mai întoarce și mâine?”

Nu aș dori ca aceasta să fie ultima impresie despre ea; ultima amintire pe care o am despre ea este mult mai frumoasă.

Fusesem plecat un an într-o călătorie la celălalt capăt al pământului; în ziua în care m-am întors, am dat peste Hubert Wesson la club. Hubert devenise infatuat și cam greoi. M-a tras într-un colț și mi-a spus, înroșindu-se și privind precaut peste umăr:

— Ai văzut-o pe vechea noastră prietenă, doamna Hazeldean? Am auzit că este foarte bolnavă.

Eram gata să-l întreb ce-i cu „am auzit”; apoi mi-am amintit că în lipsa mea Hubert se însurase și că precauția lui se datora, probabil, acestei noi situații. Am alergat imediat la doamna Hazeldean; în pragul casei ei, spre marea mea surprindere, am întâlnit un preot catolic care mă privi grav, făcu o plecăciune și se îndepărtă.

Nu eram pregătit pentru așa ceva, deoarece vechea mea prietenă nu-mi vorbise niciodată despre religie. Spectacolul oferit de cariera tatălui ei probabil că îi zdruncinase convingerile religioase, înainte ca acestea să prindă a se înfiripa; deși în copilărie, cum

deseori îmi spusese, fusese tot atât de impresionată de elocința domnului Winter ca și adulții pe care-i păstorea. Cum am văzut-o, însă, am înțeles totul. Era foarte bolnavă, desigur pe moarte, iar în situația ei soarta, care nu fusese întotdeauna prea blândă, îi adusese alinarea de care avea nevoie. Se trezise oare în ea vreo rămășiță a sentimentului religios? Își amintise cumva că bietul ei tată, după lunga perioadă de „rătăcire“ spirituală și morală, găsise în cele din urmă alinare în vechea matcă? N-am aflat niciodată adevărul – probabil că nici ea nu l-a știut vreodată.

Dar știa că acum găsise ceea ce-și dorea. În sfârșit, putea vorbi despre Charles, își putea mărturisi păcatul, putea fi absolvită de păcat. Cum jocul de cărți, conversațiile și petrecerile se terminaseră, ce altceva mai bun putea găsi ca remediu împotriva singurătății? Tot timpul și-l petrecea în ultima vreme pregătindu-se îndelung pentru acel moment din zi care-i aducea liniștea sufletească și consolarea. Și-apoi, milostivul vizitator, care-o înțelegea atât de bine, putea să-i spună și anumite lucruri despre Charles: unde este, cum se simte, ce fel de mici servicii i se puteau aduce zilnic, făcând-o în sfârșit să speră că, odată ispășită pedeapsa, va putea să ajungă într-o zi lângă el. Astfel interpretată, împărăția cerurilor nu mai părea ciudată; de fiecare dată când am văzut-o în această perioadă în care se stingea încet, semăna tot mai mult cu un călător întors cu fața spre casă, zâmbind resemnat în așteptarea sentinței. Casa nu-i mai apărea pustie și nici orele prea lungi; fuseseră chiar aduse pentru ea câteva dintre cărțile pe care încercase de atâtea ori să le citească, care o priviseră ani în șir cu atâta ostilitate, unele conținând (și ele erau întotdeauna pe patul ei) mesaje din lumea unde o aștepta Charles.

Astfel pregătită și călăuzită, într-o zi porni spre el.